

Riksdagen i en ny tid

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas riksdagsstyrelsens framställning Riksdagen i en ny tid (framst. 2005/06:RS3) och 19 motionsyrkanden i följdmotioner samt den ekonomiska vårpropositionen 2005/06:100 punkterna 2–5 som gäller förändringar i fråga om utgiftsområdena. Dessutom behandlas 58 motionsyrkanden från allmänna motionstider, varav 17 i förenklad ordning.

Utskottet tillstyrker i allt väsentligt framställningen och lägger fram två förslag till lag om ändring i riksdagsordningen. Förslagen omfattar även vissa ändringar som utskottet föreslår med utnyttjande av sin initiativrätt.

De föreslagna ändringarna gäller bl.a. riksdagens arbete med EU-frågor. Förslagen i dessa delar innefattar en ny ordning för riksdagens hantering av vissa strategiska EU-dokument samt en förstärkt roll för utskotten i riksdagens arbete med EU-frågorna. Vidare införs enligt utskottets förslag en möjlighet för utskottsledamöter att tillfälligt tjänstgöra som suppleant i EU-nämnden. Förslaget innebär även att ett nytt civilutskott ersätter lag- och bostadsutskotten, begränsning i motionsrätten på skrivelser, en möjlighet för utskott att låta ärenden som inte hinns med falla samt utskottssammanträden samtidigt med att kammardebatter pågår. Utskottet föreslår också ändringar i indelningen av utgiftsområden.

Utskottet tillstyrker regeringens förslag om ändringar i fråga om utgiftsområdena (prop. 2005/06:100 punkterna 2–5) och tillstyrker två motionsyrkanden – den ena delvis – i denna del. Övriga motionsyrkanden avstyrks.

I betänkandet finns åtta reservationer, varav en villkorad.

Ett förslag till lag om ändring i riksdagsordningen som gäller EU-frågorna, föreslås träda i kraft den 1 januari 2007, medan det andra förslaget till lag om ändring i riksdagsordningen, som gäller övriga frågor, föreslås träda i kraft den 1 oktober 2006.

Innehållsförteckning

Sammanfattning	1
Utskottets förslag till riksdagsbeslut	4
Motionsyrkanden som avstyrks av utskottet i förslagspunkt 22	9
Redogörelse för ärendet	10
Ärendet och dess beredning	10
Framställningens huvudsakliga innehåll	12
Utskottets överväganden	14
Riksdagens arbete med EU-frågor	14
Riksdagens interparlamentariska samarbete	33
Utskotten	37
Motionsbehandling och motionsrätt	52
Forsknings- och framtidsfrågor	60
Uppföljning och utvärdering	65
Kammararbetet	68
Jämställdhet	72
Forskning om riksdagen	74
Genomförandet	75
Jämlikhet	75
HBT-kompetens	76
Frågor om lokaler, seminarium, utlåning av cyklar, information samt tobaksrökning	77
Utgiftsområdena	80
Grundlagsutredningens uppdrag	84
Riksdagsordningen i övrigt, m.m.	85
Motionsförslag behandlade i förenklad ordning	86
Reservationer	88
1. Riksdagens arbete med EU-frågorna – huvudbestämmelser i riksdagsordningen , Riksdagens arbete med EU-frågorna – tilläggsbestämmelser i riksdagsordningen och Riktlinjer för riksdagens arbete med EU-frågor, punkterna 1, 2 och 3 (s)	88
2. Utskotten, punkt 6 (s)	90
3. Motionsrätt på skrivelser m.m., punkt 9 (mp)	92
5. Utgiftsområdena, punkt 19 (s)	93
4. Genomförandet, punkt 15 (s)	93
6. Motionsförslag behandlade i förenklad ordning, punkt 22 (kd)	94
7. Motionsförslag behandlade i förenklad ordning, punkt 22 (v)	94
8. Motionsförslag behandlade i förenklad ordning, punkt 22 (mp)	95
<i>Bilaga 1</i>	
Förteckning över behandlade förslag	96
Proposition 2005/06:100	96
Framställning 2005/06:RS3	96
Följdmotioner med anledning av framst. 2005/06:RS3	97
Motion från allmänna motionstiden hösten 2003	98
Motioner från allmänna motionstiden hösten 2005	98
<i>Bilaga 2</i>	
Utskottets lagförslag	106

<i>Bilaga 3</i>	
Lagutskottets yttrande 2005/06:LU1y	121
<i>Bilaga 4</i>	
Utrikesutskottets yttrande 2005/06:UU4y	135
<i>Bilaga 5</i>	
Försvarsutskottets yttrande 2005/06:FöU2y	145
<i>Bilaga 6</i>	
Socialförsäkringsutskottets yttrande 2005/06:SfU3y	149
<i>Bilaga 7</i>	
Kulturutskottets yttrande 2005/06:KrU3y	154
<i>Bilaga 8</i>	
Trafikutskottets yttrande 2005/06:TU4y	164
<i>Bilaga 9</i>	
Miljö- och Jordbruksutskottets protokollsutdrag 2005/06:21	172
<i>Bilaga 10</i>	
Näringsutskottets yttrande 2005/06:NU1y	173
<i>Bilaga 11</i>	
Arbetsmarknadsutskottets yttrande 2005/06:AU2y	175
<i>Bilaga 12</i>	
Bostadsutskottets yttrande 2005/06:BoU4y	185
<i>Bilaga 13</i>	
EU-nämndens yttrande 2005/06:EUN1y	194
<i>Bilaga 14</i>	
Utskottets förslag	212
Indelningen av statsbudgeten i utgiftsområden	212
<i>Bilaga 15</i>	
Reservanternas förslag	224
Indelning av statsbudgeten i utgiftsområden	224

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagens arbete med EU-frågorna – huvudbestämmelser i riksdagsordningen

Riksdagen i den ordning som anges i 8 kap. 16 § regeringsformen antar i bilaga 2 som förslag 3 intaget förslag till lag om ändring i riksdagsordningen såvitt avser 3 kap. 14 a § och 10 kap. 1 och 3–7 §§ samt rubrikerna närmast före 3 kap. 14 a § och 10 kap. 3 respektive 4 §. Därmed bifaller riksdagen delvis framställning 2005/06:RS3 punkt 1 i denna del och avslår motionerna

2005/06:K7 av Ingvar Svensson m.fl. (kd) yrkande 1,

2005/06:K9 av Helena Bargholtz m.fl. (fp) yrkandena 1 och 2,

2005/06:K10 av Gustav Fridolin m.fl. (mp) yrkandena 1 och 7,

2005/06:K380 av Ulf Holm m.fl. (mp),

2005/06:K458 av Krister Örnfjäder (s) och

2005/06:U338 av Lars Leijonborg m.fl. (fp) yrkandena 2, 4 och 5.

Reservation 1 (s) – delvis

2. Riksdagens arbete med EU-frågorna – tillägsbestämmelser i riksdagsordningen

Riksdagen antar i bilaga 2 som förslag 3 intaget förslag till lag om ändring i riksdagsordningen, såvitt avser tillägsbestämmelserna 2.7.1, 10.4.1 och 10.5.1. Därmed bifaller riksdagen framställning 2005/06:RS3 punkt 1 i denna del.

Reservation 1 (s) – delvis

3. Riktlinjer för riksdagens arbete med EU-frågor

Riksdagen godkänner riktlinjerna för riksdagens arbete med EU-frågorna (avsnitten 3.1–3.6 i Riksdagskommitténs betänkande) att tillämpas fr.o.m. den 1 januari 2007. Därmed bifaller riksdagen framställning 2005/06:RS3 punkt 2 och avslår motionerna

2005/06:K4 av Carl B Hamilton (fp) yrkandena 2 och 3 samt

2005/06:K10 av Gustav Fridolin m.fl. (mp) yrkande 3.

Reservation 1 (s) – delvis

4. Ersättare som suppleanter i EU-nämnden

Riksdagen i den ordning som anges i 8 kap. 16 § regeringsformen antar i bilaga 2 som förslag 1 intaget förslag till lag om ändring i riksdagsordningen såvitt avser 7 kap. 8 §.

5. Riksdagens interparlamentariska samarbete

Riksdagen godkänner riktlinjerna för riksdagens interparlamentariska samarbete (avsnitt 4.4 i Riksdagskommitténs betänkande). Därmed bifaller riksdagen framställning 2005/06:RS3 punkt 3 och avslår motion

2005/06:K463 av Lars Wegendal och Ann-Kristine Johansson (båda s).

6. Utskotten

Riksdagen antar i bilaga 2 som förslag 1 intaget förslag till lag om ändring i riksdagsordningen, såvitt avser tilläggsbestämmelserna 4.2.1, 4.6.1, 4.6.5, 4.6.7, 4.6.8, 4.6.12–4.6.16 och 5.12.1, avslår framställningens förslag såvitt avser tilläggsbestämmelse 4.6.2 samt godkänner förslaget till riktlinjer för arbetet i riksdagens utskott (avsnitten 5.2.9 och 5.2.10 i Riksdagskommitténs betänkande). Därmed bifaller riksdagen framställning 2005/06:RS3 punkt 4, bifaller delvis framställning 2005/06:RS3 punkt 1 i denna del och avslår motionerna

2003/04:Fö268 av Else-Marie Lindgren m.fl. (kd) yrkande 5,

2005/06:K5 av Owe Hellberg och Sten Lundström (båda v),

2005/06:K242 av Tobias Billström (m),

2005/06:K252 av Rigmor Stenmark (c) yrkande 1,

2005/06:K273 av Anna Grönlund Krantz och Anne-Marie Ekström (båda fp),

2005/06:K290 av Lars Lindblad (m),

2005/06:K342 av Hillevi Larsson och Joe Frans (båda s),

2005/06:K357 av Gudrun Schyman (–) yrkande 3,

2005/06:K358 av Tasso Stafilidis (v),

2005/06:K453 av Ulf Holm m.fl. (mp) yrkandena 1, 3 och 4,

2005/06:K461 av Birgitta Ahlqvist och Lars U Granberg (båda s),

2005/06:So636 av Mikael Oscarsson och Dan Kihlström (båda kd) yrkande 3 och

2005/06:A261 av Lars Ohly m.fl. (v) yrkandena 8 och 9.

Reservation 2 (s)

7. Motionsbehandling

Riksdagen i den ordning som avses i 8 kap. 16 § regeringsformen antar i bilaga 2 som förslag 1 intaget förslag till lag om ändring i riksdagsordningen såvitt avser 4 kap. 9 § och 5 kap. 10 §. Därmed bifaller riksdagen delvis framställning 2005/06:RS3 punkt 1 i denna del och avslår motionerna

2005/06:K7 av Ingvar Svensson m.fl. (kd) yrkande 2,

2005/06:K8 av Göran Lennmarker m.fl. (m),

2005/06:K10 av Gustav Fridolin m.fl. (mp) yrkande 6,

2005/06:K232 av Eva Flyborg och Lennart Kollmats (båda fp),

2005/06:K293 av Lars Lindblad och Peter Danielsson (båda m),
2005/06:K294 av Gunnar Nordmark och Sverker Thorén (båda fp) och
2005/06:K324 av Birgitta Sellén (c).

8. Riktlinjer för förenklad motionshantering

Riksdagen godkänner riktlinjerna för förenklad motionshantering (avsnitt 5.3.6 i Riksdagskommitténs betänkande). Därmed bifaller riksdagen framställning 2005/06:RS3 punkt 5.

9. Motionsrätt på skrivelser m.m.

Riksdagen i den ordning som avses i 8 kap. 16 § regeringsformen antar i bilaga 2 som förslag 1 intaget förslag till lag om ändring i riksdagsordningen, såvitt avser 3 kap. 11 §. Därmed bifaller riksdagen framställning 2005/06:RS3 punkt 1 i denna del och avslår motion 2005/06:K10 av Gustav Fridolin m.fl. (mp) yrkande 2.

Reservation 3 (mp)

10. Forsknings- och framtidsfrågor

Riksdagen godkänner riktlinjerna för riksdagens arbete med forsknings- och framtidsfrågor (avsnitt 5.4.4 i Riksdagskommitténs betänkande). Därmed bifaller riksdagen framställning 2005/06:RS3 punkt 6 och avslår motionerna

2005/06:K6 av Britt-Marie Danestig och Lennart Gustavsson (båda v) yrkandena 1 och 2,

2005/06:K7 av Ingvar Svensson m.fl. (kd) yrkande 3 och

2005/06:Ub589 av Olle Sandahl m.fl. (kd) yrkande 1.

11. Uppföljning och utvärdering

Riksdagen godkänner riktlinjerna för riksdagens arbete med uppföljning och utvärdering (avsnitt 5.5.12 i Riksdagskommitténs betänkande). Därmed bifaller riksdagen framställning 2005/06:RS3 punkt 7 och avslår motion

2005/06:K430 av Tobias Krantz m.fl. (fp) yrkande 11.

12. Kammararbetet

Riksdagen antar i bilaga 2 som förslag 1 intaget förslag till lag om ändring i riksdagsordningen, såvitt avser tilläggsbestämmelsen 4.12.2 samt godkänner riktlinjerna för förändringar av arbetet i riksdagens kammare (avsnitten 6.2.5, 6.3.2–6.3.5, 6.3.7 och 6.4.1–6.4.3 i Riksdagskommitténs betänkande). Därmed bifaller riksdagen framställning 2005/06:RS3 punkterna 1 i denna del och 8 samt avslår motionerna

2005/06:K202 av Rolf Gunnarsson (m),

2005/06:K222 av Tobias Billström (m) yrkande 1,

2005/06:K233 av Eva Flyborg (fp),

2005/06:K241 av Tobias Billström (m),

2005/06:K243 av Tobias Billström (m) och
2005/06:K440 av Monica Green (s).

13. Jämställdhet

Riksdagen godkänner riktlinjerna för riksdagens arbete för en jämställd riksdag (avsnitt 7.3 i Riksdagskommitténs betänkande). Därmed bifaller riksdagen framställning 2005/06:RS3 punkt 9 och avslår motion

2005/06:K10 av Gustav Fridolin m.fl. (mp) yrkande 4.

14. Forskning om riksdagen

Riksdagen godkänner riktlinjerna för forskning om riksdagen och riksdagsarbetet (avsnitt 8.1 i Riksdagskommitténs betänkande). Därmed bifaller riksdagen framställning 2005/06:RS3 punkt 10.

15. Genomförandet

Riksdagen godkänner vad som anförs i framställningen om erforderliga resurser för att genomföra Riksdagskommitténs förslag (avsnitten 8.2 och 8.3 i Riksdagskommitténs betänkande). Därmed bifaller riksdagen framställning 2005/06:RS3 punkt 11.

Reservation 4 (s)

16. Jämlikhet

Riksdagen avslår motion

2005/06:K443 av Tasso Stafilidis (v).

17. HBT-kompetens

Riksdagen avslår motion

2005/06:K10 av Gustav Fridolin m.fl. (mp) yrkande 5.

18. Frågor om lokaler, seminarium, utlåning av cyklar, information samt tobaksrökning

Riksdagen avslår motionerna

2005/06:K221 av Anne Marie Brodén (m),

2005/06:K239 av Solveig Hellquist (fp),

2005/06:K252 av Rigmor Stenmark (c) yrkande 2,

2005/06:K258 av Allan Widman (fp),

2005/06:K442 av Tasso Stafilidis (v) och

2005/06:K450 av Tobias Krantz m.fl. (fp) yrkande 3.

19. Utgiftsområdena

Riksdagen godkänner den förteckning över indelningen av utgiftsområden som finns i bilaga 14. Därmed bifaller riksdagen proposition 2005/06:100 punkterna 2–5 och motion

2005/06:K291 av Siv Holma m.fl. (v) yrkande 1 och
bifaller delvis motion

2005/06:Sf430 av Per Westerberg m.fl. (m) yrkande 5.

Reservation 5 (s) – villkorad

20. Grundlagsutredningens uppdrag

Riksdagen avslår motion

2005/06:K240 av Tobias Krantz m.fl. (fp) yrkande 1.

21. Riksdagsordningen i övrigt, m.m.

Riksdagen antar i bilaga 2 som förslag 1 intaget förslag till lag om ändring i riksdagsordningen i den mån det inte omfattas av vad utskottet föreslagit under punkterna 4, 6–7, 9 och 12 ovan samt som förslag 2 intaget förslag till lag om ändring i lagen (1986:765) med instruktion för Riksdagens ombudsmän. Därmed avslår riksdagen motion

2005/06:K4 av Carl B Hamilton (fp) yrkande 1.

22. Motionsförslag behandlade i förenklad ordning

Riksdagen avslår de motionsyrkanden som finns upptagna under denna punkt i utskottets förteckning över avstyrkta motionsyrkanden.

Reservation 6 (kd)

Reservation 7 (v)

Reservation 8 (mp)

Stockholm den 18 maj 2006

På konstitutionsutskottets vägnar

Göran Lennmarker

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Göran Lennmarker (m), Göran Magnusson (s), Barbro Hietala Nordlund (s), Inger Jarl Beck (s), Ingvar Svensson (kd), Mats Einarsson (v), Anders Bengtsson (s), Henrik S Järrel (m), Helene Petersson (s), Helena Bargholtz (fp), Kerstin Lundgren (c), Billy Gustafsson (s), Nils Fredrik Aurelius (m), Karin Åström (s), Gustav Fridolin (mp), Liselott Hagberg (fp) och Yoomi Renström (s).

Motionsyrkanden som avstyrks av utskottet i förslagspunkt 22

Motion	Motionärer	Yrkanden
22. Motionsförslag behandlade i förenklad ordning		
2005/06:K222	Tobias Billström (m)	2
2005/06:K225	Tobias Billström (m)	
2005/06:K231	Cecilia Wikström (fp)	
2005/06:K262	Marietta de Pourbaix-Lundin (m)	
2005/06:K263	Lena Adelson Liljeroth (m)	
2005/06:K282	Helena Bargholtz (fp)	
2005/06:K289	Lars Lindblad (m)	
2005/06:K328	Kjell Nordström (s)	
2005/06:K330	Per Bill (m)	1 och 2
2005/06:K332	Per Bill (m)	1 och 2
2005/06:K338	Lars Ångström (mp)	
2005/06:K349	Mats Einarsson m.fl. (v)	2
2005/06:K370	Tuve Skånberg och Mikael Oscarsson (båda kd)	2
2005/06:K391	Ingvar Svensson m.fl. (kd)	
2005/06:K416	Birgitta Ohlsson (fp)	

Redogörelse för ärendet

Ärendet och dess beredning

I november 2002 lämnades till riksdagsstyrelsen en redogörelse för det arbete som bedrivits i 1998 års riksdagskommitté. Samtidigt fick kommittén i uppdrag av riksdagsstyrelsen att fortsätta sitt arbete med beredning av frågor som rör utvecklingen av riksdagens arbetsformer (riksdagsstyrelsens protokoll 2002/03:2).

Riksdagsstyrelsen ansåg att kommittén borde finnas kvar för att vid behov bereda och lämna förslag till riksdagsstyrelsen i uppkommande frågor som rör riksdagsarbetet. Styrelsen konstaterade att kommittén har ett mycket brett uppdrag och enligt direktiven – utöver vad som uttryckligen anges – också förutsättningslöst kunde pröva andra frågor av vikt för riksdagsarbetets utveckling på sikt. I sitt beslut anförde styrelsen att det fanns mycket som talade för att kommittén skulle finnas kvar i ytterligare ett par år för att på så sätt skapa kontinuitet i arbetet med att utveckla riksdagens arbetsformer. Kommittén förutsattes ta hand om de frågor om riksdagsarbetet som riksdagen kan komma att överlämna till riksdagsstyrelsen men även frågor som initierats på annat sätt. Riksdagsstyrelsen påtalade att det också fanns anledning att de närmaste åren följa upp och utvärdera riksdagens beslut med anledning av huvudbetänkandet av 1998 års riksdagskommitté i frågor som uppföljning och utvärdering, hanteringen av EU-frågor och budgetprocessen. För budgetprocessen ansågs det angeläget att erfarenheterna av processen efter valet 2002 blev föremål för en särskild utvärdering.

Den 1 oktober 2003 gav riksdagsstyrelsen genom tilläggsdirektiv kommittén i uppdrag att kartlägga och analysera konsekvenserna för riksdagen av det nya fördraget både vad gäller formella regler och sakligt innehåll (riksdagsstyrelsens protokoll 2003/04:1). Kommittén gavs också i uppdrag att utvärdera riksdagens beslut från 2001 med anledning av de förslag om EU-frågornas hantering som 1998 års riksdagskommitté avgivit (förs. 2000/01:RS1, bet. 2000/01:KU23). Vidare gav riksdagsstyrelsen kommittén i uppdrag att förutsättningslöst pröva formerna för riksdagens arbete med EU-frågor och föreslå de organisatoriska och författningsmässiga förändringar kommittén fann nödvändiga för att riksdagen skall kunna delta i EU-samarbetet på ett effektivt och ansvarsfullt sätt. Kommittén fick också i uppdrag att finna former för riksdagens hantering av och beslut om EU-samarbetets olika dimensioner. Som ett led i detta arbete ansågs också ingå att pröva formerna för kontakterna med regeringen. Enligt tilläggsdirektiven stod det kommittén fritt att i övrigt, i enlighet med Riksdagskommitténs uppdrag, pröva andra EU-frågor av vikt för riksdagsarbetets utveckling på sikt. I uppdraget angavs en utgångspunkt för kommitténs arbete vara att EU-frågorna så långt möjligt skall integreras i

det sedvanliga riksdagsarbetet och att alla ledamöter skall ha möjlighet att sätta sig in i och följa EU-frågorna. En annan utgångspunkt var att tydliggöra riksdagens roll och stärka riksdagens inflytande i EU-samarbetet. Slutligen framhöll styrelsen att EU-arbetet i riksdagen skall präglas av öppenhet med goda möjligheter till insyn för medborgarna.

Den 7 december 2005 överlämnade 2002 års riksdagskommitté sitt huvudbetänkande till riksdagsstyrelsen. I flera frågor avgavs reservationer. När det gäller EU-frågorna finns fem reservationer. Två s-reservationer vände sig mot majoritetens förslag om voteringar i kammaren kring utlåtande om grön- och vitböcker respektive om tillfälligt inhoppande ersättare i EU-nämnden. I en reservation (mp) begärdes att EU-nämnden läggs ned. I en fp-reservation begärdes att det införs en möjlighet för svenska EU-parlamentariker att delta i särskilt anordnade EU-debatter i den svenska riksdagen. Vidare framhölls i en reservation (fp, kd) att riksdagen borde arbeta med en subsidiaritetskontroll enligt det konstitutionella fördraget även om fördraget inte träder i kraft.

En s-reservation vände sig mot den sammanslagning av lag- och bostadsutskotten som kommitténs majoritet föreslagit. I en kd-reservation begärdes att det inrättas ett särskilt organ för forsknings- och framtidsfrågor i riksdagen. Majoritetsförslagen om motionsinstitutet föranledde två reservationer. I den ena reservationen (m och fp) begärs två allmänna motionstider medan det i den andra motionen (kd, c, mp) begärs motionsrätt under hela året.

Riksdagsstyrelsen överlämnade den 14 december 2005 Riksdagskommitténs förslag till riksdagen för bedömning och beslut. Med anledning av framställningen väcktes sju följdmotioner. Dessa, jämte en rad motioner från allmänna motionstiden, finns förtecknade i *bilaga 1*.

Den 19 januari 2006 beslutade konstitutionsutskottet att inbjuda en rad remissinstanser att lämna synpunkter på framställningen. Remissvar inkom från Riksdagens ombudsmän, Hovrätten över Skåne och Blekinge, Kammarrätten i Stockholm, Lunds universitet, Umeå universitet, Uppsala universitet, Jordbruksverket, Sveriges Kommuner och Landsting samt Landsorganisationen i Sverige (LO) och Jusek.

Konstitutionsutskottet har också berett övriga utskott och EU-nämnden tillfälle att yttra sig över framställningen. Yttranden har inkommit från lagutskottet, utrikesutskottet, försvarsutskottet, socialförsäkringsutskottet, kulturutskottet, trafikutskottet, miljö- och jordbruksutskottet, näringsutskottet, arbetsmarknadsutskottet, bostadsutskottet och EU-nämnden, *bilaga 3-13*.

För ändringar i riksdagsordningens huvudbestämmelser gäller enligt 8 kap. 16 § regeringsformen att de beslutas genom två likalydande beslut med ett mellanliggande val till riksdagen eller genom ett beslut om minst tre fjärdedelar av de röstande och mer än hälften av riksdagens ledamöter förenar sig om det beslutet. Tilläggsbestämmelser i riksdagsordningen beslutas i samma ordning som lag i allmänhet.

Framställningens huvudsakliga innehåll

I fråga om *riksdagens arbete med EU-frågor* föreslås en ny ordning för hanteringen i riksdagen av grön- och vitböcker och andra strategiska EU-dokument. Vidare föreslås en ordning som innebär att regeringen skall överlägga med utskotten i de frågor rörande arbetet i EU som utskotten bestämmer. Det formella samrådet om regeringens position inför beslut i ministerrådet och givandet av det slutliga förhandlingsmandatet föreslås dock alltså ske i EU-nämnden. Riksdagskommittén understryker att det finns ett stort värde av debatter om EU-frågor i kammaren, både om arbetsprogram och om andra frågor. Vidare betonas värdet av kontakter med andra parlament. Som en viktig aspekt framhålls inhämtande av information om hanteringen av EU-frågor i olika parlament. Kommittén framhåller också värdet av att vidareutveckla goda kontakter mellan svenska Europaparlamentariker och riksdagens ledamöter. Däremot anser kommittén inte att det finns skäl att låta Europaparlamentariker delta i debatter i kammaren. Slutligen analyseras i kommittébetänkandet konsekvenserna av det konstitutionella fördrag som undertecknades i Rom i oktober 2004. Riksdagskommittén redovisar sina överväganden med anledning härav, men finner inte skäl att formellt föreslå riksdagen några ändringar i riksdagsordningen med anledning av fördraget.

När det gäller riksdagens *parlamentariska samarbete* framhåller kommittén det angelägna i att nationella parlamentariker kan vara representerade i regeringsdelegationer i internationella sammanhang. Kommittén menar att det internationella engagemanget i hög grad bör integreras i riksdagens övriga verksamhet. I normalfallet bör representationen främst hämtas från fackutskotten. Formerna för talmannens möten med delegationspresidierna och utrikesutskottets presidium bör utvecklas.

Kommittén föreslår vissa förändringar när det gäller *utskottsindelningen* och ärendefördelningen mellan utskotten. Bostads- och lagutskottens beredningsområden föreslås överföras till ett nytt utskott med namnet civilutskottet. Ärenden rörande kärnsäkerhet och strålskydd förs över till försvarsutskottet. Integrationsfrågor föreslås tillföras arbetsmarknadsutskottet från socialförsäkringsutskottet.

När det gäller motionsinstitutet finns två förslag. Kommittén föreslår att den generella motionsrätten på redogörelser och skrivelser avskaffas. På förslag av talmannen skall kammaren i stället besluta i det fall en skrivelse eller redogörelse skall medföra motionsrätt. Det andra förslaget innebär att det öppnas en möjlighet för utskott att avstå från att lämna betänkanden i alla ärenden.

Den närmare utformningen av hur arbetet med *forsknings- och framtidsfrågor* kan utvecklas bör enligt Riksdagskommittén formuleras i en strategi som kan utmytna i ett handlingsprogram som skall diskuteras i ordförandekonferensen. Kommittén anser inte att det skall etableras några

särskilda organisatoriska lösningar för forsknings- och framtidsfrågorna utan frågorna måste i första hand vara en angelägenhet för den reguljära organisationen inom riksdagen.

Kommittén anser att riksdagen bör sammanträda mer kontinuerligt över året. I första hand bör riksdagsstyrelsen överlägga om en *förkortning av sommaruppehållet* genom att lägga sammanträden något senare i juni och eventuellt i augusti.

Kommittén framhåller att det ankommer på partigrupperna i riksdagen att genom frivilliga överenskommelser begränsa förekomsten av *massinstämmanden* i kammaren som har karaktären av applåder.

Vidare föreslås att riksdagsordningens bestämmelse med krav på enhälligt utskottsbeslut i förväg för *utskottssammanträde* under interpellationsdebatter och särskilt anordnade debatter tas bort.

När det gäller arbetet för en *jämställd riksdag* anser Riksdagskommittén att riksdagsstyrelsen även fortsättningsvis skall ta ett särskilt ansvar genom att fastställa ett handlingsprogram för varje mandatperiod och genom att följa upp och utvärdera jämställdhetsarbetet.

Utskottets överväganden

Riksdagens arbete med EU-frågor

Utskottets förslag i korthet

Utskottet tillstyrker framställningen såvitt gäller riksdagens arbete med EU-frågorna. Utskottet föreslår att riksdagen antar ett förslag till lag om ändring i riksdagsordningen såvitt gäller bl.a. 10 kap. samt godkänner riktlinjer för riksdagens arbete med EU-frågor.

Jämför reservation 1 (s).

Framställningen

Riksdagskommittén föreslår att riksdagen godkänner riktlinjerna för riksdagens arbete med EU-frågorna (yrkande 2). Förslaget i denna del omfattar en ny ordning för hanteringen i riksdagen av grön- och vitböcker samt andra strategiska EU-dokument. Den föreslagna ordningen innebär att kammaren efter anmälan av talmannen remitterar EU-dokumentet till ansvarigt utskott, varvid det inte skall föreligga någon motionsrätt. Utskottet skall granska dokumentet och därefter redovisa sin granskning i ett utlåtande till kammaren. Hanteringen i kammaren, som kan inbegripa en debatt, avslutas enligt den föreslagna ordningen med att kammaren lägger utlåtandet till handlingarna. Vidare föreslås att det bör vara möjligt för kammaren att votera mellan alternativa skrivningar i utlåtandet, som dock inte kan innehålla något förslag om tillkännagivande. I betänkandet anförs att den föreslagna ordningen även kan användas för det årliga lagstiftningsprogrammet som kommissionen enligt det nya EU-fördraget skall sända över till de nationella parlamenten. Förslaget i denna del föranleder kommittén att lägga fram förslag till ny lydelse av 10 kap. 4 § riksdagsordningen. Vidare föreslår Riksdagskommittén att det i 10 kap. 1 § riksdagsordningen införs en hänvisning till regeringens generella informationsskyldighet enligt 10 kap. 6 § regeringsformen. Kommitténs förslag i denna del har föranlett en reservation (s). Reservanterna anser att syftet med behandlingen av EU-dokument inte är att på ett tidigt stadium binda regeringen vid en viss ståndpunkt utan att skapa utrymme för en debatt som visar på olika synsätt på de aktuella frågorna. De föreslår att utskottets utlåtande anmäls i kammaren av talmannen, och när denna anmälan sker kan den ledamot som så önskar begära ordet. Hanteringen i kammaren av EU-dokumentet bör avslutas med att kammaren lägger utlåtandet till handlingarna utan ställningstagande.

Vidare föreslås en ordning som innebär att regeringen skall överlägga med utskotten i de frågor rörande arbetet i EU som utskotten bestämmer. Redan när frågorna behandlas i rådets arbetsgrupper och i Coreper bör utskotten ha överlagt med regeringen. Överläggningarnas resultat bör dokumenteras och kan redovisas i en bilaga till utskottets sammanträdesprotokoll eller i en anteckning i protokollet. Den föreslagna nya bestämmelsen i riksdagsordningen innebär även en skyldighet för regeringen att överlägga med berörda utskott i frågor rörande regeringskonferenser. Det formella samrådet om regeringens position inför beslut i ministerrådet och givandet av det slutliga förhandlingsmandatet föreslås dock alljämt ske i EU-nämnden. Besluten kan avse en politisk överenskommelse eller antagande av en rapport eller av riktlinjer. Frågor som ligger tidigare i processen och som inte är avsedda att bli föremål för beslut på det stundande rådsmötet bör inte behandlas i EU-nämnden. Fokus bör ligga på eventuella förhandlingsstrategiska överväganden eftersom sakspekterna har behandlats i utskotten. Den exakta avgränsningen mellan utskotten och EU-nämnden får, i likhet med dagens ordning, utvecklas i praxis. Riksdagskommittén betonar dock att det är viktigt med en reell förändring till utskottens fördel jämfört med nuvarande ordning. Vidare föreslås att det införs en uttrycklig bestämmelse i riksdagsordningen om skyldighet för regeringen att rådgöra med EU-nämnden inför möten i Europeiska rådet. Förslaget överensstämmer med rådande praxis.

Om ett parti inte har någon ledamot från ett visst utskott bland sina ledamöter och suppleanter i EU-nämnden föreslås partiet tillfälligt få ersätta en ledamot av nämnden med en ledamot från det berörda utskottet vid ett samråd som rör utskottets område. Förslaget i denna del föranleder en ändring i 10 kap. 3 § riksdagsordningen. Kommitténs förslag i denna del har föranlett en reservation från (s) och en från (mp). I reservationen (s) avstyrks förslaget om tillfälligt inhoppande ersättare i EU-nämnden. I reservationen (mp) förordas att EU-nämnden läggs ned och att de olika fackutskotten i riksdagen i stället skall bli ansvariga för respektive samråd med regeringen. Så länge EU-nämnden finns kvar bör enligt reservanten dess möten vara öppna. I ett särskilt yttrande (c) anförs att EU-nämnden bör läggas ned, men att kommitténs förslag dock kan accepteras som en kompromiss.

Vad gäller öppenhet i utskotten och i EU-nämnden konstaterar Riksdagskommittén att utskotten och EU-nämnden enligt gällande riksdagsordning kan anordna offentliga utfrågningar, medan utskottens ärendeberedning och samrådet i EU-nämnden bara kan ske bakom slutna dörrar. Riksdagskommittén föreslår att både överläggningarna i utskotten och samrådet i EU-nämnden bör kunna ske offentligt efter det att det berörda utskottet eller EU-nämnden fattat särskilt beslut om detta. I sammanhanget konstateras emellertid även att möjligheterna att få relevant och förtrolig information kan vara större om överläggningarna och samrådet sker inom stängda dörrar. Kommitténs förslag innebär därför att bedömningen av om ett samman-

träde bör vara offentligt får göras av berört utskott respektive EUnämnden i varje aktuellt fall. Förslaget i denna del föranleder en ändring i 10 kap. 7 § riksdagsordningen.

Riksdagskommittén understryker att det finns ett stort värde av debatter om EU-frågor i kammaren, både om arbetsprogram och om andra frågor. Vidare betonas värdet av kontakter med andra parlament, t.ex. genom att utskotten vid konferenser om olika frågor möter sina motsvarigheter i andra länder. Som en annan viktig aspekt framhålls inhämtande av information om hanteringen av EU-frågor i olika parlament. Kommittén framhåller också värdet av att vidareutveckla goda kontakter mellan svenska Europaparlamentariker och riksdagens ledamöter. Däremot anser kommittén inte att det finns skäl att låta Europaparlamentariker delta i debatter i kammaren. Kommitténs förslag i denna del har föranlett en reservation (fp). Reservanten menar att de svenska Europaparlamentarikerna bör ges möjlighet att delta i särskilt anordnade EU-debatter i den svenska riksdagen.

I betänkandet analyseras också konsekvenserna av det konstitutionella fördrag som undertecknades i Rom i oktober 2004. Riksdagskommittén redovisar sina överväganden med anledning härav men finner inte skäl att formellt föreslå riksdagen några ändringar i riksdagsordningen med anledning av fördraget. I bilaga 2 till Riksdagskommitténs betänkande redovisas dock vilka förändringar som enligt kommitténs mening bör göras i riksdagsordningen om fördraget träder i kraft. Därvid redovisas bl.a. en ordning för subsidiaritetskontroll i riksdagen av utkast till europeiska lagstiftningsakter enligt det protokoll som finns fogat till det konstitutionella fördraget. Ordningen innebär i huvuddrag att sådana förslag av kammarkansliet utan motionsrätt hänvisas till berört fackutskott för bedömning av om förslaget överensstämmer med subsidiaritetsprincipen. Om fackutskottet finner att kommissionens förslag kan strida mot subsidiaritetsprincipen anmäler utskottet frågan till konstitutionsutskottet samtidigt med ett eget yttrande. Om också konstitutionsutskottet finner att det aktuella förslaget strider mot subsidiaritetsprincipen föreslår konstitutionsutskottet kammaren att avge ett motiverat yttrande till EU:s institutioner. Om konstitutionsutskottet inte finner anledning att föreslå kammaren att avge ett motiverat yttrande meddelar konstitutionsutskottet kammaren och fackutskottet det genom ett protokollsutdrag. Om konstitutionsutskottet uppmärksammar en fråga som fackutskottet inte anser bör föranleda något motiverat yttrande kan konstitutionsutskottet på eget initiativ föreslå kammaren att ett motiverat yttrande bör avges. Fackutskottet skall anmodas att yttra sig till konstitutionsutskottet innan förslaget till kammaren avges. Om konstitutionsutskottet efter att ha inhämtat yttrande från fackutskottet anser att frågan inte bör prövas av kammaren är ärendet därmed avslutat. En enskild ledamot föreslås ha rätt att anmäla till konstitutionsutskottet om ledamoten anser att ett kommissionsförslag strider mot subsidiaritetsprincipen. Anmälan bör ske inom tio dagar efter det att kommissionsförslaget översänts till riksdagen. Konstitutionsutskottet har då att pröva frågan, men behöver inte motivera

sitt ställningstagande om det inte anser att någon åtgärd är påkallad. Konstitutionsutskottet avgör med sedvanliga omröstningsregler i utskottet om utskottet skall avge ett betänkande med förslag om motiverat yttrande till kammaren. Om 115 ledamöter begär att konstitutionsutskottet skall avge ett betänkande i en viss fråga skall dock konstitutionsutskottet vara skyldigt att göra det. Kommitténs förslag i denna del har föranlett en reservation (kd och fp). Reservanterna menar att riksdagen bör arbeta med en subsidiaritetskontroll enligt det konstitutionella fördraget, även om det konstitutionella fördraget inte träder i kraft. I ett särskilt yttrande (m och c) anför dessa ledamöter av Riksdagskommittén att de delar den uppfattning som förs fram i den nyss nämnda reservationen men att de anser det svårt att förorda förändringar i riksdagsordningen som uttryckligen hänvisar till ett fördrag som ännu inte trätt i kraft.

När det gäller subsidiaritetskontroll pekar Riksdagskommittén även på de möjligheter som står till buds inom ramen för gällande reglering. Inledningsvis erinras om att subsidiaritetsprincipen återfinns i artikel 5 i EG-fördraget och således redan i dag utgör en del av gällande gemenskapsrätt. Vidare erinras om det gällande protokollet till dagens EU- och EG-fördrag om de nationella parlamentens roll i Europeiska unionen. I protokollet anges att Cosac får till Europaparlamentet, rådet och kommissionen överlämna alla bidrag som man finner lämpliga när det gäller unionens lagstiftande verksamhet, särskilt beträffande tillämpningen av subsidiaritetsprincipen, området för frihet, säkerhet och rättvisa samt frågor som rör de grundläggande rättigheterna. Riksdagskommittén konstaterar att med dess samlade förslag stärks utskottens ställning ytterligare, och det kommer därför att finnas ökat utrymme för utskotten att aktualisera subsidiaritetsfrågor. Kommittén framhåller att det är önskvärt att utskotten utnyttjar de möjligheter som står till buds. Därvid påpekas att subsidiaritetsprincipen kan aktualiseras om utskottet avger ett utlåtande över t.ex. en vitbok. Vid behandlingen av ett kommissionsförslag kan vidare ett utskott ta upp subsidiaritetsprincipen i kontakter med företrädare för regeringen eller i likhet med vad som redan gäller med stöd av sin initiativrätt ta upp frågan i ett betänkande till kammaren.

Motionerna

I motion 2005/06:K4 av Carl B Hamilton (fp) yrkande 1 föreslås att förslaget till begränsning av EU-nämndens verksamhet avslås. Däremot tillstyrks förslaget om att riksdagsordningen skall reglera regeringens samråd med nämnden inför Europeiska rådet. Även samrådet i samband med regeringskonferenser bör enligt motionen regleras i riksdagsordningen.

I motion 2005/06:K4 av Carl B Hamilton (fp) yrkandena 2 och 3 föreslås att riksdagen beslutar att godkänna de i motionen föreslagna riktlinjerna för utskottens och EU-nämndens arbete med EU-frågor. Motionären anser att begreppet ”beslut” vid ministerrådens möten bör definieras tydligt och klart som innefattande alla ministerrådsbeslut i *hela den beslutsska-*

pande fasen i EU. Det bör klargöras att *alla faktiska beslut* som tas under den *beslutsskapande fasen* kan bli föremål för utskottens ”överläggningar” med regeringen och att dessa faktiska beslut måste få acceptans i EU-nämnden inför ministerrådsmöten. Motionärens förslag går vidare ut på att fackutskottet antingen föreslår ett kort och koncist ”ja” till den av regeringen föreslagna svenska positionen, eller – om utskottet säger ”nej”, eller det vill göra ett kompletterande medskick – formulerar en kort yttrandetext om detta på två–fyra rader, som är av rekommenderande karaktär och som omedelbart justeras i utskottet. Texten, som sänds till EU-nämnden och dessutom läggs ut på utskottets hemsida, bör ses som utskottets oförbindande rekommendation inför EU-nämndens ställningstagande och ger dessutom regeringen en chans att eventuellt modifiera sig inför samrådet i EU-nämnden.

I motion 2005/06:K7 av Ingvar Svensson m.fl. (kd) yrkande 1 föreslås att riksdagen beslutar om subsidiaritetskontroll. Motionärerna anser att riksdagen redan nu bör besluta om de ändringar av riksdagsordningen som är nödvändiga för att en subsidiaritetskontroll enligt det konstitutionella fördragets tankegångar skall kunna förverkligas. I motion 2005/06:K9 av Helena Bargholtz m.fl. (fp) yrkande 1 och motion 2005/06:U338 av Lars Leijonborg m.fl. (fp) yrkande 4 förs fram förslag med samma innebörd.

I motion 2005/06:K9 av Helena Bargholtz m.fl. (fp) yrkande 1 föreslås att riksdagen beslutar, i enlighet med vad i motionen anförs, om ändringar i riksdagsordningen och regeringsformen för att ge möjligheter för de svenska Europaparlamentarikerna att delta i särskilt anordnade debatter i den svenska riksdagen. Enligt motionärernas uppfattning bör de svenska Europaparlamentarikerna ges möjlighet att delta i särskilt anordnade EU-debatter i den svenska riksdagen. I motion 2005/06:U338 av Lars Leijonborg m.fl. (fp) yrkande 5 förs fram ett förslag med samma innebörd.

I motion 2005/06:K10 av Gustav Fridolin m.fl. (mp) yrkande 1 föreslås att riksdagen tillkännager för riksdagsstyrelsen som sin mening vad i motionen anförs om att införa motionsrätt på EU-dokument. Motionärerna anser att det bör införas allmän motionsrätt på EU-dokument.

I motion 2005/06:K10 av Gustav Fridolin m.fl. (mp) yrkande 3 föreslås att riksdagen tillkännager för riksdagsstyrelsen som sin mening vad i motionen anförs om att debatter om EU och deras inverkan på svensk politik skall öka. Motionärerna anser att inslaget av EU-debatter i riksdagen bör öka.

I motion 2005/06:K10 av Gustav Fridolin m.fl. (mp) yrkande 7 föreslås att riksdagen tillkännager för riksdagsstyrelsen som sin mening vad i motionen anförs om att avskaffa EU-nämnden. Enligt motionen bör EU-nämnden i dess nuvarande form avskaffas. I motion 2005/06:K458 av Krister Örnfjäder (s) förs fram ett förslag med samma innebörd.

I motion 2005/06:U338 av Lars Leijonborg m.fl. (fp) yrkande 2 föreslås att riksdagen tillkännager för riksdagsstyrelsen som sin mening vad i motionen anförs om att grundregeln bör vara att riksdagens EU-nämnds samman-

träden skall vara öppna för allmänhet och medier. I motion 2005/06:K380 av Ulf Holm m.fl. (mp) föreslås att riksdagen beslutar om ändring i riksdagsordningen i den del som gäller möten med utskott och EU-nämnden i enlighet med vad som i motionen anförs. Motionärerna anser att huvudregeln bör vara att utskottens och EU-nämndens möten skall vara öppna men att utskott och EU-nämnd, om särskilda skäl föreligger, kan besluta om att hålla stängda möten.

Remissvaren

Samhällsvetenskapliga fakultetsnämnden vid *Umeå universitet* tillstyrker förslaget om en fördjupad och organiserad utskottsbehandling av kommissionens grön- och vitböcker samt om nya möjligheter att debattera dessa i kammaren. Fakultetsnämnden tillstyrker även de föreslagna bestämmelser som på ett tydligare sätt markerar att utskotten skall arbeta med EU-frågor och som stärker deras rätt att begära och få överläggningar med regeringen samt förslaget om att låta en partigrupp som saknar representant i EU-nämnden medverka med en representant från berört utskott. Vidare stöder fakultetsnämnden förslaget om utökade möjligheter för EU-nämnden att hålla öppna överläggningar. Däremot vänder sig fakultetsnämnden mot den av Riksdagskommittén föreslagna uppgiftsfördelningen mellan utskott och EU-nämnd. Som alternativ utpekar fakultetsnämnden antingen att ett redan existerande utskott får i uppdrag att vara samordnande eller att EU-nämnden görs om till ett EU-utskott. Fakultetsnämnden förordar den sistnämnda lösningen och hänvisar till att EU-frågor enligt tillgänglig forskning bereds i utskott i de andra EU-länderna, åtminstone i EU-15 (förutom Sverige). Detta verkar också vara den modell som flera av de nya medlemsländerna föredrar. Det är fakultetsnämndens uppfattning att Riksdagskommittén bör ges utrymme att ta del av denna forskning i en eller flera forskarrapporter och utbyta erfarenheter med andra parlament innan den återkommer med ett nytt förslag. Fakultetsnämnden hänvisar slutligen till att det finns exempel på att andra parlament har integrerat Europaparlamentariker i beredningen av EU-frågor. Fakultetsnämnden utesluter inte att de i riksdagen ingående partigrupperna och utskotten också skulle kunna dra nytta av ett sådant förfaringsätt.

Hovrätten över Skåne och Blekinge anser att det finns skäl att överväga vissa klagöranden och justeringar i kommittéförslaget i de delar som har koppling till beslutsproceduren inom EU. Beträffande den föreslagna ordningen med beslut av riksdagen (kammaren) vid behandling av grönböcker, vitböcker och meddelanden ifrågasätter hovrätten om inte motioner skulle kunna få väckas med anledning av de remitterade samrådsdokumenten. När det därefter gäller den föreslagna texten i riksdagsordningen anser hovrätten att det är tvivelaktigt om det i 10 kap. 4 § använda ordet "granskning" för utskottets uppgift är tillräckligt upplysande. Som en bättre lösning förordas att det i en särskild mening i andra stycket anges att utskottet har att granska dokumentet med möjlighet att redovisa prelimi-

nära synpunkter. Därmed markeras klart att riksdagens beslut blir av konstitutionellt oförbindande slag. Beträffande det ”saksamråd” som skall äga rum mellan ett utskott och regeringen efterlyser hovrätten ett motivut-talande om verkningarna av vad utskottet gett uttryck åt. För gränsdrag-ningen mellan utskottens och EU-nämndens behörighet att vara kontakto-rgan i förhållande till regeringen anser hovrätten att det också vore av värde att motivledes något bättre ange när man har att göra med en fråga som har nått det stadium att den ”skall beslutas” i ministerrådet. Slutligen föreslås av pedagogiska skäl vissa omdisponeringar av de berörda reglerna i 10 kap. riksdagsordningen.

Statsvetenskapliga institutionen vid *Lunds universitet* redovisar i sitt yt-rande en positiv inställning till förslaget om att strategiska EU-dokument som grön- och vitböcker skall kunna diskuteras i utskott och kammare, men tillägger att praxis får utvisa om förslaget är väl avvägt. Institutionen anser också att förslaget om öppna sammanträden är klokt när det gäller utskottens hantering av strategiska EU-dokument. Möjligheten till öppna sammanträden i EU-nämnden lär dock enligt institutionens bedömning bli begränsad, eftersom nämndens arbete nu föreslås bli mer fokuserat på för-troliga överläggningar inför regeringens förhandlingar i rådet m.m. Institu-tionen ställer sig slutligen tveksam till förslaget om att också andra riksdagsledamöter än ordinarie ledamöter skall kunna tillfälligt delta i näm-ndens arbete.

Uppsala universitet riktar i sitt yttrande kritik mot att Riksdagskom-mittén i betänkandet inte i större utsträckning tagit ställning till vilka prioriteringar som kan och bör göras mellan olika typer av riksdagsären-den. En stärkt roll för utskotten i arbetet med EU-frågorna kräver enligt yttrandet framför allt två saker: a) att denna uppgift regleras i riksdagsord-ningen eller liknande så att den i betydelse kan konkurrera med övriga ärendetyper för vilka beredningstväng råder och b) om nya arbetsuppgifter läggs på utskotten måste något annat i dagens utskottsarbete skäras ned. Förslaget om att det skall bli en obligatorisk uppgift för utskotten att behandla grön- och vitböcker betecknas i sammanhanget som ett steg i rätt riktning. Universitetet anser dock att det kan finnas goda skäl till att riks-dagen är mer formellt involverad i hela lagstiftningsprocessen inom EU. Det noteras att vanliga lagstiftningsärenden från kommissionen täcks in först genom den subsidiaritetskontroll som införs efter ett godkännande av det konstitutionella fördraget. Förslaget om ett parallellt system för behan-dling av EU-frågorna i dels fackutskott, dels EU-nämnden kunde enligt yttrandet behöva övervägas ytterligare. Närmast till hands ligger att avskaffa EU-nämnden och ge respektive fackutskott hela ansvaret för att följa ett lagstiftningsärende från början till slut. Den helhetsbild som en sådan granskning skulle ge utskottet borde även bidra till att förutsättning-arna för en subsidiaritetsprövning enligt nuvarande eller kommande regler förbättras avsevärt. I sammanhanget påpekas även att Riksdagskommitténs resonemang om vilket organ i riksdagen som skall utföra en eventuell sub-

sidiaritetkontroll enligt det konstitutionella fördraget inte är så tydliga som kanske vore önskvärt. Avslutningsvis uttrycks i yttrandet kritik mot att Riksdagskommitténs förslag inte går tillräckligt långt i fråga om arbetsbesparande åtgärder för att skapa större utrymme för EU-frågornas hantering i utskotten.

Kammarrätten i Stockholm inriktar sig i sitt remissyttrande på de överväganden Riksdagskommittén gör särskilt beträffande ansvarsfördelningen mellan riksdagen och regeringen. Sammanfattningsvis avstyrker kammarrätten förslagen till ändring i riksdagsordningen såvitt avser dels hanteringen av grön- och vitböcker, dels ordningen för samråd mellan regering och riksdag. Vad gäller dessa frågor konstaterar kammarrätten att betänkandet saknar den konstitutionella infallsvinkel som behövs för att bedöma förslagen och att betänkandet och dess förslag därför är otydligt och problematiskt. Enligt kammarrätten förefaller det egendomligt att utskottens utlåtanden om innehållet i grön- och vitböcker skall bli föremål för kammardebatt, votering och beslut utan att besluten skall ha någon reell innebörd. Det ligger nära till hands att i stället föreställa sig att ett sådant beslut i kammaren i realiteten blir en – troligen ibland svårtolkad – bindning av regeringens agerande i ett tidigt skede av beslutsprocessen. Kammarrätten anför vidare att detta framstår som olyckligt, och att den föreslagna ordningens förhållande till 1 kap. 6 § regeringsformen självklart måste analyseras närmare. Det anføres i sammanhanget att betänkandet är olyckligt tyst när det gäller frågor om den föreslagna ordningen skall ses som en förstärkning av riksdagens kontrollmakt eller om det är fråga om en ny och utvecklad maktfunktion. Kammarrätten frågar sig också vad det betyder och hur det kommer att fungera när regeringen skall ”överlägga” med fackutskotten och ”samråda” med EU-nämnden. Detta är enligt kammarrätten ytterligare ett exempel på oklarheter i betänkandet.

Sveriges Kommuner och Landsting anser att det i riksdagens beredning av EU-ärenden skall ingå en analys av om ärendet får väsentliga konsekvenser för verksamheten i de svenska kommunerna och landstingen/regionerna. I anslutning härtill anføres att ambitionen att utveckla kontakterna med företrädare för kommuner och landsting/regioner bäst tas till vara genom ett formellt samrådsförfarande med Sveriges Kommuner och Landsting.

Landsorganisationen i Sverige (LO) delar det synsätt som Riksdagskommittén har vad gäller att involvera fackutskotten och kammaren i arbetet med EU-frågor. Likaså anser LO att det slutgiltiga samrådet även fortsättningsvis bör ske i EU-nämnden. Däremot ställer sig LO tveksamt till att tillfälligt skifta ledamöter i EU-nämnden. Därvid anføres att det krävs djup kunskap om beslutsprocessen i EU för att framgångsrikt kunna påverka samrådsfasen. För att EU-nämnden skall fungera på ett bra sätt är kontinuitet särskilt viktig.

Trafikutskottets yttrande

Trafikutskottet hänvisar till sitt yttrande den 16 mars 2004 till Riksdagskommitténs referensgrupp för EU-frågor, i vilket anfördes bl.a. att trafikutskottet var berett att söka avsätta mer utrymme för EU-frågor på bekostnad av arbetsinsatser för behandling av vissa slags motionsförslag. En tydlig positionering av fackutskottet som ett reellt samrådsorgan för riksdagens beredning av EU-frågor inom utskottets beredningsområde förordades. Samtidigt sade sig trafikutskottet kunna inse betydelsen av att ha ett samordnat organ i riksdagen för beredningen av vissa EU-frågor. Till detta organ borde ökade möjligheter finnas för utskottets ledamöter och suppleanter att närvara, exempelvis genom att förordna fler suppleanter i det aktuella beredningsorganet. Beträffande förslaget till ett konstitutionellt fördrag – och då särskilt *subsidiaritetkontrollen* – förordade trafikutskottet ett samordnat förfarande där fackutskottets synpunkter förenas med en mer övergripande prövning inom riksdagen.

Härutöver menar trafikutskottet att Årsboken om EU – berättelse om verksamheten i Europeiska unionen fortsättningsvis bör remitteras till konstitutionsutskottet, eftersom detta utskott utpekats som det utskott som har ett sammanhållande ansvar i vissa avseenden.

Kulturutskottets yttrande

Kulturutskottets majoritet – företrädd av Moderata samlingspartiets, Folkpartiet liberalernas, Kristdemokraternas, Vänsterpartiets och Centerpartiets ledamöter i utskottet – tillstyrker Riksdagskommitténs förslag vad avser behandlingen av grön- och vitböcker. En minoritet i utskottet – företrädd av Socialdemokraternas ledamöter i utskottet – menar att utskottets utlåtande bör anmälas i kammaren av talmannen. När denna anmälan görs kan den ledamot som så önskar begära ordet. Kammarens hantering av EU-dokument bör avslutas med att kammaren utan något ställningstagande lägger utlåtandet till handlingarna.

Vidare tillstyrker kulturutskottets majoritet – företrädd av Moderata samlingspartiets, Folkpartiet liberalernas, Kristdemokraternas, Vänsterpartiets och Centerpartiets ledamöter i utskottet – kommitténs förslag om att ett parti som inte har någon företrädare för kulturutskottet bland sina ledamöter eller suppleanter i EU-nämnden tillfälligt bör kunna sätta in en ledamot från kulturutskottet när nämnden samråder i frågor som rör kulturutskottets ansvarsområde. En minoritet i utskottet – företrädd av Socialdemokraternas ledamöter i utskottet – anser att kulturutskottet bör avvisa förslaget.

Liksom Riksdagskommittén vill kulturutskottet betona värdet av kontakter med företrädare för andra parlament inom främst EU. Utskottet ser därför mycket positivt på kommitténs förslag i det avseendet och ser det som angeläget att det kan förverkligas.

Socialförsäkringsutskottets yttrande

Socialförsäkringsutskottet avstår från att framföra synpunkter i sak på förslagen om förändringar i riksdagens arbete med EU-frågor men vill framhålla nödvändigheten av att de praktiska möjligheterna för utskotten att ha en starkare roll i EU-frågor förstärks. I samband därmed hänvisar utskottet till synpunkter som utskottet anförde till Riksdagskommitténs referensgrupp för EU-frågor den 11 mars 2004. Av det yttrande som då avgavs framgår bl.a. att med socialförsäkringsutskottets stora arbetsbörda är det knappast möjligt att ägna större del av arbetstiden åt EU-frågorna. Genom förstärkningar av utskottets kansli kan arbetet med EU-frågorna i viss mån underlättas, men det är ändå helt nödvändigt att ledamöterna, som demokratiskt valda, ges tid och möjlighet att sätta sig in i frågorna och göra en bedömning utifrån sitt politiska uppdrag. För det behövs i första hand dels ett bättre skriftligt och välstrukturerat underlag från regeringen, dels en tydligare tidtabell för hanteringen av enskilda EU-frågor. Om det formella samrådet skall ske i fackutskotten behövs särskilda kansliresurser för detta, inte minst för den dokumentering av samrådet som måste ske. I ett särskilt yttrande (m) framhålls att förändringarna visserligen kan vara betungande för utskotten men är nödvändiga för att för Sveriges del minska det s.k. demokratiska underskottet i EU.

Försvarsutskottets yttrande

Försvarsutskottet välkomnar förslaget om att regeringen skall överlägga med utskotten i de frågor rörande arbetet i EU som utskotten bestämmer. Utskottet vill understryka vikten av att saksamrådet med utskotten *dels* sker på politisk nivå så att utskottens ledamöter ges möjlighet att överlägga med och ge sina synpunkter till berört statsråd, *dels* sker under tidig fas i EU:s berednings- och beslutsprocess. Det anges vara angeläget att utskottens möten med regeringsföreträdare sker i form av överläggningar, och inte enbart blir av informationskaraktär.

Miljö- och jordbruksutskottets yttrande

Miljö- och jordbruksutskottet hänvisar till synpunkter som utskottet anförde till Riksdagskommitténs referensgrupp för EU-frågor den 11 mars 2004. I det yttrandet konstateras att utskottet redan i dag, om det finner det önskvärt, på eget initiativ kan ta upp till behandling de frågor som aktualiseras i en grönbok. Vidare anføres att en utskottsbehandling av både vitbok och därav föranledda motioner skulle kunna bidra till en tydligare och mer strukturerad behandling i riksdagen. Minoriteten skulle alltid kunna få upp frågorna till prövning, och genom att alla ledamöter skulle ha möjlighet att delta i kammardebatterna skapas öppenhet när det gäller EU-frågornas hantering. Detta skulle även ge en möjlighet till tydligt riksdagsinflytande genom beslut i kammaren med uppmaning till regeringen att driva en viss linje.

Beträffande subsidiaritetskontroll konstateras bl.a. i yttrandet att det förvisso kan hävdas att denna bedömning görs bäst av ett organ som är väl förtroget med politikområdet. Samtidigt kan det finnas en risk för att riksdagen inte uppmärksammas på aspekter av konstitutionellt slag. Vidare kan ifrågasättas om en prövning i fackutskotten förbättrar möjligheterna att uppnå ett enhetligt principiellt synsätt från riksdagens sida på de olika frågor som kan komma att aktualiseras.

I fråga om samråd inför ministerrådsmöten m.m. anförs i yttrandet bl.a. att ett samråd i utskottet med ansvarig minister eventuellt kan ge utskottet större möjlighet att med större effektivitet följa upp regeringens hantering av EU-frågorna. Detta förutsätter dock att ett mer fullständigt protokoll, kanske med stenografisk uppteckning som grund, förs vid dessa samråd. En sådan ordning ställer dessutom ökade krav på utskottet när det gäller bl.a. förberedelser, kunskaper och resurser. Med samråd i utskotten kan det dessutom finnas anledning att överväga en ökad öppenhet, vilket i sin tur kan innebära vissa praktiska svårigheter när det gäller lokaler, dokumentation, etc. Vidare bör även ett samråd i utskottet innebära att grundläggande dokument inför samråden och ett mer utförligt protokoll publiceras.

Utrikesutskottets yttrande

Utrikesutskottet anser att det tydligare bör framgå av riktlinjerna för riksdagens arbete med EU-frågorna att utskotten bör känna ansvar för att följa utvecklingen inom EU också i den del som rör kommittologin och dess verksamhet, dvs. det system för beslutsfattande inom EU som innebär att kommissionen fattar beslut om hur EU:s politik skall genomföras. I samband därmed hävdas att motsvarande verksamhet, när den bedrivs inhemskt, brukar uppmärksammas av riksdagen, t.ex. inom ramen för uppföljnings- och utvärderingsverksamheten.

Utrikesutskottet avstår från att framföra synpunkter på de delar av Riksdagskommitténs förslag som rör konsekvenserna av ett ikraftträdande av det konstitutionella fördraget, men utgår från att det finns anledning och möjlighet att återkomma i frågan om ett ikraftträdande av fördraget skulle aktualiseras.

EU-nämndens yttrande

EU-nämnden, som välkomnar att förslag har lagts fram om hur riksdagens arbete med EU-frågor skall kunna förändras och förstärkas, konstaterar dock att förslagen i vissa delar väcker konstitutionella frågor och därför behöver beredas ytterligare. Det gäller t.ex. betydelsen av det föreslagna saksamrådet som utskotten enligt förslaget skall ansvara för. Den föreslagna uppdelningen av regeringens samrådsskyldighet mellan utskotten å ena sidan och EU-nämnden å andra sidan behöver också utredas ytterligare.

Beträffande *tidpunkten för överläggningarna* med utskotten framhåller kommittén att dessa inte behöver ske just inför rådsmötena utan snarare *innan* frågorna kommer upp på ministerrådets dagordning. EU-nämnden

vill emellertid framhålla att åtskilliga frågor som befinner sig i ett tidigt skede av beslutsprocessen kommer upp på ministerrådets dagordning i form av presentationer, informationer eller lägesrapporter etc. Det finns alltså skäl för utskotten att beakta dessa dagordningar.

Vidare måste det också – även om utskottens främsta uppgift är att behandla EU-frågorna i början av beslutsprocessen – finnas utrymme för utskotten att anlägga synpunkter *under slutfasen*. Erfarenheten har visat att det i vissa frågor kan vara motiverat att sakkunskapen i utskotten kommer till uttryck då frågor tas upp på ministerrådets dagordning vare sig de då befinner sig i beslutsstadiet eller på ett tidigare stadium. I detta sammanhang bör framhållas att i de fall utskotten skall ansvara för behandling av frågor som står på ministerrådets dagordning, dvs. icke-beslutsfrågor, bör detta ske när frågorna har behandlats av Coreper. Detta innebär att utskotten i många fall skulle behöva sammanträda på fredagar och under kammarens sommaruppehåll, vilket får följder för riksdagens planering i övrigt.

En särskild fråga är hur uppföljningen av regeringens förhandlingar i ministerrådet skall ske i de fall då utskotten enligt förslaget skall ansvara för behandlingen av frågor på ministerrådets dagordning. För närvarande återrappporterar ansvarig minister från föregående ministerrådsmöte i samband med samrådet i EU-nämnden inför kommande ministerrådsmöte. Ledamöterna har då möjlighet att ställa frågor i anledning av återrapporten och följa upp det tidigare samrådet, bl.a. mot bakgrund av stenografiska uppteckningar från de tidigare samråden. Utskottens överläggningar med regeringen, dvs. saksamrådet, är dock inte tänkt att dokumenteras med stenografiska uppteckningar utan enbart i form av redovisning i utskottets sammanträdesprotokoll.

Om kommitténs förslag i denna del skall kunna fungera utan att den öppenhet som hittills funnits när det gäller samrådsförfarandet i EU-nämnden förloras, krävs att utskottens överläggningar dokumenteras utförligt, helst i form av stenografiska uppteckningar. Eftersom detta inte är praktiskt möjligt för utskotten talar förslaget om redovisning i utskottsprotokoll emot att samrådsförfarandet inför ministerrådsmöten delas upp mellan utskotten och EU-nämnden.

I fråga om förslaget om *behandlingen av grön- och vitböcker och andra strategiska EU-dokument* delar EU-nämnden kommitténs bedömningar. EU-nämnden anser att behandlingen av dessa dokument inte kan innebära någon bundenhet vid en viss ståndpunkt för vare sig regeringen eller utskott och EU-nämnd i senare förhandlingsskeden. I det sammanhanget erinras om vad sammansatta konstitutions- och utrikesutskottet uttalat i betänkande 2003/04:KUU1 Europeiska konventet om EU:s framtid om det mandat som regeringen genom riksdagens beslut gavs på basis av betänkandet. Utskottet uttalade i detta sammanhang (s. 43) att riksdagens beslut med anledning av betänkandet skall vara styrande för regeringens förhandlingsarbete men att fortsatta förhandlingar kräver kompromisser som får

förankras i de former för samråd som gäller. Motsvarande synsätt måste enligt EU-nämndens uppfattning också gälla behandlingen av de samrådsdokument som det nu är fråga om.

Viss oklarhet råder dock om vilka typer av dokument som berörs av förslaget. En sådan fråga är t.ex. om kommissionens konsekvensanalyser (impact assessments) berörs. Det undantag för förslag från Europeiska kommissionen som nämns i den föreslagna lagtexten i riksdagsordningen (nya 10 kap. 4 §) avser kommissionens förslag till *lagstiftning*, vilket bör klargöras. Vidare framhålls att hanteringen av nu aktuella dokument och det samrådsförfarande som enligt kommitténs förslag skall ske i EU-nämnden inför beslut i EU inte kan ses isolerade från varandra. Flera av de dokument som kommittén synes mena uteslutande skall behandlas av berörda utskott har ett sådant samband med besluten i ministerrådet att de naturligtvis inte kan förbigås av EU-nämnden. Som exempel kan nämnas de operativa rådsarbetsprogrammen. Vidare kan en grön- eller vitbok eller ett meddelande från kommissionen ha ett sådant samband med en beslutsfråga på ministerrådets dagordning att dokumentet naturligen blir föremål för en diskussion på EU-nämndens sammanträde.

Enligt EU-nämnden kan ett tillfredsställande inflytande för riksdagen endast åstadkommas genom ett *samspel* mellan utskottsbehandling samt såväl information som samråd i EU-nämnden. Med kännedom om EU:s beslutsprocedur och hur frågorna bereds på ministerrådets möten måste enligt EU-nämnden framhållas att det inte låter sig göras att stycka upp ministerrådets dagordningar för att söka skapa skarpa gränser mellan utskottens och EU-nämndens befogenheter och därigenom inskränka EU-nämndens uppgifter. Eftersom de olika rådssammansättningarna alltmer har centraliserats för att man skall kunna hålla ihop och få överblick över olika närliggande frågor (t.ex. konkurrenskraftsrådet och sysselsättningsrådet) finns det stor risk att vissa frågor med den av kommittén förordade ordningen hamnar mellan olika stolar och att överblicken går förlorad. Det föreligger därmed också en stor risk att riksdagens inflytande i EU-frågor kommer att minska och att det som uppnåtts under mer än ett decennium går förlorat.

EU-nämnden kan dock konstatera att *förslaget till lag om ändring i riksdagsordningen* i denna del inte innebär någon reell förändring i förhållande till vad som gäller i dag. Fortfarande skall regeringen rådgöra med nämnden om hur förhandlingarna i rådet skall föras *inför besluten* i rådet.

Beträffande regeringens *informationsskyldighet* gentemot EU-nämnden föreslår kommittén att regeringen inte längre skall vara skyldig att underätta EU-nämnden om frågor som *avses bli behandlade* i ministerrådet utan endast om frågor som *skall beslutas* i detta råd. Det kan ifrågasättas vari denna skillnad egentligen består. Den föreslagna inskränkningen av regeringens informationsskyldighet gentemot EU-nämnden är emellertid ägnad att åstadkomma otydlighet och riskerar att medföra att riksdagen förlorar överblick och inflytande. Det är ofta på ett tidigare stadium än inför

själva antagandet av en rättsakt eller annan åtgärd som ett faktiskt samråd äger rum i EU-nämnden och vid vilket regeringen presenterar ett upplägg inför de fortsatta förhandlingarna.

Beträffande *avgränsningen av regeringens samrådsskyldighet* gentemot EU-nämnden anser EU-nämnden att den inte bör få någon utvidgad roll. Enligt nämnden har den nuvarande ordningen fungerat väl, och därför bör den bestå. Risken är annars att EU-nämnden belastas alltför mycket med tekniska detaljfrågor som det varken finns politiskt intresse av eller tid och resurser att behandla.

Förslaget om att partierna tillfälligt skall kunna sätta in *ersättare från berörda utskott i EU-nämnden* vållar problem av framför allt praktisk natur. EU-nämnden avstyrker därför förslaget.

EU-nämnden, som framhåller att *öppenheten* är grundläggande för en demokratisk förankring av EU-frågorna, välkomnar förslaget om att EU-nämnden och utskotten skall kunna besluta om offentliga sammanträden.

Enligt EU-nämndens mening bör inte en *formell subsidiaritetsprövning* införas i riksdagsordningen utan fördragsreglering. Det vore enligt EU-nämndens mening olämpligt att nu föregripa utgången av den reflektionsperiod om EU:s framtid som nu äger rum och eventuell framtida fördragsreglering.

EU-nämnden förordar att en bestämmelse i riksdagsordningen införs om att regeringen också skall rådgöra med EU-nämnden inför förhandlingarna inom ramen för *EU:s regeringskonferenser*. Därvid noteras att en sådan ordning inte hindrar att överläggningar på enskilda områden i en regeringskonferens kan och bör ske i berörda utskott.

När det gäller *riksdagsordningen i övrigt* vill EU-nämnden ta tillfället i akt och föreslå vissa angelägna ändringar som har bäring på såväl EU-nämndens som utskottens verksamhet. Det gäller dels frågan om ersättare för suppleant i EU-nämnden, dels frågan om möjligheten för riksdagens tjänstemän att närvara vid sammanträde med annat utskott.

Suppleantval regleras i 7 kap. 8 § riksdagsordningen. I tredje stycket föreskrivs att ersättare som har kallats till tjänstgöring får utses till suppleant i ett utskott som den lediga riksdagsledamoten tillhör, förutsatt att antalet suppleanter i utskottet inte utökas. Bestämmelsen gäller bara suppleanter i utskotten. Det är emellertid angeläget att bestämmelsen kan tillämpas också på suppleanter i EU-nämnden. Riksdagsordningen bör således ändras så att detta kan ske.

Utomståendes närvaro vid sammanträde med utskott respektive EU-nämnden regleras i 4 kap. 13 § respektive 10 kap. 7 § riksdagsordningen. I fråga om utskott gäller att det skall finnas *särskilda skäl*, vilket inte gäller för närvaro i EU-nämnden. Enligt kommitténs förslag skall utskotten ta en aktiv del av arbetet i EU-frågor. Detta kräver en ökad grad av samspel mellan utskotten och EU-nämnden. Ofta förekommer underhandskontakter mellan EU-nämndens kansli och utskottskanslierna. Det finns därför ett sär-

skilt behov för EU-nämndens tjänstemän att också få närvara vid utskottens sammanträden i de delar dessa behandlar EU-frågor. Kravet på särskilda skäl i 4 kap. 13 § riksdagsordningen bör därför tas bort.

I en avvikande mening (mp) anförs att Miljöpartiet de grönas grundinställning är att EU-nämnden bör avvecklas och att regeringens informations- och samrådsförfarande i stället skall ske direkt med ansvarigt saksutskott. Förhandlingsmandat och förhandlingspositioner bör utarbetas i former av samarbete mellan regering och riksdag. Respektive minister bör samarbeta direkt med berört utskott. I andra hand instäms dock i EU-nämndens yttrande till konstitutionsutskottet ifall förstahandsyrkandet om att EU-nämnden skall avskaffas inte vinner gehör.

Utskottets ställningstagande

Hanteringen av grön- och vitböcker

Syftet med den föreslagna ordningen är att redan i ett tidigt skede av beslutsprocessen inom EU skapa debatt kring och förankra EU-frågor i riksdagen. Således skall alla grön- och vitböcker behandlas enligt denna modell. Talmannen avgör, efter samråd med gruppledarna, vilka övriga dokument som skall behandlas på detta sätt. Det kan röra sig om t.ex. meddelanden från kommissionen och arbetsprogram inom rådet. Hanteringsordningen kan dock inte anses omfatta kommissionsförslag till bindande rättsakter enligt artikel 249 i EG-fördraget, dvs. förordningar, direktiv och beslut. Ordningen omfattar inte heller sådana rekommendationer och yttranden som avses i den nyss nämnda fördragsartikeln. Förfarandet kan inte heller anses tillämpligt på kommissionsförslag avseende rättsakter inom andra och tredje pelaren såsom gemensamma strategier, gemensamma åtgärder, gemensamma ståndpunkter, rambeslut, beslut och konventioner. Härutöver får den exakta avgränsningen av tillämpningsområdet för detta förfarande utvecklas i praxis.

Den föreslagna ordningen innebär att motioner inte skall få väckas med anledning av att de aktuella dokumenten remitteras till utskott. Förslaget är enligt utskottets mening väl avvägt i denna del. Utskottet avstyrker därför motion 2005/06:K10 yrkande 1 om allmän motionsrätt på EU-dokument.

Utskottets granskning skall redovisas i ett utlåtande i stället för i ett betänkande. För hanteringen i kammaren innebär förslaget att ärendet avslutas med att kammaren lägger utskottets utlåtande till handlingarna men att det blir möjligt för kammaren att votera mellan alternativa skrivningar i utlåtandet, som således inte kan innehålla något förslag till tillkännagivande avseende regeringens agerande.

I vissa yttranden har frågan om innebörden av kammarbehandlingen av de aktuella dokumenten berörts. Vad som särskilt har efterlysts är ett klarläggande av huruvida uttalanden i samband med kammarbehandlingen av ett utskottsutlåtande kan ge upphov till någon bundenhet för regering, utskott eller EU-nämnd i ett senare förhandlingsskede.

Det är viktigt att i sammanhanget understryka att ett kammarbeslut i anslutning till behandlingen av de nu aktuella EU-dokumenterna inte i någon rättslig mening binder regeringen eller riksdagen eller något av riksdagens organ. Således överträder inte regeringen någon bestämmelse i grundlag eller allmän lag om den t.ex. vid ett rådsmöte skulle företräda en ståndpunkt som står i strid med vad kammaren har uttalat vid behandlingen av en grönbok. Inte heller utskott eller EU-nämnd gör sig skyldiga till någon sådan överträdelse genom att vid samråd med regeringen medge en avvikelser från den av riksdagen uttalade ståndpunkten.

Såsom Hovrätten över Skåne och Blekinge berört i sitt remissyttrande kan riksdagens beslut i dessa frågor därmed betraktas som preliminära synpunkter av konstitutionellt oförbindande karaktär. Sådana meningsyttringar kan dock ses som uttryck för rådande åsiktsförhållanden i riksdagen. Utskottsutlåtanden och kammarbeslut kan därmed erbjuda en möjlighet för regeringen att stämma av om ståndpunkter som den har för avsikt att inta i EU-samarbetet är förankrade i riksdagen. I den bemärkelsen kan riksdagsbesluten således få betydelse i den på parlamentariska principer grundade relationen mellan regering och riksdag.

En konsekvens av det sagda är att utskott och EU-nämnd är oförhindrade att vid senare överläggningar med företrädare för regeringen ge uttryck för att åsiktsförhållandena inom riksdagen har förändrats, exempelvis då regeringen söker samråd för att förankra kompromisser vid senare förhandlingar inom ramen för EU-samarbetet. Det är dock viktigt att göra klart att det formellt är regeringen som företräder Sverige och att – oavsett om regeringen har skaffat sig en accept via samråd med utskott eller EU-nämnd – regeringen agerar med fullt politiskt ansvar vid rådets möten.

Uttalanden av riksdagen eller dess organ i dessa sammanhang påverkar inte heller riksdagens möjligheter att i ett senare skede använda de kontrollinstrument som anges i 12 kap. regeringsformen. Det ankommer således på regeringen att under parlamentariskt ansvar inför riksdagen ta ställning till om rådande åsiktsförhållanden i riksdagen på ett adekvat sätt speglas genom de meningsyttringar som kommer till uttryck vid ett efterföljande samråd med utskott eller EU-nämnd.

Med hänvisning till vad som nu har anförts tillstyrker utskottet förslaget i denna del.

Vid nu angivna förhållanden är riksdagens behandling av ett utlåtande att betrakta som ett riksdagsärende, eftersom ett beslut om att lägga utlåtandet till handlingarna ibland kan vara förbundet med en meningsyttring (se SOU 1972:15 s. 232). Utskottet lägger därför fram förslag till ny lydelse av tillägsbestämmelse 2.7.1 och till införande av en ny paragraf, 3 kap. 14 a §, i riksdagsordningen där detta förhållande kommer till uttryck.

Samråd mellan regering och riksdag

I syfte att stärka utskottens roll i riksdagens arbete med EU-frågor har förslag lagts fram till ny reglering i 10 kap. 3 § riksdagsordningen innebärande att regeringen skall överlägga med utskotten i de frågor rörande arbetet i EU som utskotten bestämmer. Vidare föreslås att EU-nämndens uppgifter begränsas till att fokusera på de frågor på rådets dagordning där beslut skall fattas. Förslaget går således ut på att samrådet i EU-nämnden skall gälla enbart frågor som är föremål för beslut inför det stundande rådsmötet. Andra frågor avses bli behandlade i utskotten.

Utskottet, som delar uppfattningen att ytterligare åtgärder måste vidtas för att stärka utskottens roll i riksdagens arbete med EU-frågor, finner förslaget vara väl avvägt i de delar som avser behandlingen av EU-frågor i utskotten. Som utrikesutskottet erinrat om i sitt yttrande bör utskotten i sitt arbete med EU-frågorna också känna ansvar för kommittologin och dess verksamhet.

Det finns visserligen, som EU-nämnden framhållit, skäl som talar mot att på det sätt som förslagits dra gränsen mellan utskottens och EU-nämndens uppgifter. Som framhållits i EU-nämndens yttrande kan svårigheter uppstå när det gäller att dela upp ministerrådets dagordningar mellan utskotten och EU-nämnden beroende på om det är fråga om beslutspunkter eller inte. Utskottet ser emellertid inte dessa svårigheter som oöverkomliga utan förutsätter att det kommer att utvecklas en praxis och även rutiner som underlättar uppdelningen.

Utskottet kan inte heller se några tungt vägande skäl mot att olika aspekter av samma frågor i vissa fall skulle kunna bli föremål för såväl överläggning med utskott som samråd med EU-nämnden. Redan enligt gällande regelverk är det möjligt att hantera EU-frågor på detta sätt.

Utskottet delar inte heller EU-nämndens farhågor att införandet av en skarpare gräns mellan utskottens och EU-nämndens uppgifter i aktuellt avseende leder till att överblicken går förlorad och att riksdagens inflytande i EU-frågor totalt sett minskar. Tvärtom borde riksdagens inflytande i EU-frågor kunna öka ju fler ledamöter som är involverade i bedömningarna. Risken för att överblicken går förlorad bör inte heller betonas eftersom det kan antas att ett ökat engagemang i utskotten kan antas leda till ett ökat engagemang i EU-frågor även på andra områden än utskottets.

För att förebygga tänkbara svårigheter som kan uppkomma i form av t.ex. bristande överensstämmelse mellan ministerrådets dagordningar och utskotts beredningsområden bör det emellertid införas en bestämmelse som ger EU-nämnden möjlighet att i sådana fall påkalla överläggning med regeringen i utskotts ställe. En sådan bestämmelse gör det också möjligt för EU-nämnden att träda in i ett utskotts ställe under viss begränsad tid, exempelvis under kammarens sommaruppehåll. Det rör sig således inte om någon oinskränkt möjlighet för EU-nämnden att träda in i utskotts ställe

vid överläggningar med regeringen. Vidare skall det i förhållandet mellan utskott och EU-nämnd råda en samsyn kring vilka förutsättningar som gäller för EU-nämndens utövande av dessa befogenheter.

Utskottet har visserligen förståelse för EU-nämndens synpunkter att det finns en rad praktiska svårigheter förenade med förslaget om rätt att ersätta en ledamot i EU-nämnden med en ledamot från berört utskott. Med hänsyn till behovet av överblick genom sakkunskap från utskotten och till behovet av att stärka utskottens roll anser utskottet dock att övervägande skäl talar för att utskottsledamöter, på sätt som kommittén föreslår, skall kunna ersätta EU-nämndsledamöter.

EU-nämnden har i sitt yttrande föreslagit att riksdagsordningen bör ändras på så sätt att ersättare som kallats till tjänstgöring som riksdagsledamot får utses till suppleant i EU-nämnden enligt samma grunder som gäller för utseende av suppleant i ett utskott enligt 7 kap. 8 § tredje stycket. Enligt denna bestämmelse får ersättare – utan att antalet suppleanter i utskottet utökas – utses till suppleant i ett utskott som den lediga riksdagsledamoten tillhör. Bestämmelsen tillkom i syfte att göra det förenklade förfarandet vid fyllnadsval till utskott och andra riksdagsorgan tillämpligt också på ersättare och göra det möjligt för ersättare att tjänstgöra i utskott då riksmöte inte pågår (bet. KU 1975/76:26 s. 4). Tidigare hade valberedningen tvingats sammanträda för att besluta förslag till kammaren om dels att antalet suppleanter utökades, dels att ersättaren utsågs till suppleant. Utskottet anser att bestämmelsen nu också bör omfatta ersättare i EU-nämnden. Utskottet föreslår en ändring av bestämmelsen i detta syfte.

När det därefter gäller verkningarna av vad ett utskott har gett uttryck för vid överläggningar enligt den föreslagna ordningen är det viktigt att slå fast att endast riksdagens kammare kan uttala sig på riksdagens vägnar. Uttalanden av utskott eller EU-nämnd eller dess ledamöter är således inte bindande för hela riksdagen. Sådana meningsyttringar kan dock – i likhet med ett kammarbeslut enligt den föreslagna ordningen för hanteringen av grön- och vitböcker – vara uttryck för rådande åsiktsförhållanden i riksdagen.

Den nu föreslagna ordningen för saksamråd med utskott innebär därmed en möjlighet för regeringen att stämma av om ståndpunkter som den har för avsikt att inta i EU-samarbetet är förankrade i riksdagen. I den bemärkelsen kan således även dessa meningsyttringar få betydelse i den på parlamentariska principer grundade relationen mellan regering och riksdag.

Vid överläggningarna mellan regering och utskott torde det ligga i alla berörda parters intresse att bringa klarhet i vilka positioner som företräds av regeringen respektive inom utskottet. Några formaliserade riktlinjer av det slag som efterfrågas i motion 2005/06:K4 yrkandena 2 och 3 framstår dock inte som erforderliga, varför motionen avstyrks i denna del.

Givetvis är EU-nämnden oförhindrad att vid senare överläggningar med företrädare för regeringen ge uttryck för att åsiktsförhållandena inom riksdagen har förändrats, exempelvis då regeringen söker samråd för att förankra kompromisser inför beslut i rådet. Utskottet vill dock på nytt erinra

om att det ytterst ankommer på regeringen att under parlamentariskt ansvar inför riksdagen ta ställning till om de meningsyttringar som kommer till uttryck vid samråd med utskott och EU-nämnd speglar rådande åsiktsförhållanden i riksdagen.

Med det anförda tillstyrker utskottet förslaget i den del som avser utskottens och EU-nämndens roll i riksdagens arbete med EU-frågor. Därmed avstyrks motion 2005/06:K4 yrkande 1 i de delar som rör förändringar i EU-nämndens nuvarande roll vad gäller samrådet med regeringen. I enlighet härmed avstyrks även motionerna 2005/06:K10 yrkande 7 och 2005/06:K458 om att avskaffa EU-nämnden i dess nuvarande form och motion 2005/06:K4 yrkande 1 (delvis) om skyldighet för regeringen att rådgöra med EU-nämnden inför regeringskonferenser.

Öppenhetsfrågor

Utskottet, som anser att förslaget är väl avvägt i de delar som rör öppenhet vid överläggningarna i utskotten och samrådet i EU-nämnden, tillstyrker förslaget i dessa delar. Därmed avstyrks motionerna 2005/06:U338 yrkande 2 och 2005/06:K380.

I motion 2005/06:K10 yrkande 3 efterfrågas ett ökat inslag av EU-debatter i riksdagen. Utskottet delar bedömningen att det finns ett stort värde av debatter om EU-frågor i kammaren och utgår från att de förändringar i riksdagens sätt att arbeta med EU-frågor som nu föreslås också kommer att leda till ett ökat inslag av sådana debatter. Något särskilt initiativ från riksdagen i denna fråga är därför inte erforderligt. Motionen avstyrks.

Utskottet delar vidare bedömningen att det inte finns skäl att låta Europaparlamentariker delta i debatter i kammaren och avstyrker därför motionerna 2005/06:K9 yrkande 1 och 2005/06:U338 yrkande 5.

EU-nämnden har i sitt yttrande föreslagit att kravet i 4 kap. 13 § riksdagsordningen på särskilda skäl för närvaro av EU-nämndens tjänstemän vid slutna utskottssammanträden skall tas bort. Utskottet kan dock inte se att tillräckliga skäl har framkommit att nu genomföra en sådan förändring i riksdagsordningen.

I likhet med vad Riksdagskommittén har anfört anser också utskottet att det ligger i alla berörda parter intresse att riksdagens kontakter rörande EU-frågor med andra organisationer i det svenska samhället, som t.ex. Sveriges Kommuner och Landsting, präglas av generositet och öppenhet. Utskottet delar emellertid också uppfattningen att sådana kontakter inte bör vara formellt reglerade.

Subsidiaritetskontroll

I motionerna 2005/06:K7 yrkande 1, 2005/06:K9 yrkande 1 och 2005/06:U338 yrkande 4 föreslås att riksdagen beslutar om de ändringar i riksdagsordningen som är nödvändiga för att en subsidiaritetskontroll enligt det konstitutionella fördraget skall kunna förverkligas. Utskottet, som konstaterar att det konstitutionella fördraget ännu inte har trätt i kraft, instämmer

med Riksdagskommitténs bedömning att det inte finns skäl att nu förelägga riksdagen sådana förslag till ändringar i riksdagsordningen som är knutna till att fördraget börjat gälla. Med hänvisning till vad Riksdagskommittén har anfört vill utskottet dock peka på de möjligheter till subsidiaritetskontroll som står till buds redan inom ramen för gällande fördrag. Motionerna avstyrks.

Resurs- och genomförandefrågor

Flera utskott tar i sina yttranden upp olika konsekvenser av Riksdagskommitténs förslag, bl.a. i form av förändrade planeringsförutsättningar och behov av ökade resurser. Sådana frågor är föremål för beredning i en arbetsgrupp under ledning av riksdagsdirektören. Utskottet anser att frågorna i första hand bör behandlas på styrelse- och förvaltningsnivå och att riksdagen inte bör föregripa resultatet av detta arbete genom att nu ta initiativ i dessa frågor.

Utskottet anser att de av Riksdagskommittén föreslagna riktlinjerna för riksdagens arbete med EU-frågorna (avsnitt 3.1–3.6 i kommitténs betänkande) bör tillämpas fr.o.m. den tidpunkt då de föreslagna ändringarna i riksdagsordningen träder i kraft.

Riksdagens interparlamentariska samarbete

Utskottets förslag i korthet

Utskottet tillstyrker att riksdagen godkänner förslag till riktlinjer för riksdagens interparlamentariska samarbete (avsnitt 4.4 i framställningen). Därmed tillstyrks punkt 2 i framställningen. En motion (s) om Nordiska rådets utskott avstyrks med hänvisning till att partiernas fria nomineringsrätt inte berörs.

Framställningen

Riksdagskommittén föreslår att riksdagen godkänner riktlinjer för riksdagens interparlamentariska samarbete (punkten 3). Kommittén noterar att riksdagen genom tidigare ställningstaganden ansett det angeläget att nationella parlamentariker kan vara representerade i regeringsdelegationer i internationella sammanhang. Enligt kommitténs mening är det viktigt att också mindre partier kommer i fråga för sådana delegationer. Kommittén förordar att riksdagen kan svara för ledamöternas kostnader i regeringsdelegationer och förutsätter att Regeringskansliet och riksdagsförvaltningen i samråd finner former för finansieringen. För varje organisation och parlamentarikerförsamling bör verksamheten ställas i relation till dagens förutsättningar och behov.

I interparlamentariskt samarbete där både länder med demokratiskt valda parlament och länder utan demokratiskt valda parlament deltar, såsom fallet är med Interparlamentariska unionen och Empa, bör frågor om hur en demokratisk utveckling kan främjas stå i centrum för arbetet.

Arbetet bör snarast vara inriktat på att göra en översyn av redan existerande interparlamentariskt samarbete och eftersträva en rationalisering som i förlängningen innebär en tydligare återkoppling mellan det interparlamentariska samarbetet och det nationella parlamentsarbetet i olika utskott, och därmed också en förstärkt roll för det nationella parlamentets engagemang i dessa frågor.

Kommittén menar att det är angeläget att det internationella engagemanget i hög grad integreras i riksdagens övriga verksamhet. De viktiga erfarenheter som kan vinnas genom riksdagens interparlamentariska samarbete och av de parlamentariska delegationerna bör tillgodogöras av riksdagen i sin helhet.

En förbättrad återkoppling kan åstadkommas genom att riksdagen i gör-ligaste mån tillämpar samma synsätt som för riksdagens arbete med EU-frågor, vilket innebär att utskotten ges ett uttalat ansvar för också de internationella aspekterna av de frågor som tillhör utskottens respektive beredningsområde.

För att underlätta förankringen och säkra återkopplingen till riksdagsarbetet av det interparlamentariska samarbetet är ett bra samarbete mellan tjänstemännen i riksdagsförvaltningen viktigt. Ett utökat utbyte och fler gemensamma aktiviteter mellan utskotten och de internationella delegationerna i riksdagen bör eftersträvas så att delegationernas arbete så långt möjligt förankras i utskottens ärendeberedning. Riksdagsstyrelsen har ett särskilt ansvar för ärenden av större vikt rörande riksdagens internationella kontaktverksamhet. Riksdagsstyrelsen kan få vägledning för sina beslut bl.a. genom de möten som kommit att hållas mellan talmannen, delegationspresidierna och utrikesutskottets presidium, men också genom ordförandekonferensen.

Ökningen av det interparlamentariska samarbetet under senare år ställer krav på riksdagen och andra nationella parlament att internt samordna sin verksamhet i syfte att undvika duplicering av arbete och i syfte att säkerställa att parlamentet i internationella sammanhang representeras på ett sätt som medför att deltagandet kan kopplas till det dagliga arbetet i utskotten. Fackutskottens roll bör lyftas fram i det interparlamentariska samarbetet, vilket i förlängningen underlättar återkopplingen till verksamheten i riksdagen och till partigrupperna.

Utrymme bör enligt Riksdagskommittén också skapas för ett fördjupat samarbete mellan de nationella parlamentens fackutskott, t.ex. inom närområdet och inom EU.

I ökad utsträckning bör det kunna eftersträvas att riksdagen även i andra sammanhang, t.ex. när Nordiska rådet anordnar temakonferenser, specialmöten och liknande, representeras av den eller de ledamöter som har ett

ansvar för sakfrågorna genom sin fackutskottstillhörighet. Också vänskapsföreningar kan spela en viktig roll i det interparlamentariska samarbetet. Kommittén anser att vänskapsföreningarna kan vara en naturlig kontaktpunkt vid internationella besök. De skapar nätverk som leder till fördjupade kontakter. Riksdagens internationella kansli kan också ge visst stöd till vänskapsföreningarna, dock utan att fungera som regelrätt sekretariat. Vänskapsföreningarna är i stället till karaktären naturligen nära kopplade till ledamotens utövande av sitt förtroendeuppdrag. Kommittén kan därför anse det naturligt att sekretariatsuppgifter för vänskapsföreningarna kan lösas inom ramen för den nu genomförda utbyggnaden av antalet politiska sekreterare till partigrupperna. Mot bakgrund av det ovan anförda och med en alltjämt fortsatt internationalisering och ständig utveckling av de internationella kontakterna anser kommittén sammanfattningsvis att det interparlamentariska samarbetet bör spela en fortsatt viktig roll. En förutsättning för att riksdagen skall kunna delta i detta samarbete på ett ändamålsenligt sätt är, enligt kommittén, att riksdagen och dess organisation återkommande låter genomlysna den internationella verksamheten och se över vilka prioriteringar som görs. Formerna för talmannens möten med delegationspresidierna och utrikesutskottets presidier bör utvecklas. Dessa möten kan bidra till principiella resonemang och diskussioner om prioriteringar inom den internationella verksamheten men bidrar också till ett viktigt informationsutbyte i syfte att undvika onödigt dubbelarbete.

Kommittén konstaterar också att riksdagsstyrelsen, genom 1 kap. 5 § andra stycket riksdagsordningen, har givits en tydlig roll i arbetet med att få till stånd ett mer övergripande ansvar för utvecklingen i fråga om vilka prioriteringar och strategiska bedömningar som kan behöva göras mellan olika behov.

Motionen

Lars Wegendal och Ann-Kristine Johansson (båda s) begär i motion 2005/06:K463 att riksdagen skall besluta att partierna har fri nomineringsrätt till Nordiska rådets utskott i enlighet med vad som anförts i motionen.

Gällande bestämmelser

Enligt 7 kap. 2 § riksdagsordningen skall val som förrättas av kammaren beredas av en särskild valberedning utsedd inom riksdagen. Enligt 8.6.1 i riksdagsordningens tilläggsbestämmelser väljer riksdagen för varje riksmöte tjugo ledamöter till Nordiska rådets svenska delegation. Någon ändring av dessa bestämmelser föreslås inte i riksdagsstyrelsens framställning.

Enligt Nordiska rådets arbetsordning finns en valkommitté, som efter de nordiska partigruppernas nomineringar förbereder och framlägger förslag i de val som skall förrättas av Nordiska rådets plenarförsamling.

Remissvaren

Kammarrätten i Stockholm framhåller att det är angeläget att parlamentariker ökar sitt internationella engagemang och att det i huvudsak inte finns något att invända mot de synpunkter som förs fram av kommittén. Kammarrätten ifrågasätter emellertid från principiella utgångspunkter om det är lämpligt att parlamentariker deltar i regeringsdelegationer. Blir de då inte möjligen i vissa fall eller situationer företrädare för regeringen, och kommer de i så fall att vara klara över detta? Den föreslagna ordningen kan bidra till att roller blandas samman och framstå som otydlig för dem som deltar i en regeringsdelegation men även för värdlandets företrädare.

Yttranden från andra utskott

Kulturutskottet delar kommitténs uppfattning att det i första hand bör vara ledamöter i de berörda fackutskotten som företräder riksdagen i olika internationella sammanhang. Det finns dock enligt kulturutskottet tillfällen då även andra ledamöter är minst lika lämpade att ikläda sig denna roll på grund av sin bakgrund, sitt kunnande, sitt engagemang eller av andra liknande skäl. Liksom hittills måste man alltså kunna godta även situationer då den omedelbara kopplingen till det nationella parlamentet saknas. Partiernas fria nomineringsrätt får inte inskränkas.

EU-nämnden pekar på att Riksdagskommittén inte omnämnt deltagandet i Cosac, vilket är ett fördragsreglerat samarbete mellan nationella parlaments EU-organ och Europaparlamentet.

Försvarsutskottet vill understryka betydelsen av ökade kontakter med andra fackutskott, inte minst med parlament inom Europeiska unionen. En förutsättning för att det omfattande interparlamentariska samarbetet skall bli en angelägenhet för alla ledamöter är att det finns ekonomiska resurser till tolkning. Tolkning av överläggningarna ökar precisionen i de politiska överläggningarna och därmed värdet av dessa. Riksdagsstyrelsen bör därför avsätta särskilda medel i detta syfte.

Utskottets ställningstagande

Konstitutionsutskottet delar Riksdagskommitténs bedömning om värdet av att riksdagsledamöter deltar i internationella processer. Direkt folkvalda parlamentariker skall vara representativa för väljarna och har därigenom en särskild legitimitet. Ledamöternas deltagande i internationella processer ger möjlighet för dem att i internationella sammanhang skapa opinion för svenska synsätt och även att i kontakt med sina väljare skapa internationell förståelse. Med anledning av vad Kammarrätten i Stockholm anfört om deltagande i regeringsdelegationer vill utskottet understryka att riksdagen i flera ställningstaganden ansett det angeläget att nationella parlamentariker kan vara representerade i regeringsdelegationer. Det har bl.a. konstaterats att det finns ett betydande värde i parlamentarikers deltagande i den svenska regeringsdelegationen vid FN:s generalförsamling.

Utskottet delar också kommitténs bedömning att ökningen av det parlamentariska arbetet under senare år ställer krav på riksdagen och andra nationella parlament att internt samordna verksamheten i syfte att undvika dubbelarbete och att säkerställa att parlamentet i internationella sammanhang representeras på ett sätt som medför att deltagandet kan kopplas till det dagliga arbetet i riksdagen. I normalfallet innebär det att representationen främst bör hämtas från det fackutskott som har beredningsansvaret för frågan. Någon ändring i partiernas fria nomineringsrätt är inte avsedd. Som också understryks av försvarsutskottet bör utrymme skapas för ett fördjupat samarbete mellan de nationella parlamentens fackutskott, t.ex. inom EU.

Med anledning av vad försvarsutskottet anfört om behovet av resurser för tolkning vill konstitutionsutskottet hänvisa till vad kommittén anfört om att en arbetsgrupp under ledning av riksdagsdirektören föreslås få riksdagsstyrelsens uppdrag att bereda resursfrågorna vidare samt till att utskottet senare under våren kommer att behandla ett förslag från riksdagsstyrelsen som bl.a. gäller resurser för EU-resor.

I motion 2005/06:K463 (s) begärs ett beslut om fri nomineringsrätt för partierna till Nordiska rådets utskott. Riksdagskommitténs förslag innebär inte några förändringar när det gäller partiernas nomineringsrätt till Nordiska rådets svenska delegation. Enligt Nordiska rådets arbetsordning finns en valkommitté som efter de nordiska partigruppernas nomineringar förbereder och framlägger förslag i de val som skall förrättas av Nordiska rådets plenarförsamling. Mot denna bakgrund saknas enligt utskottets mening skäl för riksdagen att fatta något beslut i frågan. Motion 2005/06:K463 avstyrks.

Konstitutionsutskottet föreslår att riksdagen godkänner de riktlinjer för riksdagens interparlamentariska samarbete som redovisas i huvudbetänkandet från 2002 års riksdagskommitté, avsnitt 4.4.

Utskotten

Utskottets förslag i korthet

Utskottet tillstyrker förslaget i framställningen att bostadsutskottet och lagutskottet skall ersättas av ett nytt civilutskott. Utskottet tillstyrker delvis förslagen när det gäller ärendefördelningen mellan utskott och föreslår vissa ytterligare justeringar av de aktuella tilläggsbestämmelserna. Vidare tillstyrks att riksdagen godkänner de föreslagna riktlinjerna för arbetet i riksdagens utskott. En rad motioner om andra utskottsindelningar och ärendefördelningar avstyrks.

Jämför reservation 2 (s).

Framställningen

Riksdagskommittén föreslår vissa ändringar i utskottsindelningen och ärendefördelningen. Kommittén anser att antalet utskott bör minska genom att bostads- och lagutskottens beredningsområden överförs till ett nytt utskott benämnt civilutskottet. Dock bör beredningsområdet för det nya utskottet begränsas på så sätt att ansvaret för ärenden om länsförvaltning och rikets administrativa indelning samt sådana kommunfrågor som inte tillhör annat utskotts beredning överförs till konstitutionsutskottet. Vidare bör ärenden rörande utsökningbalken överföras till skatteutskottet, växel- och checkrätt till finansutskottet, transporträtt till trafikutskottet och immaterialrätt till näringsutskottet.

Kommittén anser det vara motiverat att till försvarsutskottet föra beredningen av vissa ärendegrupper med anknytning till samhällets sårbarhet. Genom en sådan förändring skapas bättre möjlighet att uppnå en helhetsyn och en effektiv användning av samhällets resurser. Som ytterligare argument anförs att den moderna tidens hot, allvarliga kriser och angrepp ofta har snabba förlopp och kort, om alls någon, förvarningstid. Förberedelser för och förmåga till omedelbar krishantering är av avgörande betydelse. Analyser, förberedande åtgärder, operativa insatser och finansieringsfrågor bör i riksdagen hållas samman i ett utskott. På så sätt ges sårbarhets- och säkerhetsfrågorna en högre prioritet än med nuvarande ordning. Förslaget bidrar också enligt Riksdagskommittén till att jämna ut arbetsbelastningen mellan utskotten.

Kommittén anser vidare att ansvaret för beredningen av integrationsfrågor bör föras över från socialförsäkringsutskottet till arbetsmarknadsutskottet. En viktig del av integrationsarbetet har en direkt koppling till arbetsmarknaden. Tillsammans med en markering av utskottets speciella ansvar för jämställdhetsfrågor bidrar denna förändring till att ge arbetsmarknadsutskottet en särskild roll i arbetet mot diskriminering i olika former. När det gäller jämställdhetsfrågor anser kommittén att alla utskott även fortsättningsvis skall ansvara för att ärenden inom deras beredningsområden analyseras utifrån ett jämställdhetsperspektiv. Den praxis som har utvecklats att till arbetsmarknadsutskottet hänvisa jämställdhetsfrågor som inte tillhör något annat utskotts beredningsområde bör dock skrivas in i riksdagsordningen.

Förslagen får konsekvenser för indelningen i utgiftsområden. Kommittén lägger inte fram något formellt förslag beträffande ändringar i utgiftsområdesindelningen utan förutsätter att så sker vid utskottsbehandlingen av den ekonomiska vårpropositionen.

Det arbete som pågår för att nå ett bättre utnyttjande av de samlade kansli- och utredningsresurserna bör enligt kommitténs mening fortsätta att utvecklas.

Motionerna

Anna Grönlund Krantz och Anne-Marie Ekström (båda fp) begär i motion 2005/06:K273 en radikal reformering av utskottsindelningen. Bland annat måste det enligt motionen ifrågasättas om ett separat skatteutskott är nödvändigt och om inte dessa frågor bättre avförs i finansutskottet eller tas om hand av de olika sakutskotten där så är lämpligt. Samma resonemang torde gälla andra utskott med nuvarande låg arbetsbelastning. Riksdagens interna arbete måste enligt motionen skötas så rationellt som möjligt så att riksdagsledamöterna ges gott om tid till det viktiga arbete som utförs i mötet med väljarna på hemmaplan.

Owe Hellberg och Sten Lundström (båda v) yrkar i följdmotion 2005/06:K5 att den föreslagna sammanslagningen av lagutskottet och bostadsutskottet inte genomförs och att antalet utskott i riksdagen därmed blir oförändrat. Motionärerna hänvisar till att förslaget att slå samman bostadsutskottet med lagutskottet till ett civilutskott innebär att bostadspolitiken osynliggörs. Riksdagskommitténs förslag skulle kunna leda till en otydlighet gentemot medborgare och aktörer, och därmed försvåras det demokratiska inflytandet. Motionärerna hänvisar också till att antalet ledamöter med ordinarie uppdrag skulle reduceras med ett mindre antal utskott.

Hillevi Larsson och Joe Frans (båda s) begär i motion 2005/06:K342 att lagutskottets namn ändras till civilrättsutskottet.

I motion 205/06:K242 av Tobias Billström (m) föreslås i stället en sammanslagning av försvars- och utrikesutskotten. Enligt motionen smälter i allt snabbare takt frågor kring utrikespolitiska ställningstaganden inom den traditionella diplomatin, militära insatser samt en samordnad säkerhetspolitik samman. Samtidigt förblir den svenska riksdagens förmåga att hantera dessa frågor svagare än vad den kunde ha varit. Motionären hänvisar till att sammansatta utrikes- och försvarsutskott förekommit vid ett ökat antal tillfällen.

Utskottshanteringen av frågor som rör rikets säkerhet tas upp i motion 2005/06:K461 av Birgitta Ahlqvist och Lars U Granberg (båda s). Det är enligt motionen stora och tröga strukturer som behöver ändras när man skall gå från totalförsvar till att bygga upp krishanteringsförmågan. De nya hoten möts inte med soldater eller krigsmateriel. Problemet är snarare det sårbara samhället. Riksdagen bör se över hur man på bästa sätt hanterar frågor som rör hot mot det svenska samhället. Riksdagen bör enligt motionen besluta om en översyn av utskottshanteringen av frågor som rör rikets säkerhet.

I motion 2003/04:FöU268 yrkande 5 av Else-Marie Lindgren m.fl. (kd) föreslås att närings-, justitie- och försvarsutskotten gemensamt skall bereda sektorsövergripande frågor inom sårbarhets- och säkerhetsområdet. Motionärerna menar att medborgarintresset då skulle gå före sektorsintresset.

Lars Lindblad (m) föreslår i motion 2005/06:K290 att de areella näringsarna organisatoriskt förs över till näringsutskottet och dagens miljö- och jordbruksutskott renodlas till ett miljöutskott.

Mikael Oscarsson och Dan Kihlström (båda kd) begär i motion 2005/06:So636 yrkande 3 ett familjeutskott. Familjepolitiken är enligt motionärerna i dag svår för en enskild att få ett samlat grepp över. Även för politiker saknas det ofta konsekvensbeskrivningar av de fattade besluten. Motionärerna pekar på att bostadsförsörjningsstöd hanteras i ett utskott, barnbidragen i ett annat, förskoleverksamheterna i ett tredje osv.

I motion 2005/06:K358 av Tasso Stafilidis (v) begärs ett barn- och familjerättsutskott där alla barnfrågor samlas. Lagutskottets övriga områden skulle kunna delas upp mellan bl.a. bostadsutskottet, näringsutskottet och skatteutskottet. Med en sådan lösning, i stället för det förslag som ligger på riksdagsstyrelsens bord hösten 2005, skulle de mest belastade utskotten, såsom socialutskottet och justitieutskottet, få avlastning. Det behövs enligt motionen tydliga förändringar i riksdagens organisation som sätter barnen ytterligare i fokus, och riksdagen skulle med denna lösning ta ytterligare ett steg i det svenska åtagandet att förverkliga barnkonventionen.

Ett jämställdhetsutskott för att få ett forum för politiska diskussioner begärs i motion 2005/06:K357 yrkande 3 av Gudrun Schyman (-). Utskottet skall enligt motionen tydliggöra hur könsmaksordningen tar sig uttryck och samverkar inom olika politikområden och vara vägledande och uppföljande organ för övriga utskott.

Lars Ohly m.fl. (v) begär i motion 2005/06:A261 ett uppdrag till riksdagsstyrelsen att pröva vilka åtgärder som är nödvändiga för att riksdagens samtliga utskott skall få en formell plattform för att föra upp jämställdhetsfrågor inom sina respektive sakområden (yrkande 8). I motionen begärs också kontrollfunktion för riksdagens jämställdhetsarbete genom regelbundet återkommande granskningar och jämställdhetsrevisioner av riksdagens utskott (yrkande 9).

Ulf Holm m.fl. (mp) begär i motion 2005/06:K453 att riksdagen beslutar om ändring i riksdagsordningen för att tydliggöra vilket utskott i riksdagen som har det övergripande ansvaret för frågor om Sveriges politik i Världsbanken och IMF och på vilket sätt relaterade frågor som tas upp i EU- nämnden, utrikes- och finansutskotten skall hanteras mellan utskotten (yrkande 1). Vidare begärs ett tillkännagivande till regeringen om att riksdagen involveras i processen kring nominering av styrelseledamot och ordförande i Världsbanken och IMF (yrkande 3) och om att regeringen årligen skall redovisa sina ställningstaganden i Världsbanken och IMF i den skrivelse som lämnas till riksdagen (yrkande 4).

Rigmor Stenmark (c) begär i motion 2005/06:K252 yrkande 1 att det i varje utskott belyses vad som kan göras inom respektive ämnesområde för att skapa en lugnare samhällsrytm där det finns tid för ro och återhämtning.

Remissvaren

Den samhällsvetenskapliga fakultetsnämnden vid *Umeå universitet* har inget att invända mot förslagen vad avser sammanslagning av utskott eller omflyttningar av ärendefördelningen av utskott.

Lunds universitet anser att skälen för sammanslagning av bostads- och lagutskotten förefaller svaga. Kopplingen mellan de två utskotten är svag. Om huvudsyftet vore att åstadkomma en jämnare arbetsbelastning mellan utskotten vore det enligt universitet rimligt att göra en generell översyn; försvarsutskottets arbetsbelastning är t.ex. jämförelsevis ringa.

LO framhåller att förslaget att slå samman lag- och bostadsutskotten vid en första anblick kan te sig naturligt med hänvisning till lägre arbetsbelastning än andra utskott. *LO* avvisar dock förslaget med hänvisning till behovet att stärka såväl bostadspolitiken som konsumentpolitiken. Det senare politikområdet bereds i lagutskottet. De båda utskottens beredningsområden är också tämligen väsensskilda, varför det enligt *LO* inte finns några samordningsvinster att tala om med en sammanslagning.

Jusek framhåller att lagutskottets beredning kännetecknas av civilrättsliga lagstiftningsärenden medan bostadsutskottet kännetecknas av offentliga rättsliga beredningar. Skälen till en sammanslagning av just dessa utskott är enligt *Jusek* inte övertygande. Om syftet är en jämnare arbetsfördelning bör hela utskottsorganisationen genomlysas för att uppnå en så effektiv organisation som möjligt. Det bör skapas förutsättningar för utskottscheferna att utöva ett gott ledarskap och för både utskottschefer och medarbetare att ha en rimlig arbetsbelastning.

Yttranden från andra utskott

Lagutskottet anser (yttr. 2005/06:LU1y) sammanfattningsvis att någon sammanslagning av lagutskottet och bostadsutskottet inte bör ske. Om det anses nödvändigt att minska antalet utskott bör ytterligare överväganden och förslag komma till stånd. *Lagutskottet* erinrar om att konstitutionsutskottet i tidigare liknande sammanhang uttalat att det endast undantagsvis bör komma i fråga att riksdagen av t.ex. starka arbetsfördelningsskäl mot båda eller endera utskottens vilja beslutar att överföra ärendegrupper från ett utskott till ett annat (bet. KU 1982/83:31 s. 14).

Lagutskottet anser att tidigare i utredningssammanhang framförda synpunkter att det finns ett stort värde i att den centrala civilrätten bereds samlad i ett renodlat civillagutskott, alltjämt äger giltighet.

En grundläggande invändning mot Riksdagskommitténs förslag är, enligt lagutskottets mening, att det inte finns någon närmare koppling mellan de frågor som i dag behandlas i lagutskottet och i bostadsutskottet som kan utgöra underlag för en sammanslagning. Bostadsutskottets beredningsområde är relativt homogent utmejslat efter fackområdesprincipen med starka inslag av offentlig rätt. Den enda koppling som finns till lagutskottet är bestämmelserna i 12 och 13 kap. jordabalken om hyra respektive tomträtt samt bostadsrättslagen (1991:614).

Riksdagskommitténs förslag att överföra ärenden rörande utskottsbalken till skatteutskottet, växel- och checkrätt till finansutskottet, transporträtt till trafikutskottet och immaterialrätt till näringsutskottet är enligt lagutskottet inte genomtänkt. Riksdagskommitténs påstående (s. 103) att

utskökningsbalken skulle ha ett lösligare samband med utskottets övriga beredningsområde är enligt lagutskottet inte riktigt. Att inte hålla insolvensrätten samlad skulle, enligt utskottets mening, vara direkt olämpligt och innebära stora samordningssvårigheter.

När det sedan gäller transporträtten är en överföring till trafikutskottet förenad med likartade bekymmer som när det gäller förslaget om utskökningsbalkens överföring till skatteutskottet. Transporträtten är ett omfattande civilrättsligt rättsområde. I området ingår bl.a. sjölagen (1994:1009), järnvägstrafiklagen (1985:192) och annan lagstiftning innefattande central civilrätt. Transporträtten baseras nästan uteslutande på internationella konventioner. Med undantag för prefixet ”transport” finns egentligen inte några som helst anknytningar till trafikutskottets nuvarande beredningsområde. Om Riksdagskommitténs förslag i denna del genomförs kan det antas leda till samordningssvårigheter mellan lagutskottet och trafikutskottet.

Immaterialrätten – bl.a. upphovsrätt och industriellt rättsskydd – rymmer enligt lagutskottet en mångfasetterad verklighet. Ser man till önskemålet att lagstiftnings- och budgetärenden inom ett och samma ämnesområde skall beredas i samma utskott ligger det närmare till hands att föreslå en överflyttning av upphovsrätten och kanske också lagstiftningen om mönsterskydd till kulturutskottet samt växtförädlarrättslagen (1997:306) till miljö- och jordbruksutskottet. Enligt lagutskottets mening bör emellertid hela immaterialrätten allt framgent behållas samlad inom lagutskottets beredningsområde, liksom transporträtten.

Vad gäller Riksdagskommitténs förslag rörande budgetansvaret för Konsumentverket pekar lagutskottet på att några motsvarande förslag inte förts fram beträffande övriga närliggande anslag inom utgiftsområde 24, nämligen anslagen 40:1 Marknadsdomstolen, 40:3 Allmänna reklamationsnämnden, 40:4 Fastighetsmäklarnämnden, 40:5 Åtgärder på konsumentområdet och 40:6 Bidrag till miljömärkning av produkter.

Därutöver väcker utskottet frågan om inte det av Riksdagskommittén framlagda förslaget borde ha föranlett förslag till ändringar också i 4 kap. 6 § första stycket riksdagsordningen och i tilläggsbestämmelsen 4.6.3 om skatteutskottets beredningsområde.

När det gäller namnet på det föreslagna nya utskottet har lagutskottet också invändningar. Civilutskottet säger, som även Riksdagskommittén är inne på, mycket lite om vad beredningsområdet innehåller. Ordet ”civil” för tankarna till ord och begrepp som exempelvis ”allmänt medborgerlig; icke militär; som gäller tvistemål”.

Bostadsutskottet framhåller i yttrandet (yttr. 2005/06:BoU4y) att ett huvudsyfte med Riksdagskommitténs arbete har varit att söka utjämna arbetsbelastningen mellan utskotten. Det är en enligt utskottets mening väl motiverad ambition, som emellertid inte uppnås genom den föreslagna sammanslagningen av bostadsutskottet och lagutskottet. Tvärtom anser bostadsutskottet att risken är uppenbar att ytterligare ett mycket arbetsbelastat utskott tillskapas. Förslaget om en sammanslagning innebär att det

uttryckta önskemålet om att minska antalet utskott tillgodoses, men det sker i så fall till priset av att ett utskott bildas som saknar ett sammanhållet beredningsområde. Bostadsutskottet avstyrker därför förslaget. Bostadsutskottet förordar i stället att förnyade och mer grundliga överväganden kommer till stånd när det gäller utskottsindelningen och ärendefördelningen mellan utskotten. En viktig utgångspunkt i detta arbete måste enligt utskottet vara en strävan att bibehålla eller skapa sammanhållna och politiskt relevanta beredningsområden samtidigt som en jämnare arbetsbelastning mellan utskotten uppnås.

I en avvikande mening (m) tillstyrks kommitténs förslag i sammanslagningsfrågan men anförs att Riksdagskommittén borde ha gjort en djupare genomgång och analys av de olika politikområdena för att finna helt nya skärningspunkter.

Försvarsutskottet biträder förslaget att från miljö- och jordbruksutskottets beredningsområde ta över ärenden rörande kärnteknisk säkerhet och strålningsskydd, från näringsutskottet elsäkerhetsfrågor samt från trafikutskottet frågor rörande IT-säkerhet och budgetansvaret för Statens haverikommission och SOS Alarm Sverige AB, och att beredningsansvaret för speciell lagstiftning som syftar till att minska samhällets sårbarhet tillförs försvarsutskottets beredningsområde.

Även fortsättningsvis bör dock andra utskott bereda ärenden om säkerhet och beredskap inom sina respektive ansvarsområden.

Resurser som avsätts för totalförsvarsändamål inom *utgiftsområde 6 Försvar och beredskap mot sårbarhet*, kan redan i dag disponeras för åtgärder för att möta andra hot än de som har sitt ursprung i krig och krigsfara. Försvarsutskottet delar Riksdagskommitténs bedömning att den föreslagna förändringen av ärendefördelningen mellan utskotten även bör få konsekvenser för innehållet i utgiftsområdena. Försvarsutskottet är inte främmande för att även utgiftsområdets indelning i politikområden bör ses över för att möjliggöra en mer relevant styrning av verksamhet som syftar till att stärka samhällets säkerhet.

Socialförsäkringsutskottet (ytr. 2005/06:SfU3y) tar upp Riksdagskommitténs förslag att integrationsfrågor skall överföras från socialförsäkringsutskottet till arbetsmarknadsutskottet fr.o.m. den 1 oktober 2006 och hänvisar till ett tidigare yttrande till konstitutionsutskottet (ytr. 2004/05:SfU2y). Eftersom Riksdagskommittén härefter föreslagit att integrationspolitiken förs över till arbetsmarknadsutskottet vill socialförsäkringsutskottet inte motsätta sig en sådan förändring. Visserligen kvarstår de budgetmässiga sambanden mellan migrations- och integrationspolitik, men det är dock inte omöjligt att göra en uppdelning av utgiftsområdet. Utskottet vill endast göra följande påpekanden rörande detaljerna inför en sådan förändring. Till utgiftsområde 8 hör fyra politikområden: Integrationspolitik, Storstadspolitik, Migrationspolitik och Minoritetspolitik. Av dessa bör i så fall endast Migrationspolitik höra till socialförsäkringsutskottets område och utgiftsområdet lämpligen betecknas utgiftsområde 8 Migration.

Såväl Integrationspolitik som Storstadspolitik (det sistnämnda numera utan anslag) bör flyttas till utgiftsområden som hör till arbetsmarknadsutskottet. Politikområdet Minoritetspolitik (ett anslag) kan antingen flyttas till utgiftsområde 1, som hör till konstitutionsutskottet där sakfrågor rörande minoritetspolitiken redan bereds, alternativt till arbetsmarknadsutskottets område.

Om det beslutas om en sammanläggning av lag- och bostadsutskotten har socialförsäkringsutskottet inget att erinra mot att anslaget 21:1 Bostadsbidrag förs över till utgiftsområde 12, där övriga delar av politikområdet Ekonomisk familjepolitik finns. Slutligen föreslås att socialförsäkringsutskottets beredningsområde i 4.6.8 första stycket punkt 6 riksdagsordningen ändras från ”utlännings- och invandrarfrågor” till ”migrationsfrågor.

Kulturutskottet hänvisar till att kommittén redovisat flera skäl för att immaterialrättsliga frågor skall flyttas över till näringsutskottet om lagutskottet och bostadsutskottet slås samman. Kulturutskottet pekar på att upphovsrätten med skyddet av litterära och konstnärliga verk, fotografier och vissa närstående rättigheter hör till immaterialrätten. En överflyttning till näringsutskottet innebär att det inte längre ter sig självklart att detta utskott också odelat svarar för beredningen av de immaterialrättsliga frågorna. I stället bör frågorna då delas upp mellan näringsutskottet och kulturutskottet. Kulturutskottet pekar vidare på att utskottets beredningsansvar för internationella frågor hittills varit mycket begränsat, så begränsat att utskottet i praktiken endast ansvarat för den nationella kulturpolitiken. Internationella kulturpolitiska satsningar har i första hand beretts av utrikesutskottet som svarar för medelstillelningen till bl.a. Svenska institutet, Sida, press- och kulturråd samt kulturinstitutioner i utlandet. Konstitutionsutskottet bör vid sina fortsatta överväganden beakta detta.

Trafikutskottet pekar på att området transporträtt är ett omfattande lagstiftningsområde som innefattar bl.a. sjölag, luftfartslag och lag om inrikes vägtransport med frågor som transportförsäkringsavtal, befraktningsavtal, lastskadekrav, redares transportsansvar, konossement samt personskadeärenden. Trots ordet *transport* är anknytningen till trafikutskottets nuvarande beredningsområde begränsad. Inom Regeringskansliet hanteras frågorna i Justitiedepartementet. Sammantaget förordas från såväl effektivitets- som arbetsbelastningssynpunkt att ärendegruppen transporträtt inte överförs till trafikutskottets beredningsområde. Transporträtt bör i stället lämpligen hanteras av det utskott som bereder närliggande lagstiftningsområden, främst då köprätt. Trafikutskottet anser vidare att någon större omföring inte bör ske av IT-arbetsuppgifter från trafikutskottet till försvarsutskottet. Den närmare gränsdragningen gentemot försvarsutskottet bör klargöras successivt med utgångspunkt från den arbetsfördelning som utvecklats inom Regeringskansliet, där ansvaret för olika säkerhetsfrågor inom IT-området delats upp mellan Näringsdepartementet, Justitiedepartementet och Försvarsdepartementet. Med den föreslagna ansvarsfördelningen med ett samlat ansvar för samhällets sårbarhet kan vidare skäl anföras för att området sjöfartsskydd förs till försvarsutskottets ansvarsområde. Motsvarande argumente-

ring kan i så fall även anföras för att skyddsfrågor inom övriga trafikslag omförs till försvarsutskottet. Trafikutskottet föreslår att utskottets ärendeförteckning i riksdagsordningen justeras för att få en mer stringent, logisk och aktuell beskrivning av beredningsområdet.

Miljö- och jordbruksutskottet tillstyrker kommitténs förslag att ärenden rörande kärnteknisk säkerhet och strålningsskydd förs över till försvarsutskottet.

Näringsutskottet har inget att erinra mot kommitténs förslag att ansvaret för beredningen av elsäkerhetsfrågor överförs till försvarsutskottet och utgår ifrån att också anslaget till Elsäkerhetsverket tillförs försvarsutskottets beredningsområde. Om riksdagen beslutar om sammanläggning av lag- och bostadsutskotten tillstyrker näringsutskottet att ärenden om immaterialrätten i fortsättningen skall hanteras av näringsutskottet. Näringsutskottet tillstyrker vidare Riksdagskommitténs förslag att anslaget till Konsumentverket skall övergå till ett utgiftsområde under det nya utskottet. Lämpligen bör därmed enligt näringsutskottet följa med även övriga anslag på konsumentområdet under utgiftsområde 24 Näringsliv.

Arbetsmarknadsutskottet tillstyrker kommitténs förslag om en överföring av beredningsansvaret för ärenden om integration. Arbetsmarknadsutskottet står fast vid sin tidigare uppfattning om sambandet mellan arbetsmarknadspolitikerna och frågorna om arbetskraftsinvandring. När det gäller jämställdhetsfrågorna framhåller arbetsmarknadsutskottet att en annan modell än den föreslagna vore att på ungefär samma sätt som när det gäller EU-frågorna i en uttrycklig regel ange utskottens ansvar. En sådan regel skulle kunna läggas in som ett nytt stycke i t.ex. 4 kap. 6 § riksdagsordningen som anger de allmänna principerna för ärendefördelning mellan utskotten. Detta skulle enligt arbetsmarknadsutskottet vara ett mera kraftfullt sätt att uttrycka att alla utskott har ansvar för jämställdhetsfrågorna. Regeln skulle bli styrande för remitteringen. Om det däremot främst handlar om att skapa ett ”jämställdhetsutskott” kan den av kommittén valda tekniken godtas.

Slutligen noterar arbetsmarknadsutskottet att överföringen av integrationsfrågorna tillsammans med markeringen av utskottets speciella ansvar för jämställdhetsfrågor enligt kommittén bidrar till att ge arbetsmarknadsutskottet en särskild roll i arbetet mot diskriminering i olika former. Arbetsmarknadsutskottet har inget att invända mot den roll som kommittén vill tilldela utskottet men konstaterar att ett sådant beredningsansvar knappast har stöd i riksdagsordningens nuvarande lydelse.

Behandlingen av jämställdhetsfrågor tas också upp av *utrikesutskottet* som hänvisar till en rapport från år 2003, Att styra med generella krav i staten – Ett regeringsuppdrag (ESV 2003:30), med en kartläggning av de sektorsövergripande krav som gäller inom statlig förvaltning och som utmärks av att de utgår från en sakfråga inom ett politikområde och avser myndigheter och verksamheter inom ett flertal andra politikområden eller bygger på internationella eller nationella åtaganden.

I rapporten identifieras utifrån dessa kriterier följande elva huvudområden: barnpolitik, folkhälsa, global utveckling, handikappolitik, miljöfrågor/hållbar utveckling, integrationspolitik/mänskliga rättigheter, jämställdhetspolitik, regional utvecklingspolitik, insatser mot ekonomisk brottslighet, totalförsvaret och beredskap samt ungdomspolitik.

Riksdagsstyrelsens förslag kan enligt utrikesutskottet uppfattas så, att en behjärtansvärd aspekt sätts framför andra, vilka kan vara väl så angelägna. Några närmare överväganden varför så borde bli fallet redovisas inte. I avsaknad av en sammanhållen syn på hur "mainstreaming"-frågorna skall beaktas i utskottsarbetet är det enligt utskottets mening tveksamt om riksdagsstyrelsens förslag i nu aktuell utformning bör godkännas som riktlinje för arbetet i riksdagens utskott.

Utskottets ställningstagande

På uppdrag av Riksdagskommittén genomfördes år 2004 en ingående utskottsundersökning i syfte bl.a. att skaffa kunskap om utskottens arbetsuppgifter, arbetssätt och arbetsbelastning. I undersökningen pekas på att utskottsindelningen alltsedan enkammarreformen varit föremål för diskussion i flera omgångar. En grundläggande anledning till diskussionerna är skillnaderna i arbetsbelastning mellan utskotten, som ansetts vara besvärande stora. Utskottens arbetsbelastning studerades i tio olika avseenden: sammanträdestid, propositioner, motioner och motionsyrkanden, reservationer, avlämnade betänkanden, yttranden, sidor i riksdagstrycket, faktapromemorior och EU-dokument. Studien visade att inget utskott hade hög arbetsbelastning i alla avseenden. Vissa utskott tenderar enligt studien dock att ha jämförelsevis låg belastning i flera avseenden. Här märktes enligt studien framför allt försvars-, kultur-, arbetsmarknads- och bostadsutskotten.

Riksdagskommittén anför att skälen för att utskottsindelningen varit föremål för en närmast kontinuerlig diskussion under åren är att man önskar åstadkomma en jämnare arbetsbelastning mellan utskotten. Intresset för förändringar i utskottsindelningen och ärendefördelningen mellan utskotten har även haft sin grund i ett behov av bättre sammanhållna beredningsområden. En återkommande fråga har varit dels konstruktionen med ett särskilt utskott, lagutskottet, för den centrala civilrätten, dels att de för den ekonomiska politiken väsentliga frågorna behandlas i två utskott, finans- och skatteutskotten. Ett ytterligare skäl att se över utskottsindelningen har enligt Riksdagskommittén varit att flera partier haft svårigheter att bemanna sina utskottsplatser och att man därför gärna sett att antalet utskott kunde reduceras något. Enligt kommittén är det troligt att riksdagen också i fortsättningen kan komma att bestämma att antalet ordinarie platser i varje utskott skall vara större än minimiantalet 15. En minskning av antalet utskott är mot denna bakgrund önskvärd.

Kommittén diskuterar flera alternativa sammanslagningar, som försvars- och utrikesutskotten och finans- och skatteutskotten. Kommittén stannade för förslaget att bostads- och lagutskottens beredningsområden överförs till ett nytt utskott benämnt civilutskottet med vissa överflyttningar av ärendegrupper till andra utskott.

Riksdagskommittén var inte enig utan ledamöterna från Socialdemokraterna framhåller i en reservation att det inte finns en sådan logisk koppling mellan lag- och bostadsutskottens frågor att den motiverar en sammanslagning, att det är oklart om förslaget bidrar till en jämnare ärendehantering, att bostadsfrågornas behandling i ett eget utskott ger dem en politisk status som inte skall underskattas samt att de små partiernas deltagande i utskottsarbetet även framgent bör lösas med förhandlingar mellan riksdagspartierna.

Enligt konstitutionsutskottets mening måste det förhållandevis omfattande utredningsarbete som legat bakom Riksdagskommitténs förslag när det gäller utskottsindelningen anses tillräckligt för en bedömning av vilka förändringar som behöver göras. Riksdagskommittén har gjort ingående bedömningar i fråga om behovet av en minskning av antalet utskott och ändringar i ärendefördelningen mellan utskotten, även om det inte har varit enligt i sina slutsatser. De två mest berörda utskotten har motsatt sig en sammanslagning, och lagutskottet har dessutom haft invändningar när det gäller den överföring av ärendegrupper till andra utskott än civilutskottet som kommittén föreslår.

Konstitutionsutskottet vill understryka att det självfallet hade varit av stort värde om ett förslag om ändrad utskottsindelning och ärendefördelning varit enhälligt och godtagbart för samtliga berörda utskott. Det förhållandet att dessa frågor mer eller mindre kontinuerligt diskuterats sedan enkammarriksdagen infördes utan att några mer genomgripande förändringar genomförts kan dock enligt utskottets mening tyda på att den eftersträlvade enigheten är svår att uppnå. Konstitutionsutskottet finner inte skäl att göra andra avvägningar när det gäller indelningen i utskott än dem som Riksdagskommittén har gjort. Utskottet tillstyrker därför förslaget att bostads- och lagutskottens beredningsområden överförs till ett nytt utskott. Utskottet gör inte heller någon annan bedömning än kommittén när det gäller benämningen på det nya utskottet, nämligen civilutskottet. Motionerna 2005/06:K5 (v) och 2005/06:K342 (s) avstyrks följaktligen.

I en rad motioner föreslås andra lösningar när det gäller utskottsindelningen. Det föreslås en radikal reformering av utskottsindelningen med sammanslagning av skatte- och finansutskotten, en sammanslagning av försvars- och utrikesutskotten, inrättande av ett familjeutskott, ett barn- och ungdomsutskott och ett jämställdhetsutskott. Konstitutionsutskottet vill hänvisa till den ingående utredning angående utskottsindelningen som nu genomförts av Riksdagskommittén och är inte berett att nu förorda andra lösningar. Motionerna 2005/06:K242 (m), 2005/06:K273 (fp), 2005/06:K357 yrkande 3 (-), 2005/06:K358 (v) och 2005/05:So636 yrkande 3 (kd) avstyrks.

Konstitutionsutskottet tillstyrker följaktligen Riksdagskommitténs förslag att riksdagsordningens tilläggsbestämmelse 4.6.16 som gäller bostadsutskottets ärendeberedning skall upphävas samt förslaget till lydelse av riksdagsordningens tilläggsbestämmelse 4.2.1 med innebörden att antalet utskott som skall väljas efter ett val skall vara 15 och att ett bostadsutskott utgår ur förteckningen över utskott som riksdagen skall välja samt namnet lagutskottet ersätts av namnet civilutskottet. Konstitutionsutskottet tillstyrker också kommitténs förslag till ändring i riksdagsordningens tilläggsbestämmelse 4.6.1 med innebörden bl.a. att konstitutionsutskottet från bostadsutskottets beredningsområde skall tillföras ärenden om länsförvaltningen och rikets administrativa indelning. Däremot avstyrks förslaget såvitt avser tilläggsbestämmelse 4.6.2, som gäller finansutskottets beredningsområde.

Utskottet delar kommitténs bedömning att försvarsutskottet bör tillföras ärendegrupper med anknytning till samhällets sårbarhet. Ärenden om kärnsäkerhet överförs från miljö- och jordbruksutskottet till försvarsutskottet. Försvarsutskottets beredningsområde omformuleras till totalförsvar, samhällets räddningstjänst, åtgärder för att minska samhällets sårbarhet, kärnteknisk säkerhet och strålningsskydd samt sjö- och kustövervakning, allt i den mån ärendet inte tillhör ett annat utskotts beredning. Det är enligt utskottets mening angeläget att vissa frågor kring samhällets krishantering hålls samman i ett utskott och att sårbarhets- och säkerhetsfrågor därigenom ges en högre prioritet. Båda berörda utskott har tillstyrkt den föreslagna ändringen. I motion 2005/06:K461 (s) begärs att riksdagen ser över frågan om hur hot mot det svenska samhället skall hanteras och i motion 2003/04:F268 yrkande 5 (kd) begärs en gemensam beredning av sektorsövergripande säkerhets- och sårbarhetsfrågor av närings-, justitie- och försvarsutskotten. Enligt utskottets mening saknas mot bakgrund av Riksdagskommitténs genomgång anledning att nu föreslå en ny översyn av utskottshantering av frågor som rör rikets säkerhet. Utskottet tillstyrker kommitténs förslag till ny lydelse av riksdagsordningens tilläggsbestämmelse 4.6.7 och avstyrker motionerna 2005/06:K461 och 2003/04:Fö268 yrkande 5.

Riksdagskommittén föreslår vidare att integrationsfrågor förs över till arbetsmarknadsutskottet. Båda utskott godtar förslaget. Konstitutionsutskottet tillstyrker kommitténs förslag i denna del men föreslår i enlighet med yttrande från socialförsäkringsutskottet att den ändrade punkt 6 i tilläggsbestämmelsen 4.6.8 i stället för det föreslagna begreppet utlännings- och invandringsfrågor ändras till migrationsfrågor.

Mot bakgrund av vad som framförts i yttranden från lagutskottet och trafikutskottet är konstitutionsutskottet inte berett att tillstyrka att ärenden om växel- och checkrätt förs från lagutskottet till finansutskottet, ärenden om utsökningsbalken från lagutskottet till skatteutskottet eller ärenden om transporträtt från lagutskottet till trafikutskottet. Ärendena om växel- och checkrätt är enligt lagutskottets yttrande mycket fåtaliga, och en överflyttning till finansutskottet skulle inte innebära någon lättnad i arbetsbördan

för det nya civilutskottet. Ärendegruppen är också så försumbar att den inte behöver nämnas särskilt i en ändrad tilläggsbestämmelse 4.6.5 som nu föreslås gälla det nya civilutskottets ärenden. När det gäller ärenden om utökningsbalken har lagutskottet understrukit det nära sambandet med övrig insolvensrätt.

När det slutligen gäller transporträtten har både lagutskottet och trafikutskottet vänt sig mot en överföring från lagutskottet till trafikutskottet med hänvisning till att transporträtt endast har prefixet transport gemensamt med trafikutskottets beredningsområde. Det har framhållits att en överföring inte märkbart skulle minska arbetsbördan i det nya utskottet eftersom de flesta ärendena i fråga om transporträtt är konventionsbundna och eftersom en överföring till trafikutskottet skulle föra med sig ett behov av yttranden från lagutskottet till trafikutskottet.

Det finns en påtaglig risk för att det sammanslagna utskottets beredningsområde blir för stort om inte några ärendegrupper kan föras bort från de båda nuvarande utskottens område. Konstitutionsutskottet har emellertid inte skäl att i denna del göra andra bedömningar än de de berörda utskotten gjort och förordar därför att uppräknningen av ärendekategorier i tilläggsbestämmelsen 4.6.5 även fortsättningsvis skall innehålla utökningsbalken och transporträtt. Om det efter hand visar sig att beredningsområdet blivit för stort finns det självfallet möjlighet att återkomma i frågan om vissa ärendegrupper skall föras till andra utskott.

Konstitutionsutskottet föreslår vidare att utgiftsområde 18 skall benämnas *Samhällsplanering, bostadsförsörjning, byggande och konsumentpolitik*, vilket föranleder en ändrad lydelse av andra stycket i tilläggsbestämmelse 4.6.5. I övrigt tillstyrker konstitutionsutskottet kommitténs förslag till ny lydelse av 4.6.5.

När det gäller näringsutskottets beredningsområde föreslår kommittén att immaterialrätt förs dit från lagutskottet. Lagutskottet har invänt mot detta och har liksom kulturutskottet pekat på att det ligger närmare till hands att den del av immaterialrätten som utgörs av upphovsrätten förs till kulturutskottet. Näringsutskottet har förordat att immaterialrätten förs dit. Konstitutionsutskottet, som anser att det finns starka skäl för att i möjligaste mån föra bort ärenden från det nuvarande lagutskottets område i syftet att ärendemängden i det nya utskottet inte skall bli för stor, delar här kommitténs mening att immaterialrätten bör föras över till näringsutskottets område. Konstitutionsutskottet anser därvid att det finns ett värde i att immaterialrätten i sin helhet hålls samman i ett utskott. I motion 2005/06:K290 yrkas att areala näringar förs till näringsutskottets beredningsområde från miljö- och jordbruksutskottet. Konstitutionsutskottet gör emellertid inte någon annan bedömning än kommittén när det gäller miljö- och jordbruksutskottets och näringsutskottets beredningsområden. Kommitténs förslag till ny lydelse av riksdagsordningens tilläggsbestämmelser 4.6.13 och 4.6.14, tillstyrks och motion 2005/06:K290 (m) avstyrks.

Trafikutskottet har i sitt yttrande föreslagit en omformulering av tilläggsbestämmelse 4.6.12 så att utskottets ärenden skall betecknas *transportpolitik*, vägar och vägtrafik, järnvägar och järnvägstrafik, *hamnar och sjöfart*, *flygplatser och luftfart*, post, *elektroniska kommunikationer* samt *IT-politik*. Konstitutionsutskottet anser emellertid inte att uppräkningsordet transportpolitik eftersom det i så fall skulle innebära en dubbeltydighet mot bakgrund av att övriga beteckningar också får anses falla inom begreppet transportpolitik. I övrigt gör konstitutionsutskottet inte någon annan bedömning än trafikutskottet och föreslår att tilläggsbestämmelse 4.6.12 ges en lydelse i enlighet med trafikutskottets förslag.

Arbetsmarknadsutskottet har pekat på att utskottet hanterar ärenden om diskriminering även utanför arbetslivet trots att det knappast finns ett stöd i riksdagsordningen för detta. Konstitutionsutskottet föreslår mot denna bakgrund att tilläggsbestämmelse 4.6.15 kompletteras med meningen: ”åtgärder mot diskriminering i den mån ärendena inte tillhör något annat utskotts beredning”, och att denna mening förs in som en punkt 4 och att påföljande punkt – jämställdhet mellan kvinnor och män i den mån ärendena inte tillhör något annat utskotts beredning – ges numret 5.

När det gäller jämställdhetsfrågornas behandling har Riksdagskommittén framhållit den s.k. mainstreaming-principen som innebär att samtliga riksdagsutskott har ett ansvar för att beakta jämställdhetsfrågorna inom sina beredningsområden. Kommittén understryker att alla utskott även fortsättningsvis skall ansvara för att ärenden inom deras beredningsområden analyseras utifrån ett jämställdhetsperspektiv. Den praxis som utvecklats att till arbetsmarknadsutskottet hänvisa jämställdhetsfrågor som inte tillhör något annat utskotts beredningsområde föreslås skrivas in i riksdagsordningen. Konstitutionsutskottet delar Riksdagskommitténs bedömning i detta avseende. Konstitutionsutskottet anser att motion 2005/06:A261 (v) yrkande 8 om formell plattform och yrkande 9 om återkommande granskningar och jämställdhetsrevisioner av riksdagens utskott delvis tillgodoses genom kommitténs uttalanden. Konstitutionsutskottet är emellertid inte berett att förorda en sådan formalisering som begärs utan avstyrker motionen.

När det gäller yrkandet i motion 2005/06:K252 yrkande 1 (c) om åtgärder i alla utskott för att skapa en lugnare samhällsrytm anser utskottet att det måste ankomma på varje utskott att självt bedöma i vilken mån det finns utrymme och lämpligt tillfälle att göra sådana belysningar. Motionsyrkandet avstyrks därför.

När det gäller yrkandena i motion 2005/06:K453 (mp) om ändring i riksdagsordningen för att tydliggöra vilket utskott i riksdagen som har det övergripande ansvaret för frågor om Sveriges politik i Världsbanken och IMF och på vilket sätt relaterade frågor som tas upp i EU-nämnden och utrikes- och finansutskotten skall hanteras mellan utskotten (yrkande 1) vill utskottet hänvisa till att det inte låter sig göra att i detalj i riksdagsordningen reglera alla gränsdragningsproblem. Vidare begärs ett tillkännagi-

vande till regeringen om att riksdagen involveras i processen kring nominering av styrelseledamot och ordförande i Världsbanken och IMF (yrkande 3) och om att regeringen årligen skall redovisa sina ställningstaganden i Världsbanken och IMF i den skrivelse som lämnas till riksdagen (yrkande 4). Konstitutionsutskottet vill hänvisa till att riksdagen har beslutat (bet. 2003/04:UU3, rskr. 2003/04:112) att regeringen, med regelbundna intervall, i en särskild skrivelse till riksdagen skall redovisa hur arbetet inom Internationella valutafonden (IMF), Världsbanken och de regionala utvecklingsbankerna har bedrivits samt regeringens prioriteringar i arbetet med dessa institutioner. Utrikesutskottet har våren 2005 i betänkande 2004/05:UU8 behandlat den första regeringsskrivelsen med denna inriktning (skr. 2004/05:54) och har i betänkande 2005/06:UU2 förklarat att det värdesätter den öppenhet och vilja till meningsutbyte som kommer till uttryck genom regeringens redovisning av verksamhet och prioriteringar i IMF, Världsbanken och de regionala utvecklingsfonderna i form av skrivelser till riksdagen, liksom de föredragningar i berörda utskott som äger rum inför viktiga möten i IMF och Världsbanken.

I det förstnämnda betänkandet hänvisas till att det löpande svenska agerandet i Världsbanken och IMF till största delen sker i respektive exekutivstyrelse genom den för de nordiska och baltiska länderna gemensamma exekutivdirektören och till att systemet med gemensam exekutivdirektör innebär att de synpunkter som förs fram i styrelsen är framförhandlade mellan länderna och betraktas såsom samlade nordisk-baltiska synpunkter. Att ett land utformar bindande riktlinjer för exekutivdirektören är svårgenomförbart eftersom exekutivdirektören representerar flera länder. Dessutom präglas styrelsens arbete av samförståndslösningar. Inför utformandet av svenska synpunkter inhämtar givetvis Finansdepartementet regelbundet synpunkter från sakkunniga på området – Sida, Miljödepartementet och NGO:er – för att försäkra sig om att de svenska synpunkterna överensstämmer med fastställda nationella positioner. Konstitutionsutskottet anser mot denna bakgrund inte att det är nödvändigt med ett tillkännagivande till regeringen om årlig skrivelse till riksdagen med redovisning av svenska ställningstaganden i Världsbanken och IMF eller om att riksdagen skall involveras i processen kring nominering av styrelseledamot och ordförande. Motion 2005/06:K453 yrkandena 1, 3 och 4 avstyrks följaktligen.

Utskottet tillstyrker vidare att riksdagen godkänner riktlinjerna för arbetet i riksdagens utskott, vilka bl.a. innebär att arbetet med att nå ett bättre utnyttjande av de samlade kansli- och utredningsresurserna bör fortsätta att utvecklas (avsnitten 5.2.9 och 5.2.10 i Riksdagskommitténs betänkande). Utskottet tillstyrker följaktligen punkt 4 i framställningen.

Motionsbehandling och motionsrätt

Utskottets förslag i korthet

Utskottet tillstyrker förslaget i framställningen om att ärenden som inte hunnit avslutas före ett riksdagsval kan falla och om begränsningar i motionsrätten på skrivelser och redogörelser. Utskottet föreslår att riksdagen med delvis bifall till förslaget till lag om ändring i riksdagsordningen antar lagförslaget 1 i bilaga 2, såvitt avser 3 kap. 11 §, 4 kap. 9 § och 5 kap. 10 § samt tilläggsbestämmelse 4.9.2. Vidare föreslås att riksdagen godkänner riktlinjerna för förenklad hantering (avsnitt 5.3.6 i Riksdagskommitténs betänkande). En rad motioner om ändrade motionstider liksom ett motionsyrkande (mp) om oförändrad motionsrätt på skrivelser och redogörelser avstyrks.

Jämför reservation 3 (mp).

Framställningen

I Riksdagskommitténs betänkande ges en ingående redovisning av motionsinstitutet och av tänkbara alternativ till den nu gällande ordningen med en allmän motionstid och rätten att väcka följdmotioner. Två förslag diskuteras i fråga om fristående motioner. Det ena innebär två allmänna motionstider med en ny motionstid under två veckor efter jul- och nyårsuppehållet. Det andra förslaget innebär att fristående motioner får väckas när som helst under året. Kommittén är visserligen klar över att den nuvarande ordningen med tidsbegränsad allmän motionstid vid riksmötets början har många brister men har ändå kommit till slutsatsen att den ordningen är att föredra framför de två diskuterade alternativen.

Kommittén föreslår vidare att det skall krävas beslut av kammaren på förslag av talmannen efter samråd med gruppledarna om en skrivelse eller redogörelse skall medföra motionsrätt.

Kommittén understryker behovet av att standardisera utskottens förenklade motionsbehandling. Kommitténs uppfattning är att förenklad beredning i första hand skall kunna tillämpas under två förutsättningar, nämligen för motioner med samma innebörd som tidigare behandlade motionsförslag under valperioden, eller i fråga om förslag rörande förhållanden där beslutanderätten inte ligger hos riksdagen. I förenklade motionsbetänkanden bör enligt kommittén som huvudregel endast förekomma särskilda yttranden. Kommittén föreslår inga lagändringar utan anser att de lämnade rekommendationerna bör räcka som styrinstrument.

Kommittén anser att det finns ett problem för utskotten med att hinna med att behandla alla motioner som hänvisats till dem. Kommitténs uppfattning är att det är principiellt olämpligt att överlämna ärenden som väckts under den gamla riksdagen till avgörande av den nya. För att lösa problemet

med arbetssituationen våren före ett val föreslår kommittén att det införs en möjlighet för utskotten att avstå från att lämna betänkanden. Möjligheten skulle enligt kommittén kunna användas i undantagsfall när utskottsbehandlingen av ett ärende inte avslutats när valperioden går mot sitt slut.

Motionerna

I motion 2005/06:K8 av Göran Lennmarker m.fl. (m) begärs en ändring i 3 kap. 10 § riksdagsordningen med innebörden att motioner två gånger under ett riksmöte får väckas i fråga om allt som kan komma under riksdagens prövning (allmänna motionstider). Den första allmänna motionstiden pågår, om inte riksdagen på förslag av talmannen bestämmer annat, från början av riksmöte som inleds under augusti, september eller oktober och så länge som motioner får lämnas med anledning av budgetpropositionen. Den andra allmänna motionstiden pågår under femton dagar och börjar vid en tidpunkt i januari som riksdagen bestämmer på förslag av talmannen.

Den största fördelen med två allmänna motionstider är enligt motionärerna att ledamöternas och partigruppernas motionsarbete kan fördelas jämnare över riksdagsåret. Det är således naturligt att tänka sig att höstens motionsperiod skulle komma att koncentreras på partiernas budgetmotioner och på budgetrelaterade frågor. Mer principiellt inriktade förslag från partigrupper, kommittéer och enskilda ledamöter skulle sannolikt i stället komma att väckas under den allmänna motionstiden i januari.

I motionerna 2005/06:K7 yrkande 2 av Ingvar Svensson m.fl. (kd) och 2005/08:K10 yrkande 6 av Gustav Fridolin m.fl. (mp) begärs i stället en ordning där motioner får väckas när som helst under året. I motion 2005/06:K7 hänvisas till att när motionstiden för s.k. hemställningsmotioner i den finska riksdagen (som ungefär motsvarar våra motioner med förslag om tillkännagivande till regeringen) för några år sedan avskaffades och ersattes med en fri motionsrätt ledde inte detta till någon ökning av antalet motioner.

Ett genomförande av förslagen med fri motionsrätt kräver enligt motion 2005/06:K7 ändringar i 3 kap. 10–13 §§ riksdagsordningen enligt följande:

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

3 kap.

10 §

Motioner får *en gång om året* väckas i fråga om allt som kan komma under riksdagens prövning (*allmän motionstid*). *Den allmänna motionstiden pågår, om inte riksdagen på förslag av talmannen bestämmer annat, från början av riksmöte som inleds under augusti, septem-*

Motioner får *när som helst under riksmötet* väckas i fråga om allt som kan komma under riksdagens prövning.

ber eller oktober och så länge som motioner får lämnas med anledning av budgetpropositionen.

11 §

Motioner med anledning av en proposition, en skrivelse, en framställning eller en redogörelse får väckas inom femton dagar från den dag då propositionen, skrivelsen, framställningen, anmäldes i kammaren. Om en proposition eller en framställning måste behandlas skyndsamt, får riksdagen, om den anser att det finns synnerliga skäl, på förslag av regeringen eller det riksdagsorgan som lämnat framställningen besluta om kortare motions-tid. Om det finns särskilda skäl får riksdagen på förslag av talmannen besluta att förlänga motionstiden.

Motioner med anledning av en proposition, en skrivelse, en framställning eller en redogörelse *måste, för att kunna behandlas tillsammans med propositionen, skrivelsen, framställningen eller redogörelsen,* väckas inom femton dagar från den dag då propositionen, skrivelsen, framställningen, anmäldes i kammaren. Om en proposition eller en framställning måste behandlas skyndsamt, får riksdagen, om den anser att det finns synnerliga skäl, på förslag av regeringen eller det riksdagsorgan som lämnat framställningen besluta om kortare motions-tid. Om det finns särskilda skäl får riksdagen på förslag av talmannen besluta att förlänga motionstiden

12 §

Om behandlingen av en proposition, en skrivelse, en framställning eller en redogörelse har uppskjutits från en valperiod för riksdagen till nästa, *får* motioner med anledning av propositionen, skrivelsen, framställningen eller redogörelsen väckas inom sju dagar från början av den nya valperioden

Om behandlingen av en proposition, en skrivelse, en framställning eller en redogörelse har uppskjutits från en valperiod för riksdagen till nästa, *måste* motioner med anledning av propositionen, skrivelsen, framställningen eller redogörelsen, *för att kunna behandlas tillsammans med propositionen, skrivelsen, framställningen eller redogörelsen,* väckas inom sju dagar från början av den nya valperioden.

13 §

Motioner med anledning av en händelse av större vikt får väckas gemensamt av minst tio ledamöter, om händelsen inte kunde förutses eller beaktas under den allmänna motionstiden eller någon annan motionstid som anges i detta kapitel.

Också Gunnar Nordmark och Sverker Thorén (båda fp) tar i motion 2005/06:K294 upp frågan om motionstid hela året. Motionärerna begär att riksdagsstyrelsen ges i uppdrag att föreslå de förändringar i riksdagsordningen som är nödvändiga för att under två års tid pröva om allmän motionsrätt under hela riksdagsåret har de positiva effekter som inte bara denna utan flera andra motioner på samma område förutser. Försöket med fri motionsrätt under hela riksdagsåret bör kontinuerligt utvärderas under hela prövotiden för att vid prövotidens slut om det slår väl ut permanentas.

Ett ytterligare alternativ förs fram i motion 2005/06:K232 av Eva Flyborg och Lennart Kollmats (båda fp). Ett alternativ till ständig initiativrätt kunde enligt motionen vara att lägga in en vecka i kvartalet. I september-oktober ägnas då motionerandet åt frågor som ligger i anslutning till regeringens budgetförslag. Med ständig initiativrätt eller motionstiden fördelad på tre eller fyra gånger per år försvinner dramatiken kring motionerandet. Riksdagen får en jämnare arbetsfördelning över året, antalet motioner kan antas minska i antal och kvaliteten på desamma blir högre.

Birgitta Sellén (c) begär i motion 2005/06:K324 att allmänna motionstiden för enskilda motioner förläggs till de tre veckor som följer efter att partierna lagt fram sina budgetmotioner.

Lars Lindblad och Peter Danielsson (båda m) begär i motion 2005/06:K293 att motionstiden för följdmotioner förlängs till 30 dagar från nuvarande 15 dagar.

I motion 2005/06:K10 yrkande 2 av Gustav Fridolin m.fl. begärs avslag på kommitténs förslag om att avskaffa den generella motionsrätten på skrivelser och redogörelser eftersom det missgynnar riksdagspartiers möjlighet att föra fram synpunkter på regeringens arbete. Det är även värdefullt för regeringen att få konstruktiv kritik i sitt arbete och känna till övriga partiers ståndpunkter i de specifika frågor som skrivelsen eller redogörelsen berör.

Remissvaren

Lunds universitet anser att kommitténs förslag att behålla den nuvarande ordningen med en allmän motionstid förefaller rimlig.

LO anser däremot att ledamöterna borde ha möjlighet att lämna fristående motioner under hela valperioden. Det stärker ledamöternas ställning och bidrar till en mer mångfasetterad politisk debatt. Särskilt gäller det när något viktigt politiskt inträffar. Med den nuvarande ordningen begränsas den enskilde ledamotens initiativmöjligheter, vilket onödigtvis kringgärdar demokratin. Med rätten att under hela valperioden lämna fristående motioner skulle enligt *LO* kvaliteten säkerligen höjas och antalet minska.

Hovrätten över Skåne och Blekinge pekar på att kommitténs förslag om begränsning i motionsrätten på skrivelser och redogörelser innebär en återgång till en mer restriktiv hållning och pekar på att det kan hävdas att den nuvarande generösare hållningen i gällande rätt i fråga om motionsrätt på

skrivelser och redogörelser står bättre i samklang med grundlagsregeln. Det torde dock enligt hovrätten vara svårt att på formella grunder motsätta sig den nu föreslagna inskränkningen med hänsyn till att grundlagsstiftaren själv i den ursprungliga versionen av riksdagsordningen ansåg sig kunna begränsa följdmotionsrätten för skrivelser och redogörelser. Hovrätten anser att ett klarläggande skulle vara av värde när det gäller motionsyrkanden som kan anses falla inom ramen för ett ärende som gäller behandlingen av en skrivelse eller en redogörelse.

Lunds universitet anser att kommitténs förslag när det gäller motionsrätten på skrivelser är principiellt tveksamt. Om möjlighet till tillkännagivande finns borde det också finnas en möjlighet att motionera om det. Nuvarande ordning förefaller enligt universitet inte heller att ha skapat olägenheter.

Hovrätten över Skåne och Blekinge understryker att förenklad behandling måste åstadkommas på frivillighetens väg och att en standardisering inte kan hindra en utskottsledamot att i det särskilda fallet ge uttryck för en särmening i utskottsbetänkandet. När det gäller förslag till beslut som ligger utanför riksdagens statsrättsliga kompetens och som rätteligen inte borde ha nått utskottet har man enligt hovrätten strängt taget inte att göra med en förenklad behandling; ett sådant motionsyrkande *får* inte leda till sakbehandling.

Den samhällsvetenskapliga fakultetsnämnden vid *Uppsala universitet* anser att förslaget, såvitt gäller bl.a. förenklad motionsbehandling, är ett bra första steg med att frågan är om det förslår. Ett mer radikalt grepp hade enligt remissvaret varit nödvändigt.

LO ställer sig avvisande till förslaget i fråga om förenklad motionshantering. Alla motioner skall ges samma möjlighet att beredas med samma grundlighet. Däremot anser *LO* att det inte finns något skäl för riksdagen att behandla motionsyrkanden som inte ligger inom riksdagens kompetensområden.

Hovrätten över Skåne och Blekinge pekar på att behandlingstvånget har ett nära samband med beredningstvånget och den fria motionsrätten. Denna är enligt hovrätten föga värd om utskotten kan stoppa den vidare prövningen genom att helt enkelt underlåta att avge betänkande. Förslaget att motioner kan falla är visserligen en principiell nyhet men bör kunna godtas, betingat som det är av klart praktiska skäl. Hovrätten föreslår dock vissa ändringar i den föreslagna lagtexten.

Lunds universitet anser att kommitténs förslag i denna del förefaller rimligt eftersom det är principiellt tilltalande att riksdagen bara behandla ärenden väckta under pågående valperiod.

Umeå universitets samhällsvetenskapliga fakultet framhåller att förslaget om att motioner som inte hunnit behandlas under valperioden skall förfalla när valperioden tar slut är i många avseenden ett modest förslag. Detta förslag är dock samtidigt kontroversiellt eftersom det gör avsteg från den länge omhuldade principen att varje riksdagsärende (propositioner och

motioner) måste ges en saklig behandling i ett utskott. Motionsrätten är ett centralt inslag i rollen som förtroendevald, likaledes rätten att få sina förslag behandlade av ett utskott. Det förefaller samtidigt rimligt att utskotten måste kunna göra prioriteringar om de skall kunna ägna mer tid åt arbetet med EU-frågorna. På så sätt ställer sig fakulteten försiktigt positiv till den begränsade reformering av motionsinstitutet som Riksdagskommittén föreslår. Samtidigt efterlyses en redovisning av hur detta förslag stämmer överens med regeringsformens 4 kap. 3 § om en riksdagsledamots rätt att väcka förslag och utskottens ”beredningstvång”. Förslaget relation till regeringsformen bör belysas bättre. Är det uppenbart att det inte behövs en ändring av regeringsformen? Om det är konstitutionell praxis som ändras, bör då inte skrivningarna vara klarare på denna punkt?

Uppsala universitet anser att förslaget, såvitt gäller utskottens arbetsbelastning, är ett bra första steg men att frågan är om det föreslår. Ett mer radikalt grepp hade enligt remissvaret varit nödvändigt. Exempelvis hade kommittén kunnat ta större intryck av beredningsordningen i de danska, finska och norska parlamenten där utskotten kan avstå från att slutbehandla ledamotsinitiativ och därmed låta dessa ärenden falla. Det kan enligt remissvaret inte vara rimligt att den svenska riksdagen skall lägga ned så mycket kraft och tid på att producera motionsbetänkanden, särskilt i ljuset av att nya uppgifter tillkommer.

Yttranden från andra utskott

Kulturutskottet motsätter sig enhälligt kommitténs förslag om en stupslocksliknande behandlingsform för motioner vid mandatperiodens slut. Den fria motionsrätten saknar värde om utskotten kan stoppa den fortsatta prövningen av förslagen genom att helt enkelt låta bli att avge ett betänkande. Den föreslagna lösningen är enligt utskottet ur demokratisk synvinkel helt förkastlig.

Kulturutskottets *majoritet* tillstyrker kommitténs förslag om oförändrad allmän motionstid. Två allmänna motionstider förordas av Moderata samlingspartiets och Folkpartiet liberalernas ledamöter. Ständig motionstid förordas av en annan minoritet, nämligen Kristdemokraternas och Centerpartiets representanter i utskottet.

Kulturutskottets *majoritet* biträder kommitténs förslag när det gäller motionsrätten på skrivelser, medan en minoritet från Vänsterpartiet och Centerpartiet anser att den nuvarande ordningen bör behållas.

Kulturutskottet tillstyrker kommitténs förslag till beredning enligt ett förenklat förfarande.

Utskottets ställningstagande

När det först gäller frågan om oförändrad allmän motionstid vill utskottet understryka vad som sägs i kommitténs huvudbetänkande i fråga om utskottens behov av utrymme för delvis nya uppgifter, som behandling av EU-

frågor, uppföljning och utvärdering och även fördjupade kontakter med forsknings- och framtidsfrågor. Till utskottens ökade arbetsbörda kommer att antalet fristående motioner ha ökat kraftigt under senare år.

Två alternativa förslag i fråga om motionstiderna har diskuterats i kommittén. Det ena innebär två allmänna motionstider och det andra en ständigt motionsrätt. Enligt utskottets mening talar inte tillräckliga skäl för att något av de båda alternativen skulle bidra till att minska utskottens arbetsbörda. Utskottet är därför inte berett att ställa sig bakom något av dessa alternativ till den nuvarande ordningen och inte heller bakom förslagen om en veckas motionstid i kvartalet eller tre veckors motionstid efter det att partierna lagt fram sina budgetförslag. Utskottet är inte heller berett att förorda en förlängning av motionstiden för följd-motioner till 30 dagar. Motionerna 2005/06:K7 yrkande 2 (kd), 2005/06:K8 (m), 2005/06:K10 yrkande 6 (mp), 2005/06:K232 (fp), 2005/06:K293 (m), 2005/06:K294 (fp) och 2005/06:K324 (c) avstyrks.

Behovet av att minska utskottens arbetsbörda gör enligt utskottets mening att det nu finns skäl att återgå till den tidigare ordningen som innebar att det inte fanns någon obegränsad motionsrätt på skrivelser och redogörelser. Som Hovrätten över Skåne och Blekinge pekat på står den nuvarande generösare hållningen i gällande rätt i fråga om motionsrätt på skrivelser och redogörelser visserligen bättre i samklang med grundlagsregeln att varje riksdagsledamot får väcka förslag i fråga om allt som kan komma under riksdagens prövning. Som hovrätten anfört är det emellertid svårt att på formella grunder motsätta sig den nu föreslagna inskränkningen med hänsyn till att grundlagsstiftaren själv i den ursprungliga versionen av riksdagsordningen ansåg sig kunna begränsa följd-motionensrätten för skrivelser och redogörelser. Hovrätten har också pekat på att ett klarläggande skulle vara av värde när det gäller motionsyrkanden som kan anses falla inom ramen för ett ärende som gäller behandlingen av en skrivelse eller en redogörelse. Utskottet vill understryka att en ändring i nuvarande praxis inte är avsedd, utan följdförslag skall endast kunna gälla tillkännagivanden.

Med anledning av vad som anförs i motion 2005/06:K10 yrkande 2 (mp) om värdet av att riksdagspartier har möjlighet att föra fram synpunkter på regeringens arbete och värdet för regeringen av konstruktiv kritik och kännedom om övriga partiers ståndpunkter vill utskottet peka på att det finns andra möjligheter, t.ex. genom interpellationsinstitutet och allmänna motionstiden, att uppnå detta syfte. Utskottet tillstyrker förslaget till ändring i 3 kap. 11 § riksdagsordningen och avstyrker motionsyrkandet.

När det gäller frågan om förenklad motionsberedning gör utskottet inte någon annan bedömning än kommittén. Förenklad beredning skall i första hand kunna tillämpas på motionsförslag som i huvudsak överensstämmer med tidigare under valperioden behandlade motionsförslag och på sådana som berör förhållanden där enligt gällande ordning beslutanderätten inte ligger hos riksdagen. I sistnämnda fall skulle det som Hovrätten över Skåne och Blekinge gjort kunna hävdas att sådana motioner inte får sakbe-

handlas, men det har i praxis bedömts att motionsförslagen kan innebära yrkanden om en ändrad beslutsordning. Det handlar sålunda om frågor som riksdagen i och för sig skulle kunna besluta om i enlighet med grundlagen men där beslutanderätten överlåtits på regering, förvaltningsmyndighet eller kommuner. Utskottet delar kommitténs bedömning att endast särskilda yttranden bör förekomma i förenklade betänkanden. I likhet med kommittén anser utskottet dock att en reglering om det förenklade förfarandet inte nu bör införas utan att det är fråga om rekommendationer som bygger på frivillighet men borde kunna räcka som styrinstrument.

Det mest ingripande förslaget från kommittén när det gäller motionsinstitutet är införandet av en möjlighet för utskotten att avstå från att lämna betänkande i alla ärenden. Det är uppenbarligen fråga om en ny praxis, och det skulle i och för sig kunna ifrågasättas om förslaget är helt förenligt med grunderna för bestämmelserna i 4 kap. 3 § regeringsformen om att varje riksdagsledamot i enlighet med vad som närmare anges i riksdagsordningen får väcka förslag i fråga om allt som kan komma under riksdagens prövning och om att ärende som väcks av regeringen eller riksdagsledamot före avgörandet bereds av utskott om ej annat bestäms i regeringsformen.

Emellertid saknar regeringsformen uttryckligen en bestämmelse om att ärenden måste avgöras, och den föreslagna ändringen bör vägas mot värdet främst av att en nyvald riksdag inte skall behöva behandla förslag från en tidigare valperiod med annan riksdagssammansättning. Den föreslagna ordningen har också tillstyrkts av flertalet remissinstanser. Utskottet tillstyrker kommitténs förslag i denna del men föreslår med anledning av vad Hovrätten över Skåne och Blekinge föreslagit en något annan lydelse av 4 kap. 9 § och 5 kap. 10 § riksdagsordningen samt en ny tillägsbestämmelse 4.9.2 med innebörden att utskotten i skrivelser till kammaren skall meddela i vilka ärenden betänkanden inte har avgetts. Utskottet vill också hänvisa till att Grundlagsutredningen kan ha anledning att närmare se över de aktuella bestämmelserna i regeringsformen.

Forsknings- och framtidsfrågor

Utskottets förslag i korthet

Utskottet föreslår att riksdagen godkänner riktlinjerna i framställningen för riksdagens arbete med forsknings- och framtidsfrågor, vilka bl.a. innebär att fördjupade kontakter med forskning och framtidsfrågor i första hand bör vara en angelägenhet för den reguljära organisationen inom riksdagen och att en strategi för arbetet med forsknings- och framtidsfrågor bör utarbetas (avsnitt 5.4.4 i Riksdagskommitténs betänkande). Därmed tillstyrks framställningens punkt 6. Fyra motionsyrkanden om särskilda riksdagsorgan för forsknings- och framtidsfrågor avstyrks.

Framställningen

Riksdagskommittén föreslår att riksdagen godkänner riktlinjer för riksdagens arbete med forsknings- och framtidsfrågor (punkt 6). Fördjupade kontakter med forsknings- och framtidsfrågor måste enligt kommittén i första hand vara en angelägenhet för den reguljära organisationen i riksdagen. Det är endast så som kunskaperna kan komma in i riksdagsarbetet och beslutsprocessen. Det innebär att framför allt utskotten och utskottens kanslier måste ta ett stort ansvar i detta sammanhang. Riksdagskommittén anser således att det inte skall etableras några särskilda organisatoriska lösningar för forsknings- och framtidsfrågorna. Kommittén konstaterar att endast ett fåtal parlament valt att koncentrera forsknings- och framtidsfrågor till ett enda utskott eller annat parlamentariskt organ. Enligt kommitténs mening bör utskottens kontakter med universitet och högskolor, myndigheter och andra aktörer för att få adekvat information om för verksamheten relevanta forskningsresultat kunna utvecklas ytterligare. Utskotten bör också i ökad utsträckning kunna använda sig av forskningsinsatser, teknikvärdering, framtidsstudier eller andra kvalificerade analyser som led i sitt uppföljnings- och utvärderingsarbete. Hur arbetet med dessa frågor närmare bör utformas måste bli en fråga för varje utskott att avgöra med beaktande av respektive utskotts verksamhetsområde och arbetsformer i övrigt.

Riksdagen bör vidare kunna ställa krav på regeringen att i viktigare propositioner redovisa kunskapsläget enligt forskning, teknikvärdering och framtidsstudier m.m. inom de områden som behandlas. Särskilt relevant är detta naturligtvis när det gäller sakfrågor som i sig har stark anknytning till forskning, t.ex. energifrågor, miljöfrågor och hälsofrågor.

De forsknings- och framtidsdagar som genomfördes i riksdagen under 2004 och 2005 uppfattades av flertalet deltagare som mycket givande. Riksdagskommittén anser att liknande aktiviteter bör genomföras med jämna mellanrum, t.ex. vartannat år. Det är enligt kommittén viktigt att ledamöterna ges utrymme att delta också i olika former av externt ordnade

aktiviteter inom området forsknings- och framtidsfrågor. När det gäller ett ökat stöd till utskotten på området faller det sig enligt kommittén naturligt att lägga detta stöd på den uppföljnings- och utvärderingsfunktion som redan i dag finns på utredningstjänsten. Stödet bör omfatta både personella resurser med kompetens på forskningsinformationsområdet och särskilda medel för utskottens behov av att anlita utomstående expertis.

Kommittén anser också att det finns behov av att stärka kontakterna mellan utskotten, utredningstjänsten och Rifo. Rifos verksamhet bör också kunna utvecklas för att nå fler av riksdagens ledamöter.

Den närmare utformningen av utvecklingen av arbetet med forsknings- och framtidsfrågor skulle enligt kommittén kunna formuleras i en *strategi för arbetet med forsknings- och framtidsfrågor*. Strategin bör utarbetas inom riksdagsförvaltningen i ett nära samarbete mellan utskottskanslierna och utredningstjänsten. I detta arbete bör erfarenheterna från riksdagens forskningsdag och framtidsdagar beaktas. Även formerna för samarbete med Rifo bör beaktas. I strategin bör ingå bl.a. åtgärder för att synliggöra och skapa intresse för forsknings- och framtidsfrågorna, gemensamma projekt, kompetenshöjande åtgärder, forskningsinformation, stödfunktionens uppgift, kriterier för fördelning av resurser till utskotten för analyser och projekt samt former för uppföljning av strategin. Ett särskilt uppdrag är att överväga hur allmän forskningsinformation kan göras mer lättillgänglig för både ledamöter och utskott, t.ex. via riksdagens intranät. Strategin kan utmynnas i ett handlingsprogram som föreläggs och diskuteras i ordförandekonferensen.

Motionerna

Britt-Marie Danestig och Lennart Gustavsson (v) begär i motion 2005/06:K6 ett organ för forsknings- och framtidsfrågor och en utredning om formerna för ett sådant organ (yrkandena 1 och 2). Även forskning som inte direkt kan kopplas till ekonomisk tillväxt kan på sikt vara av största betydelse för såväl människors livskvalitet som samhällets utveckling. De begränsningar som finns kan enligt motionärerna motverkas genom tillskapandet av ett organ som bereder frågor både om forskning och om framtiden. Den finska riksdagens framtidsutskott kan i sammanhanget vara en inspirationskälla. Ett särskilt organ för forsknings- och framtidsfrågor kan bidra till nya former av politisk dialog inom riksdagen och mellan regering och riksdag, men initiativ kan också tas för dialoger ute i samhället, med Framtidsforum i Finland som förebild. Ett särskilt organ bör inrättas för forsknings- och framtidsfrågor. Hur ett sådant organ bör utformas, om det skall vara ett utskott, en kommitté, en delegation eller en beredning bör närmare utredas.

Ingvar Svensson m.fl. (kd) begär i motion 2005/06:K7 yrkande 3 ett nytt organ för forsknings- och framtidsfrågor. Ett alternativ som alltför snabbt avfärdats av Riksdagskommittén är enligt motionen att skapa ett nytt organ. För att höja statusen på forsknings- och framtidsfrågorna i riks-

dagen ser motionärerna, mot bakgrund av t.ex. de organisatoriska lösningarna med ett framtidsutskott i Finlands riksdag, utskottet för teknikutvärdering i Grekland, departementet för vetenskap, teknologi och innovation i Danmark samt utskottet för vetenskap och teknologi i Italien, mer positivt på möjligheterna att inrätta ett särskilt organ för forsknings- och framtidsfrågor. Huruvida den organisatoriska formen skall vara ett permanent utskott, en delegation eller en beredning får närmare utredas.

I motion 2005/06:Ub589 yrkande 1 av Olle Sandahl m.fl. (kd) begärs ett forsknings- och framtidsutskott för sammanhållen hantering av forsknings- och framtidsfrågor. Motionärerna hänvisar till att Finlands riksdag sedan 1993 har ett permanent framtidsutskott. Utskottets viktigaste uppgift är att analysera framtidsutsikterna inom olika områden, ta ställning och utarbeta betänkanden. Utskottet följer också pågående forskning och utveckling. Dessutom ingår i utskottets uppgifter att utvärdera teknologins effekter på olika samhällsområden.

Remissvaren

Uppsala universitet betonar att samhällsvetenskaplig och humanistisk forskning kan och bör ingå som ett naturligt led i uppbyggandet av kunskapsnivån inom riksdagen. En modell för användning av forskning och som kunde vara av intresse att undersöka är den som finns i Finland och den finska riksdagens grundlagsutskott. En grupp experter, bl.a. från forskningsvärlden, har knutits till utskottet formellt och deltar mera rutinmässigt i möten. De tillför i egna yttranden sina perspektiv till utskottets ställningstaganden, utan att detta på något sätt är bundet av experternas ”vittnesmål”. En mer permanent kontaktyta mellan forskarvärlden och den yttersta politiska beslutsmakten skapas på detta sätt – som rätt hanterad blir värdefull för alla berörda.

Jordbruksverket poängterar att det är viktigt att framtidsfrågorna i vid bemärkelse får tillräckligt utrymme samt att uppföljning och utvärdering av redan fattade beslut är av avgörande betydelse för att kommande beslut skall bli väl underbyggda. Jordbruksverket delar kommitténs slutsats att forsknings- och framtidsfrågorna i första hand är en angelägenhet för den reguljära utskottsorganisationen. Det förefaller enligt verket naturligt att det formuleras en strategi för hur riksdagen skall arbeta med dessa frågor. Det är en stor fördel att strategier utformas så att de är uppföljningsbara, dvs. att de är så entydigt utformade att det är någorlunda enkelt att avgöra om målsättningarna är uppfyllda eller inte.

LO pekar på behovet av att ledamöterna får möjlighet att ägna sig mer åt det långsiktiga arbetet och av att denna långsiktighet involveras i framför allt utskotten.

Yttranden från andra utskott

Utrikesutskottet delar Riksdagskommitténs uppfattning att forskningsfrågorna bör ges en mera framträdande plats i riksdagsarbetet. Utrikesutskottets erfarenhet talar för att arbetet med forsknings- och framtidsfrågor i första hand bör vara en angelägenhet för den reguljära organisationen inom riksdagen, främst för utskotten. Härmed vinnas betydande fördelar genom att aspekter från dessa områden på ett naturligt sätt kan integreras i arbetet med betänkandeberedning, EU-frågorna samt uppföljning och utvärdering. Efter att nyligen i Finlands riksdag ha diskuterat framtidsfrågornas hantering har utrikesutskottets uppfattning befasts på denna punkt. Utrikesutskottet delar också uppfattningen att utskotten och utskottens kanslier måste ta ett stort ansvar i detta sammanhang. Vikten av detta understryks om man, som utrikesutskottet förespråkar, eftersträvar ett integrerat arbetsätt.

Utrikesutskottet hänvisar till Kommittén för översyn av den svenska forskningspolitiken (Forskning 2000) som i sitt betänkande Forskningspolitik (SOU 1998:128 s. 17) framhållit följande:

Det är givet att forskning har central betydelse i kunskapssamhället. Så var dock också fallet i industrisamhället. En skillnad är att i industrisamhället var det *forskningsresultaten*, oberoende av forskaren, som stod i centrum. I kunskapssamhället är det däremot *forskningsprocessen*, arbetssättet och därmed forskaren, som står i centrum.

När Riksdagskommittén (s. 122) talar om att det ”i dagens kunskapssamhälle” krävs information om ”forskningsresultat” intar den således enligt utrikesutskottet en uppfattning som går helt emot Forskning 2000. Skillnaderna i synsätt är inte försumbara; tvärtom är de av betydelse för vilka strategier som bör väljas.

Utrikesutskottet reser frågan varför en av tyngdpunkterna i riksdagsstyrelsens förslag är att det inom riksdagsförvaltningen bör formuleras en centralt utarbetad ”strategi för arbetet med forsknings- och framtidsfrågor” som ”kan utmynna i ett handlingsprogram som föreläggs och diskuteras i ordförandekonferensen”. Det vore betydligt naturligare att uppdra åt utskottet att vart och ett för sig utarbeta en strategi för respektive verksamhetsområde.

Mot bakgrund av de vaga uppfattningar som redovisas när det gäller den djupare innebörden av att integrera forsknings- och framtidsfrågorna i riksdagsarbetet är det enligt utrikesutskottet anmärkningsvärt med vilken konkretion förslag framförs i de delar som rör administrativa och organisatoriska frågor. För utrikesutskottets del visar exempelvis en genomgång av sektorsforskningen på utrikespolitikens område, sådan den beskrivs i den senaste forskningspropositionen (prop. 2004/05:80, främst s. 187–193), inte på behov av den typ av kontakter som kommittén anser borde finnas. Snarare är det helt andra och direkta ingångar i forskarvärlden (t.ex. fördjupat samarbete med s.k. think-tanks på sätt som sker i Finland) som efterfrågas och som finns i utskottets tentativa planering inför nästa valpe-

riod. En grundläggande organisationsteoretisk princip är att lägga resurser där ansvaret finns. Genom att tilldela ”ett stort ansvar” till ”utskotten och utskottens kanslier” och samtidigt placera resurserna hos utredningstjänsten bryter man enligt utrikesutskottet mot denna grundläggande regel.

Utrikesutskottets egna erfarenheter visar att forskarutbildad kanslipersonal, med uppgift att tolka, värdera och föra in resultat och perspektiv från forskningen i det politiska arbetet, väsentligen höjt utskottets ”mottagarkapacitet” (exempelvis illustrerat i utskottets arbete med betänkande 2005/06:UU8 Vår relation till den muslimska världen i EU:s grannskapsområde). Utskottet vill också betona att ett integrerat arbetssätt – där betänkandeberedning, EU-frågorna, uppföljning och utvärdering samt forsknings- och framtidsperspektiv vävs ihop – förutsätter djup förtrogenhet med politikområdet och personal som löpande deltar i verksamheten. Inlånade stödpersoner saknar dylika förutsättningar. Utrikesutskottet pekar på att de resurser som utskotten, i form av kanslipersonal, disponerar relativt sett har minskat. Det är inte en självklarhet att ”en förstärkning bör i första hand inriktas på gemensamma funktioner inom beslutsprocessen”.

Trafikutskottet pekar på möjligheten att i samband med den årliga budgetbehandlingen och mål- och resultatbedömningen även mer ingående behandla forskningsfrågor. Trafikutskottet pekar också på betydelsen av att den forskningspolitiska propositionen hanteras av riksdagen i sådana former att fackutskotten ges tillfredsställande möjligheter att behandla sin sektorsforskning. Det är enligt trafikutskottet angeläget med en regelbunden och användarinriktad information om olika forskningsrön och om hur framtiden ter sig.

Utskottets ställningstagande

Riksdagskommittén har prövat flera alternativ för att få till stånd en ökad fokusering på forskning och framtidsfrågor i riksdagen. Ett av alternativen har varit tillskapandet av ett nytt organ i form av ett utskott, en delegation eller en beredning. Utskottet delar kommitténs slutsats att fördjupade kontakter med forskning och framtidsfrågor i första hand bör vara en fråga för den reguljära organisationen i riksdagen. Därigenom kommer kunskaperna in i riksdagsarbetet och beslutsprocessen och kan på bästa sätt medverka till väl underbyggda beslut. Särskilda organ för forsknings- och framtidsfrågor eller t.ex. ett alternativ som innebär att ansvaret koncentreras till ett av utskotten skulle som kommittén framhåller kunna innebära att frågorna inte får den nödvändiga anknytningen till riksdagens reguljära arbete. Utskottet avstyrker mot denna bakgrund motionerna 2005/06:K6 yrkandena 1 och 2 (v), 2005/06:K7 yrkande 3 (kd) samt 2005/06:Ub589 yrkande 1 (kd).

Kommittén pekar på att utskotten i ökad utsträckning bör kunna använda sig av forskningsinsatser, teknikvärdering, framtidsstudier eller andra kvalificerade analyser som ett led i sitt uppföljnings- och utvärderingsarbete. Utskottets arbete med att utveckla arbetet med forsknings-

och framtidsfrågor måste som kommittén framhållit bli en fråga för varje utskott. Kommittén nämner vidare behovet av att riksdagen ställer krav på redovisningar från regeringen, av regelbundna aktiviteter som de genomförda forsknings- och framtidsdagarna, av att ledamöterna deltar i olika former av externt ordnade aktiviteter inom forsknings- och framtidsfrågor samt av förstärkning av kontakterna mellan utskotten, utredningstjänsten och Rifo. Riksdagskommittén anser att den närmare utformningen av arbetet med forsknings- och framtidsfrågor kan formuleras i en strategi, som bör utarbetas inom riksdagsförvaltningen i ett nära samarbete med utskottskanslierna och utredningstjänsten och med beaktande av formerna för samarbete med Rifo. Strategin kan utmynna i ett handlingsprogram som föreläggs och diskuteras av ordförandekonferensen. Utskottet gör inte några andra bedömningar än kommittén men vill med anledning av yttrandet från utrikesutskottet understryka utskottskansliernas roll i sammanhanget. Utskottet förutsätter att de lämnade synpunkterna från utrikesutskottet och trafikutskottet kommer att ingå i underlaget för ett arbete med en strategi. Utskottet föreslår att riksdagen godkänner riktlinjerna för riksdagens arbete med forsknings- och framtidsfrågor (avsnitt 5.4.4. i Riksdagskommitténs betänkande).

Uppföljning och utvärdering

Utskottets förslag i korthet

Utskottet föreslår att riksdagen godkänner riktlinjerna för riksdagens arbete med uppföljning och utvärdering (avsnitt 5.5.12 i Riksdagskommitténs betänkande). Därmed tillstyrks punkt 7 i framställningen. En motion om en översyn i syfte att stärka riksdagens roll som granskare avstyrks med hänvisning till Grundlagsutredningen.

Framställningen

Riksdagskommittén föreslår (punkt 7) att riksdagen godkänner riktlinjer för riksdagens arbete med uppföljning och utvärdering. Enligt kommittén bör uppföljning och utvärdering inom riksdagen ha en framåtblickande inriktning och användas till att ge underlag för väl underbyggda ställningstaganden i utskottens beredningsarbete. Riksdagsledamöterna och utskotten bör använda uppföljning eller utvärdering som ett instrument för att bedöma vilka eventuella justeringar i budget eller lagstiftning som kan behövas. Återkopplingen till utskottens beredning av propositions- och motionsärenden behöver dock i många fall göras tydligare. I det fortsatta utvecklingsarbetet med uppföljning och utvärdering är det viktigt att konkretisera handlingsplanen för det fortsatta arbetet så att den blir en naturlig del i det löpande utskottsarbetet. Ett sätt att stimulera den fortsatta utveck-

lingen av uppföljnings- och utvärderingsarbetet är att tydliggöra effekterna av att utskotten arbetar mer uppföljningsinriktat. Det kan t.ex. ske genom att riksdagsförvaltningen kartlägger hur uppföljningsresultaten används. Ett fördjupat utbyte mellan utskotten när det gäller uppföljnings- och utvärderingsfrågor bör också kunna bidra till fortsatt utveckling. Detta bör t.ex. kunna ske inom ramen för ordförandekonferensens verksamhet.

För att fullfölja riksdagens handlingsplan är det enligt kommitténs bedömning angeläget att utskotten arbetar långsiktigt med uppföljning och utvärdering genom att t.ex. i sin verksamhetsplanering tydliggöra hur arbetet kommer in i beredningen av motioner och kommande propositioner.

Ett centralt dokument i mål- och resultatdialogen mellan riksdagen och regeringen är utskottens budgetbetänkanden, där utskotten har möjlighet att ta ställning till de av regeringen redovisade resultaten i förhållande till av riksdagen beslutade mål och anslagna medel. Ett annat viktigt dokument är regeringens resultatskrivelser, vilka har tillkommit på Riksdagskommitténs initiativ. I det fortsatta uppföljnings- och utvärderingsarbetet är det enligt kommitténs bedömning viktigt att alla utskott granskar den resultatinformation som regeringen lämnar i budgetpropositionen och resultatskrivelser: För att dialogen mellan riksdag och regering skall kunna fortsätta är det enligt kommittén viktigt att regeringen å sin sida på ett bättre sätt lever upp till riksdagens önskemål om fördjupad resultatredovisning. Kommittén anser avslutningsvis att det är viktigt att stödet till utskotten fortsätter att utvecklas i enlighet med den ordning som initierats till följd av riksdagens tidigare beslut.

Motionen

I motion 2005/06:K430 yrkande 11 av Tobias Krantz m.fl. (fp) begärs en översyn av regler och bestämmelser för att stärka riksdagens roll som granskare. Kontrollfunktionen har enligt motionen alltför mycket kommit i skymundan i riksdagens arbete. Statens utgifter uppgår till omkring 770 miljarder kronor. Det är synnerligen angeläget att riksdagen också avsätter tid, kraft och engagemang till att granska förvaltningen av de resurser som den själv ställer till regeringens och den övriga förvaltningens förfogande.

En alltför liten del inte bara av fackutskottens arbete utan också av tiden i riksdagens kammare ägnas i dag åt uppföljning, granskning och kontroll. Med en ny budgetordning ökar kraven på riksdagen att förändra sina arbetsformer och förskjuta fokus i sitt arbete. Behandlingen av statsbudgeten bör kunna förenklas. Det ger fackutskotten större utrymme att granska och följa upp tidigare fattade beslut. Fler debatter skulle enligt motionärerna också kunna hållas i kammaren om hur statens medel i praktiken används, vilken effektivitet och genomslagskraft de fattade besluten har och om det verkliga utfallet stämmer överens med de intentioner som låg bakom besluten, för att ta några exempel.

Granskningen, inte bara den som sker i konstitutionsutskottets försorg utan också den löpande uppföljningen och utvärderingen inom respektive sakområde, blir enligt motionärerna också viktigare i perspektivet att riksdagen skall kunna ta tillbaka sin position som väsentlig politisk arena och fylla sin roll som svenska folkets främsta företrädare med reellt innehåll. En stärkt roll för riksdagen inom granskningen kan komma att kräva förändringar i regler och bestämmelser av olika karaktär. En översyn av det befintliga regelverket bör därför ske med den utgångspunkten.

Remissvar

Riksdagens ombudsmän pekar på att framställningen inte innehåller några överväganden angående möjligheterna för riksdagens utskott att tillgodogöra sig JO:s kunskaper och erfarenheter om förhållanden inom respektive utskotts ämnesområden. Från JO:s sida är man beredd att medverka för att tillgodose eventuella önskemål om en mer öppen form för det årliga överlämnandet av JO:s ämbetsberättelse, med möjlighet också för riksdagsledamöter utanför konstitutionsutskottet att delta och eventuellt ställa frågor till ombudsmännen. I remissvaret hänvisas till att JO under år 2001 genomförde särskilda redovisningar i samband med hearingar anordnade av arbetsmarknadsutskottet, socialutskottet och socialförsäkringsutskottet samt under 2003 i form av ett informationsföredrag om JO:s verksamhet hos socialutskottet. Enligt JO:s mening föreföll dessa besök vara ett lämpligt sätt för fackutskotten att dra nytta av JO:s kunskaper och erfarenheter.

LO delar kommitténs bedömning om behovet av handlingsplan och systematik och framhåller betydelsen av att riksdagen kan följa upp information från regeringen och självständigt bedöma resultaten.

Utskottets ställningstagande

Utskottet delar Riksdagskommitténs bedömning när det gäller riksdagens arbete med uppföljning och utvärdering. Utskottet föreslår att riksdagen godkänner riktlinjerna i framställningen för riksdagens arbete med uppföljning och utvärdering (punkt 7, avsnitt 5.5.12). Utskottet vill samtidigt understryka värdet av att det i det fortsatta utvecklingsarbetet med uppföljning och utvärdering också beaktas det angelägna bidrag som Riksdagens ombudsmän kan ge när det gäller kunskaper om förhållandena i statsförvaltningen. I motion 2005/06:K430 yrkande 11 (fp) begärs en översyn av regler och bestämmelser för att stärka riksdagens roll som granskare. Utskottet gör inte någon annan bedömning än motionärerna i fråga om vikten av riksdagens kontrollfunktion. Riksdagsstyrelsen har också betonat betydelsen av uppföljning och utvärdering och strävat efter att utskotten ges ett ökat utrymme för att utveckla detta arbete. Grundlagsutredningen skall enligt sina direktiv (dir. 2004:96) att se över frågan om regeringens förhållande till riksdagen, och i direktiven nämns därvid särskilt riksdagens kontrollmakt. Enligt utskottets mening bör utredningens arbete inte föregripas. Utskottet avstyrker därför motionsyrkandet.

Kammararbetet

Utskottets förslag i korthet

Utskottet tillstyrker framställningens förslag till lag om ändring i riksdagsordningen såvitt gäller tilläggsbestämmelse 4.12.2, vilket innebär att kravet på ett i förväg fattat enhälligt beslut för att ha utskottssammanträde under interpellationsdebatter och särskilt anordnade debatter tas bort. Utskottet föreslår vidare att riksdagen godkänner riktlinjerna om förändringar av arbetet i riksdagens kammare (avsnitten 6.2.5, 6.3.2–6.3.5, 6.3.7 och 6.4.1–6.4.3 i Riksdagskommitténs betänkande). Därmed tillstyrks punkt 8 i framställningen. En rad motionsyrkanden om kammararbetet avstyrks med hänvisning till vad som anförs i framställningen. Ett motionsyrkande om teckentolkning av frågestunderna som tv-sänds avstyrks med hänvisning till att den tekniska utvecklingen följs inom riksdagsförvaltningen. Ett motionsyrkande om e-votering avstyrks också.

Framställningen

Riksdagskommittén anser att utvecklingen talar för att riksdagen bör sammanträda mer kontinuerligt över året men anser också att antalet sammanträdesveckor i princip inte bör öka. Kommittén anser att riksdagsstyrelsen i första hand bör överlägga om en förkortning av sommaruppehållet genom att lägga in sammanträden något senare i juni och eventuellt i augusti. Kommittén erinrar om möjligheten att i samband med att utskotten och partigrupperna sammanträder under sommaren anordna t.ex. en frågestund, aktuell debatt och/eller information från regeringen. Kommittén vill dock inte binda riksdagen till några definitiva tidsramar eftersom det strider mot grundtanken om ett mer flexibelt riksmöte.

Riksdagskommittén ser positivt på det pågående försöket med *ärendedebatter* med ändrad talarordning och ny placering men anser det för tidigt att göra modellen till norm. Kommittén utgår från att talmannen och gruppledarna överenskommer om formen för ärendedebatter i den nya plenisalen med beaktande av erfarenheterna från försöksverksamheten.

Kommittén anser att det pågående försöket med *statsministerns frågestund* har varit lyckat men betonar vikten av att partiledarna är närvarande vid frågestunden och att anmälningarna om partiföreträdare görs i önskad tid. I fråga om den *allmänna debatttimmen* anser kommittén att det är för tidigt att avgöra om den skall bli ett mer permanent inslag i kammarens arbete. Kommittén förutsätter att statsministerns frågestund och den vanliga frågestunden följs upp löpande av talmannen och gruppledarna och att den allmänna debatttimmen utvärderas av talmannen och gruppledarna inför nästa mandatperiod.

När det gäller *interpellationsdebatter* anser Riksdagskommittén att det är angeläget att det finns en mekanism som reducerar andelen försenade svar och som gör det möjligt att snabbt ange när en interpellation kommer att besvaras. Riksdagskommittén förutsätter att den nya ordning som tillämpats fr.o.m. riksmötet 2004/05 löpande följs upp av talmannen och gruppledarna.

Kommittén anser att systemet med *fasta voteringsstider* fungerar väl och föreslår inte några förändringar av hittillsvarande praxis. Kommittén hänvisar till att det ankommer på gruppledarna att träffa överenskommelse om rekommendationer till partigrupperna och ledamöterna om begränsningar av voteringarna.

Kommittén anser inte att det i dag finns behov av att ändra riksdagsordningens tilläggbestämmelse 2.15.2 om instämmande med föregående talare. Det ankommer enligt kommittén på partigrupperna i riksdagen att genom frivilliga överenskommelser begränsa förekomsten av massinstämmanden.

Kommittén föreslår slutligen när det gäller arbetet i kammaren att kräva på ett i förväg fattat enhälligt beslut för att hålla ett utskottssammanträde medan det pågår interpellationsdebatter och särskilt anordnade debatter bör tas bort.

Motionerna

Riksmötets längd tas upp i motion 2005/06:K440 av Monica Green (s), som begär att riksmötets öppnande tidigareläggs till mitten av augusti. Höstens arbete kan då utföras under en längre och mindre stressad tid. Plenifria veckor ger möjlighet för resor, studier och arbetsplatsbesök och kan med fördel planeras in flera gånger under hösten utan att riksdagsarbetet blir försenat. Genom att tidigarelägga tidpunkten för riksmötets öppnande förlängs därmed riksdagsåret.

Tobias Billström (m) begär i motion 2005/06:K222 yrkande I en förändring av interpellationsinstitutet så att interpellationer även får framställas till ordföranden i respektive utskott i riksdagen eftersom dessa är ytterst ansvariga för beredningen av ett ärende. En ordförande bör kunna interpelleras i kammaren i ett enskilt ärende och redogöra för den politik som utskottet önskar att riksdagen lägger fast.

I motion 2005/06:K243 begär Tobias Billström (m) att interpellationer även skall kunna framställas och besvaras av enskilda statsråd under de perioder i riksdagens arbete som är plenifria. Riksdagens möjligheter att kontrollera regeringens åtgärder och beslut under den tid då riksdagen håller stängt är kringskurna. Faktum är att det i dag finns en betydande skevhet i det faktum att regeringen oavbrutet fortsätter att utöva regeringsmakten, medan den kontrollerande makten i form av riksdagen exempelvis har ledigt under sommaren i nästan tio veckor varje år. Visserligen kan ledamöterna ställa skriftliga frågor till statsråden, men detta uppväger inte det faktum att interpellationsinstitutet tar ledigt under både sommar- och vinteruppehållen.

Rolf Gunnarsson (m) begär i motion 2005/06:K202 en förändring av debattordningen vid riksdagens frågestunder. Frågeställaren får nu första ordet, därefter följer ett svar från statsrådet, sedan en kompletterande fråga och så ett avslutande svar av statsrådet. Eftersom statsråd många gånger missbrukar denna möjlighet till sista ord bör den riksdagsledamot som frågar ha sista ordet. Det är statsråden som kommer till ledamöterna i riksdagen för att utfrågas, inte tvärtom.

I motion 2005/06:K233 av Eva Flyborg (fp) begärs teckentolkning av riksdagens frågestund. Att kunna ta del av det offentliga samtalet är enligt motionären inte lätt för dem som har nedsatt hörsel. Att kunna vara en aktiv samhällsmedborgare och ta sitt demokratiska ansvar måste därför underlättas så långt som möjligt. Frågestunderna sänds i SVT men är inte textade och därmed inte tillgängliga för människor med hörselproblem.

Riksdagsvoteringarna tas upp i motion 2005/06:K241 av Tobias Billström (m). Riksdagen bör enligt motionen utreda och inleda försök med e-votering via riksdagsledamöternas hemutrustning i enlighet med vad som anförs i motionen. Det enklaste sättet vore förmodligen att inrätta fasta voteringstider, omfattande ett dygn, under vilka ärenden kan avgöras. Ledamoten kan alltså logga in via sin e-legitimation, identifiera sig och sedan fylla i ett formulär där utskottets huvudförslag och eventuella reservationer finns angivna. Ledamoten skulle kunna rösta oavsett var i landet han eller hon befann sig och t.o.m. kunna befinna sig utomlands. Resultatet av omröstningen skulle kunna redovisas på precis samma sätt som i dag. Ytterligare en fördel är att kvittningssystemet i stort skulle bli obehövt eftersom alla ledamöter faktiskt skulle kunna avge sin röst.

Remissvar

LO ser det som naturligt att riksdagen sammanträder mer kontinuerligt under riksdagsåret. Arbetet i EU, som bl.a. innebär att beslut tas under den tid riksdagen vanligen inte sammanträder, ställer krav på förändring. Men även samhällsutvecklingen leder fram till att riksdagen bör sammanträda kontinuerligt under året. Arbetet i valkretsarna bör enligt LO inte få stå tillbaka för behovet av ökad kontinuitet i utskotten och kammaren. Av det skälet bör inte den totala tidsåtgången för kammare och utskott öka, utan i stället spridas mer jämnt över året.

Utskottets ställningstagande

Enligt utskottets mening tillgodoses yrkandet i motion 2005/06:K440 (s) om att riksmötet skall öppnas i augusti av Riksdagskommitténs förslag om kortare sommaruppehåll och inplanerade sommarsammanträden. Utskottet delar kommitténs bedömning i detta avseende. Eftersom ett tillkännagivande till riksdagsstyrelsen inte behövs avstyrks motionen.

Riksdagskommittén har ingående behandlat frågor kring debattformerna i riksdagen. Bland annat har frågan om utmanardebatter diskuterats. Med utmanardebatter skulle det införas en möjlighet för en ledamot att ställa en fråga riktad till en partiledare eller annan företrädare för en partigrupp som inte är i regeringsställning och på sätt få fram en debatt i kammaren. Förslaget i motion 2005/06:K222 yrkande 1 (m) om att en interpellation även skall få framställas till ordföranden i respektive utskott i riksdagen ligger nära tanken med utmanardebatter. Kommittén har dock stannat för att inte nu aktualisera en sådan debattform. Utskottet har inte skäl att göra en annan bedömning och avstyrker därför motionsyrkandet.

Utskottet är inte heller berett att tillstyrka motion 2005/06:K243 (m) om att interpellationer skall få framställas och besvaras under plenifri tid. Talmannen fastställer enligt tilläggsbestämmelsen 6.1.1. i riksdagsordningen efter samråd med de särskilda företrädarna för partigrupperna den dag under ett riksmöte då interpellationer senast får ges in till kammarkansliet. Om det finns särskilda skäl får dock talmannen medge att en interpellation får framställas även om den ges in efter denna dag. Grundtanken med uppehållen i riksdagsarbetet skulle enligt utskottets mening gå förlorad om särskilda interpellationsdebatter ändå fick hållas. Utskottet vill hänvisa till att Riksdagskommitténs bedömning i fråga om förkortning av sommaruppehållet i viss mån tillgodoser önskemålen i motionen.

När det gäller motion 2005/06:K202 (m) om en förändring av debattordning vid riksdagens frågestunder kan nämnas att enligt reglerna skall frågor och svar i princip inte överstiga en minut. En partiföreträdare kan normalt räkna med att få ordet för minst en följdfråga eller kommentar. Normalt får statsministern det sista inlägget i ett replikskifte, men talmannen kan när han finner det befogat ge frågeställaren ordet för ett avslutande inlägg om en halv minut. Övriga ledamöter kan normalt räkna med att få ordet bara en gång. Riksdagskommittén anser att försöket med statsministerns frågestund som inleddes år 2003 varit lyckad och funnit en form som fungerar väl. Utskottet har inte skäl att göra en annan bedömning och avstyrker motionen.

Den fråga om teckentolkning som tas upp i motion 2005/06:K233 (fp) har varit föremål för diskussioner inom riksdagsförvaltningen. Teckenspråkstolkning av några debatter i kammaren skedde i Sveriges Television (SVT) för några år sedan. Två av debatterna sändes i SVT:s båda analoga kanaler samtidigt, och teckentolkningen visades i den ena. En av debatterna, en EU-debatt, sändes i endast en kanal med teckentolkningen i en liten infälld ruta i ena hörnet. Rutan var så pass stor att den störde den icke-teckenspråkige tv-tittaren och flera tittare ringde till SVT och klagade.

En lösning som diskuterats är att riksdagen själv låter teckentolka vissa debatter. Av sändningstekniska skäl skulle denna lösning kunna vara svår att genomföra om teckentolken står framme vid podiet och ledamöterna

ställer frågor i sina bänkar. Med den digitala tekniken kan förutsättningarna för teckentolkning förbättras avsevärt. Utskottet som förutsätter att riksdagsförvaltningen följer utvecklingen avstyrker motionen.

I motion 2005/06:K241 (m) begärs en utredning och försök med e-votering via riksdagsledamöternas hemutrustning. Ledamoten skulle kunna rösta oavsett var i landet han eller hon befann sig och kvittningssystemet skulle i stort sett bli obehövt. Utskottet är med hänsyn bl.a. till legitimitetsaspekten inte berett att ställa sig bakom en så långtgående ordning och avstyrker därför motionen.

Utskottet föreslår att riksdagen godkänner riktlinjerna för förändringar av arbetet i riksdagens kammare (avsnitten 6.2.5, 6.3.2–6.3.5, 6.3.7 och 6.4.1–6.4.3). Därmed tillstyrks punkt 8 i framställningen.

Jämställdhet

Utskottets förslag i korthet

Utskottet föreslår att riksdagen godkänner riktlinjerna för riksdagens arbete med en jämställd riksdag (avsnitt 7.3 i Riksdagskommitténs betänkande). Därmed tillstyrks punkt 9 i framställningen. Ett motionsyrkande om åtgärder mot osynligt förtryck av kvinnliga ledamöter avstyrks med hänvisning till det fortsatta arbetet.

Framställningen

I riksdagsstyrelsens framställning 2005/06:RS3 punkt 9 begärs att riksdagen godkänner riktlinjer för riksdagens arbete med en jämställd riksdag.

Kommittén anser att rapporterna Jämställt? Röster från riksdagen (2005/06:URF2) och 15 förslag för en jämställd riksdag (2004/05:URF1) utgör ett led i arbetet med att förverkliga målet om en jämställd riksdag och bör tjäna som underlag för fortsatta diskussioner i bl.a. partigrupperna och i arbetet med att bredda och fördjupa kunskapen på området i riksdagen. Det handlar då inte bara om attityder och förhållningssätt i det interna arbetet utan även om hur en djupare insikt på detta område mer långsiktigt kan avspeglats i behandlingen av olika sakfrågor. Det är enligt kommittén av största vikt att jämställdhetsarbetet i riksdagen bedrivs planmässigt och kontinuerligt. Kommittén anser att riksdagsstyrelsen även fortsättningsvis skall ta ett särskilt ansvar för detta, främst genom att fastställa ett handlingsprogram för varje mandatperiod och genom att följa upp och utvärdera jämställdhetsarbetet.

Motionerna

Gustav Fridolin m.fl. (mp) begär i motion 2005/06:K10 yrkande 4 ett tillkännagivande till riksdagsstyrelsen om behovet av att bekämpa härskartekniker och annat osynligt förtryck mot kvinnliga ledamöter i riksdagen. Det är enligt motionen mycket positivt att representationen av kvinnliga ledamöter i riksdagen förbättrats och börjar närma sig 50-procentsstrecket. Det är dock viktigt att riksdagsstyrelsen parallellt med att arbeta mot den synliga och uppenbara diskrimineringen av kvinnor, som vid representation, arbetar hårdare för att avveckla den osynliga diskrimineringen mot kvinnor. Den osynliga diskrimineringen gäller således användandet av härskartekniker i kammaren, utskottsmöten och i övriga forum där ledamöterna träffas för att föra fram sina ståndpunkter. Att kvinnor inte åtnjuter samma respekt, trovärdighet och synlighet som män vid möten är inte acceptabelt. Detta problem är svårt att sätta en exakt statistik på. Men det är viktigt att riksdagsstyrelsen arbetar aktivt även mot detta problem.

Remissvar

LO anser i likhet med kommittén att jämställdhetsarbetet i riksdagen bör stärkas. Genom att planmässigt och kontinuerligt låta jämställdhetsperspektivet genomsyra all verksamhet och att riksdagsstyrelsen även fortsättningsvis tar ett särskilt ansvar för handlingsprogram med uppföljning och utvärdering bör riksdagen utvecklas så att kvinnor och män ges samma möjligheter att bli respekterade.

Utskottets ställningstagande

Riksdagskommittén har understrukit att det är av största vikt att jämställdhetsarbetet i riksdagen bedrivs planmässigt och kontinuerligt. Kommittén anser att riksdagsstyrelsen även fortsättningsvis skall ta ett särskilt ansvar för detta, främst genom att fastställa ett handlingsprogram för varje mandatperiod och genom att följa upp och utvärdera jämställdhetsarbetet. Utskottet förutsätter att sådana synpunkter som förs fram i motion 2005/06:K10 yrkande 4 (mp) om bl.a. osynligt förtryck av kvinnor kommer att ligga till grund för det fortsatta arbetet. Något tillkännagivande till riksdagsstyrelsen i denna fråga är enligt utskottets mening inte nödvändigt. Motionen avstyrks följaktligen. Utskottet föreslår att riksdagen godkänner kommitténs förslag till riktlinjer för riksdagens arbete för en jämställd riksdag (avsnitt 7.3).

Forskning om riksdagen

Utskottets förslag i korthet

Utskottet föreslår att riksdagen godkänner riktlinjerna för forskning om riksdagen och riksdagsarbetet (avsnitt 8.1. i Riksdagskommitténs betänkande). Därmed tillstyrks punkt 10 i framställningen.

Framställningen

I framställningen begärs (punkt 10) att riksdagen godkänner riktlinjer för forskning om riksdagen och riksdagsarbetet. Riksdagskommittén diskuterade om riksdagen har behov av att mer regelbundet göra egna undersökningar om riksdagen och riksdagsarbetet. Enligt kommitténs mening kan det ifrågasättas om riksdagsförvaltningen bör ägna sig åt att beställa forskning och sådana regelbundna undersökningar om riksdagen som i nuvarande situation genomförs av forskningsinstitutioner och opinionsföretag. Ansvaret för den långsiktiga och djupgående forskningen ligger på universiteten och forskningsinstitutionerna. Riksbankens Jubileumsfond har ett särskilt ansvar för forskning på riksdagsområdet. Kommittén understryker vikten av goda kontakter mellan riksdagen och forskarvärlden respektive Riksbankens Jubileumsfond.

Riksdagen kan enligt kommittén ha behov av egna undersökningar om riksdagen och riksdagsarbetet som underlag för överväganden om behovet av förändringar. Det kan också bli aktuellt att framöver tillse att gjorda undersökningar följs upp för att få ett jämförande material med långt tidsperspektiv, särskilt det som universitet och forskare inte fullföljer. Det gäller också nya undersökningar som kan komma att initieras i framtiden. Riksdagsförvaltningen bör enligt kommittén också hålla sig väl informerad om den forskning och de undersökningar om riksdagen som görs på annat håll.

Remissvar

Lunds universitet understryker behovet av ytterligare forskning rörande jämställdhet i riksdagsarbetet.

Utskottets ställningstagande

Utskottet som förutsätter att riksdagens behov av att kunna genomföra egna undersökningar som underlag för överväganden om vilka förändringar som bör göras också omfattar frågor om jämställdheten inom riksdagens delar Riksdagskommitténs bedömningar när det gäller forskning om riksdagen och riksdagsarbetet. Utskottet föreslår att riksdagen godkänner riktlinjerna för forskning om riksdagen och riksdagsarbetet (avsnitt 8.1 i Riksdagskommitténs betänkande). Därmed tillstyrks punkt 10.

Genomförandet

Utskottets förslag i korthet

Utskottet föreslår att riksdagen godkänner vad som i framställningen anförts om erforderliga resurser för att genomföra Riksdagskommitténs förslag (avsnitten 8.2 och 8.3 i Riksdagskommitténs betänkande). Därmed tillstyrks punkt 11 i framställningen.

Jämför reservation 4 (s).

Framställningen

Riksdagskommittén framhåller att dess förslag får konsekvenser för riksdagens förvaltning. Det handlar framför allt om en förstärkning av resurserna på EU-området, i första hand inriktad på gemensamma funktioner inom beslutsprocessen. Men även andra områden som t.ex. utskottens arbete med forsknings- och framtidsfrågor och riksdagens interparlamentariska samarbete, aktualiserar resursförstärkningar. Var och hur resurserna fördelas bör enligt kommittén ankomma på riksdagsförvaltningen att besluta om, inom ramen för de resurser riksdagen ställer till förfogande. En arbetsgrupp under ledning av riksdagsdirektören bör enligt kommittén få riksdagsstyrelsens uppdrag att bereda frågorna vidare.

Kommittén anser att den skall kunna fortsätta sitt arbete framöver när så är påkallat, i stället för att nu avvecklas.

Utskottets ställningstagande

Utskottet föreslår att riksdagen godkänner vad som i framställningen anförts om erforderliga resurser för att genomföra kommitténs förslag (framst. 2005/06:RS3 punkt 11 avsnitten 8.2 och 8.3).

Jämlikhet

Utskottets förslag i korthet

Utskottet avstyrker en motion om jämlikhet i riksdagen med hänvisning till riksdagsstyrelsens uppgifter.

Motionen

I motion 2005/06:K443 av Tasso Stafilidis (v) begärsåtgärder för en mer jämlik riksdag. Det är enligt motionären ofrånkomligt att inte reagera över alla de normer och osynliga regler som så påtagligt existerar i riksdagen. Det finns ett slags hierarkisk ordning för det mesta. I toppen av denna ordning finns de ledamöter som har flest år i riksdagen. Det kan handla

om hur och var man blir placerad vid mötesbordet eller vilken plats man får i valkretsens riksdagsbänk. Denna ordning har även varit avgörande för tilldelningen av riksdagens övernattningsbostäder. Också inom de politiska partierna finns olika sätt att rangordna. Unga och nya ledamöter tvingas alltid se sig omkörda i den fil de inte ens visste fanns. Detta är enligt motionären en ojämlig ordning. Alla sådana strukturer bör upphöra i riksdagen.

Utskottets ställningstagande

Frågor om turordningen vid placering i kammare (bortsett från valkretsvis placering), vid sammanträden, i kön till övernattningsbostäder m.m. regleras inte i riksdagsordningen eller andra lagar. Enligt utskottets mening kan det självfallet finnas fördelar med en i förväg beslutad turordning eftersom det undanröjer osäkerhet och ger en viss förutsebarhet. Utskottet anser att det är en fråga för talmannen respektive riksdagsstyrelsen att om det anses påkallat, efter vederbörligt samråd, ta ställning till frågan om det finns ett behov av att ändra de turordningsregler som kan finnas i skilda sammanhang. Utskottet avstyrker därför motion 2005/06:K443 (v).

HBT-kompetens

Utskottets förslag i korthet

Utskottet avstyrker ett motionsyrkande om HBT-kompetens i riksdagen med hänvisning till att ett tillkännagivande till riksdagsstyrelsen inte är nödvändigt.

Motionen

Gustav Fridolin m.fl. (mp) begär i motion 2005/06:K10 yrkande 5 ett tillkännagivande för riksdagsstyrelsen om att riksdagens arbete bör genomsyras av HBT-kompetens. Motionärerna understryker vikten av att det finns en HBT-kompetens närvarande i riksdagsarbetet i t.ex. kammaren och utskotten. För att undvika diskriminering av HBT-personer är det viktigt att det finns en kunskap om vad HBT är för att öka förståelsen och riva ned fördomsbarriärerna. Det är vitalt att ingen HBT-person känner sig diskriminerad i sitt arbete i riksdagen. Riksdagsstyrelsen bör således lägga upp en handlingsplan för att uppnå HBT-kompetens liknande den som gjorts i jämställdhetsfrågor.

Utskottets ställningstagande

Utskottet har tidigare vid flera tillfällen behandlat frågor om de statliga myndigheternas kompetens i frågor som rör homosexuella, bisexuella och transpersoners livsvillkor (HBT-frågor) senast hösten 2006 (bet.

2005/06:KU7). Utskottet har betonat att förvaltningsmyndigheter och andra som fullgör uppgifter inom den offentliga förvaltningen i sin verksamhet, enligt regeringsformen, skall beakta allas likhet inför lagen samt iaktta saktighet och opartiskhet. Myndigheter och deras personal får således inte låta sig påverkas av en önskan att gynna eller missgynna vissa enskilda intressen, och de får inte ta hänsyn till ovidkommande omständigheter. Vidare har utskottet framhållit att det i regeringsformen finns uttryckliga bestämmelser om att myndigheter skall motverka diskriminering på grund av kön, hudfärg, nationellt eller etiskt ursprung, språklig eller religiös tillhörighet, funktionshinder, sexuell läggning, ålder eller annan omständighet som gäller den enskilde som person. Utskottet ansåg dock att kompetenshöjande insatser kunde vara nödvändiga.

Utskottet har således lagt vikt vid att det finns en kompetens i HBT-frågor. Det saknas enligt utskottets mening anledning att anta att riksdagsförvaltningen inte har samma inställning. I samband med det fortsatta arbetet med handlingsplaner för jämställdheten i riksdagen kan det finnas anledning för riksdagsstyrelsen att ta upp frågan om behovet av och förutsättningarna för en handlingsplan för att uppnå HBT-kompetens. Utskottet är inte berett att nu föreslå att riksdagen fattar ett beslut om att det skall upprättas en sådan handlingsplan. Motion 2005/06:K10 yrkande 5 avstyrks således.

Frågor om lokaler, seminarium, utlåning av cyklar, information samt tobaksrökning

Utskottets förslag i korthet

Utskottet avstyrker med hänvisning till riksdagsstyrelsen en rad motioner i skilda frågor som lokalanvändning, seminarium, cyklar, information samt om tobaksrökning.

Motionerna

I motion 2005/06:K221 av Anne Marie Brodén (m) begärs att Dag Hammarskjölds 100-årsjubileum uppmärksammas genom att ett rum för stillhet i Riksdagshuset skapas.

Motionären hänvisar till att Dag Hammarskjöld när han invigde meditationsrummet i FN förklarade:

Inom oss alla finns en kärna av stillhet omgiven av tystnad. Här i denna byggnad, där så många arbetar och debatterar för fred, behövs ett rum, som är avskilt för tystnad i yttre mening och stillhet i inre mening. Här finns inga andra symboler, inget som distraherar eller stör stillheten i vårt inre. ...

Stunder av stillhet har enligt motionen mycket positiva resultat, såsom minskad sjukfrånvaro och ökat självförtroende samt ökad förmåga till koncentration.

Solveig Hellquist (fp) begär i motion 2005/06:K239 en utveckling av kvinnorummet vid den södra övergången i Riksdagshuset. Det vore enligt motionen upplyftande för många besökare – inte minst kvinnor – att få se starka, modiga, framgångsrika svenska kvinnor avbildade i rummet. Många kvinnor har kanske inte alltid varit aktiva politiker men har haft ett viktigt politiskt budskap eller varit värdefulla opinionsbildare – t.ex. Selma Lagerlöf eller Astrid Lindgren (och hennes starka flickor Pippi Långstrump eller Ronja Rövardotter) som är välkända för många, både svenska och utländska gäster.

I motion 2005/06:K252 yrkande 2 av Rigmor Stenmark (c) begärs ett tillkännagivande om att riksdagen skall anordna en konferens eller ett seminarium med temat ”Det behövs en ny tidsanda”.

Allan Widman (fp) begär i motion 2005/06:K258 korttidsutlåning av cyklar i riksdagen till ledamöter och personal. Genom cykling kan ledamöterna kombinera effektiva persontransporter i innerstaden med ett tillfälle till motion. Förslagsvis kunde ett antal cyklar ställas upp utanför Riksgatan 1 för korttidsutlåning. Motionären hänvisar till att det i riksdagens infrastrukturbeslut för tiden fram till år 2015 bestämts att cyklandet skall öka, både i absoluta och relativa tal. Med möjlighet till korttidsutlåning av cyklar för både personal och ledamöter finns en praktisk möjlighet att bidra till förverkligandet av denna vision.

Tasso Stafilidis (v) begär i motion 2005/06:K442 ett uppdrag till riksdagsstyrelsen om ett totalt rökförbud i riksdagens lokaler. Problemet med störande cigarettök kvarstår enligt motionen i anslutning till riksdagens kvarvarande rökrum. I motionen anförs också att flera ledamöter och även anställda bryter mot rökförbudet i arbetsrummen. Den enda lösningen är enligt motionären att riksdagen följer de lagar som gäller andra områden i samhället och inför ett totalt rökförbud i alla riksdagens lokaler. Därmed skulle riksdagen föregå med gott exempel.

I motion 2005/06:K450 yrkande 3 av Tobias Krantz m.fl. (fp) begärs ett tillkännagivande för regeringen om att öppna den politiska debatten, inrätta fler regionala riksdagskontor och utöka informationen om viktiga politiska förslag. I motionen framhålls att den politiska debatten i allmänhet och debatten i demokratifrågor i synnerhet, måste bli öppnare. Det är ett problem att det uppfattas som att det finns ett stort avstånd mellan debatten i riksdagen, i tv-sofforna och på dagstidningarnas debattsidor och de kanaler medborgarna kan göra sig hörda genom. Det är enligt motionen viktigt att åter föra ut den politiska debatten från kanslier och tv-huset och till platser där medborgarna kan delta. Ytterligare en åtgärd som kan öka närheten och tillgängligheten till den pågående politiska processen, är om fler regionala riksdagskontor öppnades på olika orter i landet, liknande det

som invigdes i Göteborg. Viktiga politiska frågor, som förslag om att ändra i grundlagarna, bör kunna presenteras för medborgarna t.ex. genom ett förfarande med förebild i kommunala planärenden. I samarbete med de regionala riksdagskontoren eller på större bibliotek, kan förslagen presenteras i utställningsform och på så vis föras ut till en långt bredare krets av människor än de som följer den dagliga politiska debatten i riksdagens kammare. Tillfälle bör också ges för att ta vara på människors synpunkter och redovisa dessa i den fortsatta behandlingen av förslagen.

Bakgrund

När det gäller yrkandet i motion K221 om ett rum för stillhet kan nämnas att det inom riksdagens fastigheter finns ett andaktsrum samt ett närliggande rum som inte på samma sätt är kristet präglat. För användningen av de båda rummen svarar riksdagens kristna grupp.

När det gäller den i motion K258 upptagna frågan om korttidsutlåning av cyklar kan nämnas att det finns två cyklar i godsmottagningens lokaler för utlåning till ledamöter och tjänstemän.

Beträffande konsten i södra övergångsrummet (motion K239) kan nämnas att riksdagsförvaltningens avsikt är att det skall finnas en större flexibilitet i utställningen av konstverk. En utställning skall återspegla moderna kvinnor i samhället. Konstverk skall också kunna spegla mäns syn på kvinnor.

Enligt 2 § tobakslagen (1993:581) gäller rökförbud bl.a. i lokaler dit allmänheten har tillträde. Enligt 8 § svarar arbetsgivaren för att en arbetstagar inte mot sin vilja utsätts för tobaksrök i den arbetslokal eller det liknande utrymme där arbetstagar är verksam. Enligt ett direktionsbeslut år 1999 (prot. 1998/99:8) är rökning endast tillåten i de särskilt iordningställda rökrum som finns i riksdagens hus. Rökning är därför inte tillåten i arbetsrum. Kombirummen i ledamotshuset var dock undantagna från denna bestämmelse i de fall de också var bostadsrum. Vid större arrangemang beslutar talmannen, efter samråd med servicechefen, var rökning är tillåten.

På stadsbiblioteken i Göteborg, Malmö, Sundsvall och Umeå finns riksdagshörnor. I riksdagshörnorna kan man träffa lokala riksdagsledamöter och samtala, diskutera och ställa frågor kring det politiska arbetet. Det är också möjligt att använda datorer för att själv söka information via riksdagens webbplats och även att titta på debatterna i kammaren eller öppna utskottsutfrågningar via webb-tv. Det finns dessutom tillgång till allt tryckt informations- och undervisningsmaterial från riksdagen. Tanken är att på så sätt stärka demokratin, ge riksdagspolitiker en lokal bas för möten med allmänheten, öka förståelsen för de politiska processerna och föra riksdagsarbetet närmare medborgarna.

Utskottets ställningstagande

Utskottet vill hänvisa till att frågorna om användningen av riksdagslokaler, anordnandet av en konferens eller ett seminarium, utställningar av riksdagens konst, utlåning av cyklar och omfattningen av rökförbudet i riksdagens lokaler är sådana frågor som det ankommer på riksdagsförvaltningen att hantera. Inom riksdagsförvaltningen finns planer på att se över den handlingsplan för arbetsmiljön i riksdagsförvaltningen som också omfattar frågan om rökförbud. Utskottet förutsätter att det inom riksdagsförvaltningen och riksdagsstyrelsen finns en lyhördhet för önskemål från skilda ledamöter och att det görs de avvägningar som kan krävas. Utskottet är inte berett att ta ställning i frågorna och avstyrker följaktligen motionerna 2005/06:K221 (m), 2005/06:K239 (fp), 2005/06:252 yrkande 2 (c), 2005/06:K258 (fp), 2005/06:380 yrkande 2 (kd) och 2005/06:K442 (v).

Också frågan om utvecklingen av riksdagshörnorna är en uppgift för riksdagsförvaltningen. Resultat från verksamheten hittills har varit positiva och det finns enligt uppgift från riksdagsförvaltningen planer på att etablera ytterligare riksdagshörnor på fler orter i landet. Något tillkännagivande till riksdagsstyrelsen är enligt utskottets mening inte behövligt. Utskottet avstyrker således motion 2005/06:450 yrkande 3 (fp).

Utgiftsområdena

Utskottets förslag i korthet

Utskottet föreslår att riksdagen godkänner den förteckning över vad som innefattas i utgiftsområdena som finns i bilaga 6. Därmed tillstyrks proposition 2005/06:100 punkterna 2–5 och två motioner, den ena delvis.

Jämför reservation 5 (s).

Propositionen

Regeringen föreslår i 2006 års ekonomiska vårproposition (prop. 2005/06:100) att riksdagen godkänner att de ändamål och verksamheter som finansieras från det under utgiftsområde 8 Invandrare och flyktingar uppförda anslaget 47:1 *Åtgärder för nationella minoriteter* flyttas till utgiftsområde 1 Rikets styrelse (punkt 2), det under utgiftsområde 22 Kommunikationer uppförda anslaget 37:4 *Ersättning till SOS Alarm Sverige AB för alarmringstjänst enligt avtal* flyttas till utgiftsområde 6 Försvar samt beredskap mot sårbarhet (punkt 3), det under utgiftsområde 16 Utbildning och universitetsforskning uppförda anslaget 26:7 *Främjande och analys av forsknings- och utvecklingssamarbete inom EU m.m.* flyttas till utgiftsområde 24 Näringsliv (punkt 4) samt att ansvaret för att det finns ett nationellt transportforskningsinstitut flyttas från utgiftsområde 24 Näringsliv till utgiftsområde 22 Kommunikationer (punkt 5).

Motionerna

I ett par motioner från den allmänna motionstiden hösten 2005 tas frågor om omfattningen av vissa utgiftsområden upp. I motion 2005/06:K291 yrkande 1 av Siv Holma (v) begärs att utgiftsområde 1 Rikets styrelse skall omfatta minoritetspolitiken som nu i budgetpropositionen redovisas inom utgiftsområde 8 Invandrare och flyktingar. Eftersom de fem nationella minoriteterna innehar särskilda rättigheter och eftersom de nationella minoriteterna har funnits i landet under mycket lång tid, leder inplaceringen av dessa grupper inom utgiftsområdet för Invandrare och flyktingar till en felsyn som enligt motionen kan få negativa ekonomiska konsekvenser. En lämplig lösning bör vara att minoritetspolitiken behandlas under samma avsnitt som samefrågor och Sametinget. Därför bör avsnittet om Minoritetspolitik flyttas till utgiftsområde 1 Rikets styrelse.

Per Westerberg m.fl. (m) begär i motion 2005/06:Sf430 yrkande 5 att Ombudsmannen mot etnisk diskriminering överförs till utgiftsområde 14 Arbetsliv, mot bakgrund av att de olika diskrimineringsombudsmännen bör slås samman till en ombudsman.

Utskottets ställningstagande

Riksdagen beslutade i februari 1996 om indelning av statsbudgeten i utgiftsområden (bet. 1995/96:KU21, prot. 1995/96:59). Förutom att det beslutades vilka utgiftsområden som respektive utskott skulle ansvara för, fattades också beslut om hur verksamheter, bidrag och myndigheter m.m. skulle fördelas på utgiftsområden. Fördelningen av verksamheter, bidrag och myndigheter på utgiftsområdena framgick av bilaga 1 i betänkande 1995/96:KU21 och har därefter ändrats vid flera tillfällen.

Enligt riksdagsordningens tilläggsbestämmelse 5.12.1 andra stycket skall beslut i fråga om vilka ändamål och verksamheter som skall innefattas i ett utgiftsområde fattas i samband med beslut med anledning av den ekonomiska vårpropositionen.

Riksdagskommitténs förslag innebär en rad ändringar när det gäller fördelningen av ändamål och verksamheter på utgiftsområden.

Konstitutionsutskottet tillstyrker förslagen i proposition 2005/06:100 yrkande 2 och i motion 2005/06:K291 (v), som också socialförsäkringsutskottet fört fram, att området Nationella minoriteter bör överföras från utgiftsområde 8 Invandrare och flyktingar till utgiftsområde 1 Rikets styrelse. Redan i dag behandlar konstitutionsutskottet frågor som gäller nationella minoriteter. Konstitutionsutskottet tillstyrker följaktligen propositionen i denna del och motionen.

Utskottet delar också bedömningen i motion 2005/06:SfU430 yrkande 5 (m) att ombudsmannen mot etnisk diskriminering skall föras över till arbetsmarknadsutskottets beredningsområde men föreslår i stället utgiftsområde 13 Arbetsmarknad. Motionen tillstyrks följaktligen delvis.

Härutöver vill utskottet på eget initiativ samt i enlighet med vad som föreslås i proposition 2005/06:100 punkterna 3–5 och med vad som förutsätts av Riksdagskommittén föreslå en rad ändringar i utgiftsområdena som en följd bl.a. av de förändringar som utskottet föreslår i fråga om utskottsindelningen och ärendefördelningen.

Utskottet föreslår således beträffande

– *utgiftsområde 1 Rikets styrelse*

att åtgärder för nationella minoriteter förs över till detta utgiftsområde från utgiftsområde 8 Invandrare och flyktingar, att Länsstyrelserna och Regionala självstyrelseorgan förs över till detta utgiftsområde med den förändringen att begreppet Regionala självstyrelseorgan ändras till Kommunala samverkansorgan,

– *utgiftsområde 2 Samhällsekonomi och finansförvaltning*

att orden Riksdagens revisorer och Riksrevisionsverket ersätts av ordet Riksrevisionen,

– *utgiftsområde 3 Skatt, tull och exekution*

att orden Riksskatteverket, skattemyndigheterna och kronofogdemyndigheterna ersätts av orden Skatteverket och Kronofogdemyndigheten,

– *utgiftsområde 4 Rättsväsendet*

att förteckningen omformuleras så att den upptar Polisorganisationen, Säkerhetspolisen, Åklagarmyndigheten, Ekobrottsmyndigheten, Domstolsväsendet m.m., Kriminalvården, Brottsförebyggande rådet, Rättsmedicinalverket, Gentekniknämnden, Brottsoffermyndigheten, Ersättning för skador på grund av brott, Rättshjälpskostnader m.m., Kostnader för vissa skaderegleringar m.m., Avgifter till vissa internationella sammanslutningar, Bidrag till lokalt förebyggande arbete,

– *utgiftsområde 6 Försvar samt beredskap mot sårbarhet*

att Strålskydd och kärnsäkerhet överförs till utgiftsområde 6 från utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård, att Ersättning till SOS Alarm AB för alarmeringstjänst enligt avtal överförs från utgiftsområde 22 Kommunkationer samt att Elsäkerhetsverket överförs från utgiftsområde 24 Näringsliv,

– *utgiftsområde 8 Invandrare och flyktingar*

att utgiftsområde 8 byter namn till Migration, att Ersättning till kommunerna för flyktingmottagning, Lån till hemutrustning, Utvecklingsinsatser i storstadsregionerna, Insatser mot främlingsfientlighet och rasism samt integrationsfrågor, Integrationsverket och Ombudsmannen mot etnisk diskriminering förs över till utgiftsområde 13 Arbetsmarknad, och att åtgärder för nationella minoriteter förs över till utgiftsområde 1 Rikets styrelse samt att ordet Utlänningsnämnden utgår,

– *utgiftsområde 10 Ekonomisk trygghet vid sjukdom och handikapp*

att ordet Förtidspensioner ersätts av begreppet Sjuk- och aktivitetsersättning och begreppet Allmänna försäkringskassorna ersätts av ordet Försäkringskassan samt orden Riksförsäkringsverket och begreppet Bostadstillägg till pensionärer utgår,

– *utgiftsområde 11 Ekonomisk trygghet vid ålderdom*

att begreppet Särskilt pensionstillägg utgår och att begreppet Bostadstillägg till pensionärer ändras till Bostadstillägg till ålderspensionärer,

– *utgiftsområde 13 Arbetsmarknad*

att Ersättning till kommunerna för flyktingmottagning, Lån till hemutrustning, Utvecklingsinsatser i storstadsregionerna, Insatser mot främlingsfientlighet och rasism samt integrationsfrågor, Integrationsverket m.m., och Ombudsmannen mot etnisk diskriminering förs över till utgiftsområde 13 från utgiftsområde 8 Invandrare och flyktingar,

– *utgiftsområde 18 Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande*

att utgiftsområde 18 byter namn till Samhällsplanering, bostadsförsörjning, byggande samt konsumentpolitik, att Länsstyrelserna och Regionala självstyrelseorgan flyttas över till utgiftsområde 1 Rikets styrelse med den förändringen att begreppet Regionala självstyrelseorgan ändras till Kommunala samverkansorgan, att ordet Byggeforskning utgår samt att Marknadsdomstolen, Konsumentverket, Allmänna reklamationsnämnden, Fastighetsmäklarnämnden, Åtgärder på konsumentområdet och Bidrag till miljömärkning av produkter förs över från utgiftsområde 24 Näringsliv,

– *utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård*

att Strålskydd och kärnsäkerhet överförs till utgiftsområde 6 Försvar samt beredskap mot sårbarhet,

– *utgiftsområde 22 Kommunikationer*

att Ersättning till SOS Alarm AB för alarmeringstjänst enligt avtal överförs till utgiftsområde 6 Försvar samt beredskap mot sårbarhet, att begreppet Ersättning till Statens järnvägar i samband med utdelning från AB Swedcarrier utgår, att ordet Järnvägsstyrelsen läggs till förteckningen och att begreppet ersättning till Posten AB för rikstäckande betalnings- och kassaservice ersätts av begreppet Ersättning till Posten AB för grundläggande kassaservice,

– *utgiftsområde 24 Näringsliv*

att Elsäkerhetsverket överförs till utgiftsområde 6 Försvar samt beredskap mot sårbarhet samt att Marknadsdomstolen, Konsumentverket, Allmänna reklamationsnämnden, Fastighetsmäklarnämnden, Åtgärder på konsumentområdet och Bidrag till miljömärkning av produkter förs till utgiftsområde 18 Samhällsplanering, bostadsförsörjning, byggande samt konsumentpolitik.

En i enlighet med detta reviderad förteckning över utgiftsområdena och de verksamheter, bidrag, myndigheter m.m. som ingår i utgiftsområdena finns i *bilaga 14*. Utskottet föreslår att riksdagen godkänner den fördelning på utgiftsområden av ändamål och verksamheter som framgår av bilagan.

Grundlagsutredningens uppdrag

Utskottets förslag i korthet

Utskottet avstyrker ett motionsyrkande om ett uppdrag till Grundlagsutredningen i fråga riksdagens arbete med EU-frågor med hänvisning till det uppdrag utredningen redan har.

Motionen

I motion 2005/06:K240 av Tobias Krantz m.fl. (fp) yrkande 1 föreslås att riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om beredskap för att, exempelvis genom tilläggsdirektiv, involvera Grundlagsutredningen i processen med att förändra riksdagens arbetssätt i EU-frågor.

Grundlagsutredningen

Regeringen beslutade den 1 juli 2004 (dir. 2004:96) att tillkalla en parlamentariskt sammansatt kommitté, Grundlagsutredningen (Ju 2004:11), med uppgift att göra en samlad översyn av regeringsformen. Kommitténs arbete skall framför allt koncentreras och inriktas på att stärka och fördjupa den svenska folkstyrelsen, att öka medborgarnas förtroende för demokratins funktionssätt och att höja valdeltagandet. I uppdraget ingår därför att göra en utvärdering och översyn av hela valsystemet samt av de bestämmelser som reglerar regeringsbildningsprocessen och förhållandet mellan riksdag och regering i övrigt.

Kommittén ges enligt direktiven vida ramar för sitt arbete. Den är i princip oförhindrad att ta upp alla frågor som kan anses falla inom ramen för de frågeställningar som kommittén har i uppdrag att se över.

Av direktiven till Grundlagsutredningen framgår att frågor som rör regeringsformens bestämmelser om förhållandet till andra stater och mellanfolkliga organisationer faller utanför uppdraget.

Beträffande frågor som gäller det svenska medlemskapet i EU och en stärkt roll för riksdagen hänvisas därvid i direktiven till att Riksdagskommittén enligt sina direktiv bl.a. har i uppdrag att förutsättningslöst pröva formerna för riksdagens arbete med EU-frågor och föreslå de organisatoriska och författningsmässiga förändringar som är nödvändiga för att riksdagen skall kunna delta i EU-samarbetet på ett effektivt och ansvarsfullt sätt. Vidare hänvisas till att det i Riksdagskommitténs uppdrag också ingår att pröva formerna för kontakterna med regeringen. Det framhålls också att en utgångspunkt för arbetet enligt direktiven till Riksdagskommittén skall vara att EU-frågorna så långt som möjligt skall integreras i det sedvanliga riksdagsarbetet. En annan utgångspunkt skall vara att tydliggöra riksdagens roll och stärka riksdagens inflytande i EU-samarbetet.

Remissvaren

Hovrätten över Skåne och Blekinge anser att den föreslagna ordningen med beslut av riksdagen (kammaren) vid behandling av grönböcker, vitböcker och meddelanden utgör en innovation som borde ha stöd i regeringsformen. I varje fall menar hovrätten att 10 kap. 6 § regeringsformen om riksdagens roll i EU-arbetet blir ofullständig. En minimilösning vore enligt hovrätten att sist i 10 kap. 6 § första stycket föra in en erinran om att det i riksdagsordningen finns också andra bestämmelser om behandlingen i riksdagen av frågor rörande arbetet i Europeiska unionen.

Utskottets ställningstagande

Som framgått har Grundlagsutredningen enligt sina direktiv i uppdrag att göra en samlad översyn av regeringsformen. I likhet med vad utskottet tidigare har uttalat (bet. 2005/06:KU23 s. 18) utgår utskottet från att denna samlade översyn även kommer att rymma frågor rörande hur det svenska EU-medlemskapet och riksdagens och regeringens roll i detta sammanhang återspeglas i regeringsformen. Mot bakgrund av vad som nu anförts anser utskottet att det inte är påkallat att begära sådana tilläggsdirektiv till Grundlagsutredningen som efterfrågas i motionen, som därför bör avslås.

Riksdagsordningen i övrigt, m.m.

Utskottets förslag i korthet

Utskottet föreslår att riksdagen antar det i bilaga 2 som förslag 1 intagna förslag till lag om ändring i riksdagsordningen i övrigt. Bland annat föreslås vissa justeringar av teknisk karaktär i tilläggsbestämmelser i riksdagsordningen. Dessutom föreslås en justering i lagen (1986:765) med instruktion för riksdagens ombudsmän.

Utskottet föreslår att utskottet antar i bilaga 2 intaget förslag till lag om ändring i riksdagsordningen i den mån den inte omfattas av vad utskottet ovan föreslagit. Det gäller bl.a. en ny tilläggsbestämmelse (4.9.2) med innebörd att utskotten i skrivelser till kammaren skall meddela i vilka ärenden betänkanden inte avgetts.

Riksdagen beslutade under 2003 om omfattande ändringar i riksdagsordningen (SFS 2003:180). Det har i efterhand visat sig att det finns ett behov av vissa rättelser av lagteknisk karaktär. Dessutom har senare ändringar i andra lagar medfört behov av följdändringar i riksdagsordningen.

En ändring gäller tilläggsbestämmelsen 2.5.1 som nu lyder: Om ett sammanträde beräknas fortsätta efter klockan 19, skall talmannen före klockan 17 sammanträdesdagen underrätta kammaren. En ändring som 1993 inför-

des i dåvarande 2.6.1 föll bort i samband med ett omtryck av riksdagsordningen 1995 och följde därför inte med i de omfattande ändringarna år 2003. En ändring i överensstämmelse med riksdagsbeslutet 1993 (se bet. 1993/94:KU8) innebär att bestämmelsen återfår lydelsen: Talmannen beslutar om annonsering av kammarens sammanträden och av övrig verksamhet i riksdagen.

En ny vallag trädde i kraft den 1 januari 2006. Den hänvisning till 20 kap. 4 § vallagen (1997:157) som nu finns i riksdagsordningens tilläggsbestämmelse 7.4.2 bör ersättas med en hänvisning till 14 kap. 10 § vallagen (2005:837).

Den språkliga utformningen av tilläggsbestämmelsen 7.4.3 behöver förbättras eftersom den nummerade uppräkningslistan inte blivit språkligt korrekt.

Också i lagen (1986:765) med instruktion för riksdagens ombudsmän behövs följdändringar med anledning av riksdagsbeslutet om inrättandet av Riksrevisionen. Ändringarna som då gjordes i riksdagsordningen har fört med sig att de hänvisningar som i 1 och 12 §§ instruktionen för riksdagens ombudsmän görs till 8 kap. 10 § riksdagsordningen bör ändras till 8 kap. 11 § riksdagsordningen.

Utskottets ställningstagande

Utskottet föreslår att riksdagen antar i bilaga 2 som bilaga 1 framlagda förslag till lag om ändring i riksdagsordningen i den mån det inte omfattas av vad utskottet ovan föreslagit samt lag om ändring i lagen (1986:765) med instruktion för riksdagens ombudsmän.

Motionsförslag behandlade i förenklad ordning

Utskottets förslag i korthet

Utskottet föreslår att riksdagen avslår motioner som rör tidigare behandlade motionsförslag beträffande principerna för tillsättande av ordförande i riksdagens utskott, alkoholfri representation i riksdagen, riksdagens hemsida, flaggning i och utanför Riksdagshuset, reglering av lobbingsverksamhet, riksdagens Internetpolicy, användningen av bärbara datorer vid sammanträden, programmen för riksdagens öppnande samt budgetprocessens andra steg.

Jämför reservationerna 6 (kd), 7 (v) och 8 (mp).

De under denna punkt upptagna motionsförslagen rör frågor som utskottet har behandlat och avstyrkt tidigare under mandatperioden i betänkandena 2002/03:KU19, 2002/03:KU23, 2003/04:KU5 och 2004/05:KU29, nämligen principerna för tillsättandet av ordförande i riksdagens utskott, alkoholfri representation i riksdagen, riksdagens hemsida, flaggning i och utanför

Riksdagshuset, reglering av lobbingsverksamhet, riksdagens Internetpolicy, användningen av bärbara datorer vid sammanträden, programmen för riksdagens öppnande samt budgetprocessens andra steg i betänkandena. Utskottet vidhåller sina tidigare bedömningar och finner inte skäl att nu ta upp dessa frågor till närmare behandling.

Reservationer

Utskottets förslag till riksdagsbeslut och ställningstaganden har föranlett följande reservationer. I rubriken anges vilken punkt i utskottets förslag till riksdagsbeslut som behandlas i avsnittet.

1. Riksdagens arbete med EU-frågorna – huvudbestämmelser i riksdagsordningen , Riksdagens arbete med EU-frågorna – tillägsbestämmelser i riksdagsordningen och Riktlinjer för riksdagens arbete med EU-frågor, punkterna 1, 2 och 3 (s)

av Göran Magnusson (s), Barbro Hietala Nordlund (s), Inger Jarl Beck (s), Anders Bengtsson (s), Helene Petersson (s), Billy Gustafsson (s), Karin Åström (s) och Yoomi Renström (s).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen avslår i bilaga 2 som förslag 3 intaget förslag till lag om ändring i riksdagsordningen såvitt avser 3 kap. 14 a § och 10 kap. 1, 3–7 §§ samt rubrikerna närmast före 3 kap. 14 a § och 10 kap. 3 § respektive 4 §. Därmed avslår riksdagen framställning 2005/06:RS3 punkt 1 i denna del och motionerna

2005/06:K7 av Ingvar Svensson m.fl. (kd) yrkande 1,

2005/06:K9 av Helena Bargholtz m.fl. (fp) yrkandena 1 och 2,

2005/06:K10 av Gustav Fridolin m.fl. (mp) yrkandena 1 och 7,

2005/06:K380 av Ulf Holm m.fl. (mp),

2005/06:K458 av Krister Örnfjäder (s) och

2005/06:U338 av Lars Leijonborg m.fl. (fp) yrkandena 2, 4 och 5.

Vi anser vidare att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen avslår i bilaga 2 som förslag 3 intaget förslag till lag om ändring i riksdagsordningen såvitt avser tillägsbestämmelserna 2.7.1, 10.4.1, och 10.5.1. Därmed avslår riksdagen framställning 2005/06:RS3 punkt 1 i denna del.

Vi anser vidare att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 3 borde ha följande lydelse:

Riksdagen godkänner inte riktlinjerna för riksdagens arbete med EU-frågorna (avsnitten 3.1–3.6 i Riksdagskommitténs betänkande). Därmed avslår riksdagen framställning 2005/06:RS3 punkt 2 och motionerna 2005/06:K4 av Carl B Hamilton (fp) yrkandena 2 och 3 samt

2005/06:K10 av Gustav Fridolin m.fl. (mp) yrkande 3.

Ställningstagande

Den politiska processen och dess procedurer bör vara tydliga. Beslut och voteringar i kammaren skall förbehållas reella beslut, inte opinionsyttringar och remissvar. Grön- och vitböcker samt övriga EU-dokument som hantearas i detta sammanhang är ju av karaktären utredningar eller preliminära förslag som kan likställas med SoU och Ds. Vi menar att det vore olyckligt om riksdagen binder sig för ståndpunkter genom uttalanden som voterats fram i kammaren. Med den föreslagna lagtexten blir riksdagens behandling av EU-dokument bindande ställningstaganden.

Vi menar att syftet med behandlingen av EU-dokument inte är att på ett tidigt stadium binda regeringen vid en viss ståndpunkt, utan att skapa utrymme för en debatt som visar på olika synsätt på de aktuella frågorna.

Problemet som vi ser det är att det nu framlagda förslaget ger möjlighet att votera om skrivningen i ett utskottsutlåtande över ett EU-dokument. En sådan votering ger ett ställningstagande som både är och kommer att uppfattas som bindande för regeringen och därmed även för Sveriges förhandlingsposition inom EU-samarbetet. Sådana bindningar kan i ett samlat perspektiv försvaga den svenska positionen i detta förhandlingsarbete, trots att den deklarerade avsikten bakom förslaget har varit den motsatta. Förhållandet kommer ännu tydligare till uttryck genom att utskottets förslag innebär att dessa EU-dokument behandlas som vanliga riksdagsärenden.

Regeringen kommer att bindas genom beslutet kring utskottsutlåtandet och enbart riksdagen i plenum kan upphäva ett sådant beslut.

EU:s beslutsprocess kan inte delas upp i en tidig sakbehandlingsfas och en senare realförhandlingsfas. Sakbehandling och förhandling griper ofta in i varandra, saker tillkommer och tas bort under processen. Situationer och personer vid rådsmötena påverkar hur snabbt diskussioner och idéer omvandlas till konkreta beslut. Att förhandla utifrån vissa ramar är rimligt. Däremot skapar bundna mandat i alla sammanhang stora svårigheter. En minister kommer att ställas inför valet att antingen vara bromskloss i EU:s beslutsfattande, eftersom denne är bakbunden av olika riksdagsbeslut kring de EU-dokument som förhandlas, eller att bli anmäld till konstitutionsutskottet om denne inte följer riksdagens, kanske flera år tidigare, framvoterade ställningstaganden.

Enligt det framlagda förslaget skall partigrupperna ha rätt att ersätta en ledamot i nämnden med en ledamot av det utskott vars område berörs av de frågor som nämndens överläggningar med regeringen rör. Eftersom saksamrådet i enlighet med Riksdagskommitténs huvudlinje skall ske i fackutskotten finns, enligt vår mening, inget behov av extra "sakkunniga" i EU-nämnden. Dessutom är det vår uppfattning att frågan borde ha behandlats inom ramen för det pågående arbetet i Grundlagsutredningen.

Det kommer också att kräva stora insatser för planläggningen av nämndens sammanträden av såväl partigrupper som EU-nämndens kansli, vilket även i hög grad påverkar statsråden. Denna planläggning kombinerat med systemet med tillfälliga ersättare kommer sannolikt att innebära att såväl handläggnings- som sammanträdestider vid vissa tillfällen kommer att öka.

Vissa rådsdagordningar berör också flera utskotts sakområden, varför ledamöter får komma och gå allteftersom dagordningspunkterna kommer upp. Vissa dagordningspunkter på en och samma rådsdagordning berör också flera utskott, vilket medför att det inför varje sådan fråga måste avgöras vilket utskott som är huvudansvarigt. Rådsdagordningarna är också föränderliga dokument.

Ett annat problem med ett system av tillfälliga ersättare gäller delgivningen av handlingar som innehåller uppgifter för vilka sekretess råder samt förfarande vid brådskande ärenden som kanske måste hanteras genom skriftliga samråd.

EU-nämnden bygger på att en regering kan ha ett förtroendefullt samarbete med en fast krets av utskottsledamöter. En större och i personuppsättning skiftande EU-nämnd kommer snarare att minska riksdagens inflytande via EU-nämnden. Helheten går förlorad när olika ledamöter deltar beroende på ärende, och vad en regering behöver stöd i är just övergripande helhetsbedömningar för nationens bästa.

Riksdagskommitténs majoritetsförslag om tillfälligt inhopande ersättare i EU-nämnden motverkar kontinuitet i och sammanhållning av nämndens arbete. Det står i strid med all vedertagen föreningspraxis och parlamentarisk praxis där ersättare och deras inträde alltid är noga definierade och förutsägbara.

Sammanfattningsvis menar vi på denna punkt att tillfälliga ersättare inte skall finnas i EU-nämnden och att ingen förändring skall göras av 10 kap. 5 § riksdagsordningen.

2. Utskotten, punkt 6 (s)

av Göran Magnusson (s), Barbro Hietala Nordlund (s), Inger Jarl Beck (s), Anders Bengtsson (s), Helene Petersson (s), Billy Gustafsson (s), Karin Åström (s) och Yoomi Renström (s).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 6 borde ha följande lydelse:

Riksdagen avslår i bilaga 2 som förslag 1 intaget förslag till lag om ändring i riksdagsordningen såvitt avser tilläggsbestämmelserna 4.2.1 och 4.6.1, 4.6.5, 4.14 och 4.6.16 samt 5.12.1 i den del som gäller utgiftsområde 18 och antar förslaget såvitt avser 4.6.7, 4.6.8, 4.6.12 och 4.6.15 samt 5.12.1 i den del som gäller utgiftsområde 8. Därmed bifaller riksdagen motion

2005/06:K5 av Owe Hellberg och Sten Lundström (båda v),
bifaller delvis framställning 2005/06:RS3 punkterna 1 i denna del och 4
samt avslår motionerna
2003/04:Fö268 av Else-Marie Lindgren m.fl. (kd) yrkande 5,
2005/06:K242 av Tobias Billström (m),
2005/06:K252 av Rigmor Stenmark (c) yrkande 1,
2005/06:K273 av Anna Grönlund Krantz och Anne-Marie Ekström (båda
fp),
2005/06:K290 av Lars Lindblad (m),
2005/06:K342 av Hillevi Larsson och Joe Frans (båda s),
2005/06:K357 av Gudrun Schyman (–) yrkande 3,
2005/06:K358 av Tasso Stafilidis (v),
2005/06:K453 av Ulf Holm m.fl. (mp) yrkandena 1, 3 och 4,
2005/06:K461 av Birgitta Ahlqvist och Lars U Granberg (båda s),
2005/06:So636 av Mikael Oscarsson och Dan Kihlström (båda kd)
yrkande 3 och
2005/06:A261 av Lars Ohly m.fl. (v) yrkandena 8 och 9.

Ställningstagande

Förslaget att ersätta bostads- och lagutskotten med ett civilutskott bör inte genomföras. De föreslagna ändringarna i 4 kap. riksdagsordningen bör avslås.

Som Riksdagskommittén anfört behöver utskottsorganisationen ses över med jämna mellanrum. Organisationen bör präglas av en logisk struktur, av effektivt utnyttjande av expertkunskaper och av en jämn arbetsfördelning men även av en politisk värdering av sakfrågornas betydelse hos allmänheten. Förslaget att slå samman lag- och bostadsutskotten uppfyller inte dessa krav. Det finns ingen logisk koppling mellan de frågor som behandlas i nuvarande lagutskott och bostadsutskott som kan utgöra underlag för en så genomgripande åtgärd som sammanslagning. Av samma skäl finns det inga samordningsvinster att göra kring olika typer av expertkunskaper. Det skapas ingen ”kreativ” miljö som skiljer sig från den som råder när utskotten arbetar åtskilda. Det är dessutom oklart om förslaget kan ge en jämnare ärendehantering utskotten emellan. Klart är emellertid att förslaget inte skapar det utrymme för att arbeta med EU-frågor som eftersträvas. Med färre utskott finns det en påtaglig risk för att frågor som rent formellt måste behandlas av utskotten tar så mycket utrymme att EU-frågorna prioriteras ned. Till detta kommer att ärendebelastningen skiftar över åren, beroende på vilka politikområden som för tillfället står i fokus för det parlamentariska arbetet. Som konstitutionsutskottet uttalade 2003 kan målen att ärendena får en sakligt sett logisk placering och hålls samman i ämnesområden behöva prioriteras högre än målet att nå en volymmässigt helt jämn arbetsbelastning.

För många är bostaden det centrala navet i livet. Genom att lyfta fram bostadsfrågan som en viktig politisk fråga genom att ha den i ett eget utskott ger man den en politisk status som inte skall underskattas. Det finns i allmänhetens ögon ingen, eller en mycket svag, koppling mellan de olika verksamheter som bedrivs inom lag- och bostadsutskotten.

Frågan om små partiers representation har kommit att motivera minskningen av antalet utskott. Om alla partier av egen kraft skall representeras i utskotten krävs dock att antalet ordinarie ledamöter utökas från dagens 15–17 till 25 ledamöter, vilket i sin tur skulle kräva betydligt färre utskott än de som nu föreslås. Det är visserligen mycket viktigt att partierna kan delta i utskottsarbetet, men detta måste liksom hittills lösas genom förhandlingar mellan partierna när ett valresultat föreligger.

Riksdagskommittén har inte på ett tillfredsställande sätt redovisat skälen för eller fördelarna med sammanslagningen.

3. Motionsrätt på skrivelser m.m., punkt 9 (mp)

av Gustav Fridolin (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 9 borde ha följande lydelse:

Riksdagen avslår i bilaga 2 som förslag 1 intaget förslag till lag om ändring av riksdagsordningen såvitt avser 3 kap. 11 §. Därmed bifaller riksdagen motion

2005/06:K10 av Gustav Fridolin m.fl. (mp) yrkande 2 och avslår framställning 2005/06:RS3 punkt 1 i denna del.

Ställningstagande

Kommitténs förslag om att avskaffa den generella motionsrätten på skrivelser och redogörelser från regeringen är ett kontraproduktivt förslag som missgynnar riksdagspartiers möjlighet att föra fram synpunkter på regeringens arbete. Det är även värdefullt för regeringen att få konstruktiv kritik i sitt arbete och känna till övriga partiers ståndpunkter i skrivet format, adresserat till riksdagen i de specifika frågorna som skrivelsen eller redogörelsen berör. Det finns i dag inget som talar för att riksdagens demokratiska arbete skulle gynnas av att den generella motionsrätten försvinner. Denna bör för det demokratiska arbetets skull kvarstå och lagförslaget avslås, såvitt gäller 3 kap. 11 § riksdagsordningen.

5. Utgiftsområdena, punkt 19 (s)

av Göran Magnusson (s), Barbro Hietala Nordlund (s), Inger Jarl Beck (s), Anders Bengtsson (s), Helene Petersson (s), Billy Gustafsson (s), Karin Åström (s) och Yoomi Renström (s).

– under förutsättning av bifall till reservation 2 –

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 19 borde ha följande lydelse:

Riksdagen godkänner den förteckning över indelningen i utgiftsområden som finns i bilaga 15. Därmed bifaller riksdagen proposition 2005/06:100 punkterna 2–5 och motion

2005/06:K291 av Siv Holma m.fl. (v) yrkande 1 och

bifaller delvis motion

2005/06:Sf430 av Per Westerberg m.fl. (m) yrkande 5.

Ställningstagande

I reservation 2 har yrkats avslag på förslaget att bostadsutskottet och lagutskottet skall ersättas av ett civilutskott. Om reservationen bifalls kan förteckningen över fördelningen av ärenden och verksamheter på utgiftsområden inte godkännas i det skick som föreslås i bilaga 5. I stället bör riksdagen godkänna förteckningen i bilaga 6.

4. Genomförandet, punkt 15 (s)

av Göran Magnusson (s), Barbro Hietala Nordlund (s), Inger Jarl Beck (s), Anders Bengtsson (s), Helene Petersson (s), Billy Gustafsson (s), Karin Åström (s) och Yoomi Renström (s).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 15 borde ha följande lydelse:

Riksdagen godkänner vad som anförts i Riksdagskommitténs beänkande (avsnitten 8.2 och 8.3 i Riksdagskommitténs betänkande) utom vad gäller förstärkning av resurserna för riksdagens arbete med EU-frågor. Därmed bifaller riksdagen delvis framställning 2005/06:RS3 punkt 11.

Ställningstagande

I reservation 1 har vi avstyrkt riksdagsstyrelsens förslag såvitt avser riksdagens arbete med EU-frågor. Vi anser således att förslaget inte bör genomföras. Därmed anser vi inte heller att det finns ett behov av resursförstärkning på det sätt Riksdagskommittén angett för att genomföra Riksdagskommitténs förslag om riksdagens arbete med EU-frågorna. Riks-

dagen bör därför godkänna vad Riksdagskommittén anfört i avsnitten 8.2 och 8.3 om erforderliga resurser för genomförandet av kommitténs förslag bara såvitt gäller annat än riksdagens arbete med EU-frågor.

6. Motionsförslag behandlade i förenklad ordning, punkt 22 (kd)

av Ingvar Svensson (kd).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 22 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om motionsförslag behandlade i förenklad ordning. Därmed bifaller riksdagen motion

2005/06:K391 av Ingvar Svensson m.fl. (kd) och

avslår de övriga motionsyrkanden som finns upptagna under denna punkt i utskottets förteckning över avstyrkta motionsyrkanden.

Ställningstagande

Utskottet har inom ramen för förenklad motionshantering avstått från att närmare behandla de motioner som finns upptagna i förslagspunkt 21. I fråga om motion 2005/06:K391 som vi ansett att utskottet borde ha tillstyrkt hänvisar vi till tidigare ställningstagande beträffande motsvarande fråga som kommer till uttryck i reservationer i betänkandena 2002/03:KU19 och 2003/04:KU5.

7. Motionsförslag behandlade i förenklad ordning, punkt 22 (v)

av Mats Einarsson (v).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 22 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om motionsförslag behandlade i förenklad ordning. Därmed bifaller riksdagen motion

2005/06:K349 av Mats Einarsson m.fl. (v) yrkande 2 och

avslår de övriga motionsyrkanden som finns upptagna under denna punkt i utskottets förteckning över avstyrkta motionsyrkanden.

Ställningstagande

Utskottet har inom ramen för förenklad motionshantering avstått från att närmare behandla de motioner som finns upptagna i förslagspunkt 21. I fråga om motion 2005/06:K349 som jag ansett att utskottet borde ha tillstyrkt hänvisar jag till tidigare ställningstagande beträffande motsvarande fråga som kommer till uttryck i reservationer i betänkandena 2002/03:KU19 och 2004/05:KU29.

8. Motionsförslag behandlade i förenklad ordning, punkt 22 (mp)

av Gustav Fridolin (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 22 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om motionsförslag behandlade i förenklad ordning. Därmed bifaller riksdagen motion 2005/06:K338 av Lars Ångström (mp) och avslår de övriga motionsyrkanden som finns upptagna under denna punkt i utskottets förteckning över avstyrkta motionsyrkanden.

Ställningstagande

Utskottet har inom ramen för förenklad motionshantering avstått från att närmare behandla de motioner som finns upptagna i förslagspunkt 21. I fråga om motion 2005/06:K338 som jag ansett att utskottet borde ha tillstyrkt hänvisar jag till tidigare ställningstagande beträffande motsvarande frågor som kommer till uttryck i reservationer i betänkandena 2002/03:KU23, 2003/04:KU11 och 2005/06:KU29.

BILAGA 1

Förteckning över behandlade förslag

Proposition 2005/06:100

Proposition 2005/06:100 2006 års ekonomiska vårproposition:

2. Riksdagen godkänner den föreslagna ändringen av ändamål och verksamheter som skall innefattas i utgiftsområde 1 Rikets styrelse och utgiftsområde 8 Invandrare och flyktingar (avsnitt 6.6).
3. Riksdagen godkänner den föreslagna ändringen av ändamål och verksamheter som skall innefattas i utgiftsområde 6 Försvar samt beredskap mot sårbarhet respektive utgiftsområde 22 Kommunikationer (avsnitt 6.6).
4. Riksdagen godkänner den föreslagna ändringen av ändamål och verksamheter som skall innefattas i utgiftsområde 16 Utbildning och universitetsforskning respektive utgiftsområde 24 Näringsliv (avsnitt 6.6).
5. Riksdagen godkänner den föreslagna ändringen av ändamål och verksamheter som skall innefattas i utgiftsområde 22 Kommunikationer respektive utgiftsområde 24 Näringsliv (avsnitt 6.6).

Framställning 2005/06:RS3

Framställning 2005/06:RS3 Riksdagen i en ny tid:

1. Riksdagen antar förslaget i bilaga 1 till lag om ändring i riksdagsordningen.
2. Riksdagen godkänner riktlinjerna för riksdagens arbete med EU-frågorna (avsnitten 3.1–3.6).
3. Riksdagen godkänner riktlinjerna för riksdagens interparlamentariska samarbete (avsnitt 4.4).
4. Riksdagen godkänner riktlinjerna för arbetet i riksdagens utskott (avsnitten 5.2.9 och 5.2.10).
5. Riksdagen godkänner riktlinjerna för förenklad motionsberedning (avsnitten 5.3.6).
6. Riksdagen godkänner riktlinjerna för riksdagens arbete med forsknings- och framtidsfrågor (avsnitt 5.5.12).
7. Riksdagen godkänner riktlinjerna för riksdagens arbete med uppföljning och utvärdering (avsnitt 5.5.12).
8. Riksdagen godkänner riktlinjerna för förändringar av arbetet i riksdagens kammare (avsnitten 6.2.5, 6.3.2, 6.3.3, 6.3.4, 6.3.5, 6.3.7, 6.4.1, 6.4.2 samt 6.4.3).

9. Riksdagen godkänner riktlinjerna för riksdagens arbete för en jämställd riksdag (avsnitt 7.3).
10. Riksdagen godkänner riktlinjerna för forskning om riksdagen och riksdagsarbetet (avsnitt 8.1).
11. Riksdagen godkänner vad som anförts om erforderliga resurser för att genomföra kommitténs förslag (avsnitten 8.2 och 8.3).

Följdmotioner med anledning av framst. 2005/06:RS3

2005/06:K4 av Carl B Hamilton (fp):

1. Riksdagen beslutar att anta förslaget i motionen om ändring av riksdagsordningen.
2. Riksdagen beslutar att godkänna de i motionen föreslagna riktlinjerna för utskottens arbete med EU-frågor.
3. Riksdagen beslutar att godkänna de i motionen föreslagna riktlinjerna för EU-nämndens arbete.

2005/06:K5 av Owe Hellberg och Sten Lundström (båda v):

Riksdagen beslutar att sammanslagningen av lagutskottet och bostadsutskottet inte genomförs och att antalet utskott i riksdagen därmed blir oförändrat.

2005/06:K6 av Britt-Marie Danestig och Lennart Gustavsson (båda v):

1. Riksdagen tillkännager för riksdagsstyrelsen som sin mening vad som i motionen anförts om att inrätta ett organ för forsknings- och framtidsfrågor.
2. Riksdagen tillkännager för riksdagsstyrelsen som sin mening vad som i motionen anförts om att utreda formerna för ett organ för forsknings- och framtidsfrågor.

2005/06:K7 av Ingvar Svensson m.fl. (kd):

1. Riksdagen beslutar om subsidiaritetskontroll i enlighet med vad som anförts i motionen.
2. Riksdagen beslutar att ändra motionsinstitutet i enlighet med vad som anförts i motionen.
3. Riksdagen beslutar om ett nytt organ för forsknings- och framtidsfrågor i enlighet med vad som anförts i motionen.

2005/06:K8 av Göran Lennmarker m.fl. (m):

Riksdagen beslutar om ändring i 3 kap.10 § RO i enlighet med vad som anförts i motionen.

2005/06:K9 av Helena Bargholtz m.fl. (fp):

1. Riksdagen beslutar, i enlighet med vad i motionen anförs, om ändringar i riksdagsordningen och regeringsformen för att ge möjligheter för de svenska Europaparlamentarikerna att delta i särskilt anordnade debatter i den svenska riksdagen.
2. Riksdagen beslutar, i enlighet med vad i motionen anförs, om ändringar i riksdagsordningen för att en subsidiaritetskontroll skall kunna förverkligas.

2005/06:K10 av Gustav Fridolin m.fl. (mp):

1. Riksdagen tillkännager för riksdagsstyrelsen som sin mening vad i motionen anförs om att införa motionsrätt på EU-dokument.
2. Riksdagen tillkännager för riksdagsstyrelsen som sin mening vad i motionen anförs om att bibehålla den generella motionsrätten.
3. Riksdagen tillkännager för riksdagsstyrelsen som sin mening vad i motionen anförs om att debatter om EU och deras inverkan på svensk politik skall ökas.
4. Riksdagen tillkännager för riksdagsstyrelsen som sin mening vad i motionen anförs om att bekämpa härskartekniker och annat osynligt förtryck mot kvinnliga ledamöter i riksdagen.
5. Riksdagen tillkännager för riksdagsstyrelsen som sin mening vad i motionen anförs om att riksdagens arbete bör genomsyras av HBT-kompetens.
6. Riksdagen tillkännager för riksdagsstyrelsen som sin mening vad i motionen anförs om löpande motionstid.
7. Riksdagen tillkännager för riksdagsstyrelsen som sin mening vad i motionen anförs om att avskaffa EU-nämnden.

Motion från allmänna motionstiden hösten 2003

2003/04:Fö268 av Else-Marie Lindgren m.fl. (kd):

5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att närings-, justitie- och försvarsutskotten gemensamt bereder sektorsövergripande frågor inom sårbarhets- och säkerhetsområdet.

Motioner från allmänna motionstiden hösten 2005

2005/06:K202 av Rolf Gunnarsson (m):

Riksdagen tillkännager för riksdagsstyrelsen som sin mening vad i motionen anförs om förändring av debattordning vid riksdagens frågestunder.

2005/06:K221 av Anne Marie Brodén (m):

Riksdagen tillkännager för riksdagsstyrelsen som sin mening vad i motionen anförts om att uppmärksamma Dag Hammarskjölds 100-årsjubileum genom att skapa ett rum för stillhet i Riksdagshuset.

2005/06:K222 av Tobias Billström (m):

1. Riksdagen tillkännager för riksdagsstyrelsen som sin mening vad i motionen anförts om att fr.o.m. riksmötet 2006/07 förändra interpellationsinstitutet på sådant sätt att interpellationer även får framställas till ordföranden i respektive utskott i riksdagen.
2. Riksdagen tillkännager för riksdagsstyrelsen som sin mening vad i motionen anförts om att fr.o.m. riksmötet 2006/07 ändra principerna för tillsättandet av ordförande i riksdagens utskott i enlighet med vad som anförts i motionen.

2005/06:K225 av Tobias Billström (m):

Riksdagen tillkännager för riksdagsstyrelsen som sin mening vad i motionen anförts om riksdagens hemsida.

2005/06:K231 av Cecilia Wikström (fp):

Riksdagen tillkännager för riksdagsstyrelsen som sin mening vad i motionen anförts om att EU-flaggan och FN-flaggan skall hänga i riksdagens plenisal.

2005/06:K232 av Eva Flyborg och Lennart Kollmats (båda fp):

Riksdagen begär att riksdagsstyrelsen lägger fram förslag till en reformerad motionstid i enlighet med vad som anförts i motionen.

2005/06:K233 av Eva Flyborg (fp):

Riksdagen tillkännager för riksdagsstyrelsen som sin mening vad i motionen anförts om att införa teckentolk vid riksdagens frågestunder.

2005/06:K239 av Solveig Hellquist (fp):

Riksdagen tillkännager för riksdagsstyrelsen som sin mening vad i motionen anförts om riksdagens kvinnorum.

2005/06:K240 av Tobias Krantz m.fl. (fp):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om beredskap för att, exempelvis genom tilläggsdirektiv, involvera Grundlagsutredningen i processen med att förändra riksdagens arbets sätt i EU-frågor.

2005/06:K241 av Tobias Billström (m):

Riksdagen beslutar utreda och inleda försök med e-votering via riksdagsledamöternas hemutrustning i enlighet med vad som anförs i motionen.

2005/06:K242 av Tobias Billström (m):

Riksdagen beslutar att permanent sammanföra utrikesutskottet och försvarsutskottet till ett enda utskott, betitlat utrikes- och försvarsutskottet.

2005/06:K243 av Tobias Billström (m):

Riksdagen beslutar att interpellationer även skall kunna framställas och besvaras av regeringens enskilda statsråd under de perioder i riksdagens arbete som formellt sett är plenifria.

2005/06:K252 av Rigmor Stenmark (c):

1. Riksdagen tillkännager för riksdagsstyrelsen som sin mening vad i motionen anförs om att inom varje utskott inventera vad som kan göras för att främja ett lugnare tempo i samhället.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att anordna en konferens eller ett seminarium med temat "Det behövs en ny tidsanda".

2005/06:K258 av Allan Widman (fp):

Riksdagen tillkännager för riksdagsstyrelsen som sin mening vad i motionen anförs om korttidsutlåning av cyklar i riksdagen till ledamöter och personal.

2005/06:K262 av Marietta de Pourbaix-Lundin (m):

Riksdagen begär att riksdagsstyrelsen tar initiativ till sådant flaggarrangemang i plenisalen att den svenska flaggan placeras i anslutning till talarstolen.

2005/06:K263 av Lena Adelsohn Liljeroth (m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om permanent EU-flagga i riksdagen.

2005/06:K273 av Anna Grönlund Krantz och Anne-Marie Ekström (båda fp):

Riksdagen tillkännager för riksdagsstyrelsen som sin mening vad i motionen anförs om att radikalt reformera riksdagens utskottsindelning.

2005/06:K282 av Helena Bargholtz (fp):

Riksdagen tillkännager för riksdagsstyrelsen som sin mening vad i motionen anförs om att placera en EU-flagga i riksdagens plenisal.

2005/06:K289 av Lars Lindblad (m):

Riksdagen tillkännager för riksdagsstyrelsen som sin mening vad i motionen anförts om att reglera den lobbying som pågår mot riksdagens ledamöter.

2005/06:K290 av Lars Lindblad (m):

Riksdagen beslutar att organisatoriskt föra de areella näringarna till näringsutskottet och renodla dagens miljö- och jordbruksutskott till ett miljöutskott.

2005/06:K291 av Siv Holma m.fl. (v):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om att i budgetpropositionen flytta avsnittet Minoritetspolitik till utgiftsområde 1 Rikets styrelse.

2005/06:K293 av Lars Lindblad och Peter Danielsson (båda m):

Riksdagen tillkännager för riksdagsstyrelsen som sin mening vad i motionen anförts om att förlänga motionstiden från 15 dagar till 30 dagar.

2005/06:K294 av Gunnar Nordmark och Sverker Thorén (båda fp):

Riksdagen tillkännager för riksdagsstyrelsen som sin mening vad i motionen anförts om att utreda möjligheten att under två års tid pröva med allmän motionstid under hela året.

2005/06:K324 av Birgitta Sellén (c):

Riksdagen tillkännager för riksdagsstyrelsen som sin mening vad som i motionen anförts om att allmänna motionstiden för enskilda motioner förläggas till de tre veckor som följer efter att partierna lagt sina budgetmotioner.

2005/06:K328 av Kjell Nordström (s):

Riksdagen tillkännager för riksdagsstyrelsen som sin mening vad i motionen anförts om att Europeiska unionens flagga får en plats i riksdagens plenisal.

2005/06:K330 av Per Bill (m):

1. Riksdagen beslutar att uppdra åt riksdagsstyrelsen att utfärda nya riktlinjer för användning av Internet och elektronisk post (e-post) vid datorer anslutna till riksdagsförvaltningens nätverk, i enlighet med vad som anförts i motionen.
2. Riksdagen beslutar att uppdra åt riksdagsstyrelsen att dessa nya riktlinjer skall utgå från en modern, offensiv IT-policy som speglar ett förtroende för riksdagens ledamöter och medarbetare och stimulerar till arbete och engagemang i enlighet med vad som anförts i motionen.

2005/06:K332 av Per Bill (m):

1. Riksdagen tillkännager för riksdagsstyrelsen som sin mening vad i motionen anförs om att det i samtliga utskott bör bli tillåtet att använda sig av bärbara datorer under pågående sammanträde.
2. Riksdagen tillkännager för riksdagsstyrelsen som sin mening vad i motionen anförs om att det bör bli tillåtet att använda sig av bärbara datorer i kammaren under pågående förhandlingar.

2005/06:K338 av Lars Ångström (mp):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en utredning om ökad öppenhet vid lobbying och mer jämlika förutsättningar att lobba.

2005/06:K342 av Hillevi Larsson och Joe Frans (båda s):

Riksdagen beslutar att ändra namn på lagutskottet till civilrättsutskottet.

2005/06:K349 av Mats Einarsson m.fl. (v):

2. Riksdagen tillkännager för riksdagsstyrelsen som sin mening vad i motionen anförs om ett program för riksdagens öppnande utan religiösa inslag.

2005/06:K357 av Gudrun Schyman (-):

3. Riksdagen begär att riksdagsstyrelsen återkommer med förslag om inrättande av ett jämställdhetsutskott i riksdagen.

2005/06:K358 av Tasso Stafilidis (v):

Riksdagen beslutar att uppdra åt riksdagsstyrelsen att lägga fram förslag om att inrätta ett barn- och familjerättsutskott i riksdagen i enlighet med vad som anförs i motionen.

2005/06:K370 av Tuve Skånberg och Mikael Oscarsson (båda kd):

2. Riksdagen begär att riksdagsstyrelsen beslutar om en policy för alkoholfri representation i riksdagen.

2005/06:K380 av Ulf Holm m.fl. (mp):

Riksdagen beslutar om ändring i riksdagsordningen i den del som gäller möten med utskott och EU-nämnden i enlighet med vad som i motionen anförs.

2005/06:K391 av Ingvar Svensson m.fl. (kd):

Riksdagen begär att riksdagsstyrelsen efter en utvärdering återkommer till riksdagen med förslag på lösningar för att åstadkomma en mer relevant process för riksdagens andra steg i budgetbehandlingen.

2005/06:K416 av Birgitta Ohlsson (fp):

Riksdagen tillkännager för riksdagsstyrelsen som sin mening vad i motionen anføres om att permanent hänga upp Europeiska unionens samt Förenta nationernas flaggor i Sveriges riksdags plenisal.

2005/06:K430 av Tobias Krantz m.fl. (fp):

11. Riksdagen tillkännager för riksdagsstyrelsen som sin mening vad i motionen anføres om en översyn av regler och bestämmelser i syfte att stärka riksdagens roll som granskare.

2005/06:K440 av Monica Green (s):

Riksdagen tillkännager för riksdagsstyrelsen som sin mening om vad som anføres i motionen om att tidigarelägga riksmötets öppnande till mitten av augusti.

2005/06:K442 av Tasso Stafilidis (v):

Riksdagen beslutar att uppdra åt riksdagsstyrelsen att införa totalt rökförbud i riksdagens lokaler i enlighet med vad som anføres i motionen.

2005/06:K443 av Tasso Stafilidis (v):

Riksdagen beslutar att uppdra åt riksdagsstyrelsen att vidta åtgärder för en mer jämlik riksdag i enlighet med vad som anføres i motionen.

2005/06:K450 av Tobias Krantz m.fl. (fp):

3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om att öppna den politiska debatten, inrättande av fler regionala riksdagskontor och utökad information om viktiga politiska förslag.

2005/06:K453 av Ulf Holm m.fl. (mp):

1. Riksdagen beslutar om ändring i riksdagsordningen för att tydliggöra vilket utskott i riksdagen som har det övergripande ansvaret för frågor om Sveriges politik i Världsbanken och IMF och på vilket sätt relaterade frågor som tas upp i EU-nämnden, utrikes- och finansutskotten skall hanteras mellan utskotten i enlighet med vad som anføres i motionen.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om att riksdagen involveras i processen kring nominering av styrelseledamot och ordförande i Världsbanken och IMF.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om att regeringen årligen skall redovisa sina ställningstaganden i Världsbanken och IMF i den skrivelse som lämnas till riksdagen.

2005/06:K458 av Krister Örnfjäder (s):

Riksdagen beslutar att EU-frågorna i riksdagen behandlas i enlighet med motionens förslag och att EU-nämnden därför läggs ned.

2005/06:K461 av Birgitta Ahlqvist och Lars U Granberg (båda s):

Riksdagen beslutar enligt motionens intentioner om en översyn av utskottshandlingen av frågor som rör rikets säkerhet.

2005/06:K463 av Lars Wegedal och Ann-Kristine Johansson (båda s):

Riksdagen beslutar att partierna har fri nomineringsrätt till Nordiska rådets utskott i enlighet med vad som anförs i motionen.

2005/06:U338 av Lars Leijonborg m.fl. (fp):

2. Riksdagen tillkännager för riksdagsstyrelsen som sin mening vad i motionen anförs om att grundregeln bör vara att riksdagens EU-nämnds sammanträden skall vara öppna för allmänhet och medier.
4. Riksdagen tillkännager för riksdagsstyrelsen som sin mening vad i motionen anförs om att parlamentens möjlighet till subsidiaritetskontroll bör genomföras redan nu.
5. Riksdagen tillkännager för riksdagsstyrelsen som sin mening vad i motionen anförs om att svenska EU-parlamentariker bör ges möjlighet att delta i vissa debatter i Sveriges riksdag.

2005/06:Sf430 av Per Westerberg m.fl. (m):

5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Ombudsmannen mot etnisk diskriminering överförs till utgiftsområde 14.

2005/06:So636 av Mikael Oscarsson och Dan Kihlström (båda kd):

3. Riksdagen begär att riksdagsstyrelsen återkommer till riksdagen med förslag om ett familjeutskott.

2005/06:Ub589 av Olle Sandahl m.fl. (kd):

1. Riksdagen beslutar att inrätta ett forsknings- och framtidsutskott för sammanhållna hantering av forsknings- och framtidsfrågor.

2005/06:A261 av Lars Ohly m.fl. (v):

8. Riksdagen begär att riksdagsstyrelsen prövar vilka åtgärder som är nödvändiga för att föra upp jämställdhetsfrågor i respektive utskott, i enlighet med vad i motionen anförs.

9. Riksdagen begär att riksdagsstyrelsen utreder på vilket sätt en jämställdhetsrevision av riksdagens utskottsarbete på bästa sätt kan inrättas.

BILAGA 2

Utskottets lagförslag

1. Förslag till lag om ändring i riksdagsordningen

Häri genom föreskrivs i fråga om riksdagsordningen¹

dels att tilläggsbestämmelsen 4.6.16 skall upphöra att gälla,

dels att 3 kap. 11 §, 4 kap. 9 §, 5 kap. 10 §, 7 kap. 8 § och tilläggsbestämmelserna 2.5.1, 4.2.1, 4.6.1, 4.6.5, 4.6.7–4.6.8, 4.6.12–4.6.15, 4.12.2, 5.12.1, 7.4.2 och 7.4.3 samt rubriken närmast före tilläggsbestämmelsen 4.9.1 skall ha följande lydelse,

dels att det i riksdagsordningen skall införas en ny tilläggsbestämmelse, 4.9.2, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

2 kap.

2.5.1

Om ett sammanträde beräknas fortsätta efter klockan 19, skall talmannen före klockan 17 sammanträdesdagen underrätta kammaren.

Talmannen beslutar om annonsering av kammarens sammanträden och av övrig verksamhet i riksdagen.

3 kap.

11 §

Motioner med anledning av en proposition, *en skrivelse*, en framställning *eller en redogörelse* får väckas inom femton dagar från den dag då propositionen, *skrivelsen*, framställningen *eller redogörelsen* anmäldes i kammaren. Om en proposition eller en framställning måste behandlas skyndsamt, får riksdagen, om den anser att det finns synnerliga skäl, på förslag av regeringen eller det riksdagsorgan som lämnat framställningen besluta om kortare motionstid. Om det finns särskilda skäl, får riksdagen på förslag av talmannen besluta att förlänga motionstiden.

Motioner med anledning av en proposition *eller* en framställning får väckas inom femton dagar från den dag då propositionen *eller* framställningen anmäldes i kammaren. *Riksdagen får på förslag av talmannen besluta att motioner med anledning av en skrivelse eller en redogörelse får väckas inom femton dagar från den dag då skrivelsen eller redogörelsen anmäldes i kammaren.* Om en proposition eller en framställning måste behandlas skyndsamt, får riksdagen, om den anser att det finns synnerliga skäl, på förslag av regeringen eller det riksdagsorgan som lämnat framställningen besluta om kortare motionstid. Om det finns särskilda skäl, får riksdagen på förslag av talmannen besluta att förlänga motionstiden.

¹ Riksdagsordningen omtryckt 2003:594.

4 kap.

4.2.1

Riksdagen skall senast på åttonde dagen efter dagen för första sammanträdet med kammaren under riksdagens valperiod tillsätta följande *sexton* utskott:

1. ett konstitutionsutskott (KU),
2. ett finansutskott (FiU),
3. ett skatteutskott (SkU),
4. ett justitieutskott (JuU),
5. ett *lagutskott* (LU),
6. ett utrikesutskott (UU),
7. ett försvarsutskott (FöU),
8. ett socialförsäkringsutskott (SfU),
9. ett socialutskott (SoU),
10. ett kulturutskott (KrU),
11. ett utbildningsutskott (UbU),
12. ett trafikutskott (TU),
13. ett miljö- och jordbruksutskott (MJU),
14. ett näringsutskott (NU),
15. ett arbetsmarknadsutskott (AU) och
16. ett *bostadsutskott* (BoU).

Utskotten väljs i den ordning de har tagits upp ovan.

Riksdagen skall senast på åttonde dagen efter dagen för första sammanträdet med kammaren under riksdagens valperiod tillsätta följande *femton* utskott:

1. ett konstitutionsutskott (KU),
2. ett finansutskott (FiU),
3. ett skatteutskott (SkU),
4. ett justitieutskott (JuU),
5. ett *civilutskott* (CU),
6. ett utrikesutskott (UU),
7. ett försvarsutskott (FöU),
8. ett socialförsäkringsutskott (SfU),
9. ett socialutskott (SoU),
10. ett kulturutskott (KrU),
11. ett utbildningsutskott (UbU),
12. ett trafikutskott (TU),
13. ett miljö- och jordbruksutskott (MJU),
14. ett näringsutskott (NU) och
15. ett arbetsmarknadsutskott (AU).

4.6.1

Konstitutionsutskottet skall bereda ärenden om

1. lagstiftning i konstitutionella och allmänt förvaltningsrättsliga ämnen,
2. lagstiftning om radio, television och film,
3. yttrandefrihet, opinionsbildning och religionsfrihet,
4. press- och partistöd,
5. Riksrevisionen, såvitt avser val av riksrevisor, skiljande av riksrevisor från uppdraget, åtal mot riksrevisor och åtal mot ledamot av myndighetens styrelse,
6. riksdagen och riksdagens myndigheter i övrigt utom Riksbanken och Riksrevisionen,

Konstitutionsutskottet skall bereda ärenden om

1. lagstiftning i konstitutionella och allmänt förvaltningsrättsliga ämnen,
2. lagstiftning om radio, television och film,
3. yttrandefrihet, opinionsbildning och religionsfrihet,
4. press- och partistöd,
5. Riksrevisionen, såvitt avser val av riksrevisor, skiljande av riksrevisor från uppdraget, åtal mot riksrevisor och åtal mot ledamot av myndighetens styrelse,
6. riksdagen och riksdagens myndigheter i övrigt utom Riksbanken,

7. den kommunala självstyrelsen samt

8. medgivande från riksdagen att väcka talan mot en riksdagsledamot eller att ingripa i en ledamots personliga frihet.

7. länsförvaltningen och rikets administrativa indelning,

8. den kommunala självstyrelsen samt

9. medgivande från riksdagen att väcka talan mot en riksdagsledamot eller att ingripa i en ledamots personliga frihet.

Ärenden om anslag inom utgiftsområde 1 Rikets styrelse bereds av konstitutionsutskottet.

4.6.5

Lagutskottet skall bereda ärenden om

1. äktenskaps-, föräldra-, ärvda-, handels-, jorda- och utsökningsbalkarna och lagar som ersätter eller anknyter till föreskrifter i dessa balkar, i den mån ärendena inte tillhör ett annat utskotts beredning,

2. försäkringsavtalsrätt,

3. bolags- och föreningsrätt *med undantag för bostadsrätt,*

4. växel- och checkrätt,

5. skadeståndsrätt,

6. immaterialrätt,

7. transporträtt,

8. konkursrätt,

9. konsumenträtt,

10. internationell privaträtt *samt*

11. lagstiftning i andra ärenden av allmänt privaträttslig beskaffenhet.

Civilutskottet skall bereda ärenden om

1. äktenskaps-, föräldra-, ärvda-, handels-, jorda- och utsökningsbalkarna och lagar som ersätter eller anknyter till föreskrifter i dessa balkar, i den mån ärendena inte tillhör ett annat utskotts beredning,

2. försäkringsavtalsrätt,

3. bolags- och föreningsrätt,

4. skadeståndsrätt,

5. transporträtt

6. konkursrätt,

7. konsumentpolitik,

8. internationell privaträtt,

9. lagstiftning i andra ärenden av allmänt privaträttslig beskaffenhet,

10. bostadspolitik,

11. vattenrätt,

12. bebyggelseplanläggning,

13. byggnadsväsendet,

14. fysisk planering *samt*

15. *expropriation, fastighetsbildning och lantmäteriväsendet.*

Ärenden om anslag inom utgiftsområde 18 *Samhällsplanering, bostadsförsörjning, byggande samt konsumentpolitik bereds av civilutskottet.*

4.6.7

Försvarsutskottet skall bereda ärenden om

1. *den militära delen av totalförsvaret,*

Försvarsutskottet skall bereda ärenden om

1. *totalförsvaret,*

2. *samhällets räddningstjänst,*

2. *den civila delen av totalförsvaret, i den mån sådana ärenden inte tillhör något annat utskotts beredning,*

3. *samordningen inom totalförsvaret,*

4. *fredsräddningstjänsten samt*

5. *kustbevakningen.*

Ärenden om anslag inom utgiftsområde 6 Försvar samt beredskap mot sårbarhet bereds av försvarsutskottet.

3. *åtgärder för att minska samhällets sårbarhet,*

4. *kärnteknisk säkerhet och strålningsskydd samt*

5. *sjö- och kustövervakning,*

allt i den mån inte ärendena tillhör ett annat utskotts beredning.

4.6.8

Socialförsäkringsutskottet skall bereda ärenden om

1. *allmän försäkring,*

2. *allmän pension,*

3. *arbetskadeförsäkring,*

4. *ekonomiskt stöd åt barnfamiljer,*

5. *svenskt medborgarskap samt*

6. *utlännings- och invandrarfrågor.*

Ärenden om anslag inom utgiftsområdena 8 *Invandrare och flyktingar*, 10 Ekonomisk trygghet vid sjukdom och handikapp, 11 Ekonomisk trygghet vid ålderdom och 12 Ekonomisk trygghet för familjer och barn bereds av socialförsäkringsutskottet.

Socialförsäkringsutskottet skall bereda ärenden om

1. *allmän försäkring,*

2. *allmän pension,*

3. *arbetskadeförsäkring,*

4. *ekonomiskt stöd åt barnfamiljer,*

5. *svenskt medborgarskap samt*

6. *migration*

Ärenden om anslag inom utgiftsområdena 8 *Migration*, 10 Ekonomisk trygghet vid sjukdom och handikapp, 11 Ekonomisk trygghet vid ålderdom och 12 Ekonomisk trygghet för familjer och barn bereds av socialförsäkringsutskottet.

4.6.12

Trafikutskottet skall bereda ärenden om

1. *vägar och vägtrafik,*

2. *järnvägar och järnvägstrafik,*

3. *sjöfart,*

4. *luftfart,*

5. *trafiksäkerhet,*

6. *post och telekommunikationer* samt

7. *informationsteknik.*

Ärenden om anslag inom utgiftsområde 22 Kommunikationer bereds av trafikutskottet.

Trafikutskottet skall bereda ärenden om

1. *vägar och vägtrafik,*

2. *järnvägar och järnvägstrafik,*

3. *hamnar och sjöfart,*

4. *flygplatser och luftfart,*

5. *post,*

6. *elektroniska kommunikationer* samt

7. *IT-politik.*

4.6.13

Miljö- och jordbruksutskottet skall bereda ärenden om

1. jordbruk, skogsbruk, trädgårdsnäring, jakt och fiske,
2. vädertjänst,
3. *kärnsäkerhet*,
4. naturvård samt
5. miljövård i övrigt som inte tillhör något annat utskotts beredning.

Ärenden om anslag inom utgiftsområdena 20 Allmän miljö- och naturvård samt 23 Jord- och skogsbruk, fiske med anslutande näringar bereds av miljö- och jordbruksutskottet.

Miljö- och jordbruksutskottet skall bereda ärenden om

1. jordbruk, skogsbruk, trädgårdsnäring, jakt och fiske,
2. vädertjänst,
3. naturvård samt
4. miljövård i övrigt som inte tillhör något annat utskotts beredning.

4.6.14

Näringsutskottet skall bereda ärenden om

1. allmänna riktlinjer för näringspolitiken och därmed sammanhängande forskningsfrågor,
2. industri och hantverk,
3. handel,
4. energipolitik,
5. regional utvecklingspolitik,
6. statlig företagsamhet samt
7. pris- och konkurrensförhållanden i näringslivet.

Ärenden om anslag inom utgiftsområdena 19 Regional utveckling, 21 Energi och 24 Näringsliv bereds av näringsutskottet.

Näringsutskottet skall bereda ärenden om

1. allmänna riktlinjer för näringspolitiken och därmed sammanhängande forskningsfrågor,
2. industri och hantverk,
3. handel,
4. *immaterialrätt*,
5. energipolitik,
6. regional utvecklingspolitik,
7. statlig företagsamhet samt
8. pris- och konkurrensförhållanden i näringslivet.

4.6.15

Arbetsmarknadsutskottet skall bereda ärenden om

1. arbetsmarknadspolitik,
2. arbetslivspolitik med arbetsrätt *samt*
3. jämställdhet mellan kvinnor och män *i arbetslivet*.

Ärenden om anslag inom utgiftsområdena 13 Arbetsmarknad och 14 Arbetsliv bereds av arbetsmarknadsutskottet.

Arbetsmarknadsutskottet skall bereda ärenden om

1. arbetsmarknadspolitik,
2. arbetslivspolitik med arbetsrätt,
3. *integration*,
4. *åtgärder mot diskriminering i den mån ärendena inte tillhör något annat utskotts beredning samt*
5. jämställdhet mellan kvinnor och män *i den mån ärendena inte tillhör något annat utskotts beredning*.

9 §

Utskotten skall avge betänkanden i de ärenden som har hänvisats till dem och som inte har återkallats. Sammansatta utskott avger betänkanden till riksdagen.

Utskotten skall avge betänkanden till kammaren i de ärenden som har hänvisats till dem och som inte har återkallats. *Något betänkande behöver dock inte avges i ett ärende, om ärendet inte hinner behandlas före utgången av valperioden och behandlingen av ärendet inte heller har fått uppskjutas till det första riksmötet i nästa valperiod enligt bestämmelserna i 5 kap. 10 §.* Sammansatta utskott avger betänkanden till kammaren.

Betänkanden i ärenden vars behandling har uppskjutits till nästa valperiod enligt bestämmelserna i 5 kap. 10 § skall avges av de utskott som har tillsatts av den nyvalda riksdagen.

Ett utskott skall tillsammans med anmälan till kammaren av ett vilande beslut enligt 3 kap. 14 § lämna ett yttrande i ärendet.

Om ett lagförslag har vilat i minst tolv månader enligt 2 kap. 12 § tredje stycket regeringsformen, skall utskottet avge ett nytt betänkande i ärendet.

Tilläggsbestämmelse**Tilläggsbestämmelser**

4.9.2

Utskotten skall i skrivelser till kammaren meddela i vilka ärenden betänkanden inte har avgetts.

4.12.2

Ett utskott får sammanträda samtidigt med kammaren endast om överläggningen i kammaren avser annat än ett ärendes avgörande eller ett val och utskottet i förväg har medgett det genom ett enhälligt beslut.

Ett utskott får sammanträda samtidigt med kammaren endast om överläggningen i kammaren avser annat än ett ärendes avgörande eller ett val.

5 kap.

10 §

Ett ärende skall avgöras under den valperiod då det väckts. Riksdagen får dock medge att behandlingen får uppskjutas till det första riksmötet i nästa valperiod. Behand-

Ett ärende bör avgöras under den valperiod då det väckts. *Har emellertid utskottet inte hunnit avge något betänkande i ärendet före utgången av valperioden har ären-*

lingen av ett ärende som väckts under ett uppehåll i kammararbetet som sträcker sig fram till det första riksmötet i nästa valperiod anses vara uppskjuten till detta riksmöte. *Detsamma gäller behandlingen av ett ärende som riksdagen inte har hunnit avgöra då ett uppehåll görs i kammarens arbete med anledning av ett extra val.*

Ärende som gäller statsbudgeten för närmast följande budgetår skall avgöras före budgetårets ingång om det inte utan olägenhet för budgetregleringen kan avgöras senare.

Ett lagförslag som har vilat i tolv månader enligt 2 kap. 12 § tredje stycket regeringsformen skall prövas före utgången av kalenderåret därpå. Om ett annat lagförslag har ett nära samband med ett lagförslag som vilar enligt denna bestämmelse, får riksdagen besluta att det skall avgöras inom den tid som gäller för prövningen av det vilande lagförslaget. Om ett ärende som avses i detta stycke till följd av beslut om extra val inte kan avgöras inom föreskriven tid, skall det avgöras snarast möjligt efter det att den nyvalda riksdagen har sammanträtt.

det fallit. Detta gäller dock inte om riksdagen medger att behandlingen får uppskjutas till det första riksmötet i nästa valperiod. Behandlingen av ett ärende som väckts under ett uppehåll i kammararbetet som sträcker sig fram till det första riksmötet i nästa valperiod anses vidare vara uppskjuten till detta riksmöte.

5.12.1

Statsutgifterna skall hänföras till följande utgiftsområden: 1 Rikets styrelse, 2 Samhällsekonomi och finansförvaltning, 3 Skatt, tull och exekution, 4 Rättsväsendet, 5 Internationell samverkan, 6 Försvar samt beredskap mot sårbarhet, 7 Internationellt bistånd, 8 *Invandrare och flyktingar*, 9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg, 10 Ekonomisk trygghet vid sjukdom och handikapp, 11 Ekonomisk trygghet vid ålderdom, 12 Ekonomisk trygghet för familjer och barn, 13 Arbetsmarknad, 14 Arbetsliv, 15 Studiestöd, 16 Utbildning och universitetsforskning, 17 Kultur, medier, trossamfund och fritid, 18 Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande, 19 Regional utveckling, 20 Allmän miljö- och naturvård, 21 Energi, 22 Kommunikationer, 23 Jord- och skogsbruk, fiske med anslutande näringar, 24 Näringsliv, 25 Allmänna bidrag till kommuner, 26 Statsskuldsräntor m.m. och 27 Avgiften till Europeiska gemenskapen.

Statsutgifterna skall hänföras till följande utgiftsområden: 1 Rikets styrelse, 2 Samhällsekonomi och finansförvaltning, 3 Skatt, tull och exekution, 4 Rättsväsendet, 5 Internationell samverkan, 6 Försvar samt beredskap mot sårbarhet, 7 Internationellt bistånd, 8 *Migration*, 9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg, 10 Ekonomisk trygghet vid sjukdom och handikapp, 11 Ekonomisk trygghet vid ålderdom, 12 Ekonomisk trygghet för familjer och barn, 13 Arbetsmarknad, 14 Arbetsliv, 15 Studiestöd, 16 Utbildning och universitetsforskning, 17 Kultur, medier, trossamfund och fritid, 18 Samhällsplanering, bostadsförsörjning, byggande *samt konsumentpolitik*, 19 Regional utveckling, 20 Allmän miljö- och naturvård, 21 Energi, 22 Kommunikationer, 23 Jord- och skogsbruk, fiske med anslutande näringar, 24 Näringsliv, 25 Allmänna bidrag till kommuner, 26 Statsskuldsräntor m.m. och 27 Avgiften till Europeiska gemenskapen.

Beslut i fråga om vilka ändamål och verksamheter som skall innefattas i ett utgiftsområde fattas i samband med beslut med anledning av den ekonomiska vårpropositionen.

7 kap.

7.4.2

Vid proportionellt val skall det på valsedeln finnas en beteckning i ord för en viss gruppering av riksdagsledamöter. Efter denna beteckning förs namnen upp i en följd under varandra.

En valsedel är ogiltig om

1. den saknar beteckning för en gruppering av riksdagsledamöter,
2. den innehåller mer än en beteckning, eller
3. den saknar namn på en valbar kandidat.

Ett namn på en valsedel skall anses obefintligt om

1. kandidaten inte är valbar,
2. namnet är överstruket,
3. det inte klart framgår vem som avses, eller
4. ordningen mellan namnet och något annat namn på valsedeln inte klart framgår.

Ordningföljden mellan kandidatnamnen inom varje gruppering av riksdagsledamöter skall bestämmas genom att ett jämförelsetal beräknas för dem med tillämpning av heltalsmetoden enligt 20 kap. 4 § vallagen (1997:157). Om flera kandidater får lika stora jämförelsetal, skall valet avgöras genom lottning.

Ordningföljden mellan kandidatnamnen inom varje gruppering av riksdagsledamöter skall bestämmas genom att ett jämförelsetal beräknas för dem med tillämpning av heltalsmetoden enligt 14 kap. 10 § vallagen (2005:837). Om flera kandidater får lika stora jämförelsetal, skall valet avgöras genom lottning.

7.4.3

Vid val av en person skall det på valsedeln finnas ett kandidatnamn.

En valsedel är ogiltig om den innehåller

1. två eller flera kandidatnamn,
2. namnet på en kandidat som inte är valbar,
3. namnet är överstruket,
4. *det inte klart framgår vem som avses, eller*

5. beteckning på en gruppering av riksdagsledamöter.

En valsedel är ogiltig *om det inte klart framgår vem som avses* eller om den innehåller

1. två eller flera kandidatnamn,
2. namnet på en kandidat som inte är valbar,
3. namnet är överstruket *eller*
4. beteckning på en gruppering av riksdagsledamöter.

Föreskrifter om vem som är vald vid val av en person finns i 8 kap. 1–3, 11 och 12 §§ samt i 9 kap. 1 och 5 §§.

8 §

Om inte riksdagen föreskriver annat, skall vid val som avser två eller flera personer också suppleanter utses till minst samma antal som de ordinarie ledamöterna. Vad som är föreskrivet om valet av dessa tillämpas även på suppleanterna.

Sedan riksdagen har förrättat val till ett organ och därvid utsett suppleanter, får den besluta om en förändring av antalet suppleanter i organet, så länge det inte underskrider antalet ordinarie ledamöter.

Utan att antalet suppleanter i utskottet utökas får ersättare som har kallats till tjänstgöring utses till suppleant i ett utskott som den lediga riksdagsledamoten tillhör. Då tillämpas det förfarande som anges i 12 § första stycket.

Utan att antalet suppleanter i utskottet *eller i EU-nämnden* utökas får ersättare som har kallats till tjänstgöring utses till suppleant i ett utskott *eller i EU-nämnden om den lediga riksdagsledamoten tillhör utskottet eller nämnden*. Då tillämpas det förfarande som anges i 12 § första stycket.

Denna lag träder i kraft den 1 oktober 2006.

2. Förslag till lag om ändring i lagen (1986:765) med instruktion för riksdagens ombudsmän

Härigenom föreskrivs att 1 och 12 §§ lagen (1986:765) med instruktion för riksdagen ombudsmän skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

1 §¹

Riksdagens ombudsmän är enligt 8 kap. 10 § riksdagsordningen fyra, en chefsjustitieombudsman och tre justitieombudsmän. Härutöver kan finnas en eller flera ställföreträdande ombudsmän.

Chefsjustitieombudsmannen och justitieombudsmännen har i den omfattning som anges i 2 § tillsyn över att de som utövar offentlig verksamhet efterlever lagar och andra författningar samt i övrigt fullgör sina åligganden.

Riksdagens ombudsmän är enligt 8 kap. 11 § riksdagsordningen fyra, en chefsjustitieombudsman och tre justitieombudsmän. Härutöver kan finnas en eller flera ställföreträdande ombudsmän.

12 §²

Enligt 8 kap. 10 § riksdagsordningen är chefsjustitieombudsmannen administrativ chef och bestämmer inriktningen i stort av verksamheten. Han skall i arbetsordning meddela bestämmelser om organisationen av verksamheten och fördelningen av ärendena mellan ombudsmännen.

Chefsjustitieombudsmannen svarar för att intern revision av myndigheten sker. Internrevisionen skall avse självständig granskning av myndighetens interna styrning och kontroll och hur myndigheten fullgör sina ekonomiska redovisningsskyldigheter. Revisionen skall bedrivas i enlighet med god sed för internrevision.

Riksdagens ombudsmän fastställer revisionsplan för sin verksamhet efter samråd med Riksrevisionen.

Enligt 8 kap. 11 § riksdagsordningen är chefsjustitieombudsmannen administrativ chef och bestämmer inriktningen i stort av verksamheten. Han skall i arbetsordning meddela bestämmelser om organisationen av verksamheten och fördelningen av ärendena mellan ombudsmännen.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2006.

¹ Senaste lydelse 1995:404.

² Senaste lydelse 2002:1029.

3. Förslag till lag om ändring i riksdagsordningen

Härmed föreskrivs i fråga om riksdagsordningen¹

dels att nuvarande 10 kap. 6 § skall upphöra att gälla,

dels att nuvarande 10 kap. 4 och 5 §§ och tilläggsbestämmelsen 10.4.1 skall betecknas 10 kap. 5 och 6 §§ respektive 10.5.1,

dels att nya 10 kap. 5 och 6 §§ skall ha följande lydelse,

dels att 10 kap. 1, 3 och 7 §§, tilläggsbestämmelsen 2.7.1 och rubriken närmast före 10 kap. 3 § skall ha följande lydelse,

dels att det skall införas nya bestämmelser, 3 kap. 14 a § och 10 kap. 4 §, av följande lydelse samt närmast före 3 kap. 14 a § och 10 kap. 4 § nya rubriker av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

2 kap.

2.7.1

Yrkande om folkomröstning i en grundlagsfråga, förslag till ny statsminister eller yrkande om misstroendeförklaring förs upp som första punkt på föredragningslistan. Om det finns mer än ett sådant ärende, tas de upp i den ordning de nu har angetts. I övrigt tas ärendena upp i följande ordning, om inte talmanen bestämmer annat:

1. val,
2. propositioner samt skrivelser från regeringen,
3. framställningar och redogörelser från andra riksdagsorgan än utskott,
4. motioner,
5. utskottsbetänkanden i den ordning utskotten anges i tilläggsbestämmelse 4.2.1.

Yrkande om folkomröstning i en grundlagsfråga, förslag till ny statsminister eller yrkande om misstroendeförklaring förs upp som första punkt på föredragningslistan. Om det finns mer än ett sådant ärende, tas de upp i den ordning de nu har angetts. I övrigt tas ärendena upp i följande ordning, om inte talmanen bestämmer annat:

1. val,
2. propositioner samt skrivelser från regeringen,
3. framställningar och redogörelser från andra riksdagsorgan än utskott,
4. motioner,
5. *EU-dokument som avses i 10 kap. 4 §*
6. utskottsbetänkanden *och utlå-tanden som avses i 10 kap. 4 §* i den ordning utskotten anges i tilläggsbestämmelse 4.2.1.

3 kap.

EU-dokument

14 a §

Grön- och vitböcker som skall tillställas riksdagen enligt protokollet om de nationella parlamentens roll i Europeiska unionen skall be-

¹ Riksdagsordningen omtryckt 2003:594.

handlas av riksdagen enligt bestämmelserna i 10 kap. 4 §. Detsamma gäller i fråga om de andra dokument från Europeiska unionen, med undantag för förslag från Europeiska gemenskapernas kommission, som talmannen efter samråd med de särskilda företrädarna för partigrupperna bestämmer skall behandlas på detta sätt.

10 kap.

1 §

Regeringen skall enligt 10 kap. 6 § regeringsformen fortlopande informera riksdagen om vad som sker inom ramen för samarbetet i Europeiska unionen.

Regeringen skall varje år till riksdagen lämna en skrivelse med berättelse över verksamheten i Europeiska unionen.

Regeringen skall redovisa sitt agerande i Europeiska unionen för riksdagen.

Regeringen skall redovisa sitt agerande i Europeiska unionen för riksdagen *samt* varje år lämna en skrivelse med berättelse över verksamheten i Europeiska unionen till riksdagen.

Utskottens skyldighet att följa EU-arbetet

Utskottens arbete med EU-frågor

3 §

Utskotten skall följa arbetet i Europeiska unionen inom de ämnesområden som för varje utskott anges i 4 kap. 4–6 §§ med tillhörande tilläggsbestämmelser.

Regeringen skall överlägga med utskotten i de frågor rörande arbetet i Europeiska unionen som utskotten bestämmer. Dessa överläggningar får äga rum offentligt i enlighet med bestämmelserna om öppna utskottssammanträden i 4 kap. 13 § med tilläggsbestämmelser.

Om minst fem av ledamöterna i ett utskott begär det, skall utskottet besluta att överlägga med regeringen enligt andra stycket. Utskottet får avslå en sådan begäran om den begärda åtgärden skulle fördröja frågans behandling så att avsevärt men skulle uppkomma. Utskottet

Beträffande statliga myndigheters skyldighet att lämna upplysningar till utskotten finns bestämmelser i 4 kap. 11 §.

skall i så fall i sitt protokoll redovisa skälen till att begäran har avslagits.

Beträffande *regeringens och andra* statliga myndigheters skyldighet att lämna upplysningar i *EU-frågor* till utskotten finns bestämmelser i 4 kap. 11 §.

Behandlingen av EU-dokument

4 §

På det sätt som anges i denna paragraf skall riksdagen behandla de grönböcker och vitböcker som skall tillställas riksdagen enligt protokollet om de nationella parlamentens roll i Europeiska unionen. Talmannen får efter samråd med de särskilda företrädarna för partigrupperna bestämma att även andra dokument från Europeiska unionen, med undantag för förslag från Europeiska gemenskapernas kommission, skall behandlas på samma sätt.

Kammaren skall med tillämpning av 4 kap. 1 och 7 §§ för granskning hänvisa ett sådant dokument till berört utskott enligt bestämmelserna i 4 kap. 4–6 §§ med tillhörande tilläggsbestämmelser.

Vid utskottets granskning av dokumentet är 4 kap. 8 § tillämplig. Utskotten skall inhämta behövliga upplysningar från regeringen.

Utskottet skall redovisa sin granskning i ett utlåtande till kammaren. Vid beslutet om utlåtandet är 4 kap. 15 och 16 §§ tillämpliga.

Kammaren beslutar om utlåtandet med tillämpning av reglerna i 4 kap. 10 §, 5 kap. 1, 3–7 och 10 §§ med tillhörande tilläggsbestämmelser.

Beträffande regeringens och andra statliga myndigheters skyldighet att lämna upplysningar i EU-frågor till utskotten finns bestämmelser i 4 kap. 11 §.

4 §

För samråd enligt 10 kap. 6 § regeringsformen skall riksdagen för varje valperiod inom sig tillsätta en nämnd för Europeiska unionen (EU-nämnden).

EU-nämnden skall bestå av ett udda antal ledamöter, lägst femton.

Vid nämndens sammanträden har varje partigrupp som är representerad i nämnden rätt att ersätta en ledamot i nämnden med en ledamot av det utskott vars område berörs av de frågor som nämndens överläggningar med regeringen rör. Denna rätt har dock inte en partigrupp som redan har en ledamot eller suppleant i nämnden som samtidigt är ledamot av det berörda utskottet.

5 §

5 §

Regeringen skall underrätta EU-nämnden om frågor som *avses bli behandlade* i Europeiska unionens råd. Regeringen skall också rådgöra med nämnden om hur förhandlingarna i rådet skall föras inför *beslut som regeringen bedömer som betydelsefulla och i andra frågor som nämnden bestämmer.*

Om minst fem av ledamöterna i EU-nämnden begär det, skall nämnden besluta att regeringen skall rådgöra med nämnden enligt första stycket. Nämnden får avslå en sådan begäran om den begärda åtgärden skulle fördröja frågans behandling så att avsevärt men skulle uppkomma. Nämnden skall i så fall i sitt protokoll redovisa skälen till att begäran har avslagits.

6 §

Regeringen skall underrätta EU-nämnden om frågor som *skall beslutas* i Europeiska unionens råd. Regeringen skall också rådgöra med nämnden om hur förhandlingarna i rådet skall föras inför *besluten i rådet.*

Regeringen skall överlägga med EU-nämnden i andra frågor rörande arbetet i Europeiska unionen när nämnden på grund av särskilda skäl påkallar sådan överläggning.

Regeringen skall rådgöra med nämnden inför möten i Europeiska rådet.

7 §

EU-nämnden skall sammanträda inom stängda dörrar. Nämnden får dock besluta att ett sammanträde *till den del det avser inhämtande av upplysningar* helt eller delvis skall vara offentligt.

EU-nämnden skall sammanträda inom stängda dörrar. Nämnden får dock besluta att ett sammanträde helt eller delvis skall vara offentligt.

Nämnden får medge att även någon annan än en ledamot, en suppleant, ett statsråd, en tjänsteman som åtföljer statsrådet eller en tjänsteman i nämnden är närvarande vid ett slutet sammanträde.

Vid en offentlig del av ett sammanträde är företrädare för en statlig myndighet inte skyldig att lämna en uppgift för vilken sekretess gäller hos myndigheten.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2007.

BILAGA 3

Lagutskottets yttrande 2005/06:LU1y

Riksdagen i en ny tid

Till konstitutionsutskottet

Riksdagsstyrelsen har i en framställning till riksdagen (2005/06:RS3) den 14 december 2005 beslutat att till riksdagen – för dess bedömning och beslut – överlämna 2002 års riksdagskommittés huvudbetänkande Riksdagen i en ny tid. Framställningen har hänvisats till konstitutionsutskottet.

Konstitutionsutskottet har den 2 februari 2006 beslutat att bereda övriga utskott och EU-nämnden tillfälle att senast den 24 mars 2006 avge yttrande över framställningen jämte de med anledning av framställningen väckta motionerna.

Lagutskottet har beslutat avge yttrande över förslagen om utskottsindelningen och ärendefördelningen mellan utskotten (avsnitt 5.2.10) i den del som gäller överföringen av lagutskottets och bostadsutskottets beredningsområden till ett nytt utskott benämnt civilutskottet – dvs. den del vari lagutskottet är specifikt berört av förslagen.

Utskottets överväganden

Nuvarande ordning och dess bakgrund

Den nuvarande ordningen med fackutskott och ett lagutskott har sitt ursprung i förslag av Grundlagsberedningen, som i sitt betänkande Ny utskottsorganisation (SOU 1969:62) föreslog en grundläggande omläggning av utskottssystemet med införandet av en ordning med fackutskott som skulle bereda såväl lagstiftnings- som budgetärenden. Fackutskottsprincipen blev dock inte utan undantag. Riksdagen fick bestämma att det skall finnas ett utskott för beredning av ärenden rörande civillag (8 kap. 2 § regeringsformen och 4 kap. 6 § första stycket tredje meningen riksdagsordningen). Med stöd av den sistnämnda bestämmelsen har riksdagen beslutat att det skall finnas ett lagutskott (riksdagsordningens tilläggsbestämmelser 4.2.1 och 4.6.5).

Grundlagsberedningen (s. 72 f.) pekade bl.a. på att den civilrättsliga lagstiftningen på skilda områden i viss mån följde likartade principer och fann att det förelåg ett behov av överblick över hela detta lagstiftningsfält. Därutöver anförde beredningen att ärendenas anknytning till bestämda sakområden ofta är ganska svag och att de i stor utsträckning framstår som politiskt eller i varje fall partipolitiskt oomstridda. Dessa förhållanden utgjorde, enligt Grundlagsberedningen, skäl för att – med avsteg från fackindelningsgrundsatsen – förlägga beredningen av den centrala civilrätten samt utöknings- och konkursrätten till ett speciellt civillagsutskott.

Nuvarande ordning innebär att lagutskottet skall bereda ärenden om (1) äktenskaps-, föräldra-, ärvda-, handels-, jorda- och utökningsbalkarna och lagar som ersätter eller anknyter till föreskrifter i dessa balkar, i den mån ärendena inte tillhör ett annat utskotts beredning, (2) försäkringsavtalsrätt, (3) bolags- och föreningsrätt med undantag för bostadsrätt, (4) växel- och checkrätt, (5) skadeståndsrätt, (6) immaterialrätt, (7) transporträtt, (8) konkursrätt, (9) konsumenträtt, (10) internationell privaträtt samt (11) lagstiftning i andra ärenden av allmänt privaträttslig beskaffenhet.

Som närmare redovisats av riksdagskommittén (s. 90 f.) har ett antal utredningar och kommittéer under årens lopp lagt fram flera olika förslag rörande utskottsindelningen och ärendefördelningen mellan utskotten. Samtliga förslag om utskottssammanslagningar har, såvitt avser lagutskottet, gått ut på att lagutskottet och justitieutskottet borde slås samman.

I samband med budgetreformen år 1996, med en indelning av den statliga budgeten i olika utgiftsområden, var lagutskottet föremål för sådana överväganden. Riksdagsutredningen anförde då (förs. 1993/94:TK3 s. 22) att lagutskottet utgjorde ett speciellt problem. Skälet till detta var att lagutskottet väsentligen var ett lagstiftningsutskott. De budgetfrågor utskottet handhade låg, enligt utredningen, inom så vitt skilda områden att de i utred-

ningens förslag fördelades på en rad olika utgiftsområden. Enligt utredningen var därför alternativet antingen att behålla lagutskottet som ett rent lagstiftningsutskott eller slå samman det med justitieutskottet.

Den av talmanskonferensen därefter tillsatta arbetsgruppen för behandling av vissa frågor rörande riksdagens arbete (förs. 1995/96:TK2 s. 6) kom fram till att lagutskottet skulle få finnas kvar och behålla sitt beredningsansvar för den centrala civilrättsliga lagstiftningen. Vidare skulle lagutskottet ha kvar beredningsansvaret även för lagstiftningen inom de sakområden där utskottet inte längre var budgetberedande, däribland lagstiftningen om konsumenträtten.

Riksdagen ställde sig bakom arbetsgruppens förslag. I sak innebar ändringarna med anledning av budgetreformen att lagutskottet fr.o.m. den 1 april 1996 inte bereder ärenden om anslag (bet. 1995/96:KU21 s. 8).

För bostadsutskottets del innebär den nuvarande ordningen (riksdagsordningens tilläggsbestämmelse 4.6.16) att utskottet skall bereda ärenden om (1) bostadspolitik, (2) hyra, bostadsrätt och tomträtt, (3) vattenrätt, (4) bebyggelseplanläggning, (5) byggnadsväsendet, (6) fysisk planering, (7) expropriation, fastighetsbildning och lantmäteriväsendet, (8) länsförvaltningen och rikets administrativa indelning samt (9) sådana kommunfrågor som inte tillhör något annat utskotts beredning.

Därutöver bereder bostadsutskottet ärenden om anslag inom utgiftsområde 18 Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande. I utgiftsområdet ingår bl.a. anslagen 21:1 Bostadsbidrag, 31:2 Rängebidrag, 31:14 Bidrag till installation av hissar och 31.1 Länsstyrelserna m.m.

Riksdagskommitténs förslag

Riksdagskommitténs förslag om utskottsindelningen och ärendefördelningen mellan utskotten (s. 104 f.) innebär att lagutskottets och bostadsutskottets beredningsområden överförs till ett nytt utskott benämnt civilutskottet, att beredningsområdet för det nya utskottet begränsas på så sätt att lagutskottets nuvarande ärenden rörande utsökningsbalken överförs till skatteutskottet, växel- och checkrätt till finansutskottet, transporträtt till trafikutskottet och immaterialrätt till näringsutskottet.

Beredningsområdet för det nya utskottet föreslås därutöver begränsas genom att bostadsutskottets nuvarande ärenden om länsförvaltning och rikets administrativa indelning samt sådana kommunfrågor som inte tillhör något annat utskotts beredningsområde överförs till konstitutionsutskottet.

I det förslag till ändringar i riksdagsordningen som riksdagskommittén lagt fram (s. 186) anges det föreslagna nya civilutskottets beredningsområde i tilläggsbestämmelse 4.6.5 i inte mindre än 14 olika punkter innefattande vitt skilda rättsområden.

Civilutskottet skall, enligt kommitténs förslag, bereda ärenden om (1) äktenskaps-, föräldra-, ärvda-, handels- och jordabalkarna och lagar som ersätter eller anknyter till föreskrifter i dessa balkar, i den mån ärendena inte tillhör ett annat utskotts beredning, (2) försäkringsavtalsrätt, (3)

bolags- och föreningsrätt, (4) skadeståndsrätt, (5) konkursrätt, (6) konsumentpolitik, (7) internationell privaträtt, (8) lagstiftning i andra ärenden av allmänt privaträttslig beskaffenhet, (9) bostadspolitik, (10) vattenrätt, (11) bebyggelseplanläggning, (12) byggnadsväsendet, (13) fysisk planering samt (14) expropriation, fastighetsbildning och lantmäteriväsendet.

Vidare föreslår riksdagskommittén att ärenden om anslag inom utgiftsområde 18 Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande skall beredas av det föreslagna civilutskottet. Enligt vad kommittén anfört (s. 102) skulle till detta utgiftsområde kunna föras budgetansvaret för Konsumentverket, varigenom man, enligt kommittén, skulle uppnå att lagstiftnings- och budgetärenden på konsumentpolitikens område bereddes i ett och samma utskott.

Lagutskottets beredningsområde – civilrätt

I lagutskottets beredningsområde ingår bl.a. familjerätten (regler om exempelvis äktenskap, partnerskap, sambor, fader- och moderskap, vårdnad om barn, förmynderskap, arv och bodelning), associationsrätten (regler om exempelvis aktiebolag, handelsbolag, enkla bolag och stiftelser samt lagstiftningen om bokföring, redovisning och revision), förmögenhetsrätten (regler om exempelvis avtal av olika slag, köp av lös egendom, skuldebrev och skadestånd), konsumenträtt (regler om exempelvis konsumentköp och konsumentkrediter), fastighetsrätten (regler om exempelvis köp av fast egendom, panträtt, servitut och arrende, dock inte hyresrätt), immaterialrätten (regler om exempelvis upphovsrätt, patent och varumärken), insolvensrätten (regler exempelvis om konkurs, skuldsanering och lönegaranti), utökningensrätten (regler om exempelvis utmätning och exekutiv försäljning) och den internationella privaträtten (dvs. regler om hur man skall avgöra privaträttsliga mellanhavanden med anknytning till flera länder, s.k. lagvalsregler).

Lagutskottets beredningsområde är synnerligen omfattande; i princip hela civilrätten eller privaträtten – med dess rika och mångskiftande innehåll – ingår i beredningsområdet.

Civilrätten eller privaträtten omfattar frågor som gäller rättsförhållanden mellan enskilda, dvs. föreskrifter om enskildas personliga och ekonomiska förhållanden inbördes – föreskrifter om rätt till släktnamn, om äktenskap och föräldraskap, om arv och testamente samt om familjeförhållanden i övrigt, om rätt till fast och lös egendom, om avtal samt om bolag, föreningar, samfälligheter och stiftelser (jfr engelskans civil law = laws relating to people's rights and agreements between individuals, private law = law as it refers to individuals). Det rör sig således om frågor som typiskt sett rör fysiska och juridiska personers enskilda liv gentemot andra fysiska och juridiska personers enskilda liv.

Som en allmän motsats till privaträtten eller civilrätten brukar ställas offentlig rätt, i vid bemärkelse innefattande bl.a. statsrätt, förvaltningsrätt, skatterätt, straffrätt och processrätt – dvs. föreskrifter om det allmänna

samt föreskrifter om rättsförhållandet mellan enskilda och det allmänna (jfr engelskans public law = law which affects the people or the public as a whole, such as administrative and constitutional law).

De flesta propositioner och skrivelser som hänvisas till lagutskottet har i Regeringskansliet beretts i Justitiedepartementet, enheten för fastighetsrätt, enheten för familjerätt och allmän förmögenhetsrätt, enheten för immaterialrätt och transporträtt samt i Jordbruksdepartementet, konsumentenheten. Vissa lagförslag rörande redovisning i kreditinstitut, värdepappersbolag och försäkringsföretag har inom Regeringskansliet beretts i Finansdepartementet, finansmarknadsavdelningen.

Bostadsutskottets beredningsområde – offentlig rätt

I bostadsutskottets beredningsområde ingår bl.a. lagstiftning som har ett intimt samband med utbyggnad av infrastruktur (exempelvis vägar, ledningar och byggnader). Vid sådana utbyggnader är det ofta nödvändigt att utnyttja annans mark. Förutom i expropriationslagen (1972:719) finns bestämmelser om tvångsvis markåtkomst i bl.a. fastighetsbildningslagen (1970:988), ledningsrättslagen (1973:1144) samt plan- och bygglagen (1987:10). Inom plan- och bygglagstiftningen ges vidare regler för hur marken får användas (exempelvis krav på byggnaders utförande och lokalisering) och i fastighetsbildningslagen hur den får delas och sammanläggas. De nämnda lagarna är i allt väsentligt av offentligrättslig karaktär.

En inte obetydlig del av bostadsutskottets frågor har starka miljörättsliga inslag. Sålunda bereder utskottet ett flertal frågor som regleras i miljöbalken. Det handlar bl.a. om villkoren för tillstånd till olika vattenföretag eller i vilka geografiska områden som viss etablering (exempelvis större vindkraftverk) kan tillåtas. Ofta har även frågor som regleras i plan- och bygglagen starka miljöinslag (exempelvis hur buller- och luftkvalitetskrav skall hanteras i detaljplaneprocessen). Till det miljö- och offentligrättsliga området hör också lagen (1970:244) om vatten- och avloppsanläggningar (va-lagen). Liksom i plan- och bygglagen finns även i va-lagen regler om statlig kontroll av vissa kommunala beslut på respektive område. Också de miljörättsliga reglerna och de statliga kontrollreglerna är till sin natur av offentligrättslig karaktär och sätter, liksom annan lagstiftning inom beredningsområdet, gränser för hur fastigheter får användas.

Inom ramen för bostadspolitiken handlägger bostadsutskottet också frågor om bostadsbidrag.

De propositioner och skrivelser som hänvisas till bostadsutskottet har i Regeringskansliet beretts inom Miljö- och samhällsbyggnadsdepartementet, Justitiedepartementet, enheten för fastighetsrätt, Finansdepartementet, länsstyrelsenheten, Jordbruksdepartementet, naturresurs- och sameenheten, och Socialdepartementet, socialförsäkringsenheten.

Utskottets överväganden och ställningstaganden

Lagutskottet vill inledningsvis erinra om att konstitutionsutskottet i tidigare liknande sammanhang uttalat att det endast undantagsvis bör komma i fråga att riksdagen av t.ex. starka arbetsfördelningsskäl mot båda eller endera utskottens vilja beslutar att överföra ärendegrupper från ett utskott till ett annat (bet. KU 1982/83:31 s. 14). Enligt lagutskottets mening måste dessa uttalanden göra sig än mer gällande när fråga är om en sammanläggning av två i dag väl fungerande utskott.

Lagutskottet anser att också de i tidigare liknande utredningssammanhang framförda synpunkterna, att det finns ett stort värde i att den centrala civilrätten bereds samlat i ett renodlat civillagutskott, alltjämt äger giltighet och måste väga tungt inför ett ställningstagande till riksdagskommitténs förslag. På skilda områden följer den civilrättsliga lagstiftningen likartade principer, och det föreligger ett fortlöpande behov av överblick över hela detta lagstiftningsfält. Nyttan med en sådan överblick skulle gå förlorad om riksdagskommitténs förslag blev verklighet.

De överväganden som i dessa avseenden gjordes av Grundlagsberedningen för snart 40 år sedan har under årens lopp visat sig stå sig väl. Den civilrättsliga lagstiftningen rör för den enskilda människan viktiga frågor som principiellt sett förtjänar den grundliga och genomarbetade beredning som kan åstadkommas i ett för civilrätten separat, eget, utskott. De politiska och andra värderingar och överväganden som måste göras i många av de civilrättsliga lagstiftningsärendena är av en annan karaktär än de som måste göras i ett budgetärende eller i offentligrättsligt lagstiftningsärende som ju oftast syftar till att genomföra en viss politik eller snabbt skapa förändringar på ett visst politikområde. Civilrättsliga lagförslag har av Grundlagsberedningen, till skillnad från offentligrättsliga lagförslag, inte setts som ett instrument för att genomföra en bestämd politik från statens sida på ett visst område (SOU 1969:62 s. 73).

I sammanhanget bör också påpekas att den civilrättsliga lagstiftningen inom Regeringskansliet handläggs inom ett departement, Justitiedepartementet. Lagstiftning om exempelvis immaterialrätt och transporträtt behandlas således inte inom Näringsdepartementet utan inom en särskild lagstiftningsenhet inom Justitiedepartementet. Näringsdepartementet har däremot, enligt förordningen (1996:1515) med instruktion för Regeringskansliet, myndighetsansvaret för Patent- och registreringsverket och Patentbesvärsrätten samt ansvarar för förvaltningsärenden som rör immaterialrätt med undantag av upphovsrätt.

En annan viktig utgångspunkt inför ett ställningstagande till riksdagskommitténs förslag är att den nuvarande ordningen med ett lagutskott utan del i budgetprocessen inte har föranlett några gränsdragningssvårigheter eller andra problem gentemot andra utskott. Även om exempelvis näringsutskottet bereder anslagsfrågorna på konsumentområdet har detta inte inneburit några svårigheter för lagutskottet att gentemot näringsutskottet hantera konsumenträtten och vice versa. Därtill kommer att de farhågor

som uttalades i samband med budgetreformen, att ett lagutskott utan del i budgetprocessen skulle bli mindre attraktivt för ledamöter, inte har besannats.

Inte heller arbetsbelastningen motiverar, enligt utskottets mening, en sammanslagning eller i övrigt några förändringar rörande lagutskottet och dess beredningsområde. Utskottet vill därvid särskilt peka på att intensiteten i lagstiftningsarbetet på utskottets beredningsområde har stigit under senare år och lagstiftningsärendena blivit alltmer komplicerade. En av flera bidragande orsaker härtill är att den EU-relaterade lagstiftningen gjort sig alltmer gällande på många områden. Flertalet av de rättsområden som omfattas av lagutskottets beredningsansvar har direkt anknytning till EG:s regelverk. Detta gäller bl.a. konsumenträtten, immaterialrätten, associationsrätten inklusive redovisning, transporträtten, försäkringsavtalsrätten, insolvens- och utsökningsrätten samt den internationellt privaträttsliga lagstiftningen. Under senare tid har även familjerätten kommit att beröras av samarbetet inom EU. Utvecklingen torde med all sannolikhet komma att accelerera.

Dessa inledande synpunkter och iakttagelser torde vara värda att beakta inför ställningstagandena till riksdagskommitténs förslag.

Riksdagskommittén anser det önskvärt med en minskning av antalet utskott och att den mest näraliggande tanken att åstadkomma detta är att lägga samman två utskott med angränsande beredningsområden. Vidare uttalar riksdagskommittén att man med en sådan sammanläggning i bästa fall löser gränsdragningsproblem som funnits och minskar behovet av samverkan mellan utskott i beredningsprocessen. Skälet för en reduktion av antalet utskott är, enligt riksdagskommittén, önskvärheten i att de partier som är representerade i riksdagen ges möjlighet att delta i ärendeberedningen utan att för den skull proportionaliteten i utskottets sammansättning minskar (s. 101).

Enligt lagutskottets mening tillgodoser inte en minskning av antalet utskott från 16 till 15 önskemålet att alla partier som kan vara representerade i riksdagen får möjlighet att delta i utskottens ärendeberedning. För att åstadkomma en sådan ordning torde, såvitt utskottet kan bedöma, fler utskott behöva slås samman.

En annan grundläggande invändning mot riksdagskommitténs förslag är, enligt lagutskottets mening, att det inte finns någon närmare koppling mellan de frågor som i dag behandlas i lagutskottet och i bostadsutskottet som kan utgöra underlag för en sammanslagning. Bostadsutskottets beredningsområde är relativt homogent utmejslat efter fackområdesprincipen. Till skillnad från vad som gäller för den civilrättsliga lagstiftningen är det för bostadsutskottets del fråga om regler som framför allt har till syfte att reglera förhållandet mellan enskilda och det allmänna. Beredningsområdet har således starka inslag av offentlig rätt. Den enda koppling som finns till lagutskottet är bestämmelserna i 12 och 13 kap. jordabalken om hyra respektive tomträtt samt bostadsrättslagen (1991:614). Dessa delar av bostadsut-

skottets beredningsområde, som kan sägas vara av mer civilrättslig än offentligrättslig karaktär, fördes från lagutskottet till bostadsutskottet år 1985. Bland motiven för detta framfördes framför allt att ärenden om hyra och bostadsrätt hade fått en alltmer bostadspolitisk inriktning medan de civilrättsliga aspekterna fått en mer undanskymd plats. Förslaget hade tagits upp i framställningar från de två utskotten (bet. KU 1984/85:36 s. 21).

Utskottet kan för sin del inte se att det uppkommer några samordningsvinster med en sammanslagning av lagutskottet och bostadsutskottet. De mycket begränsade beröringspunkter som finns och som redovisats ovan är, enligt lagutskottets mening, inte tillräckligt för en så genomgripande åtgärd som en sammanslagning av de båda utskotten. Därtill kommer att några gränsdragningsproblem mellan lagutskottet och bostadsutskottet aldrig förekommit. Endast i ett fåtal ärenden har det förekommit behov av samverkan mellan de båda utskotten, vilka tillgodosetts genom att utskottet avgett yttranden.

I sammanhanget kan vidare noteras att Lunds universitet, statsvetenskapliga institutionen i sitt yttrande till konstitutionsutskottet över riksdagskommitténs förslag uttalat att kommitténs skäl för en sammanslagning av bostads- och lagutskotten förefaller svaga. Kopplingen mellan de två utskottens uppgifter är svag. Om huvudsyftet vore att åstadkomma en jämnare arbetsbelastning mellan utskotten vore det, enligt universitetets mening, rimligt att göra en mer generell översyn; försvarsutskottets arbetsbelastning är t.ex. jämförelsevis ringa.

Riksdagskommitténs förslag att överföra ärenden rörande utskökningsbalken till skatteutskottet, växel- och checkrätt till finansutskottet, transporträtt till trafikutskottet och immaterialrätt till näringsutskottet är inte genomtänkt. Om förslaget genomförs kommer civilrätt och offentlig rätt att blandas, inte bara i det föreslagna civilutskottet utan också i ytterligare utskott, och den önskvärda civilrättsliga överblicken riskerar att gå helt förlorad. Därtill skulle, såvitt lagutskottet kan bedöma, betydande samordningsproblem uppkomma.

Riksdagskommitténs argument för att över huvud taget flytta ärendegrupper från det föreslagna civilutskottet är, såvitt lagutskottet kan utläsa, inte att det nya utskottet skulle få ett för stort beredningsområde utan att överflyttningen skulle göra civilutskottets beredningsområde mindre heterogent (s. 102).

Enligt lagutskottets uppfattning är lagutskottets nuvarande beredningsområde en väl sammanhållen enhet. Om man däremot, såsom riksdagskommittén har gjort, väljer att inte se den centrala civilrätten som en sammanhållen odelbar enhet – utan som ett heterogent område – kan man bara konstatera att lagutskottet redan nu har ett heterogent beredningsområde och att det nya utskottet skulle få ett än mer heterogent beredningsområde, även om vissa ansvarsområden flyttas till andra utskott i enlighet

med riksdagskommitténs förslag. Således gör en överflyttning av utskökningsbalken, transporträtten och immaterialrätten med detta synsätt inte någon större skillnad.

Riksdagskommitténs påstående (s. 103) att utskökningsbalken skulle ha ett lösligare samband med utskottets övriga beredningsområde är inte riktigt. Tvärtom finns ett odelbart samband mellan utskökningsbalken och allmänna regler om fordringsförhållanden och fordringar samt deras betalningar, som i fall då dessa inte sker i rätt tid kan leda till generalexekution, dvs. konkurs, eller specialexécution, dvs. utmätning, eller till skuldsanering eller företagsrekonstruktion. Den ordning i vilken betalningsanspråken skall tillgodoses vid konkurs och utmätning regleras i förmånsrättslagen (1970:979) och i utskökningsbalken. Att inte hålla insolvensrätten samlad skulle, enligt utskottets mening, vara direkt olämpligt och innebära stora samordningssvårigheter. Skatteverkets och exekutionsväsendets anslagsmässiga koppling till skatteutskottet är inte tillräckliga skäl för en överföring av utskökningsbalken till skatteutskottets beredningsområde.

Beträffande förslaget att överföra beredningsområdet växel- och checkrätt till finansutskottet vill lagutskottet upplysa om att det åtminstone under de senaste 20 åren inte förekommit något enda lagstiftningsärende av vikt på detta nu nästan "avsomnade" rättsområde.

När det sedan gäller transporträtten är en överföring till trafikutskottet förenad med likartade bekymmer som när det gäller förslaget om utskökningsbalkens överföring till skatteutskottet. Transporträtten är ett omfattande civilrättsligt rättsområde. I området ingår bl.a. sjölagen (1994:1009), järnvägstrafiklagen (1985:192) och annan lagstiftning innefattande sådan central civilrätt såsom avtalsrätt (frågor om befraktningsavtal, s.k. konossement), försäkringsavtalsrätt (transportförsäkringar, skadeförsäkringar, passagerarförsäkringar), skadeståndsrätt (redares skadeståndsansvar för oljeskador, flygpassagerares rätt till ersättning vid nekad ombordstigning), associationsrätt (partrederier). Exempelen kan mångfaldigas. Transporträtten baseras nästan uteslutande på internationella konventioner. Med undantag för prefixet "transport" finns egentligen inte några som helst anknytningar till trafikutskottets nuvarande beredningsområde. Som tidigare redovisats bereds lagstiftningen om transporträtt i Regeringskansliet inom Justitiedepartementet, enheten för immaterialrätt och transporträtt. Om riksdagskommitténs förslag i denna del genomförs kan lagutskottet redan nu förutskicka att det i flertalet lagstiftningsärenden blir samordningssvårigheter mellan lagutskottet och trafikutskottet.

Immaterialrätten – bl.a. upphovsrätt och industriellt rättsskydd – rymmer en mångfacetterad verklighet. Som tidigare redovisats har inom Regeringskansliet Näringsdepartementet myndighetsansvaret för Patent- och registreringsverket och Patentbesvärsträtten samt ansvar för immaterialrättsliga förvaltningsärenden, utom upphovsrättsliga, medan det huvudsakliga ansvaret för lagstiftningen ligger på Justitiedepartementet. Ser man till önskemålet att lagstiftnings- och budgetärenden inom ett och samma ämnesområde

skall beredas i samma utskott ligger det närmare till hands att föreslå en överflyttning av upphovsrätten och kanske också lagstiftningen om mönsterskydd till kulturutskottet samt växtförädlarrättslagen (1997:306) till miljö- och jordbruksutskottet.

Enligt lagutskottets mening bör emellertid hela immaterialrätten allt framtgent behållas samlad inom lagutskottets beredningsområde. De ovan anförda skälen för att lagutskottet bör behålla beredningsansvaret för utskottsbalken och transporträtten gör sig gällande också i denna del.

I övrigt vill lagutskottet med anledning av vad riksdagskommittén anført om immaterialrätten anföra följande. När det gäller WTO-förhandlingarna, som riksdagskommittén hänvisar till (s. 103), är det visserligen riktigt att immaterialrätten däri spelar en växande roll. De lagstiftningsärenden som lagutskottet haft den senaste tiden och kan förväntas få under en överblickbar framtid rör dock inte direkt TRIPs-avtalet utan handlar om genomförande av EG-direktiv och antagande av immaterialrättsliga konventioner vid sidan av TRIPs-avtalet, även om direktiven och konventionerna naturligtvis måste vara anpassade till kraven i TRIPs-avtalet. Det internationella förhandlingsarbetet, som mest påverkar och i framtiden kan förutses påverka den svenska lagstiftningen inom immaterialrätten, bedrivs således fortfarande inom ramen för WIPO och inom EU. Att kopplingen mellan immaterialrätt och näringsutskottets nuvarande beredningsområde är ringa illustreras väl av det faktum att några yttranden från näringsutskottet till lagutskottet så gott som aldrig förekommit inom ramen för detta beredningsområde.

Vad gäller riksdagskommitténs förslag rörande budgetansvaret för Konsumentverket (s. 102) vill utskottet peka på att några motsvarande förslag inte förts fram beträffande övriga närliggande anslag inom utgiftsområde 24, nämligen anslagen 40:1 Marknadsdomstolen, 40:3 Allmänna reklamationenämnden, 40:4 Fastighetsmäklarnämnden, 40:5 Åtgärder på konsumentområdet och 40:6 Bidrag till miljömärkning av produkter.

Därutöver vill utskottet väcka frågan om inte det av riksdagskommittén framlagda förslaget borde ha föranlett förslag till ändringar också i 4 kap. 6 § första stycket riksdagsordningen och i tilläggsbestämmelsen 4.6.3 om skatteutskottets beredningsområde.

När det gäller namnet på det föreslagna nya utskottet har lagutskottet också invändningar. Civilutskottet säger, som även riksdagskommittén är inne på, mycket lite om vad beredningsområdet innehåller. Ordet "civil" för tankarna till ord och begrepp som exempelvis "allmänt medborgerlig; icke militär; som gäller tvistemål".

Sammanfattningsvis anser utskottet att någon sammanslagning av lagutskottet och bostadsutskottet inte bör ske. Om det anses nödvändigt att minska antalet utskott bör ytterligare överväganden och förslag komma till stånd.

Stockholm den 23 mars 2006

På lagutskottets vägnar

Inger René

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Inger René (m), Marianne Carlström (s), Raimo Pärssinen (s), Jan Ertsborn (fp), Christina Nenes (s), Hillevi Larsson (s), Yvonne Andersson (kd), Tasso Stafilidis (v), Maria Hassan (s), Bertil Kjellberg (m), Rezene Tesfazion (s), Martin Andreasson (fp), Viviann Gerdin (c), Anneli Särnblad (s), Henrik von Sydow (m), Pia Nilsson (s) och Johan Löfstrand (s).

BILAGA

Vissa uppgifter om lagutskottets verksamhet riksmötena 2000/01–2005/06

Riksmötet 2000/01

Propositioner, förslag och motioner: 10 propositioner och 1 förslag från Riksdagens revisorer samt omkring 20 motionsyrkanden som väcktes med anledning av dessa och närmare 180 motionsyrkanden från den allmänna motionstiden åren 1999 och 2000.

Sammanträden: 24.

Sammanträdestid: 20 timmar.

Betänkanden: 24 (3 om skadeståndsrätt, 4 om familjerätt, 2 om internationell privaträtt, 2 om immaterialrätt, 7 om associationsrätt- och avtalsrätt, 1 om konsumenträtt, 2 om fastighetsrätt, 2 om insolvens- och utsökningsrätt och 1 om sjö rätt).

Yttranden: 2.

Riksmötet 2001/02

Propositioner, skrivelser, förslag och motioner: 17 propositioner, 2 skrivelser, 1 förslag från Riksdagens revisorer och närmare 140 motionsyrkanden som väcktes med anledning av dessa samt 50 motionsyrkanden från den allmänna motionstiden år 2000 och drygt 300 motionsyrkanden från den allmänna motionstiden år 2001.

Sammanträden: 31.

Sammanträdestid: 37 timmar.

Betänkanden: 33 (7 om familjerätt, 2 om internationell privaträtt, 2 om fastighetsrätt, 1 om allmän förmögenhetsrätt, 3 om skadeståndsrätt, 3 om konsumentpolitik, 4 om konsumenträtt, 1 om elektronisk handel, 3 om insolvens- och utsökningsrätt, 4 om associations- och avtalsrätt, 2 om immaterialrätt och 1 om sjö rätt).

Yttranden: 2.

Riksmötet 2002/03

Propositioner, skrivelser och motioner: 8 propositioner, 1 skrivelse och drygt 40 motionsyrkanden som väcktes med anledning av dessa samt drygt 200 motionsyrkanden från den allmänna motionstiden år 2002.

Sammanträden: 32.

Sammanträdestid: 35 timmar.

Betänkanden: 19 (2 om familjerätt, 2 om fastighetsrätt, 1 om allmän förmögenhetsrätt, 2 om skadestånds- och försäkringsrätt, 2 om konsumentpolitik och konsumenträtt, 2 om insolvensrätt, 4 om associationsrätt, 1 om immaterialrätt, 1 om transporträtt och 1 om sjörätt).

Riksmötet 2003/04

Propositioner och motioner: 15 propositioner och närmare 70 motionsyrkanden som väcktes med anledning av dessa samt drygt 70 motionsyrkanden från den allmänna motionstiden år 2002 och omkring 300 motionsyrkanden från den allmänna motionstiden år 2003.

Sammanträden: 32.

Sammanträdestid: 40 timmar.

Betänkanden: 29 (4 om familjerätt, 2 om fastighetsrätt, 7 om konsumentpolitik och konsumenträtt, 4 om skadestånds- och försäkringsrätt, 1 om sakrätt, 2 om insolvensrätt, 6 om associationsrätt, 2 om immaterialrätt och 1 om sjörätt).

Yttranden: 3.

Riksmötet 2004/05

Propositioner, skrivelser och motioner: 15 propositioner, 1 skrivelse och 114 motionsyrkanden som väcktes med anledning av dessa samt omkring 350 motionsyrkanden från den allmänna motionstiden år 2004.

Sammanträden: 34.

Sammanträdestid: 35 timmar.

Betänkanden: 28 (7 betänkanden om familjerätt, 1 om fastighetsrätt, 3 om konsumentpolitik och konsumenträtt, 2 om skadeståndsrätt, 1 om försäkringsavtalsrätt, 4 om insolvensrätt, 6 om associationsrätt, 3 om immaterialrätt och 1 om sjörätt).

Yttranden: 2.

Riksmötet 2005/06 (såvitt nu kan bedömas)

Propositioner, skrivelser och motioner: 25 propositioner, 1 skrivelse och omkring 75 motionsyrkanden som väcktes med anledning av dessa samt omkring 430 motionsyrkanden från den allmänna motionstiden år 2005.

Sammanträden: omkring 35.

Sammanträdestid: omkring 40 timmar.

Betänkanden: 38 (7 betänkanden om familjerätt, 3 om fastighetsrätt, 4 om konsumentpolitik och konsumenträtt, 1 om försäkringsavtalsrätt, 2 om skadeståndsrätt, 4 om immaterialrätt, 11 om associationsrätt, 4 om insolvensrätt, 1 om internationell privaträtt och 1 om sjörätt).

Yttrande: 1.

BILAGA 4

Utrikesutskottets yttrande 2005/06:UU4y

Riksdagen i en ny tid

Till konstitutionsutskottet

Konstitutionsutskottet har vid sammanträde den 2 februari 2006 (prot. 2005/06:19 § 3) beslutat att bereda övriga utskott och EU-nämnden tillfälle att avge yttrande över riksdagsstyrelsens framställning 2005/06:RS3 Riksdagen i en ny tid jämte motionerna 2005/06:K4–K10.

Utrikesutskottet, som väljer att begränsa sitt yttrande till vissa delar av riksdagsstyrelsens framställning, får med anledning härav framföra följande synpunkter.

Utskottets överväganden

Riksdagens arbete med EU-frågorna

I riksdagsstyrelsens framställning 2005/06:RS3 Riksdagen i en ny tid – Huvudbetänkande av 2002 års riksdagskommitté föreslås ett utökat ansvar för utskotten att följa utvecklingen inom EU. Vikten av att riksdagen tidigt kommer in i dessa frågor framhålls särskilt. Utrikesutskottets erfarenheter från sin snart halvsekelånga befattnings med frågor rörande europeisk integration talar för att så bör ske. Utskottet menar dock att den av Riksdagskommittén förordade inriktningen inte får innebära att riksdagens befattnings med de senare faserna av ärendehantering inom EU, framför allt inom den s.k. kommittologin, försummas, vilket hittills i allt väsentligt varit fallet.

Utrikesutskottet har under ett par år i projektform studerat kommittologin. Inom ramen för detta projekt uppdrogs i slutet av 2004 till riksdagens utredningstjänst (RUT) att ta fram en översiktlig rapport om kommittologins funktionssätt, arbete, omfattning och framtid. I rapporten, som redovisades våren 2005, beskrivs också ett kommissionsförslag om reformer av kommittologin samt de konsekvenser EU:s nya konstitution kan få för kommittologin och, i förlängningen, för den institutionella balansen inom EU.

Begreppet kommittologi syftar på det system för beslutsfattande inom EU som innebär att kommissionen fattar beslut om hur EU:s politik skall genomföras. I beslutsprocessen deltar kommittéer huvudsakligen bestående av tjänstemän från medlemsstaterna. Kommittologin är omfattande och fattar årligen ett stort antal bindande beslut.

Även om kommittologin är föga känd har effekterna av dess beslut återkommande uppmärksammats i medierna, t.ex. i samband med utbrottet av BSE, vid befarad fågelinfluensa eller när det skjutits kor i svenska sommarhagar. Kommittologin har också stor betydelse vid normutfyllnad (på sätt som påminner om regeringens förordningsmakt i Sverige), och på vissa områden förvaltar kommittologikommittéerna budgetmedel till betydande belopp. När motsvarande verksamhet inhemskt bedrivs av svenska myndigheter brukar den återkommande uppmärksammas av riksdagen, t.ex. inom ramen för uppföljnings- och utvärderingsverksamheten.

Enligt utrikesutskottets mening finns det således starka skäl för att riksdagens utskott bör känna ansvar för att följa utvecklingen inom EU också i den del som rör kommittologin och dess verksamhet. Denna aspekt bör framgå av riktlinjerna för riksdagens arbete med EU-frågorna.

Framställningen till riksdagen 2005/06:RS3 innehåller Riksdagskommitténs överväganden rörande konsekvenserna för riksdagens arbete såvida det s.k. konstitutionella fördraget skulle antas. Ett förslag till ändring av riksdagsordningen med anledning av det nya fördraget redovisas också. Något förslag till riksdagsbeslut lämnas dock ej. Utrikesutskottet väljer därför att i detta sammanhang avstå från att framföra synpunkter på den delen av framställningen, men utskottet utgår från att det finns anledning och möjlighet att återkomma i ärendet om ett ikraftträdande av fördraget skulle aktualiseras.

Beredningsarbetet inom utskotten

I framställningen till riksdagen 2005/06:RS3 sägs på s. 105:

När det gäller jämställdhetsfrågor anser kommittén att alla utskott även fortsättningsvis skall ansvara för att ärenden inom deras beredningsråden analyseras utifrån ett jämställdhetsperspektiv.

Enligt utrikesutskottets uppfattning finns starka skäl att sympatisera med den tanke som ligger bakom förslaget. Emellertid har den i detta sammanhang fått ett mindre lyckat uttryck.

Företeelsen att, på sätt som föreslås, integrera aspekter från ett politikområde i andra politikområden (ofta benämnt ”mainstreaming” eller ”generella krav”) är jämförelsevis vanlig. I en rapport från år 2003, Att styra med generella krav i staten – Ett regeringsuppdrag (ESV 2003:30), gör Ekonomistyrningsverket en kartläggning av de sektorsövergripande krav som gäller inom statlig förvaltning och som utmärks av följande:

- de utgår från en sakfråga inom ett politikområde och avser myndigheter och verksamheter inom ett flertal andra politikområden,
- de bygger på internationella eller nationella åtaganden.

I rapporten identifieras utifrån dessa kriterier följande elva huvudområden:

- barnpolitik,
- folkhälsa,
- global utveckling,
- handikappolitik,
- miljöfrågor/hållbar utveckling,
- integrationspolitik/mänskliga rättigheter,
- jämställdhetspolitik,
- regional utvecklingspolitik,
- insatser mot ekonomisk brottslighet,
- totalförsvar och beredskap,
- ungdomspolitik.

Även om kartläggningen har fokus på regeringens styrning av förvaltningen torde det vara så att flertalet av de sektorsövergripande kraven skall gälla också i andra sammanhang. För utrikesutskottet ligger det nära till hands att som exempel på detta peka på politiken för global utveckling, vilken beslutades på grundval av betänkande 2003/04:UU3 och där det är angivet att den svenska politiken på området skall gälla för alla politikområden.

Huruvida det föreligger uttalade krav på att utskotten i sitt beredningsarbete, genom analys eller på annat sätt, skall beakta samtliga sektorsövergripande krav har vid en översiktlig genomgång ej kunnat utrönas.

Riksdagsstyrelsens förslag i denna del kan uppfattas så, att en behjärtansvärd aspekt sätts framför andra, vilka kan vara väl så angelägna. Några närmare överväganden varför så borde bli fallet redovisas ej. I avsaknad av en sammanhållen syn på hur ”mainstreaming”-frågorna skall beaktas i utskottsarbetet är det enligt utskottets mening tveksamt om riksdagsstyrelsens förslag i nu aktuell utformning bör godkännas som riktlinje för arbetet i riksdagens utskott.

Forsknings- och framtidsfrågor, resursfrågor m.m.

Riksdagens arbete och beslut måste, enligt Riksdagskommittén, grundas på bästa möjliga kunskapsunderlag. I detta ligger bl.a. att såväl olika riksdagsorgan som de enskilda ledamöterna får tillgång till kunskap om relevanta forskningsresultat och kvalificerade analyser av samhällsutvecklingen inom olika områden.

Kommittén, som har gjort en översyn av hur forsknings- och framtidsfrågor kan ges ökat utrymme och bättre integreras i riksdagsarbetet, förespråkar att fördjupat arbete med dessa frågor i första hand blir en angelägenhet för den reguljära organisationen inom riksdagen. Det är endast så som kunskaperna kan komma in i riksdagsarbetet och beslutsprocessen samt medverka till väl underbyggda beslut. Det innebär, enligt kommittén, att framför allt utskotten och utskottens kanslier måste ta ett stort ansvar i detta sammanhang. Kommittén anser således att det inte skall etableras några särskilda organisatoriska lösningar för forsknings- och framtidsfrågorna.

Utrikesutskottet delar, utifrån egna erfarenheter, Riksdagskommitténs uppfattning att forskningsfrågorna bör ges en mera framträdande plats i riksdagsarbetet. Egna rön talar också för att arbetet med forsknings- och framtidsfrågor i första hand bör vara en angelägenhet för den reguljära organisationen inom riksdagen, främst för utskotten. Härmed vinnns betydande fördelar genom att aspekter från dessa områden på ett naturligt sätt kan integreras i arbetet med betänkandeberedning, EU-frågorna samt uppföljning och utvärdering. Efter att nyligen i Finlands riksdag ha diskuterat framtidsfrågornas hantering har utskottets uppfattning befasts på denna punkt.

Utskottet delar också Riksdagskommitténs uppfattning att utskotten och utskottens kanslier måste ta ett stort ansvar i detta sammanhang. Vikten av detta understryks om man, som utskottet förespråkar, eftersträvar ett integrerat arbetssätt.

Utskottet noterar att kommittén i sina överväganden – bortsett från att i allmänna ordalag framhålla betydelsen av ”tillgång till kunskap om relevanta forskningsresultat och kvalificerade analyser av samhällsutvecklingen inom olika områden” – i allt väsentligt uppehåller sig vid organisatoriska frågor. Bland annat som en följd av att kommittén inte närmare utvecklar sin syn på forskning respektive framtidsfrågor blir emellertid de framlagda förslagen svårbedömbara.

För en forskningsavsnämning är det naturligtvis av vikt att ha en uppfattning om hur forskningen kan komma in i den egna verksamheten. Kommittén för översyn av den svenska forskningspolitiken (Forskning 2000) framhåller i sitt betänkande Forskningspolitik (SOU 1998:128 s. 17):

Det är givet att forskning har central betydelse i kunskapssamhället. Så var dock också fallet i industrisamhället. En skillnad är att i industrisamhället var det *forskningsresultaten*, oberoende av forskaren, som stod i centrum. I kunskapssamhället är det däremot *forskningsprocessen*, arbetssättet och därmed forskaren, som står i centrum.

När Riksdagskommittén (framst. 2005/06:RS3 s. 122) talar om att det ”I dagens kunskapssamhälle” krävs information om ”forskningsresultat” intar den således, på oklara grunder, en uppfattning som går helt emot Forskning 2000. Skillnaderna i synsätt är inte försumbara, tvärtom är de av betydelse för vilka strategier som bör väljas.

Element från forskning som kan vara av intresse för riksdagsarbetet kan omfatta allt i fråga om att ha en uppfattning om den allmänna utvecklingen på ett visst forskningsområde, via begreppsbildning, till fullödig teoribildningar. Hur forskningsgenererade resultat skall kunna absorberas beror bl.a. på vilken ambitionsnivå som väljs men också på vilken vetenskaplig disciplin som är aktuell. Förutsättningarna för att tillgodogöra sig resultat från exempelvis vetenskaper med ett betydande inslag av tolkning (såsom de juridiska vetenskaperna) är helt annorlunda än när det gäller exakt naturvetenskap. Därtill kommer att betingelserna för att integrera forskningsaspekter kan variera högst väsentligt mellan de olika utskottens beredningsområden.

Denna skissartade problematisering, tillsammans med kommitténs bedömning att ”det måste bli en fråga för varje utskott att avgöra” hur arbetet skall bedrivas, reser frågan varför en av tyngdpunkterna i riksdagsstyrelsens förslag är att det inom riksdagsförvaltningen bör formuleras en centralt utarbetad ”strategi för arbetet med forsknings- och framtidsfrågor” som ”kan utmynna i ett handlingsprogram som föreläggs och diskuteras i ordförandekonferensen”. Eftersom forsknings- och framtidsfrågorna i betydande utsträckning kan förväntas visa sig vara utskottspecifika och eftersom Riksdagskommittén betonar att ”utskotten och utskottens kanslier måste ta ett stort ansvar i detta sammanhang (dvs. att föra in forsknings- och framtidsfrågorna i beslutsprocessen)” vore det betydligt naturligare att uppdraga åt utskotten att vart och ett för sig utarbeta en strategi för respektive verksamhetsområde.

Om de materiella aspekterna vad avser forskning är ytligt berörda gäller detta i ännu högre grad den del som rör framtidsfrågor. Praktisk tillämpning av

framtidsbedömningar har viss tradition i Sverige, bl.a. inom de ekonomiska långtidsutredningarna och när det gäller underlagen för försvarsbesluten. Ett mera övergripande grepp på dessa frågeställningar togs redan 1972 med utredningen Att välja framtid – Ett underlag för diskussion och överväganden om framtidsstudier i Sverige (SOU 1972:59), som behandlar ett flertal grundläggande aspekter. Frågor om framtidsstudier har därefter återkommande tagits upp i olika sammanhang. Några spår av detta återfinns inte i kommitténs betänkande. Om så varit fallet hade kanske ”technology assessment” och Rifos roll satts i ett annat perspektiv.

Någon genomgång av sub-disciplinen ”policy science”, som bl.a. studerar hur samhällets besluts- och planeringsprocesser kan tillgodogöra sig forskning, har heller inte gjorts av kommittén.

Mot bakgrund av de vaga uppfattningar som redovisas när det gäller den djupare innebörden av att integrera forsknings- och framtidsfrågorna i riksdagsarbetet är det anmärkningsvärt med vilken konkretion förslag framförs i de delar som rör administrativa och organisatoriska frågor. Bland annat sägs (s. 124):

När det gäller ett ökat stöd till utskotten på området faller det sig, enligt kommittén, naturligt att lägga detta stöd på den uppföljnings- och utvärderingsfunktion som finns redan i dag på utredningstjänsten. Stödet bör omfatta både personella resurser med kompetens på forskningsinformationsområdet och särskilda medel för utskottens behov av att anlita utomstående expertis. Kommittén anser också att det finns behov av att stärka kontakterna mellan utskotten, utredningstjänsten och Sällskapet riksdagsledamöter och forskare (Rifo) och att Rifos verksamhet bör kunna utvecklas.

För utrikesutskottets del visar exempelvis en genomgång av sektorsforskningen på utrikespolitikens område, sådan den beskrivs i den senaste forskningspropositionen (prop. 2004/05:80, främst s. 187–193), inte på behov av den typ av kontakter som kommittén anser borde finnas. Snarare är det helt andra och direkta ingångar i forskarvärlden (t.ex. fördjupat samarbete med s.k. think-tanks på sätt som sker i Finland) som efterfrågas och som finns i utskottets tentativa planering inför nästa valperiod.

En grundläggande organisationsteoretisk princip är att lägga resurser där ansvaret finns. Genom att tilldela ”ett stort ansvar” till ”utskotten och utskottens kanslier” och samtidigt placera resurserna hos utredningstjänsten bryter man mot denna grundläggande regel.

En genomgång av enkätsvaren rörande utskottens arbete med forsknings- och framtidsfrågor (bilaga 5, rapport 3) visar att flera utskott tar upp frågor om utskottens behov av förbättrad mottagarkapacitet (t.ex. trafikutskottet) och utökade resurser (t.ex. kulturutskottet) för att på ett meningsfullt sätt kunna ta på sig utökade uppgifter rörande forsknings- och framtidsfrågor. Utbildningsutskottet, vars uppfattning får anses väga särskilt tungt i sammanhanget, anser att bevakningen av och arbetet med dessa frågor bör ligga på respektive utskotts kansli. Ökat utrymme för forsknings- och framtidsfrågor kräver enligt utbildningsutskottet en allmän förstärkning av kanslierna.

Utrikesutskottet delar de framförda uppfattningarna. Utskottets egna erfarenheter visar att forskarutbildad kanslipersonal, med uppgift att tolka, värdera och föra in resultat och perspektiv från forskningen i det politiska arbetet, väsentligen höjt utskottets ”mottagarkapacitet” i här aktuellt avseende (exempelvis illustrerat i utskottets arbete med betänkande 2005/06:UU8 Vår relation till den muslimska världen i EU:s grannskapsområde). Utskottet vill också betona att ett integrerat arbetssätt – där betänkandeberedning, EU-frågorna, uppföljning och utvärdering samt forsknings- och framtidsperspektiv vävs ihop – förutsätter djup förtroenhet med politikområdet och personal som löpande deltar i verksamheten. Inlånade stödpersoner saknar dylika förutsättningar.

Enligt utskottets mening kan det finnas anledning att utifrån ett utskottsperspektiv och med fokus på resursfrågorna betrakta den reformering av riksdagsarbetet som inleddes med antagandet av riksdagsutredningens förslag.

På flera ställen (främst på s. 31 f.) identifierar Riksdagskommittén utmaningar och ambitionshöjningar som medfört ökade krav på utskotten och deras kanslier. Det rör sig bl.a. om

- den snabba internationaliseringen sedan början av 1990-talet,
- det expanderande interparlamentariska samarbetet,
- ansvaret att följa utvecklingen inom Europeiska unionen inom det egna beredningsområdet,
- den starka tillströmningen av motioner,
- fördjupade insatser inom ramen för mål- och resultatstyrning till följd av det nya budgetsystemet.

Till detta kommer nu, med riksdagsstyrelsens förslag, forsknings- och framtidsfrågorna.

I de fall siffermaterial är tillgängligt (t.ex. beträffande motionstillströmningen) framgår det att de resurser som utskotten, i form av kanslipersonal, dispo-

nerar relativt sett minskat. På *ett* icke-kvantifierbart område (EU) anför Riksdagskommittén (s. 161) att ”här har i praktiken mycket lite resurser tillförts utskotten sedan inträdet i Europeiska unionen”.

I någon mån har den relativa resursminskningen kompenseras genom att centralt disponibla förstärkningsresurser (beskrivna på s. 104) tillförts, men det är inte alltid som sådana är disponibla för det enskilda utskottet, och de är inte allsidigt användbara.

Riksdagskommittén är medveten om att utskotten behöver tillföras ytterligare resurser och anför (s. 161): ”Var och hur resurserna fördelas bör ankomma på riksdagsförvaltningen att besluta om inom ramen för de resurser som riksdagen ställer till förfogande.” Huvudinriktningen är att ”en förstärkning bör i första hand inriktas på gemensamma funktioner inom beslutsprocessen”.

Utskottet har i två sammanhang ovan påvisat vissa problem med utnyttjandet av tillfälligt inlånad personal. Sett i ett vidare perspektiv väcks emellertid ytterligare frågor som sammanhänger med vilken ambitionsnivå och måluppfyllandegrad de enskilda utskotten skall ha i de delar där tvingande åligganden (definierat av beredningstvänet beträffande propositioner, motioner m.m.) inte finns.

En nyckelroll vad gäller resurstilldelningen har den s.k. planerings- och samordningsgruppen (PS-gruppen), som består av fyra utskottskanslichefer och chefen för utredningstjänsten samt med chefen för kammarkansliet som ordförande och vars uppgift bl.a. är ”att tillse att de samlade resurser som står till förfogande för stödet till den politiska beslutsprocessen utnyttjas så väl som möjligt, genom att de för tillfället hårdast belastade kanslierna får utnyttja de förstärkningsresurser som finns vid utredningstjänsten eller genom att personal utlånas från ett utskott till ett annat” (s. 104).

Med denna konstruktion kommer de enskilda utskottens politiska ambitioner och måluppfyllandegrad, i den mån de är resursberoende, att prövas genom de avvägningar som görs av en tjänstemannagrupp. Som kan utläsas av uppgiftsbeskrivningen arbetar PS-gruppen med en jämförelsevis kort tidshorisont. Innebörden av detta är bl.a. att utskotten vid sin långsiktplanering, som skall avse hela mandatperioden, inte alltid har klart för sig vilka resurser som kan disponeras.

Att tillgång till resurser inte sammanfaller med tilldelat ansvar yttrar sig förr eller senare i någon form av problem. Utskottet har ovan belyst några sådana. Redan det anförda visar dock på att det inte är en självklarhet att ”en förstärk-

ning bör i första hand inriktas på gemensamma funktioner inom beslutsprocessen”.

Mot bakgrund av de erfarenheter som vunnits sedan reformeringsarbetet inom riksdagen inleddes för drygt tio år sedan bör också, enligt utskottets uppfattning, uppmärksamhet nu riktas mot ändamålsenligheten av den resursallokeringsmodell som tillämpas.

Stockholm den 28 mars 2006

På utrikesutskottets vägnar

Urban Ahlin

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Urban Ahlin (s), Gunilla Carlsson i Tyresö (m), Berndt Ekholm (s), Cecilia Wigström (fp), Carina Hägg (s), Holger Gustafsson (kd), Alice Åström (v), Kent Härstedt (s), Göran Lindblad (m), Kaj Nordquist (s), Kenneth G Forslund (s), Ewa Björling (m), Veronica Palm (s), Lotta Hedström (mp), Anita Johansson (s), Gabriel Romanus (fp) och Annika Qarlsson (c).

Särskilt yttrande

Lotta Hedström (mp) anför:

Miljöpartiet det gröna vill utöver vad som i yttrandet anförts om riksdagens arbete med EU-frågorna betona vikten av ökad och förbättrad information om de aktuella ärendena inom EU, såväl till utskotten som till EU-nämnden. Skall utskotten ha ett ökat ansvar för att följa utvecklingen inom EU inom sina ämnesområden krävs det också att ledamöterna får ökad kunskap, för att kunna fullgöra sina nya och utökade befogenheter på ett adekvat och rimligt vis.

BILAGA 5

Försvarsutskottets yttrande 2005/06:FöU2y

Riksdagen i en ny tid

Till konstitutionsutskottet

Konstitutionsutskottet har berett bl.a. försvarsutskottet tillfälle att yttra sig över Riksdagsstyrelsens framställning 2005/06:RS3 Riksdagen i en ny tid, jämte följdmotioner.

Försvarsutskottet yttrar sig i följande tre frågor:

1. Försvarsutskottets beredningsansvar
2. Beredningen av EU-ärenden
3. Tolkresurser vid interparlamentariskt samarbete.

Försvarsutskottets beredningsansvar

Genom den säkerhetspolitiska omgestaltningen i Europa har det skapats bättre möjlighet att uppnå en bredare helhetssyn på nationella hot och samhällets säkerhet, och nå en effektivare användning av samhällets resurser än tidigare. Samhällets säkerhet och krisberedskap är i dag inte relaterade till krigsförhållanden i samma utsträckning som tidigare. Ett bredare spektrum av hot än tidigare har legat till grund för de senaste årens försvarspolitiska ställningstaganden.

Försvarsutskottet har kommit att få en central roll i riksdagens beredning av de övergripande sårbarhetsfrågorna. Utskottet anser emellertid, liksom riksdagskommittén, att mer kan göras så att riksdagens arbete med frågor som rör samhällets säkerhet främjar en helhetssyn. Ett utskott med säkerhet och beredskap som ett viktigt ansvarsområde kan bereda ärenden som rör nationell säkerhet och hantering av nationella kriser i ett bredare perspektiv.

En utveckling där säkerhetsfrågorna bereds mer samlat ligger också i linje med utvecklingen inom EU, där ett mer helhetsorienterat system för unionens fortlöpande säkerhetsarbete håller på att växa fram, med bl.a. fler sektorsövergripande handlingsplaner och samordningsfunktioner. Därmed underlättas inte bara det nationella arbetet med säkerhetsfrågorna, utan även ett aktivt och pådrivande engagemang i utvecklingen av EU:s säkerhetsarbete.

Riksdagskommitténs förslag att till försvarsutskottet föra beredningen av vissa ärendegrupper med anknytning till samhällets sårbarhet välkomnas därför. Även om det är svårt att till ett utskott överföra beredningen av alla ärenden som gäller skydd mot olyckor, eller syftar till att minska samhällets sårbarhet, ligger det ett värde i att ett utskott har ansvaret för beredningen av *de övergripande frågorna* på dessa områden. Riksdagskommitténs förslag till omfördelning av ansvaret för vissa ärendegrupper främjar en helhetssyn och en effektivare användning av statens medel.

Utskottet biträder sålunda förslaget att från miljö- och jordbruksutskottets beredningsområde ärenden rörande *kärnteknisk säkerhet och strålningskydd*, från näringsutskottet *elsäkerhetsfrågor* samt från trafikutskottet frågor rörande *IT-säkerhet* och budgetansvaret för *Statens haverikommission* och *SOS Alarm Sverige AB*. Beredningsansvaret för speciell lagstiftning som syftar till att minska samhällets sårbarhet tillförs försvarsutskottets beredningsområde.

Även fortsättningsvis bör dock andra utskott bereda ärenden om säkerhet och beredskap inom *sina* respektive ansvarsområden.

Resurser som avsätts för totalförsvarsändamål inom *utgiftsområde 6 Försvar och beredskap mot sårbarhet*, kan redan i dag disponeras för åtgärder för att möta andra hot än de som har sitt ursprung i krig och krigsfara. Utskottet delar riksdagskommitténs bedömning att den föreslagna förändringen av ärendefördelningen mellan utskotten även bör få konsekvenser för innehållet i utgiftsområdena. Utskottet är inte främmande för att även utgiftsområdets indelning i politikområden, bör ses över för att möjliggöra en mer relevant styrning av verksamhet som syftar till att stärka samhällets säkerhet.

Sverige medverkan i utvecklingen av EU:s mellanstatliga utrikes-, säkerhets- och försvarspolitik och vårt deltagande i FN:s, EU:s och Natos fredsfrämjande insatser medför betydande konsekvenser för Sveriges försvarspolitik. De utrikes-, säkerhets- och försvarspolitiska sambanden har efterhand kommit att bli större än vad som tidigare varit fallet. Utgifterna både för uppbyggnaden av den militära insatsförmågan och för truppinsatserna utomlands finansieras från anslag inom försvarsutskottets beredningsområde. På det utrikes- och säkerhetspolitiska området, samt i fråga om insättandet av militära förband utomlands för fredsfrämjande ändamål, har regeringsförslagen – som berör både utrikes- och försvarsutskottens beredningsområden – därför under senare år regelmässigt behandlats i sammansatt utrikes- och försvarsutskott. Utskottet delar Riksdagskommitténs mening att den ordningen fungerat väl och utgår från att den samverkansformen kommer att utnyttjas även i fortsättningen.

Beredningen av EU-ärenden

Utskottet välkomnar Riksdagskommitténs förslag som innebär ett tydligare ansvar för och inflytande över EU-frågorna för fackutskotten. Det är angeläget att fackutskottens inflytande över regeringens samråd med riksdagen i

EU-frågorna stärks. Utskottet välkomnar därför förslaget till den nya regleringen i riksdagsordningen 10 kap. 3 § som föreslås ange att regeringen skall överlägga med utskotten i de frågor rörande arbetet i EU som utskotten bestämmer.

Utskottet vill understryka vikten av att saksamrådet med utskotten, *dels* sker på politisk nivå så att utskottens ledamöter ges möjlighet att överlägga med och ge sina synpunkter till berört statsråd, *dels* sker under tidig fas i EU:s berednings- och beslutsprocess. Det är angeläget att utskottens möten med regeringsföreträdare sker i form av överläggningar, och inte enbart blir av informationskaraktär. Därigenom kommer utskotten in tidigt i processen och i god tid *innan* frågorna slutligen kommer på ministerrådets och EU-nämndens dagordning.

Den föreslagna ordningen bör enligt utskottets mening leda till ett aktivare deltagande från ledamöternas sida i EU-frågornas beredning. Utskotten och riksdagen kommer därmed att ha följt frågorna under en längre period innan det *formella samrådet* om regeringens position inför beslut i ministerrådet och givandet av *det slutliga förhandlingsmandatet* – vilket i likhet med i dag – kommer att äga rum i EU-nämnden. Eventuella protokollsanteckningar från utskottets föregående samråd med regeringens företrädare i en fråga finns tillgängliga för EU-nämnden inför dess ställningstagande.

EU:s säkerhets- och försvarspolitiska samarbete, inte minst det som rör de fredsfrämjande insatserna, är mellanstatligt. Mot bakgrund av att antalet samrådsdokument (t.ex. grön- och vitböcker) inom utskottets ansvarsområden är få, är behovet av tidig information till utskottet om olika initiativ i EU-samarbetet särskilt framträdande. Betydelsen av en aktiv och tidig information och överläggningar från regeringens företrädare i EU:s berednings- och beslutsprocess kan därför inte nog understrykas. Om inte så sker kommer utskottet att komma i efterhand.

Tolkresurser vid interparlamentariskt samarbete

Riksdagskommittén pekar på att det interparlamentariska samarbetet successivt har ökat i både omfattning och betydelse för riksdagsarbetet. Kommittén betonar även fackutskottens ökande roll i detta. Försvarsutskottet vill understryka betydelsen av ökade kontakter med andra fackutskott, inte minst med parlament inom Europeiska unionen.

En förutsättning för att det omfattande interparlamentariska samarbetet skall bli en *angelägenhet för alla ledamöter* är att det finns ekonomiska resurser till tolkning. Tolkning av överläggningarna ökar precisionen i de politiska överläggningarna och därmed värdet av dessa. Riksdagsstyrelsen bör därför avsätta särskilda medel i detta syfte.

Stockholm den 23 mars 2006.

På försvarsutskottets vägnar

Eskil Erlandsson

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Eskil Erlandsson (c), Tone Tingsgård (s), Ola Sundell (m), Allan Widman (fp), Michael Hagberg (s), Erling Wälivaara (kd), Berit Jóhannesson (v), Britt-Marie Lindkvist (s), Rolf Gunnarsson (m), Åsa Lindestam (s), Heli Berg (fp), Peter Jonsson (s), Karin Enström (m) och Marie Nordén (s).

BILAGA 6

Socialförsäkringsutskottets yttrande 2005/06: SfU3y

Riksdagen i en ny tid

Till konstitutionsutskottet

Konstitutionsutskottet har berett övriga utskott tillfälle att avge yttrande över Riksdagsstyrelsens framställning 2005/06:RS3 Riksdagen i en ny tid, jämte motioner.

Socialförsäkringsutskottet begränsar sitt yttrande till dels avsnittet om utskottsindelningen och ärendefördelningen mellan utskotten, dels synpunkter på behovet av resurser för hantering av EU-frågor.

Utskottsindelningen och ärendefördelningen mellan utskotten

Riksdagskommittén föreslår att integrationsfrågor överförs från socialförsäkringsutskottet till arbetsmarknadsutskottet fr.o.m. den 1 oktober 2006.

Socialförsäkringsutskottet har tidigare avgivit yttrande till konstitutionsutskottet (yttr. 2004/05:SfU2y) över motionsyrkanden med förslag till ändringar av socialförsäkringsutskottets beredningsområde, bl.a. att frågor om integrationspolitik förs över till arbetsmarknadsutskottet. Utskottet angav därvid att integrationspolitiken är ett för socialförsäkringsutskottet arbetsmässigt betydligt mindre område, att integrationsfrågor bereds även av andra utskott och att socialförsäkringsutskottets ansvar gäller de övergripande målen för integrationspolitiken samt därutöver i huvudsak endast åtgärder för nyanlända invandrare. Vidare angavs att anslagen inom politikområdet Integrationspolitik utgör en del av utgiftsområde 8 Invandrare och flyktingar som är gemensamt med migrationspolitiken. De stora utgifterna inom politikområdet utgörs av ersättningar till kommunerna för mottagandet av flyktingar m.fl. som fått uppehållstillstånd. Här finns en tydlig budgetkoppling mellan integrationspolitiken och migrationspolitiken eftersom antalet asylsökande m.fl. som beviljas uppehållstillstånd direkt påverkar utgifterna för kommunersättning. Ytterligare några anslag för integrationspolitiken har en liknande koppling till migrationspolitiken. Så länge utgiftsområdet är gemensamt – och det syntes då inte vara möjligt att göra en uppdelning – var det nödvändigt att bereda socialförsäkringsutskottets del av integrationspolitiken tillsammans med migrationspolitiken.

Utskottet noterade att det inom Riksdagskommittén pågick diskussioner om förändringar i utskottsindelningen och ärendefördelningen och ansåg att kommitténs fortsatta överväganden borde avvaktas.

Eftersom Riksdagskommittén härafter föreslagit att integrationspolitiken förs över till arbetsmarknadsutskottet vill socialförsäkringsutskottet inte motsätta sig en sådan förändring. Visserligen kvarstår de budgetmässiga sambanden mellan migrations- och integrationspolitik men det är dock inte omöjligt att göra en uppdelning av utgiftsområdet. Utskottet vill endast göra följande påpekanden rörande detaljerna inför en sådan förändring.

Till utgiftsområde 8 hör fyra politikområden: Integrationspolitik, Storstadspolitik, Migrationspolitik och Minoritetspolitik. Av dessa bör i så fall endast Migrationspolitik höras till socialförsäkringsutskottets område och utgiftsområdet lämpligen betecknas utgiftsområde 8 Migration. Såväl Integrationspolitik som Storstadspolitik (det sistnämnda numera utan anslag) bör flyttas till utgiftsområden som hör till arbetsmarknadsutskottet. Politikområdet Minoritetspolitik (ett anslag) kan antingen flyttas till utgiftsområde 1, som hör till konstitutionsutskottet där sakfrågor rörande minoritetspolitiken redan bereds, alternativt till arbetsmarknadsutskottets område.

Riksdagskommittén föreslår även en sammanläggning av lag- och bostadsutskotten. Socialförsäkringsutskottet avstår från att anlägga synpunkter på om en sådan sammanläggning bör genomföras men vill nämna att om så sker och om beredningsområdet därvid behöver begränsas har socialförsäkringsutskottet inget att erinra mot att anslaget 21:1 Bostadsbidrag förs över till utgiftsområde 12, där övriga delar av politikområdet Ekonomisk familjepolitik finns.

Slutligen vill utskottet föreslå att socialförsäkringsutskottets beredningsområde i 4.6.8 första stycket punkt 6 RO ändras från ”utlännings- och invandrarfrågor” till ”migrationsfrågor”. Någon ändring i sak mot den av Riksdagskommittén föreslagna formuleringen är därmed inte avsedd.

Riksdagens arbete med EU-frågor

Riksdagskommittén föreslår ett antal förändringar för att öka riksdagens och utskottens roll i hanteringen av EU-frågor. Bland annat skall utskotten granska grön- och vitböcker och andra strategiska EU-dokument samt avge utlåtande över granskningen till kammaren. Vidare skall regeringen överlägga med utskotten i de frågor rörande arbetet i EU som utskotten bestämmer. Utskotten kan vid dessa överläggningar framföra synpunkter på hur regeringen bör agera. Överläggningarnas resultat bör dokumenteras.

Socialförsäkringsutskottet avstår från att framföra synpunkter på dessa förändringar i sak men vill framhålla nödvändigheten av att de praktiska möjligheterna för utskotten att ha en starkare roll i EU-frågor förstärks. Följande synpunkter som utskottet anförde till Riksdagskommitténs referensgrupp för EU-frågor den 11 mars 2004 har fortfarande giltighet.

Samtidigt som riksdagens inflytande i EU-frågor stärks måste det för socialförsäkringsutskottets del dock även beaktas hur ledamöternas tid och kraft skall kunna räcka till alla arbetsuppgifter som riksdagsuppdraget medför och hur annars prioriteringar t.ex. mellan olika uppgifter när det gäller utskottsarbetet måste göras. Utskottsarbetet måste i första hand koncentreras på behandlingen av sedvanliga riksdagsärenden, särskilt lagstiftnings- och budgetärenden, och på de EU-ärenden som är föremål för lagstiftning inom EU. Det förslag till konstitutionellt fördrag som lagts fram av EU:s framtidskonvent innebär inte någon förväntad minskning av lagstiftningsarbetet på migrationsområdet, snarare tvärtom. Härtill kommer det ökade arbetet med uppföljning och utvärdering. Möjligheterna att minska arbetet med att bereda de allmänna motionerna är för utskottets del ytterst begränsade, inte minst på grund av att motionerna inom utskottets område nästan uteslutande rör frågor som är lagreglerade eller har starkt samband med budgetbehandlingen, och en förändrad motionshantering kan således medföra högst marginella besparingar ur arbetsbelastningssynpunkt.

I yttrandet angavs att med socialförsäkringsutskottets stora arbetsbörda är det knappast möjligt att ägna större del av arbetstiden åt EU-frågorna. Visserligen är en del enskilda ledamöter, även från små partier, beredda att ta på sig den ökade arbetsbörda ett större inflytande i EU-frågor skulle medföra, men utskottets samlade uppfattning är att det skulle medföra en för stor arbetsbörda för ledamöterna över lag och för utskottet som sådant. Om utskottet skall kunna ta ett ännu större ansvar i EU-frågor för framtiden behöver således andra åtgärder vidtas. Genom förstärkningar av utskottets kansli kan arbetet med EU-frågorna i viss mån underlättas men det är ändå helt nödvändigt att ledamöterna, som demokratiskt valda, ges tid och möjlighet att sätta sig in i frågorna och göra en bedömning utifrån sitt politiska uppdrag. För det behövs i första hand dels ett bättre skriftligt och välstrukturerat underlag från regeringen, dels en tydligare tidtabell för hanteringen av enskilda EU-frågor.

Utskottet angav vidare att kraven på och nödvändigheten av att utskottet tar ett ökat ansvar för EU-frågor kommer att medföra ökat arbete för utskottskanslierna. Eftersom möjligheterna för utskottet att minska arbetet med att bereda de allmänna motionerna var ytterst begränsade måste andra åtgärder till för att ge utrymme för i första hand ledamöterna, men även för kansliet, att kunna ägna mer kraft åt EU-frågorna. Även med nuvarande roll för utskottet skulle kansliet däremot behöva ökade personalresurser för EU-frågorna. Kansliets storlek har, bortsett från tillfälliga förstärkningar, varit oförändrad sedan januari 1995, trots den kraftigt ökade arbetsbelastningen. Om det formella samrådet skall ske i fackutskottet behövs särskilda resurser för detta och inte minst för den dokumentering av samrådet som måste ske.

Stockholm den 23 mars 2006

På socialförsäkringsutskottets vägnar

Tomas Eneroth

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Tomas Eneroth (s), Sven Brus (kd), Anita Jönsson (s), Per Westerberg (m), Linnéa Darell (fp), Mona Berglund Nilsson (s), Mariann Ytterberg (s), Lennart Klockare (s), Tobias Billström (m), Kerstin Kristiansson Karlstedt (s), Solveig Hellquist (fp), Birgitta Carlsson (c), Göte Wahlström (s), Yilmaz Kerimo (s), Mona Jönsson (mp), Kalle Larsson (v) och Karin Enström (m).

Särskilt yttrande (m)

Per Westerberg (m), Tobias Billström (m) och Karin Enström (m) anför:

Utskottet tillstyrker i yttrandet att integrationsfrågor flyttas till arbetsmarknadsutskottet. Vi vill tillägga att förändringen i sig är positiv och medför att integrationspolitiska frågeställningar därmed kommer att prövas mot frågor inom andra politikområden än tidigare. Eftersom liknande effekter förmodligen skulle uppstå för andra politikområden som flyttas mellan utskott anser vi att förändringar av utskottsorganisationen har ett egenvärde i sig och vi hade därför gärna sett radikalare förslag till utskottsförändring.

När det gäller Riksdagskommitténs förslag till förändringar av riksdagens arbete med EU-frågor vill vi framhålla att vi är mycket positiva till förändringarna för utskottens del. Vi anser att förändringarna visserligen kan vara betungande för utskotten men är nödvändiga för att för Sveriges del minska det s.k. demokratiska underskottet i EU.

BILAGA 7

Kulturutskottets yttrande 2005/06:KrU3y

Riksdagsstyrelsens framställning – Riksdagen i en ny tid

Till konstitutionsutskottet

Konstitutionsutskottet har berett övriga utskott tillfälle att yttra sig över 2002 års riksdagskommittés huvudbetänkande *Riksdagen i en ny tid* (framställning 2005/06:RS3) och de motioner som väckts med anledning av denna framställning.

I betänkandet föreslår Riksdagskommittén att riksdagen ska godkänna riktlinjer för:

- riksdagens arbete med EU-frågorna (avsnitten 3.1–3.6),
- riksdagens interparlamentariska samarbete (avsnitt 4.4),
- arbetet i riksdagens utskott (avsnitten 5.2.9 och 5.2.10),
- förenklad motionsberedning (avsnitten 5.3.6),
- riksdagens arbete med forsknings- och framtidsfrågor (avsnitt 5.4.4),
- riksdagens arbete med uppföljning och utvärdering (avsnitt 5.5.12),
- förändringar av arbetet i riksdagens kammare (avsnitten 6.2.5, 6.3.2, 6.3.3, 6.3.4, 6.3.5, 6.3.7, 6.4.1, 6.4.2 samt 6.4.3),
- riksdagens arbete för en jämställd riksdag (avsnitt 7.3),
- forskning om riksdagen och riksdagsarbetet (avsnitt 8.1).

Dessutom föreslås att riksdagen ska anta ett framlagt förslag till lag om ändring i riksdagsordningen.

Sju motioner har väckts med anledning av framställningen, nämligen:

- K4 av Carl B Hamilton (fp),
- K5 av Owe Hellberg och Sten Lundström (båda v),
- K6 av Britt-Marie Danestig och Lennart Gustavsson (båda v),
- K7 av Ingvar Svensson m.fl. (kd),
- K8 av Göran Lennmarker m.fl. (m),
- K9 av Helena Bargholtz m.fl. (fp) och
- K10 av Gustav Fridolin m.fl. (mp).

Utskottets överväganden

I det följande redovisar utskottet sin syn på några av de förslag som Riksdagskommittén för fram i sitt betänkande. Genomgången knyter an till betänkandets disposition och de rubriker som återfinns i det.

Behandlingen av grön- och vitböcker och andra strategiska dokument (avsnitt 3.2)

Riksdagskommittén

Grön- och vitböcker och andra strategiska EU-dokument bör i ökad utsträckning bli föremål för debatt och behandling i utskott och kammare. Dokumenten bör hanteras på följande sätt. Talmannen anmäler EU-dokumentet i kammaren. Kammaren remitterar dokumentet till ansvarigt utskott. Någon motionsrätt på EU-dokumentet föreligger inte. Utskottet granskar dokumentet och kan t.ex. anordna en öppen utfrågning i frågan. Utskottet ska redovisa sin granskning av dokumentet till kammaren i ett utlåtande som kan ligga till grund för en kammardebatt. Kammarens ärendehantering avslutas med att utlåtandet läggs till handlingarna. I likhet med den praxis som har utvecklats vid kammarbehandlingen av konstitutionsutskottets granskningsbetänkande bör det vara möjligt för kammaren att votera mellan alternativa skrivningar i utlåtandet. Utlåtandet kan dock inte innehålla något förslag om tillkännagivande.

Kulturutskottet

Kulturutskottets majoritet – företräd av Moderata samlingspartiets, Folkpartiet liberalernas, Kristdemokraternas, Vänsterpartiets och Centerpartiets ledamöter i utskottet – ser det som angeläget att man i riksdagen finner former för att hantera grön- och vitböcker samt andra liknande dokument. Som också framhålls i betänkandet är det önskvärt att utskotten inom sina respektive ansvarsområden på ett tidigt stadium får en bättre inblick i hur beredningen av exempelvis viktiga lagstiftningsfrågor utvecklas inom EU. Det är också viktigt att dessa frågor kan lyftas fram för debatt i kammaren. Att på föreslaget sätt lägga fast former för utskottens hantering av dessa dokument ser kulturutskottet som en bra lösning för att uppnå detta syfte.

En minoritet i utskottet – företräd av Socialdemokraternas ledamöter i utskottet – delar den uppfattning som kommer till uttryck i reservation 1 i betänkandet. Som framhålls där får inte behandlingen av EU-dokument leda till att regeringen på ett tidigt stadium binds vid en viss ståndpunkt. Den ska endast skapa utrymme för en debatt som visar på olika synsätt på de aktuella frågorna. Utskottets utlåtande bör anmälas i kammaren av tal-

mannen och när denna anmälan görs kan den ledamot som så önskar begära ordet. Kammarens hantering av EU-dokument bör avslutas med att kammaren utan något ställningstagande lägger utlåtandet till handlingarna.

Fackutskottens representation i EU-nämnden (avsnitt 3.3.3)

Riksdagskommittén

När regeringen inför ministerrådsmöten samråder med EU-nämnden bör partierna i första hand, i enlighet med gällande praxis, utnyttja den utskotts-erfarenhet som deras ordinarie ledamöter och suppleanter i EU-nämnden har. Om ett parti inte har någon ledamot från ett visst utskott bland sina ledamöter och suppleanter i EU-nämnden bör detta parti tillfälligt få låta en ledamot från det berörda utskottet ersätta en av ledamöterna i nämnden när samrådet rör utskottets område. Den riksdagsledamot som träder in på detta tillfälliga sätt kan för nämnden och regeringen redovisa sitt partis ställningstagande i utskottet. Det är respektive partigrupp som avgör vilken ledamot som i förekommande fall ska ersätta en ordinarie ledamot i nämnden. Genom att alla partier kan vara representerade med en ledamot från det berörda utskottet kan de synpunkter som framförts under utskottets behandling få fullt genomslag i nämnden. Samtidigt betonas att utskotten har ett ansvar för de tidigare stadierna av hanteringen.

Kulturutskottet

Kulturutskottets majoritet – företrädd av Moderata samlingspartiets, Folkpartiet liberalernas, Kristdemokraternas, Vänsterpartiets och Centerpartiets ledamöter i utskottet – tillstyrker kommitténs förslag till lösning med tillfälliga ersättare i nämnden. Om ett parti inte har någon företrädare för kulturutskottet bland sina ledamöter eller suppleanter i EU-nämnden bör detta parti tillfälligt kunna sätta in en ledamot från kulturutskottet när nämnden samråder i frågor som rör kulturutskottets ansvarsområde.

En minoritet i utskottet – företrädd av Socialdemokraternas ledamöter – instämmer i den uppfattning som kommer till uttryck i reservation 2 i kommitténs betänkande. Att bereda tillfälliga ersättare från olika fackutskott plats i EU-nämnden och låta dem fungera som experter under nämndens överläggningar med regeringen motsvarar inte dagens parlamentariska tradition. Förslaget strider dessutom mot all vedertagen föreningspraxis där ersättare och deras inträde alltid är noga definierat och förutsägbart. Det bör därför avvisas av konstitutionsutskottet.

Utskottens kontakter med andra parlament (avsnitt 3.6)

Riksdagskommittén

Riksdagskommittén framhåller värdet av kontakter med andra parlament. Det är angeläget att utskotten har kontakter med sina motsvarigheter i andra länder, t.ex. genom att anordna konferenser om olika frågor. En annan viktig aspekt är inhämtande av information om hanteringen av EU-frågor i olika parlament.

Kulturutskottet

Liksom Riksdagskommittén vill kulturutskottet betona värdet av kontakter med företrädare för andra parlament inom främst EU. Utskottet ser därför mycket positivt på kommitténs förslag i det avseendet och ser det som angeläget att det kan förverkligas.

Återkopplingen av det interparlamentariska arbetet (avsnitt 4.4)

Riksdagskommittén

En central fråga är kopplingen mellan det internationella parlamentariska samarbetet och det nationella riksdagsarbetet. Kommittén anser att det är angeläget att man integrerar det internationella engagemanget med riksdagens övriga verksamhet. De viktiga erfarenheter som kan vinnas genom riksdagens interparlamentariska samarbete och av de parlamentariska delegationerna bör tillgodogöras hela riksdagen. Utskottens och partigruppernas roll bör därvid beaktas.

Kulturutskottet

Liksom kommittén anser kulturutskottet att det i första hand bör vara ledamöter i de berörda fackutskotten som företräder riksdagen i olika internationella sammanhang. Det finns dock tillfällen då även andra ledamöter är minst lika lämpade att ikläda sig denna roll på grund av sin bakgrund, sitt kunnande, sitt engagemang eller andra liknande skäl. Liksom hittills måste man alltså kunna godta även situationer då den omedelbara kopplingen till det nationella parlamentet saknas. Viktigt är också att ambitionen att stärka banden mellan det nationella riksdagsarbetet och kontakterna med omvärlden inte får inkräkta på partiernas fria nomineringsrätt. Partierna måste utan några begränsningar självständigt kunna utse den de anser vara mest lämpad för en uppgift.

Beredningsansvaret i riksdagen för internationella kulturfrågor

Kulturutskottet

Förslagen i Riksdagskommitténs betänkande har en stark internationell prägel. Värdet av ett internationellt erfarenhetsutbyte betonas, och utskotten förutsätts stärka sina kontakter med sina motsvarigheter i andra länders parlament genom att t.ex. anordna konferenser om olika frågor.

Som nyss framgått är kulturutskottet mycket positivt inställt till ett vidgat internationellt erfarenhetsutbyte mellan kulturpolitiker inom främst Europa. Sett i det perspektivet bör enligt utskottets mening även kulturutskottets beredningsansvar tas upp till diskussion. Undantaget EU-frågor har nämligen kulturutskottets beredningsansvar för internationella frågor hittills varit mycket begränsat¹, så begränsat att utskottet i praktiken endast har svarat för den nationella kulturpolitiken. Internationella kulturpolitiska satsningar har i första hand beretts av utrikesutskottet som svarar för medeltilldelningen till bl.a. Svenska institutet, Sida med dess omfattande satsning på kultursamarbete, press- och kulturråd samt kulturinstitutioner i utlandet som Centre Culturel Suédois i Paris.

Genom förslag i budgetpropositionen för 2006 har emellertid regeringen på kulturutskottets utgiftsområde satt av motsvarande 5,25 miljoner kronor för internationellt kulturutbyte under detta år. Medlen avser i första hand en utbyggnad av Statens kulturråds resurser för internationellt kulturutbyte samt en satsning på ett internationellt utbyte inom dansområdet med IASPIS som förebild. Fortfarande är det emellertid en högst marginell del av kostnaderna för det internationella kulturutbytet som bereds av kulturutskottet².

I budgetpropositionen anmälde regeringen också att den hade för avsikt att återkomma till riksdagen med bl.a. riktlinjer för hur kulturlivets internationalisering ska främjas i ett långsiktigt perspektiv.

Det gör regeringen i en skrivelse om internationell kulturpolitik som läggs på riksdagens bord den 22 mars 2006 (skr. 2005/06:188). Kulturutskottet kommer efter att först ha berett utrikesutskottet tillfälle att yttra sig i ärendet att behandla skrivelsen senare i vår.

Enligt kulturutskottets mening bör konstitutionsutskottet vid sina fortsatta överväganden om ärendefördelningen mellan utskotten beakta vad kulturutskottet här har framhållit.

¹ Fram t.o.m. 2005 har det över utgiftsområde 17 finansierade stödet till internationellt kulturutbyte begränsats till bidrag till Voksenåsen på Holmenkollen i Oslo (9 mkr) och Hanaholmen utanför Helsingfors (1 mkr) samt till organisationer som Svenska Pennklubben och Barents Litteraturcentrum (3 mkr) liksom till Svenska institutet som fått visst stöd för bl.a. spridning av svensk litteratur (2 mkr). Dessa stöd har administrerats av Kulturrådet och finansierats under anslaget 28:2 *Bidrag till allmän kulturverksamhet, utveckling samt internationellt kulturutbyte och samarbete*.

² Internationella kulturutredningen beräknade i sitt betänkande (SOU 2003:121) att Sveriges internationella kultursatsningar 2002 uppgick till sammanlagt 314 miljoner kronor, varav 132 miljoner kronor avsåg Sidas kultursamarbete och 182 miljoner kronor övriga internationella kultursatsningar.

Utskottsindelningen och ärendefördelningen mellan utskotten (avsnitt 5.2)

Riksdagskommittén

Riksdagskommittén föreslår att lagutskottets och bostadsutskottets beredningsområden ska läggas samman och diskuterar i det sammanhanget också en omfördelning av några av de ärendegrupper som i dag ingår i de båda utskottens beredningsområden. En sådan ärendegrupp som lagutskottet i dag hanterar är immaterialrätten, vilken föreslås bli överförd till näringsutskottet. Enligt kommittén ligger det nära till hands med en sådan lösning om man ser till önskemålet att lagstiftnings- och budgetärenden inom ett och samma ämnesområde helst ska beredas i ett och samma utskott. Ett ytterligare skäl för en sådan förändring är att näringsutskottet bereder internationella handelsfrågor. I t.ex. WTO-förhandlingarna spelar immaterialrätten en stor och växande roll.

Kulturutskottet

Om en sammanslagning av lagutskottet och bostadsutskottet kommer till stånd finns det som kommittén redovisat flera skäl som talar för att de immaterialrättsliga frågorna förs till näringsutskottet. I immaterialrätten ingår nämligen det industriella rättsskyddet som på ett naturligt sätt knyter an till näringsutskottets beredningsområde. Dit hör:

- skydd för uppfinningar genom patent,
- skydd för nya växtsorter genom växtförädlarrätt,
- skydd för varors yttre utseende och för ornament genom mönsterrätt,
- skydd för varumärken och andra varukännetecken genom varumärkesrätt,
- skydd för firmor och andra näringskännetecken genom firma samt
- skydd för andra kännetecken såsom verkstitlar, egenartade efternamn och heraldiska vapen.

Till immaterialrätten hör emellertid också upphovsrätten som omfattar skyddet för litterära och konstnärliga verk, fotografier och vissa s.k. närstående rättigheter, däribland skydd för artisters prestationer.

Immaterialrätten är en del av civilrätten och så länge lagutskottet ensamt bereder frågor med anknytning till den civilrättsliga lagstiftningen ter det sig självklart att detta utskott också odelat svarar för beredningen av de immaterialrättsliga frågorna. Skulle emellertid dessa frågor föras över till näringsutskottet är det inte längre lika självklart att man bör behålla det odelade beredningsansvaret. I lika hög grad som det industriella rättsskyddet är nära förknippat med näringsutskottets ansvarsområde kan nämligen upphovsrätten med dess inriktning på kulturliv sägas vara en lika naturlig del av kulturutskottets beredningsområde. Det talar för att de immaterialrättsliga frågorna bör delas upp mellan näringsutskottet och kulturutskottet om det skulle bli aktuellt att föra dem från lagutskottet.

Vid en eventuell sammanslagning av lagutskottet och bostadsutskottet bör således enligt kulturutskottets mening frågor med anknytning till den upphovsrättsliga lagstiftningen föras till kulturutskottet.

Motionstidens förläggning (avsnitt 5.3.4)

Riksdagskommittén

I betänkandet diskuteras alternativa lösningar för när fristående motioner ska få väckas. Kommittén har prövat två nya alternativ. Det ena innebär att det ska finnas två allmänna motionstider, nämligen en förlagd till samma tidsperiod som den nuvarande allmänna motionstiden och en annan till två veckor efter jul- och nyårsuppehållet. Det andra förslaget är att fristående motioner ska få väckas när som helst under året, även under uppehåll i kammararbetet. Kommittén anser visserligen att den nuvarande ordningen med en tidsbegränsad allmän motionstid vid riksmötets början har många brister, men har ändå kommit till slutsatsen att denna ordning är att föredra framför de två diskuterade alternativen.

Kulturutskottet

Kulturutskottets majoritet – företrädd av Socialdemokraternas och Vänsterpartiets ledamöter i utskottet – tillstyrker kommitténs förslag. Andra lösningar skulle försvåra utskottens planering, särskilt för de motionstyngda utskotten. Att t.ex. ge utrymme för en fri motionsrätt under en mandatperiods sista vårsession skulle i praktiken innebära att ett stort antal motioner fick föras över till nästa mandatperiod, alternativt aldrig kunna tas upp till behandling i de berörda utskotten.

Under en mandatperiod har utskotten numera goda möjligheter att skjuta upp behandlingen av motioner till ett senare riksmöte. Motionsinstitutet är därmed inte längre särskilt användbart om man önskar få till stånd en debatt i en aktuell fråga. Då ter det sig mer ändamålsenligt att använda sig av interpellationsdebatter eller att begära att en s.k. aktuell debatt eller särskild debatt anordnas i en aktuell fråga.

En minoritet i utskottet – företrädd av Moderata samlingspartiets och Folkpartiet liberalernas ledamöter – tillstyrker den lösning med två allmänna motionstider som förespråkas i reservation 7 i betänkandet.

En annan minoritet i utskottet – företrädd av Kristdemokraternas och Centerpartiets representanter i utskottet – anser i likhet med vad som förordas i reservation 8 i betänkandet att motioner ska kunna få väckas när som helst under en mandatperiod.

Motionsrätten på skrivelser (avsnitt 5.3.5)

Riksdagskommittén

Den generella motionsrätten på skrivelser och redogörelser bör avskaffas. I stället ska kammaren besluta för varje skrivelse och redogörelse om den ska ge motionsrätt. Beslutet fattas på förslag av talmannen som dessförinnan samrått med gruppledarna. Kommittén förutsätter att en praxis så småningom kommer att utbildas för vilken typ av skrivelser och redogörelser som ska ge motionsrätt.

Kulturutskottet

Kulturutskottet biträder detta förslag som framstår som väl avvägt i och med att det är kammaren som fattar beslut om motionsrätt i varje särskilt ärende.

En minoritet i utskottet – företrädd av Vänsterpartiets och Centerpartiets representanter i utskottet – anser att nuvarande ordning med generell motionsrätt på skrivelser och redogörelser ska behållas.

Förenklad motionshantering (avsnitt 5.3.6)

Riksdagskommittén

Den hittills mest prövade linjen för att minska utskottens arbete med motionerna går ut på att förenkla behandlingen. Allt fler utskott har börjat arbeta på ett nytt sätt med motionerna från den allmänna motionstiden. Man upprättar fleråriga planer för motionsberedningen, fördjupar någon gång under valperioden behandlingen av motionerna och förenklar dessemellan behandlingen av motionerna. Även om erfarenheterna av förenklad motionsberedning hittills är blandade anser kommittén att utskotten bör gå vidare på denna väg. Kommittén föreslår att man standardiserar förfarandet i utskotten när det gäller den förenklade motionsberedningen.

Kommitténs uppfattning är att förenklad beredning liksom hittills i första hand ska kunna tillämpas på två slag av motionsförslag, dels sådana som till sin huvudsakliga innebörd överensstämmer med tidigare under valperioden behandlade motionsförslag, dels sådana som berör förhållanden där enligt gällande ordning beslutanderätten inte ligger hos riksdagen. I båda fallen handlar det om objektiva kriterier som i princip ska vara lätta att tillämpa. Kommittén anser att som huvudregel endast särskilda yttranden, inte reservationer, bör förekomma i ett betänkande där man tillämpat en förenklad motionshantering.

Kulturutskottet

Kulturutskottet har under vårsessionen börjat behandla motioner enligt ett förenklat förfarande. Hittills har några hundra motionsyrkanden prövats på detta sätt. Erfarenheterna är endast positiva. Samtidigt som motioner mot-

svarande tidigare prövade förslag har behandlats starkt förenklat har helt nya motioner kunnat ges en mer inrängande behandling. Den modell utskottet har tillämpat överensstämmer med kommitténs förslag. För utskottet har det också framstått som självklart att man i dessa sammanhang endast bör använda sig av särskilda yttranden.

Kulturutskottet tillstyrker således kommitténs förslag till beredning enligt ett förenklat förfarande.

Behandlingstvånget (avsnitt 5.3.7)

Riksdagskommittén

För utskotten kan det vara ett problem att hinna med att behandla alla motioner som hänvisats till dem. Särskilt gäller det motioner som väcks mot slutet av valperioden. För att lösa problemet med arbetssituationen våren före ett val föreslår kommittén att en möjlighet införs för utskotten att avstå från att lämna betänkanden i alla ärenden. Förfarandet skulle användas i ärenden där utskottsbehandlingen inte är avslutad då valperioden går mot sitt slut. Naturligtvis bör utskotten sträva efter att undvika att en sådan möjlighet behöver utnyttjas. Men om man står inför valet mellan att skjuta upp motioner till nästa valperiod eller låta dem falla bör den senare möjligheten snarare användas.

Kulturutskottet

Utskottet motsätter sig enhälligt kommitténs förslag om en stupstockliknande behandlingsform för motioner vid mandatperiodens slut. Den fria motionsrätten saknar värde om utskotten kan stoppa den fortsatta prövningen av förslagen genom att helt enkelt låta bli att avge ett betänkande. Enligt utskottets mening bör det vara en skyldighet för utskotten att så långt möjligt klara av alla ärenden under mandatperioden. I de fall det inte går bör motionerna föras över till efterföljande mandatperiod. Den föreslagna lösningen är ur demokratisk synvinkel helt förkastlig och bör enligt kulturutskottets mening avvisas av konstitutionsutskottet.

Stockholm den 21 mars 2006

På kulturutskottets vägnar

Lenmart Kollmats

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Lennart Kollmats (fp), Lars Wegendal (s), Eva Arvidsson (s), Paavo Vallius (s), Nikos Papadopoulos (s), Gunilla Tjernberg (kd), Siv Holma (v), Matilda Ernkrans (s), Lena Adelsohn Liljeroth (m), Göran Persson i Simrishamn (s), Cecilia Wikström (fp), Birgitta Sellén (c), Anna Lindgren (m), Inger Nordlander (s), Hans Backman (fp), Johan Andersson (s) och Henrik Westman (m).

BILAGA 8

Trafikutskottets yttrande 2005/06:TU4y

Riksdagen i en ny tid

Till konstitutionsutskottet

Konstitutionsutskottet har den 2 februari 2006 berett övriga utskott och EU-nämnden tillfälle att avge yttrande över Riksdagsstyrelsens framställning 2005/06:19 Riksdagen i en ny tid jämte motionerna 2005/06:K4–10.

Trafikutskottet begränsar sitt yttrande till de delar av ärendet som berör utskottet och där en samsyn råder inom utskottet. Det gäller inriktningen av utskottets arbete med EU-frågor samt vissa frågor när det gäller ärendefördelningen mellan utskotten, forsknings- och framtidsfrågor samt utskottets arbete med uppföljning och utvärdering.

Riksdagens arbete med EU-frågor

Framställningen

Riksdagen föreslås godkänna riktlinjerna för riksdagens arbete med EU-frågorna (avsnitten 3.1–3.6). De riktlinjer som föreslås är sammanfattningsvis följande.

Riksdagens roll skall vara central när det gäller EU-frågorna. Det är viktigt att riksdagen kommer in tidigt och att samtliga riksdagens ledamöter involveras.

Grön- och vitböcker och andra strategiska EU-dokument bör i ökad utsträckning bli föremål för debatt och behandling i utskott och kammare.

När det gäller *samråd mellan regering och riksdag* bör utskottens roll stärkas. Regeringen skall överlägga med utskotten i de frågor rörande arbetet i EU som utskotten bestämmer. Vid dessa överläggningar kan utskotten framföra synpunkter på hur regeringen bör agera. Resultatet bör dokumenteras och kan redovisas i en bilaga till utskottets sammanträdesprotokoll eller i en anteckning i protokollet. Det formella samrådet om regeringens position inför beslut i ministerrådet och givandet av det slutliga förhandlingsmandatet bör som i dag ske i EU-nämnden; samrådet bör dock fokusera på de frågor på rådets dagordning där beslut skall fattas. Om ett parti inte har någon ledamot från ett visst utskott bland sina ledamöter och

suppleanter i EU-nämnden bör partiet tillfälligt få ersätta en ledamot av nämnden med en ledamot från det berörda utskottet vid ett samråd som rör utskottets område.

Det är angeläget att utskotten har *kontakter med andra parlament*. Riksdagskommittén finner inte skäl för att Europaparlamentariker skall kunna delta i debatter i kammaren.

Inte heller finner kommittén skäl att formellt föreslå riksdagen några ändringar i riksdagsordningen med anledning av *förslaget till ett konstitutionellt fördrag*, t.ex. i fråga om subsidiaritetskontroll.

Trafikutskottets bedömning

Med anledning av framställningens avsnitt om riksdagens arbete med EU-frågor vill trafikutskottet hänvisa till sitt yttrande den 16 mars 2004 till Riksdagskommitténs referensgrupp. I detta sammanhang anförde utskottet bl.a. följande.

Utvecklingen inom trafikutskottets beredningsområde påverkas till en betydande del av den lagstiftning och det reformarbete som utformas inom EU. Trafikutskottet sade sig ha en klar vilja och avsikt att träda in i beslutsprocessen på ett så tidigt stadium att utskottets och *riksdagens inflytande i beslutsprocessen* blir tydligare och mer konstruktivt. Trafikutskottet var berett att söka avsätta mer utrymme för EU-frågor på bekostnad av arbetsinsatser för behandling av vissa slags motionsförslag. I fråga om *samråd inför rådsmöten* omtalades att trafikutskottet sökt komma in tidigare i beslutsprocessen genom att en ny ordning införts. Enligt denna informerar Näringsdepartementet, företrätt av statssekreteraren, ett par gånger per termin om regeringens riktlinjer och prioriteringar inom EU-arbetet samt ger en lägesbeskrivning av olika frågor. En tydlig positionering av fackutskottet som ett reellt samrådsorgan för riksdagens beredning av EU-frågor inom utskottets beredningsområde förordades. Samtidigt sade sig trafikutskottet kunna inse betydelsen av att ha ett samordnat organ i riksdagen för beredningen av vissa EU-frågor. För detta talade bl.a. såväl tidsmässiga som praktiska skäl men även behovet av att från riksdagen anlägga en övergripande syn och möjligheterna att hantera utskottsövergripande frågor. Till detta organ borde ökade möjligheter finnas för utskottets ledamöter och suppleanter att närvara, exempelvis genom att förordna fler suppleanter i det aktuella beredningsorganet. Beträffande förslaget till ett konstitutionellt fördrag – och då särskilt *subsidiaritetskontrollen* – förordade trafikutskottet ett samordnat förfarande där fackutskottets synpunkter förenas med en mer övergripande prövning inom riksdagen. Utskottet framhöll också att det *internationella kontaktutbytet* bör utvecklas. Slutligen redovisade trafikutskottet att förfarandet att fånga upp fackutskottens synpunkter i EU-frågor genom yttrande till andra utskott har fungerat.

Härutöver vill trafikutskottet ta upp en fråga som inte närmare har berörts i riksdagsstyrelsens framställning, nämligen om remitteringen av Årsboken om EU – berättelse om verksamheten i Europeiska unionen. Denna årsbok, som årligen tillställs riksdagen i form av en skrivelse, har hittills remitterats till utrikesutskottet. Trafikutskottet ansluter sig till det förhållningssätt till EU-frågorna som riksdagsstyrelsens förslag i olika sammanhang ger uttryck för, nämligen att EU-frågorna är att betrakta som inrikespolitik (utom – givetvis – de frågor som specifikt omfattar EU:s gemensamma utrikes- och säkerhetspolitik). I enlighet härmed bör, enligt trafikutskottets mening, Årsboken fortsättningsvis remitteras till konstitutionsutskottet – som ju har utpekats som det utskott som har ett sammanhållande ansvar i vissa avseenden.

Ärendefördelningen mellan utskotten

Framställningen

Riksdagen föreslås godkänna riktlinjerna för arbetet i riksdagens utskott (avsnitten 5.2.9 och 5.2.10). De riktlinjer som föreslås innebär för trafikutskottet sammanfattningsvis följande.

Ärenden om transporträtt tillförs trafikutskottets beredningsområde till följd av en föreslagen minskning av antalet utskott.

Vidare anges att försvarsutskottet skall bereda ärenden om åtgärder för att minska samhällets sårbarhet och att vissa ärendegrupper med anknytning till samhällets sårbarhet bör överföras till försvarsutskottet. I sammanhanget anges att även fortsättningsvis bör andra utskott bereda ärenden om säkerhet och beredskap inom sina respektive ansvarsområden.

Trafikutskottets bedömning

Trafikutskottet begränsar sitt yttrande till dels den föreslagna förändringen av ärendefördelningen för trafikutskottet utan att gå in på frågan om antalet utskott, dels, på eget initiativ, beskrivningen i riksdagsordningen av trafikutskottets arbetsuppgifter.

Nuvarande arbetsuppgifter

Enligt den nuvarande lydelsen av riksdagsordningen från år 2003 bereder trafikutskottet ärenden om

- vägar och vägtrafik,
- järnvägar och järnvägstrafik,
- sjöfart,
- luftfart,
- trafiksäkerhet,
- post- och telekommunikationer samt
- informationsteknik.

Vidare bereder utskottet ärenden om anslag inom utgiftsområde 22 Kommunikationer.

Transporträtt

Trafikutskottet har ingen anledning att utifrån utskottets perspektiv uttrycka någon uppfattning om antalet utskott. När det gäller ett konsekvensförslag av denna fråga, nämligen att överföra ärendegruppen transporträtt till utskottets beredningsområde, kan nämnas att detta är ett omfattande lagstiftningsområde som innefattar bl.a. sjölag, luftfartslag och lag om inrikes vägtransport. Transporträtten behandlar bl.a. frågor som transportförsäkringsavtal, befraktningsavtal, lastskadekrav, redares transportansvar, konossement samt personskadeärenden. I sammanhanget kan nämnas att transporträtten är en del av rättsordningen som i stora delar baseras på internationella konventioner och som har nära beröringspunkter med köprätt och därmed konsumentlagstiftning, skadeståndslagstiftning, avtalslag och skuldbrevslag. Trots ordet *transport* är anknytningen till trafikutskottets nuvarande beredningsområde begränsad. Det kan nämnas att inom Regeringskansliet hanteras frågor om transporträtt inte inom Näringsdepartementet utan av Justitiedepartementet. Sammantaget förordas därför ur såväl effektivitets- som arbetsbelastningssynpunkt att ärendegruppen transporträtt inte överförs till trafikutskottets beredningsområde. Transporträtt bör i stället lämpligen hanteras av det utskott som bereder närliggande lagstiftningsområden, främst köprätt.

Samhällets sårbarhet

Trafikutskottet anser att det är en fördel att försvarsutskottet, i den föreslagna rollen som ansvarig för samhälles sårbarhet, tilldelas också ett övergripande ansvar för beredningen av vissa säkerhetsfrågor inom IT-området. Frågor om IT-säkerhet är dock omfattande och inrymmer en rad vitt skilda frågor som bl.a. elektroniska signaturer, kryptering, incidentskydd, säkerhetsinformation till Internetanvändare, säkert Internet och ett omfattande internationellt samarbete. En nära koppling finns vidare till säkerhetsfrågor inom telekommunikationsområdet. Den gällande större lagstiftningen inom området, lagen (2003:389) om elektronisk kommunikation, bereds av trafikutskottet. I IT-politiken ingår vidare som ett delmål att en effektiv och säker fysisk IT-infrastruktur med hög överföringskapacitet skall finnas tillgänglig i alla delar av landet. I sammanhanget kan nämnas att inom Regeringskansliet har – mot denna bakgrund – ansvaret för olika säkerhetsfrågor inom IT-området delats upp mellan Näringsdepartementet, Justitiedepartementet och Försvarsdepartementet. Den närmare gränsdragningen gentemot försvarsutskottet bör därför klargöras successivt med utgångspunkt i den arbetsfördelning som utvecklats inom Regeringskansliet. Det betyder sammantaget att någon större omfördelning inte bör ske av IT-arbetsuppgifter från trafikutskottet till försvarsutskottet.

Vidare kan aktualiseras frågan om ansvaret för det nya lagstiftningsområdet benämnt sjöfartsskydd, lagen (2004:487) om sjöfartsskydd. Till följd av händelserna den 11 september 2001 i USA har ett omfattande internationellt regelverk tagits fram om skydd för fartyg och hamnanläggningar. Med den föreslagna ansvarsfördelningen, med ett samlat ansvar för samhällets sårbarhet, kan skäl anföras för att denna ärendegrupp tillförs försvarsutskottets ansvarsområde. Motsvarande argumentering kan i så fall även anföras för att skyddsfrågor inom övriga trafikslag omförs till försvarsutskottet.

När det gäller överföring av vissa andra ärendegrupper med anknytning till samhällets sårbarhet synes inte något hinder finnas för att budgetansvaret för Statens haverikommission omförs till försvarsutskottet. Nämnas kan att denna verksamhet finansieras utan att några anslag anvisas över utgiftsområde 22 Kommunikationer. Någon större arbetsutjämnande innebörd har inte detta förslag.

Modernisering av riksdagsordningen

Riksdagsordningens beskrivning av trafikutskottets uppgifter har i stort sett varit oförändrad alltsedan utskottets tillkomst år 1971. Ett tillägg gjordes i samband med budgetreformen år 1997 genom att trafikutskottet tilldelades ansvaret för utgiftsområde 22 Kommunikationer. Ytterligare en förändring har skett; ordet *telegrafi* har lyfts ur förteckningen av arbetsuppgifter medan begreppet *informationsteknik* tillförts.

I samband med en översyn av riksdagsordningen finns det skäl att modernisera trafikutskottets arbetsbeskrivning. För att få en mer stringent, logisk och aktuell beskrivning av beredningsområdet föreslås följande ärendeförteckning (nytt markerat med kursiv stil):

- *transportpolitik,*
- vägar och vägtrafik,
- järnvägar och järnvägstrafik,
- *hamnar och sjöfart,*
- *flygplatser och luftfart,*
- post,
- *elektroniska kommunikationer* samt
- *IT-politik.*

Vidare bereder utskottet ärenden om anslag inom utgiftsområde 22 Kommunikationer.

Forsknings- och framtidsfrågor

Framställningen

Riksdagen föreslås godkänna riktlinjerna för riksdagens arbete med forsknings- och framtidsfrågor (avsnitt 5.4.4).

Det innebär att forsknings- och framtidsfrågor bör ges ett ökat utrymme och bättre integreras i riksdagsarbetet samt att behov finns av organisatoriska eller andra förändringar för att tillgodose detta. Fördjupat arbete med forsknings- och framtidsfrågor måste enligt kommitténs mening i första hand vara en angelägenhet för den reguljära organisationen inom riksdagen. Det innebär att framför allt utskotten och utskottens kanslier måste ta ett stort ansvar i detta sammanhang. Kommittén anser således att det inte skall etableras några särskilda organisatoriska lösningar för forsknings- och framtidsfrågorna.

Kommittén anger vidare att riksdagen bör kunna ställa krav på regeringen att i viktigare propositioner redovisa kunskapsläget enligt forskning, teknikvärdering och framtidsstudier m.m. inom de områden som behandlas. Kommittén anser också att aktiviteter som forsknings- och framtidsdagar bör genomföras med jämna mellanrum, t.ex. vartannat år.

Kommittén anser också att det finns behov av att stärka kontakterna mellan utskotten, utredningstjänsten och Sällskapet riksdagsledamöter och forskare (Rifo) och att Rifos verksamhet bör kunna utvecklas. Den närmare utformningen av hur arbetet i riksdagen med forsknings- och framtidsfrågor kan utvecklas bör formuleras i en ”strategi för arbetet med forsknings- och framtidsfrågor”.

Trafikutskottets bedömning

Trafikutskottet har under de senaste åren sökt utveckla arbetet på ett sätt som ligger väl i linje med Riksdagskommitténs tankar. Utskottet strävar exempelvis att i samband med strategiska riksdagsfrågor ställa krav på ett kvalitativt beslutsunderlag som bygger på forskningsunderlag och som även beaktar framtidsfrågor. Som ett led i detta arbete söker utskottet informera sig om aktuella forskningsrön och olika utredningsresultat. I samband med utfrågningar och egna uppföljningsprojekt har utskottet exempelvis engagerat olika forskare för att få en fördjupad analys av olika frågor inom utskottets beredningsområde. Vidare kan nämnas utskottets engagemang för att säkerställa att en lämplig forskningsmiljö utvecklas på transportområdet. I samband med ett par betänkanden har utskottet också gjort vissa uttalanden om behovet av en utvecklad forskningsverksamhet.

Trafikutskottet har vidare framhållit att sambandet mellan mål för utskottets politikområden och den forskning som bedrivs är delvis otydlig. Forskningsuppdragen bör därför i ökad utsträckning specificeras utifrån de politiska målsättningarna. Hänvisning har här gjorts till EU:s behandling av FoU-frågor där en tydlig koppling finns mellan de transportpolitiska ställningstagandena och den forskning som initieras. Ett uppslag skulle kunna vara att i samband med den årliga budgetbehandlingen och mål- och resultatbedömningen även mer ingående behandla forskningsfrågor. I

sammanhanget kan också nämnas betydelsen av att den forskningspolitiska propositionen hanteras av riksdagen i sådana former att fackutskotten ges tillfredsställande möjligheter att behandla sin sektorsforskning.

Trafikutskottet har vidare tidigare berört att inom trafikutskottets område är det svårt att få en samlad bild av olika forskningsrön och om hur framtiden ter sig. Informationen är splittrad och delvis osammanhängande. Internationella överblickar lyser också ofta med sin frånvaro. Det är därför angeläget med en regelbunden och användarinriktad information.

Riksdagens arbete med uppföljning och utvärdering

Framställningen

Riksdagen föreslås godkänna riktlinjerna för riksdagens arbete med uppföljning och utvärdering (avsnitt 5.5.12). De riktlinjer som föreslås innebär att uppföljning och utvärdering inom riksdagen har en framåtblickande inriktning och används för att ge underlag för väl underbyggda ställningstaganden i beredningsarbetet. Kommittén anger att återkopplingen till utskottens beredning av propositions- och motionsärenden i många fall behöver göras tydligare. För att dialogen mellan riksdag och regering skall kunna fortsätta är det viktigt att alla utskott granskar den resultatinformation som regeringen lämnar i budgetproposition och resultatkrivelser och att regeringen på ett bättre sätt lever upp till riksdagens önskemål om fördjupad resultatredovisning. Ett fördjupat utbyte mellan utskotten när det gäller uppföljnings- och utvärderingsfrågor inom ramen för ordförandekonferensen anges kunna bidra till fortsatt utveckling. För att fullfölja riksdagens handlingsplan är det angeläget att utskotten arbetar långsiktigt genom att i sin verksamhetsplanering tydliggöra hur uppföljning och utvärdering kommer in i beredningen av motioner och propositioner. Kommittén anser avslutningsvis att det är viktigt att stödet till utskotten fortsätter att utvecklas.

Trafikutskottets bedömning

Trafikutskottet söker i ökad utsträckning betrakta uppföljnings- och utvärderingsarbetet som en naturlig del i utskottsarbetet och ett värdefullt tillskott i kunskapsuppbyggnaden. Trafikutskottet har mot denna bakgrund initierat ett flertal uppföljnings- och utvärderingsrapporter under senare år. Som exempel kan nämnas att under riksmötet 2004/05 genomfördes en utvärdering om transportforskningens omfattning, inriktning och samhällsnytta (Rapporter från riksdagen 2004/05:RFR1 Transportforskningen i en föränderlig värld). Under riksmötet 2005/06 har en uppföljning av genomförandet av systemet för skydd mot grova våldsbrott gentemot sjöfarten genomförts (Rapporter från riksdagen 2005/06:RFR7 Sjöfartsskydd). Under våren 2006 påbörjas också en uppföljning av den ändring i lagen

(1982:129) om flyttning av fordon i vissa fall som infördes den 1 januari 2004. Erfarenheter och slutsatser av dessa studier söks länkas in utskottets behandling av olika betänkannden.

Trafikutskottet har vidare i samband med budgetarbetet riktat ett ökat intresse mot mål- och resultatfrågor. Mot denna bakgrund har budgetbetänkanadena renodlats till att enbart behandla budget- och uppföljningsfrågor. Erfarenheterna av denna förändrade arbetsinriktning är goda.

Stockholm den 21 mars 2006

På trafikutskottets vägnar

Claes Roxbergh

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Claes Roxbergh (mp), Carina Moberg (s), Elizabeth Nyström (m), Jarl Lander (s), Krister Örnfjäder (s), Johnny Gylling (kd), Claes-Göran Brandin (s), Jan-Evert Rådström (m), Monica Green (s), Runar Patriksson (fp), Sven Bergström (c), Kerstin Engle (s), Björn Hamilton (m), Karin Svensson Smith (-), Börje Vestlund (s), Christer Winbäck (fp) och Karin Thorborg (v).

BILAGA 9

Miljö- och Jordbruksutskottets protokollsutdrag 2005/06:21

Miljö- och jordbruksutskottet

2006-03-23

Bilaga 2

Bilaga till protokoll 2005/06:21 § 2

Utskottet beslutar avge följande yttrande till konstitutionsutskottet över Riksdagskommitténs framställning Riksdagen i en ny tid.

Som Riksdagskommittén framhåller är det enklaste sättet att åstadkomma en utjämning i arbetsbelastningen att hitta ärendegrupper som direkt kan flyttas från hårt belastade utskott till något eller några av de minst belastade. Samtidigt kan konstateras att indelningen i utgiftsområden och önskan att hålla samman beredningen av lagstiftnings- och budgetärendena inom de olika sakområdena utgör en begränsande faktor i möjligheten att göra en sådan omfördelning. Bland de ärendegrupper som skulle kunna flyttas till andra utskott finns dock bl.a. strålskydd och kärnsäkerhet. Som framhålls i betänkandet har försvarsutskottet redan i dag en central roll i riksdagens hantering av sårbarhetsfrågorna. Om man ytterligare vill stärka och markera denna roll kan till utskottets beredningsområde föras ansvaret för de områden där särskilda myndigheter inrättats för hanteringen av sårbarhetsfrågor. Ärendegrupper som bör vara aktuella att tillföra är sådana som gäller skyddet mot olyckor eller som syftar till att göra den samhällsviktiga infrastrukturen mindre sårbar. Utskottet tillstyrker med det anförda förslaget att till försvarsutskottet föra beredningen av ärenden rörande kärnteknisk säkerhet och strålningskydd.

När det gäller arbetet med EU- frågor hänvisas till utskottets yttrande till Riksdagskommitténs referensgrupp för EU-frågor den 11 mars 2004.

Riksdagskommitténs framställning föranleder i övrigt inga kommentarer från utskottets sida.

BILAGA 10

Näringsutskottets yttrande 2005/06:NU1y

Riksdagen i en ny tid

Till konstitutionsutskottet

Konstitutionsutskottet har berett näringsutskottet tillfälle att avge yttrande över Riksdagsstyrelsens framställning 2005/06:RS3 jämte de sju motioner som väckts i ärendet.

Genom framställningen överlämnas Riksdagskommitténs huvudbetänkande Riksdagen i en ny tid till riksdagen. I sitt betänkande lägger kommittén fram flera förslag till förändringar av riksdagens organisation och arbetsformer. Kommitténs förslag har föranlett nio reservationer i betänkandet. Näringsutskottet väljer att i detta yttrande enbart kommentera de förslag som explicit tar sikte på näringsutskottet.

Riksdagskommitténs förslag

Kommittén föreslår att beredningen av vissa ärendegrupper med anknytning till samhällets sårbarhet skall flyttas till försvarsutskottet. Genom en sådan förändring vill kommittén skapa ökad möjlighet att det uppnås en helhetssyn och en effektiv användning av samhällets resurser. Till grund för förslaget ligger också en önskan att överföra ärenden från andra utskott till det något mindre arbetsbelastade försvarsutskottet. För näringsutskottet innebär detta förslag att ansvaret för beredningen av elsäkerhetsfrågor överflyttas till försvarsutskottet. Näringsutskottet tolkar förslaget så att också anslaget (38:11) till Elsäkerhetsverket under utgiftsområde 24 Näringsliv förs över till utgiftsområde 6 Försvar samt beredskap mot sårbarhet.

Vidare förordar Riksdagskommittén att antalet utskott skall minska genom att bostads- och lagutskottens beredningsområden sammanförs i ett nytt utskott, benämnt civilutskottet. En följd av förslaget är att anslaget (40:2) till Konsumentverket under utgiftsområde 24 Näringsliv föreslås bli överfört till utgiftsområde 18 Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande, som skall hanteras av det nya utskottet. Samtidigt skall beredningsområdet för civilutskottet begränsas något genom att ansvaret för vissa ärenden flyttas till andra utskott. Bland annat förespråkas att ärenden

om immaterialrätten skall beredas av näringsutskottet. Kommittén påpekar i det sammanhanget att immaterialrätten spelar en stor och växande roll i WTO-förhandlingarna.

Som tidigare nämnts har nio reservationer fogats till kommitténs förslag. I en av dessa reservationer (s) avstyrks förslaget om en sammanslagning av lag- och bostadsutskotten. Samma avvisande inställning i frågan kommer till uttryck i en av de sju motioner som väckts med anledning av Riksdagsstyrelsens framställning, motion 2005/06:K5 (v).

Näringsutskottets ställningstagande

Näringsutskottet har inget att erinra emot att ansvaret för beredningen av elsäkerhetsfrågor överförs till försvarsutskottet. Utskottet utgår samtidigt ifrån att också anslaget till Elsäkerhetsverket tillförs försvarsutskottets beredningsområde.

Som nämnts inledningsvis behandlar utskottet i detta yttrande enbart frågor som uteslutande berör näringsutskottet. Det innebär bl.a. att utskottet inte tar ställning till förslaget om en sammanslagning av lag- och bostadsutskotten. Om emellertid riksdagen beslutar om en sammanläggning av dessa båda utskott tillstyrker näringsutskottet de därav föranledda förslagen till förändringar vad gäller näringsutskottets beredningsområde. Sålunda bejakar utskottet förslaget att ärenden om immaterialrätten i fortsättningen skall hanteras av näringsutskottet. Under senare år har näringsutskottet i samband med behandlingen av handelspolitiska frågor noterat att de immaterialrättsliga frågorna har fått ökad betydelse inom ramen för WTO-förhandlingarna. Vidare tillstyrker utskottet Riksdagskommitténs förslag att anslaget till Konsumentverket skall övergå till ett utgiftsområde under det nya utskottet. Lämpligen bör därmed följa med även övriga anslag på konsumentområdet under utgiftsområde 24 Näringsliv.

Stockholm den 21 mars 2006

På näringsutskottets vägnar

Marie Granlund

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Marie Granlund (s), Per Bill (m), Ingegerd Saarinen (mp), Eva Flyborg (fp), Sylvia Lindgren (s), Berit Högman (s), Karl Gustav Abramsson (s), Carina Adolfsson Elgestam (s), Anne Ludvigsson (s), Anne-Marie Pålsson (m), Lars Johansson (s), Reynoldh Furustrand (s), Krister Hammarbergh (m), Nyamko Sabuni (fp), Gunilla Wahlén (v), Håkan Larsson (c) och Lars Lindén (kd).

BILAGA 11

Arbetsmarknadsutskottets yttrande 2005/06: AU2y

Riksdagen i en ny tid

Till konstitutionsutskottet

Konstitutionsutskottet har berett övriga utskott och EU-nämnden tillfälle att yttra sig över Riksdagsstyrelsens framställning 2005/06:RS3 Riksdagen i en ny tid jämte motionerna 2005/06:K4–K10.

Arbetsmarknadsutskottet inriktar sig i det följande främst på sådana frågor i Riksdagsstyrelsens framställning som direkt berör utskottet, men uppehåller sig även vid några allmänna frågeställningar.

Utskottsindelningen och ärendefördelningen mellan utskotten

Riksdagsstyrelsen har i denna del två förslag som direkt rör arbetsmarknadsutskottet. Det ena innebär att *integrationsfrågor förs över från socialförsäkringsutskottet till arbetsmarknadsutskottet*. Det andra innebär att *arbetsmarknadsutskottets ansvar för jämställdhetsfrågor preciseras*.

Utskottet vill med anledning av detta framföra följande.

I ett yttrande till konstitutionsutskottet förra våren utvecklade arbetsmarknadsutskottet några allmänna tankar om avgränsningen av beredningsområdena (2004/05:AU2y, 2004/05:KU29), detta främst med anledning av en då aktualiserad fråga om arbetskraftsinvandring. Utskottets uppfattning var att man så långt som möjligt borde upprätthålla principen att frågor som har ett tydligt sakligt samband behandlas i ett sammanhang. Med utgångspunkt i den principen och med anledning av de motioner som fanns i ärendet förde utskottet ett långt resonemang om varför *frågor om arbetskraftsinvandring* borde beredas av arbetsmarknadsutskottet och inte av socialförsäkringsutskottet. Argumentationen gick i korthet ut på att detta är en fråga om arbetskraftsförsörjning, som både kortsiktigt och långsiktigt avgörs efter arbetsmarknadspolitiska bedömningar, i praktiken genom AMS. Även insatser med anledning av effekterna på arbetsmarknaden av arbetskraftsinvandring, oavsett om den är restriktiv eller generös, sågs som i hög grad arbetsmarknadspolitiska frågor. Sammanfattningsvis var det arbetsmarknadsutskottets uppfattning att frågor om arbetskraftsinvandring borde beredas i utskottet när saken diskuteras ur ett arbetsmarknadsperspektiv.

Utskottet ansåg däremot inte att det fanns motsvarande sakliga skäl för att föra över även *migrationsfrågorna i övrigt* till arbetsmarknadsutskottet. För det fall att det inte skulle vara möjligt att separera frågor om arbetskraftsinvandring från invandring på andra grunder skulle utskottet inte motsätta sig en förändring som innebar att hela migrationspolitiken fördes över. Bedömningen gjordes också att utskottet skulle ha utrymme att överta ansvaret för migrationspolitiken.

När det gäller *integrationsfrågorna* ansåg utskottet att det fanns goda skäl att föra över dem från socialförsäkringsutskottet, bl.a. med hänvisning till att arbetsmarknadspolitiken delvis är inriktad på invandrare och att vissa frågor med integrationspolitisk betydelse redan omfattas av utskottets beredningsområde, så t.ex. lagstiftningen mot etnisk diskriminering. Ytterligare ett viktigt skäl var att en starkare anknytning till arbetsmarknadspolitiken skulle understryka både att vägen till egenförsörjning främst måste gå via arbete och att invandrarernas deltagande i arbetslivet är av största vikt för den framtida arbetskraftsförsörjningen.

Förslaget i framställningens avsnitt 5.2.10 Kommitténs överväganden är som framgått att beredningen av integrationsfrågorna förs över från socialförsäkringsutskottet till arbetsmarknadsutskottet. Förslag till ändring i riksdagsordningen läggs fram i enlighet med detta.

Frågorna om arbetskraftsinvandring kommenteras inte i avsnittet med överväganden. Det sker däremot i avsnitt 5.2.5 Förslag om ändrad ärendefördelning av andra skäl än ojämn arbetsbelastning där Riksdagskommittén återger de synpunkter som framförts av socialförsäkringsutskottet respektive arbetsmarknadsutskottet. Socialförsäkringsutskottet hade hänvisat till indelningen i utgiftsområden och frågornas behandling i EU, vilket skulle tala för att migrationsfrågorna borde beredas i ett sammanhang. Kommittén tar inte uttryckligen ställning till de argument i själva sakfrågan som framförts från respektive utskott, men ifrågasätter om det finns ett långsiktigt utrymme tillgängligt hos arbetsmarknadsutskottet att ta hand om hela beredningsansvaret för integrations- och migrationsfrågorna. Därefter förs ytterligare resonemang som uteslutande rör konsekvenser för arbetsbelastningen av olika alternativ, och det hela utmynnar som framgått i ett förslag att enbart föra över integrationsfrågorna till arbetsmarknadsutskottet.

Arbetsmarknadsutskottet anser att skälen för att låta utskottet bereda frågor om arbetskraftsinvandring fortfarande har giltighet. Det kan i sammanhanget nämnas att den nu arbetande utredningen om översyn av regelverket kring arbetskraftsinvandring (N 2004:09) tillsatts under Näringsdepartementet. Uppgiften är enligt direktiven (dir. 2004:21) i första hand att utreda behovet av arbetskraftsinvandring och bedöma de konsekvenser som ytterligare sådan invandring kan få på arbetsmarknaden och i övrigt. Förslag till förändringar ska utgå från de behov av arbetskraft som finns på arbetsmarknaden. En grundläggande utgångspunkt ska vara att löner, försäkringsskydd och övriga anställningsvillkor för dem som invandrar för att arbeta ska vara i nivå med dem som gäller för arbetstagare som redan finns i landet. Enligt utskottets mening visar utredningsdirektiven tydligt att de frågeställningar som är förknippade med arbetskraftsinvandringen i stor utsträckning har arbetsmarknadspolitisk och arbetslivspolitisk innebörd. Det handlar om arbetskraftsutbud på kort och lång sikt, där arbetskraftsinvandring kan vara ett kompletterande inslag. Det är därmed en fråga som bör höra till arbetsmarknadsutskottets beredning när den diskuteras från sådana utgångspunkter. Att det, som mycket riktigt påpekas i direktiven, finns ett samband mellan regelverket för arbetskraftsinvandring och regelverket för asyl och skyddsbehövande i övrigt, utesluter inte detta. Utvidgningen av beredningsområdet med integrationsfrågorna ger ytterligare stöd för att frågor om arbetskraftsinvandring bör beredas av arbetsmarknadsutskottet. I direktiven väcks t.ex. frågan om att ställa krav på den arbetsgivare som får tillstånd att rekrytera arbetskraft att stödja integrationen för den nyinvandrade. Utskottet finner skäl att upprepa vad som sades i det förutnämnda yttrandet till konstitutionsutskottet: Principen att frågor som har ett tydligt sakligt samband behandlas i ett sammanhang bör upprätthållas så långt som möjligt. Avgränsningen av beredningsområdena och den praxis som utvecklas vid ärendefördelningen får inte leda till att denna princip sätts åt sidan. Man bör undvika ställningstaganden som huvudsakligen bygger på formella aspekter, som t.ex. vilket utskott som ansvarar för författningarna på området, och mera se till sakfrågan.

När det gäller utrymmet att ta hand om ett utökat beredningsområde ifrågasätter kommittén arbetsmarknadsutskottets bedömning att det skulle vara möjligt att ta ansvar för hela migrationspolitiken. För tydlighetens skull ska det upprepas att utskottet inte förespråkade ett sådant övertagande; bedömningen avsåg en tänkbar ordning. Den grundade sig på det faktum att arbetsmarknadsutskottet under de tre senaste valperioderna fått se en stadigt minskande andel av ärendena. I det förra yttrandet till konstitutionsutskottet framfördes några tankar om anledningen till detta. Bedömningen i fråga om kapaciteten inbegrep att ärendetillströmningen skulle kunna öka något. Till vad som sades i det yttrandet kan läggas att även regionalpolitiken, som från riksmötet 1998/99 överflyttades till näringsutskottet, i hög grad bidrog till den tidigare arbetsbelastningen i arbetsmarknadsutskottet. I ett regionalpolitiskt betänkande året före överflyttningen behandlades 360 motionsyrkanden, vilket motsvarar ca 60 % av det totala antalet yrkanden som remitterats till arbetsmarknadsutskottet under innevarande riksmöte.

Utskottet utgår nu från att det inte är aktuellt att överföra hela migrationspolitiken. Med ett beredningsområde i enlighet med kommitténs förslag, utvidgat med ansvar för frågor om arbetskraftsinvandring, finns det enligt utskottet kapacitet att även hantera en begränsad ökning av ärenden till följd av ett ändrat politiskt läge. Det finns dock skäl att uppmärksamma att en successivt allt större del av motionerna från allmänna motionstiden som remitteras till arbetsmarknadsutskottet är väckta av ledamöter som tillhör det rödgröna blocket. Sådana motioner från den allmänna motionstiden under detta riksmöte var 70 % fler än motionerna väckta av borgerliga ledamöter. Räknat i yrkanden utgjorde de 95 % av yrkandena i de borgerliga motionerna. Det är knappast någon djärv gissning att motionstrycket på arbetsmarknadsutskottet skulle kunna öka med en annan regering, dock inte till nivån under mitten av 1990-talet. När utskottet gör bedömningen att kapaciteten bör förslå ingår som förutsättning att utskottskansliet har full bemanning. Under de senaste åren har så varit fallet endast under begränsade perioder.

Sammanfattningsvis tillstyrker arbetsmarknadsutskottet kommitténs förslag om att överföra beredningsansvaret för ärenden om integration. Utskottet står fast vid sin tidigare uppfattning om sambandet mellan arbetsmarknadspolitiken och frågorna om arbetskraftsinvandring.

I fråga om kommitténs förslag om arbetsmarknadsutskottets beredningsansvar för *jämställdhetsfrågorna* är följande att säga. Den nuvarande ordningen innebär enligt kommittén att "samtliga riksdagsutskott enligt den s.k. mainstreamingprincipen har ett ansvar att beakta jämställdhetsfrågorna inom sina beredningsområden". Syftet med förslaget är att i riksdagsordningen "skriva in den praxis som utvecklats att till arbetsmarknadsutskottet hänvisa jämställdhetsfrågor som inte tillhör något annat utskotts beredningsområde". I övrigt anser kommittén att "alla utskott även fortsättningsvis ska ansvara för att ärenden inom deras beredningsområde analyseras utifrån ett jämställdhetsperspektiv".

I sak har utskottet inget att invända mot att arbetsmarknadsutskottet tilldelas en "restkompetens" när det gäller jämställdhetsfrågorna. Utskottet har dock vissa invändningar mot det sätt på vilket detta är tänkt att komma till uttryck. Det kan först anmärkas att kommittén när den i motivtexten beskriver de andra utskottens ansvar för jämställdhetsfrågorna använder sig av uttrycks-sätt som knappast överensstämmer med hur beredningsansvar vanligen anges. Det talas som framgått ovan inte om att "bereda ärenden" utan om ett ansvar att "beakta jämställdhetsfrågorna inom sina beredningsområden" och om ansvar för att "ärenden . . . analyseras utifrån ett jämställdhetsperspektiv". Det ska också observeras att inte heller den föreslagna lagtexten (4.6.15) överensstämmer med det gängse sättet att ange beredningsansvar, låt vara att formuleringen "tillhör . . . ett utskotts . . . beredning" förekommer i riksdagsordningen (4.6.5). En liknande formulering fanns till 2003 även i fråga om beredningen av anslag inom respektive utgiftsområde.

Arbetsmarknadsutskottet anser att mainstreamingprincipen bör tillämpas även i fråga om själva remitteringen och att detta ska vara otvetydigt. I praktiken har den principen tillämpats i ganska stor utsträckning. Som indirekt stöd för detta har man kunnat peka på att arbetsmarknadsutskottet enligt ordalydelsen i riksdagsordningen endast har ansvar för jämställdhetsfrågor i arbetslivet. Detta är dock inte helt logiskt. Om en sådan princip verkligen gäller finns det knappast något skäl för att arbetsmarknadsutskottets ansvar på arbetslivsområdet skulle anges särskilt. Sätillvida är kommitténs förslag tilltalande. Det blir endast restkompetensen som uttrycks i riksdagsordningen. Alla utskotts ansvar för jämställdhetsfrågorna enligt "den nuvarande ordningen" blir underförstått, så även t.ex. arbetsmarknadsutskottets ansvar för jämställdheten inom arbetsmarknadspolitiken. Man kan dock ha invändningar mot att undantagsregeln men inte huvudregeln uttrycks explicit. Dessutom innebär den valda tekniken vissa faror rent praktiskt om ambitionen nu är att kodifiera mainstreamingprincipen. Det kan bli alltför enkelt att vid tveksamhet hänvisa ett ärende till arbetsmarknadsutskottet. Undantagsregeln riskerar att bli huvudregel, särskilt som mainstreamingprincipen knappast är okontroversiell. Olika lösningar kan diskuteras. En – och alltså inte fullt logisk – lösning vore att låta det uttryckliga ansvaret för jämställdhet i arbetslivet vara kvar och ange restkompetensen som "jämställdhet i övrigt mellan kvinnor och män i den mån ärendena inte tillhör något annat utskotts beredning". En annan modell vore att på ungefär samma sätt som när det gäller EU-frågorna i en uttrycklig regel ange utskottens ansvar. En sådan regel skulle kunna läggas in som ett nytt stycke i t.ex. 4 kap. 6 § riksdagsordningen som anger de allmänna principerna för ärendefördelning mellan utskotten. Detta skulle enligt arbetsmarknadsutskottet vara ett mera kraftfullt sätt att uttrycka att alla utskott har ansvar för jämställdhetsfrågorna. Regeln skulle bli styrande för remitteringen. Om det däremot främst handlar om att skapa ett "jämställdhetsutskott" kan den av kommittén valda tekniken godtas.

Slutligen noterar arbetsmarknadsutskottet det som sägs om att överföringen av integrationsfrågorna tillsammans med markeringen av utskottets speci-

ella ansvar för jämställdhetsfrågor bidrar till att ge arbetsmarknadsutskottet en *särskild roll i arbetet mot diskriminering i olika former*. Utskottet har under senare år berett flertalet av de ärenden som gällt antidiskrimineringslagstiftning, trots att lagstiftningen numera har ett betydligt vidare tillämpningsområde än arbetslivet. Undantaget är utbildningsområdet, där lagstiftningen huvudsakligen beretts i utbildningsutskottet. Nyligen har Diskrimineringskommittén lagt fram sitt slutbetänkande där en ny lag mot diskriminering föreslås. Nuvarande lagar föreslås bli upphävda. Kommittén föreslår också att fyra av de nuvarande ombudsmännen mot diskriminering slås samman till en ny myndighet. Ytterligare diskrimineringsgrunder införs som varken har beröring med kön eller etnicitet, och lagen ska gälla på flera samhällsområden som t.ex. allmänna sammankomster och offentliga tillställningar och värn- och civilplikten. Tillämpningsområdet blir vidare än tidigare. Förutom arbetslivet och arbetsmarknadsrelaterade sammanhang handlar det bl.a. om tillhandahållande av varor, tjänster och bostäder, socialtjänst, socialförsäkringssystem, hälso- och sjukvård och statligt studiestöd.

Arbetsmarknadsutskottet har inget att invända mot den roll som kommittén vill tilldela utskottet men konstaterar att ett sådant beredningsansvar knappast har stöd i riksdagsordningens nuvarande lydelse.

Övriga frågor

Utan att ta ställning till de konkreta förslag som finns i ärendet vill utskottet i det följande kommentera några frågor.

EU-frågorna

Utskottet kan ansluta sig till den allmänna strävan att riksdagen ska spela en central roll och komma in tidigt i EU-frågorna. Kommittén nämner särskilt grön- och vitböcker som ska kunna bli föremål för debatt och behandling i utskott och kammare. Sådana dokument förekommer dock mycket sparsamt om ens alls på utskottets område. Över huvud taget präglas EU-frågorna på arbetsmarknadsutskottets beredningsområde av att de många gånger inte följer en utstakad väg. Ärendena löper inte sällan över mycket lång tid, ibland över flera valperioder. Som aktörer på Europeanivån finns även de europeiska arbetsmarknadsparterna som kan träffa avtal som sedan genomförs genom direktiv. Ett exempel på ett ärendes vindlande väg i processen är ansträngningarna att få till stånd ett EG-direktiv om anställningsvillkor i bemanningsföretag. Sedan arbetsmarknadsparternas försök att nå en överenskommelse strandat 2001 tog kommissionen över initiativet och lämnade ett förslag 2002. Ärendet gick in i ett aktivt skede med intensiva förhandlingar, varefter förhandlingarna åter stannade av för lång tid. Även inhemska processer stannade av i avvaktan på utvecklingen av förhandlingarna på EU-nivå. Ärendet illustrerar något av svårigheterna att bestämma när, och kanske även hur, den nationella parlamentariska kraften ska sättas in.

Kommittén tänker sig att framför allt de EU-dokument som kommer tidigt i processen ska få en mer ingående behandling, detta för att åstadkomma en tidig förankring. Allmänt sett skulle det dock kunna hävdas att behovet av förankring ökar ju längre ett ärende har kommit i beredningsprocessen och när olika alternativa lösningar finns framlagda. Det är en sak att förhålla sig till idén som sådan om ett direktiv t.ex. för bemanningsföretagen men en helt annan att ta ställning till konkreta förslag om hur reglerna ska se ut. Många gånger är det först i det skedet som ärendet får en politisk laddning. Om EU-processen löper under lång tid kan dessutom det parlamentariska läget ha förändrats och därmed också majoritetens synpunkter på hur regeringen bör handla i ett visst ärende.

Med detta är inte sagt att det finns skäl att avvakta med engagemang i olika frågor som är på EU-agendan. Som exempel på ett sådant tidigt engagemang kan nämnas att arbetsmarknadsutskottet kort efter det att ett tjänstedirektiv hade lagts fram av kommissionen under våren 2004 anordnade en utskottsutfrågning för att belysa konsekvenserna på arbetsmarknaden av kommissionens förslag. Utskottet bedömde att utfrågningarna var av så allmänt intresse att rapporten därifrån gjordes tillgänglig på riksdagens webbplats. Det råder nog ingen tvekan om att det som kom fram under utfrågningen i varje fall bidrog till diskussionerna på hemmaplan. Det är dock att märka att förslaget om ett tjänstedirektiv redan då hade nått en sådan grad av konkretion att det föranledde starka politiska reaktioner. Även här skulle det kunna sägas att tankarna som sådana på ett direktiv om tjänsters rörlighet kanske inte skulle föranleda någon starkare politisk reaktion. Det är när utformning och därmed möjliga effekter står klara som ärendet blir kontroversiellt och därmed politiskt intressant.

Utskottet har numera som rutin att åtminstone två gånger per termin kalla företrädare för Regeringskansliet till utskottet för att informera sig om och lägga synpunkter på frågor som är i olika skeden av EU:s beslutsprocess. På den politiska nivån deltar i allmänhet ansvarig statssekreterare. En bevakning av frågorna sker ungefär på det sätt som kommittén beskriver. Inför dessa kontakter ges utskottets ledamöter också möjlighet att ange vilka frågor som man vill diskutera. Enligt utskottets mening är det önskvärt att regeringen i dessa sammanhang företräds av den som är ansvarig för den politiska bedömningen av förhandlingsläge och överväganden, vilket bör innebära att i förekommande fall det ansvariga statsrådet deltar.

Utskottet noterar vad kommittén säger om redovisning av överläggningarna. Även om de inte leder till ett "resultat" i egentlig mening kan utskottet se värdet i att de olika synpunkter som framkommer tas till protokollet och att Regeringskansliet får del av protokollet. Så sker inte i dag, men en sådan modell borde kunna övervägas.

Företrädare för Regeringskansliet lämnar information till utskottet även inför de relevanta ministerråden. Därmed sker ett slags slutlig avstämning. Rutinerna innebär att frågorna har ventilerats i utskottet före samrådet i EU-

nämnden. Inför samrådet i nämnden kan det förekomma underhandskontakter mellan kanslierna.

Inte minst de externa remissyttrandena över Riksdagskommitténs betänkande visar på de statsrättsliga och konstitutionella komplikationerna i fråga om riksdagens inflytande i EU-frågorna. Detta är frågor för konstitutionsutskottet.

Uppföljning och utvärdering U&U, Forsknings- och framtidsfrågor F&F

Även på detta område ger kommittén uttryck för ett önskemål om en allmän ambitionshöjning. Arbetsmarknadsutskottet instämmer helt och hållet i betydelsen av att åstadkomma ett bättre berednings- och beslutsunderlag i den politiska styr- och beslutsprocessen och att uppföljnings- och utvärderingsarbetet är en naturlig del av riksdagens kärnuppgifter. Kommittén verkar inriktad på att uppföljning och utvärdering ska bedrivas av utskotten själva. En ambitionshöjning på detta område bör dock kunna ske på olika sätt. Den är bl.a. beroende av hur det faktiskt ser ut på beredningsområdet i detta avseende. Det viktiga måste vara att utskottets ledamöter från sina olika politiska utgångspunkter så gott det går tillgodogör sig redan utfört arbete och tillgängliga resultat och aktivt använder detta i beslutsprocessens olika delar. Det är också viktigt att frågor kan identifieras som borde utredas och granskas, men en förutsättning för att så ska kunna ske är att det finns kunskap om redan förefintligt arbete. Arbetsmarknads- och arbetslivspolitikerna är väl utforskade områden. Två myndigheter har till särskild uppgift att bedriva eller stödja forskning på området. Arbetsmarknadsutskottet får med jämna mellanrum muntlig information från dessa myndigheter med forskningsöversikter m.m. Även andra myndigheter på området bedriver uppföljning och utvärdering och även forskning. Till det kommer den forskning som bedrivs vid flera universitet och högskolor och därutöver arbetsmarknadsorganisationernas arbete på området. Utskottskansliet tillhandahåller genom det s.k. nyhetsbladet relevant information från beredningsområdet till utskottets ledamöter. Där finns länkar till forskningsrapporter m.m. Trots den avgränsning som görs, t.ex. tas inte partsmaterial med, kan man redan hittills under riksmötet räkna nästan hundratalet sådana länkar i arbetsmarknadsutskottets nyhetsblad. Problemet är snarast – vilket framkom vid den enkät som kansliet genomförde med ledamöterna i höstas – att orientera sig i och tillgodogöra sig allt relevant material som redan finns tillgängligt.

Det engagemang i U&U och F&F som redan finns i arbetsmarknadsutskottet medför att den politiska diskussionen förs till en annan nivå. Forskningsmetoder och forskningsresultat kan – som emellanåt sker i utskottet – bli granskade, diskuterade och även ifrågasatta från politiska utgångspunkter, vilket bör leda till att det blir ett bättre underlag för de politiska ställningstagandena. Man får enligt utskottets mening dock inte ha en övertro på att U&U och F&F i sig ska ge svaren på de politiska frågorna.

Forsknings- och framtidsdagar liksom särskilt anordnade öppna utskottsutfrågningar har varit givande och uppskattade inslag i verksamheten. Sådant kan dock inte bli mer än tillfälliga insatser i den kontinuerliga omvärldsbevakning som bör ske i övrigt.

Det kan givetvis ha sitt värde att uppföljnings- och utvärderingsarbete initieras och även bedrivs inom ramen för utskottets verksamhet, men detta måste i så fall framstå som motiverat med hänsyn till det aktuella kunskapsläget och till de resurser personellt och ekonomiskt som står till förfogande. Givetvis måste det också sörjas för att sådana ansträngningar verkligen leder till ett kvalitativt gott resultat.

Motionsinstitutet

Motionerna kan beskrivas som kommittén gör, alltså som uttryck för en stark önskan hos riksdagens ledamöter och partier att vilja påverka samhällsutvecklingen inte bara direkt genom omedelbara riksdagsbeslut utan också genom att skapa opinion med långsiktig verkan. Motionerna kan också ses som ett politiskt maktmedel att faktiskt påverka politiken. Då blir det svårare att beskriva dem som på olika sätt problematiska. Blir de alltför många uppstår det dock problem om varje motion ska beredas med den kvalitet som den förtjänar. Med ett kraftigt ökat antal motioner blir det i en oförändrad organisation ofrånkomligt att de antingen tränger undan andra uppgifter eller att beredningen måste förenklas. Uppfattningen om hur saken ska bemästras präglas säkerligen av situationen i det enskilda utskottet. Arbetsmarknadsutskottet har som kommittén framhåller inte varit särskilt arbetsbelastat med motioner under de senaste valperioderna. Därmed har det inte heller framträtt något särskilt starkt behov av olika slag av förenklad motionshantering. Dessutom är det ganska få motioner på utskottets område som enligt gällande uppgiftsfördelning inte avser frågor som riksdagen ska besluta om. I själva verket har politiken på arbetsmarknadsutskottets beredningsområde i flera fall drivits på av förslag som väckts motionsvägen. Det gäller både motioner från oppositionen och från ledamöter i samarbetspartierna. Här kan nämnas den stora arbetsrättsliga översyn som gjordes för ett par år sedan och som i dagarna kommer att resultera i en proposition med förslag om ändringar i LAS m.m. Även den mycket omfattande Diskrimineringskommittén som omnämnts ovan hade viss bakgrund i motionsförslag. Utskottet kan även peka på enskilda motioner, inte sällan från socialdemokratiska ledamöter, som påverkat den faktiska regeringspolitiken. Motionsinstitutet är med andra ord ett i praktiken fungerande sätt att hävda riksdagens makt i förhållande till regeringen.

Förenklad motionsberedning kan ibland vara på sin plats. Även arbetsmarknadsutskottet har prövat detta under tiden med beredningsansvar för regionalpolitiken när så varit befogat. Utskottet har också prövat modellen att inte behandla alla frågor varje riksmöte. Om man mera generellt hävdar att utrymmet för motionshantering ska minska för att bereda plats åt andra uppgifter måste man beakta att en informell beredningsordning ändå måste tillgo-

dose enskilda ledamöters möjlighet att via motionsinstitutet redovisa sina politiska ställningstaganden. Den övergripande ambitionen ska vara att stärka riksdagen.

Riksdagens arbete för en jämställd riksdag

Arbetsmarknadsutskottet vill slutligen ställa sig bakom kommitténs tankar om arbetet för en jämställd riksdag. För att dessa tankar ska kunna omsättas i praktisk handling är det viktigt att det sörs för att tillräckliga och tydliga personella och ekonomiska resurser finns till förfogande för ändamålet. Det är väl känt att framgångsfaktorer i ett aktivt jämställdhetsarbete inte bara är engagemang hos ledande och tongivande personer utan även att det finns resurser. Det ger en signal om frågornas betydelse.

Stockholm den 23 mars 2006

På arbetsmarknadsutskottets vägnar

Anders Karlsson

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Anders Karlsson (s), Margareta Andersson (c), Laila Bjurling (s), Anders G Högmark (m), Tina Acketoft (fp), Christer Skoog (s), Stefan Attefall (kd), Camilla Sköld Jansson (v), Patrik Norinder (m), Lars Lilja (s), Carl B Hamilton (fp), Ann-Marie Fagerström (s), Henrik Westman (m), Ronny Olander (s), Ulf Holm (mp), Ann-Christin Ahlberg (s) och Maryam Yazdanfar (s).

BILAGA 12

Bostadsutskottets yttrande 2005/06:BoU4y

Riksdagen i en ny tid

Till konstitutionsutskottet

Konstitutionsutskottet har berett samtliga övriga utskott samt EU-nämnden tillfälle att yttra sig över riksdagsstyrelsens framställning 2005/06:RS3 Riksdagen i en ny tid jämte de med anledning av framställningen väckta motionerna 2005/06:K4–K10. Genom framställningen överlämnar riksdagsstyrelsen för riksdagens bedömning och beslut Riksdagskommitténs förslag i betänkandet Riksdagen i en ny tid – huvudbetänkande av 2002 års riksdagskommitté.

Bostadsutskottet tar i sitt yttrande upp de förslag från Riksdagskommittén som avser arbetet i riksdagens utskott och då främst frågan om utskottsindelningen och ärendefördelningen mellan utskotten.

Sammanfattning

Utskottet framhåller i yttrandet att ett huvudsyfte med Riksdagskommitténs arbete har varit att söka utjämna arbetsbelastningen mellan utskotten. Det är en enligt utskottets mening väl motiverad ambition, som emellertid inte uppnås genom den föreslagna sammanslagningen av bostadsutskottet och lagutskottet. Tvärtom anser utskottet att risken är uppenbar att ytterligare ett mycket arbetsbelastat utskott tillskapas. Förslaget om en sammanslagning innebär att det uttryckta önskemålet om att minska antalet utskott tillgodoses, men det sker i så fall till priset av att ett utskott bildas som saknar ett sammanhållet beredningsområde. Utskottet avstyrker därför förslaget.

Bostadsutskottet förordar i stället att förnyade och mer grundliga överväganden kommer till stånd när det gäller utskottsindelningen och ärendefördelningen mellan utskotten. En viktig utgångspunkt i detta arbete måste enligt utskottet vara en strävan att bibehålla eller skapa sammanhållna och politiskt relevanta beredningsområden samtidigt som en jämnare arbetsbelastning mellan utskotten uppnås.

Till yttrandet har fogats en avvikande mening (m).

Utskottets överväganden

Inledning

Riksdagens arbetsformer har setts över vid tre tillfällen sedan i början av 1990-talet. Resultatet av den senaste översynen läggs fram i Riksdagskommitténs betänkande Riksdagen i en ny tid – huvudbetänkande av 2002 års riksdagskommitté. Till betänkandet har fogats nio reservationer och sju särskilda yttranden.

För riksdagens bedömning och beslut har riksdagsstyrelsen överlämnat Riksdagskommitténs förslag i framställning till riksdagen 2005/06:RS3 Riksdagen i en ny tid. Med anledning av framställningen har motionerna 2005/06:K4–K10 väckts.

Konstitutionsutskottet har berett övriga utskott och EU-nämnden tillfälle att avge yttrande över riksdagsstyrelsens framställning och motionerna senast den 24 mars. Framställningen har dessutom av konstitutionsutskottet remitterats till bl.a. Riksdagens ombudsmän, Hovrätten över Skåne och Blekinge, Kammarrätten i Stockholm, SACO samt ett antal universitet.

Som framgår ovan behandlar utskottets yttrande den del av Riksdagskommitténs förslag som avser utskottens verksamhet och då främst frågan om utskottsindelningen och ärendefördelningen mellan utskotten.

Riksdagskommitténs förslag

På kommitténs uppdrag har en undersökning genomförts av utskottens arbetsformer och arbetsbelastning. Den samlade bedömningen när det gäller arbetsbelastningen är att det finns systematiska skillnader mellan utskotten som också är stabila över tid. Enligt kommitténs mening är det dock svårt att peka ut ärendegrupper som enkelt skulle kunna flyttas från de mest arbetstungda utskotten till de utskott som har en något lättare arbetsbörda. De berörda utskotten har alla väl sammanhållna och politiskt relevanta beredningsområden. Överflyttningar av väsentliga delar av dessa till andra utskott riskerar att åstadkomma nya samordningsproblem och ett ökat behov av yttranden mellan utskott. Indelningen av budgeten i utgiftsområden lägger också en restriktion på möjligheterna att flytta ärendegrupper.

Kommittén föreslår dock att

- det till försvarsutskottet skall föras vissa ärendegrupper med anknytning till samhällets sårbarhet, t.ex. ärenden rörande kärnsäkerhet och strålskydd,
- integrationsfrågor skall föras över från socialförsäkringsutskottet till arbetsmarknadsutskottet.

Den ordning med sammansatta utrikes- och försvarsutskott som etablerats för behandlingen av säkerhetspolitiska frågor har enligt kommitténs mening fungerat väl. Kommittén utgår därför ifrån att denna samverkansform utnyttjas även i fortsättningen. Även på andra områden kan tillsättande av sammansatta utskott vara ett sätt att i vissa större ärenden åstadkomma en bättre samverkan mellan utskott och ett bättre utnyttjande av de samlade resurserna.

När det gäller jämställdhetsfrågor anser kommittén att alla utskott även fortsättningsvis skall ansvara för att ärenden inom deras beredningsområden analyseras utifrån ett jämställdhetsperspektiv. Den praxis som utvecklats att till arbetsmarknadsutskottet hänvisa jämställdhetsfrågor som inte tillhör något annat utskotts beredningsområde bör dock skrivas in i riksdagsordningen.

Kommittén anser att antalet utskott bör minska genom att bostads- och lagutskottens beredningsområden överförs till ett nytt utskott benämnt civilutskottet. Dock bör beredningsområdet för det nya utskottet begränsas genom att ansvaret för ärenden rörande

- länsförvaltning och rikets administrativa indelning samt sådana kommunfrågor som inte tillhör annat utskotts beredning överförs till konstitutionsutskottet,
- utskökningsbalken till skatteutskottet (även om detta inte åtföljs av motsvarande förslag till ändring i riksdagsordningen),
- växel- och checkrätt till finansutskottet,
- transporträtt till trafikutskottet och
- immaterialrätt till näringsutskottet.

Mot förslaget om att slå samman bostads- och lagutskotten har s-ledamöterna i kommittén reserverat sig. Det sker bl.a. med hänvisning till att det inte finns en sådan logisk koppling mellan utskottens beredningsområden som motiverar en sammanslagning och till att det är oklart om den leder till en önskvärd utjämning av ärendehanteringens utskotten emellan.

Motionsförslaget

Enligt motion 2005/06:K5 (v) bör inte sammanslagningen av bostads- och lagutskotten genomföras. Förslaget leder inte, som avsett, till att jämna ut arbetsbelastningen mellan utskotten, utan i stället skapas ytterligare ett utskott med hög arbetsbelastning. Dessutom bör inte bostadspolitikerna osynliggöras genom en sammanslagning.

Utskottets ställningstagande

Som Riksdagskommittén konstaterar i sitt förslag har frågan om utskottindelningen och ärendefördelningen mellan utskotten övervägts vid ett flertal tillfällen. Det främsta skälet till dessa i det närmaste kontinuerliga diskus-

sioner har varit strävan att åstadkomma en jämnare arbetsbelastning mellan utskotten. Under senare år har som ett ytterligare skäl tillkommit att flera partier haft svårigheter att bemanna samtliga utskott och att man därför gärna ser en reduktion av antalet utskott. Andra faktorer som legat till grund för övervägandena har dessutom varit förändringar i budgetprocessen och en önskan att få bättre sammanhållna beredningsområden.

Det är naturligtvis både rimligt och nödvändigt att såväl utskottsarbetet som sådant liksom utskottsindelningen och ärendefördelningen mellan utskotten ses över från tid till annan, inte minst därför att fokus i politiken varierar över tiden. När en fråga står högt på den politiska dagordningen avspeglar sig detta också i utskottsarbetet. Samtidigt kan naturligtvis en fråga vara aktuell under en längre eller kortare tid. Det är därför viktigt att de förändringar som övervägs har sin grund i förhållanden som är bestående och inte bara av tillfällig karaktär. Det är också en utgångspunkt som har präglat de förändringar i ärendefördelningen mellan utskotten som hittills har genomförts.

Som utgångspunkt för sina överväganden har Riksdagskommittén låtit genomföra en undersökning av utskottens arbetsformer och arbetsbelastning. Som ett mått på arbetsbelastningen används totalt tio indikatorer. Kommittén konstaterar att ingen av indikatorerna ger en heltäckande bild av hur arbetssituationen ser ut i de olika utskotten. Enligt kommittén torde dock indikatorerna tillsammans ge en förhållandevis god bild av hur belastat respektive utskott är och vilka skillnader som finns mellan utskotten.

Det är enligt utskottets mening värdefullt att kommittén med olika mått har försökt ge en bild av hur situationen ser ut för riksdagens olika utskott. Samtidigt delar utskottet uppfattningen att ingen av indikatorerna ger en rättvisande bild av hur arbetssituationen ser ut för utskotten. Inte heller kan de använda indikatorerna tillsammans anses ge en heltäckande bild av arbetsbördan i utskotten. Sålunda är de mått som används utan undantag kvantitativa. Även om utskottet kan inse svårigheterna med att hitta mått som inte enbart utgår från kvantitativa metoder vore det önskvärt att försöka föra in också en kvalitativ dimension när arbetsbelastningen diskuteras.

En av de viktigaste utgångspunkterna för Riksdagskommitténs arbete har, liksom vid tidigare överväganden om utskottens arbetsformer, varit att åstadkomma en jämnare arbetsbelastning mellan utskotten. Enligt kommittén är det enklaste sättet att åstadkomma en sådan utjämning att flytta ärendegrupper från hårt belastade utskott till mindre belastade utskott. Bostadsutskottet delar helt denna uppfattning.

Trots att Riksdagskommittén menar att det enklaste sättet att utjämna arbetsbelastningen är att göra förändringar i ärendefördelning föreslår kommittén endast några mindre sådana förändringar. Förslagen motiveras dessutom i första hand av andra skäl än arbetsbelastningen. När det gäller de mest arbetstygda utskotten framhåller kommittén att de alla varit aktuella i tidigare diskussioner, och att det då har varit svårt att finna ärendegrup-

per som med fördel kunnat flyttas till utskott med mindre arbetsbelastning. Kommittén avvisar därefter ånyo tanken på att göra några förändringar som har sin grund i en strävan att utjämna arbetsbördan. Bostadsutskottet anser att mycket talar för att det finns anledning att göra en mer grundlig översyn av utskottens beredningsområden än vad som varit möjligt att genomföra inom ramen för Riksdagskommitténs arbete. Utskottet gör också bedömningen att en sådan översyn bör kunna leda fram till slutsatsen att ytterligare ärendegrupper kan tillföras bostadsutskottet.

Den huvudsakliga utgångspunkten för Riksdagskommitténs förslag när det gäller utskottsindelningen och ärendefördelningen har kommit att bli ett önskemål om att samtliga riksdagspartier skall kunna delta i ärendeberedningen utan att för den skull proportionaliteten i utskottens sammansättning minskar. En minskning av antalet utskott är enligt kommittén mot denna bakgrund önskvärd. Den mest närliggande tanken anges då vara att lägga samman två utskott med angränsande beredningsområden.

Utskottet delar kommitténs uppfattning att det är önskvärt att utskottens sammansättning skall medge att alla partier blir representerade samtidigt som den återspeglar styrkeförhållandena mellan partierna i riksdagen. Det förslag som nu lagts fram är dock inte någon garanti för att så skall bli fallet. För att detta mål skall kunna uppnås i varje politiskt läge måste sannolikt antalet utskottsledamöter öka samtidigt som antalet utskott minskar.

Även om målet är att minska antalet utskott kan det finnas anledning att genomföra en översyn av ett större antal ärendegrupper som berör flera utskott. Samtidigt är en sammanslagning av två utskott naturligtvis det enklaste sättet att minska antalet utskott. Som Riksdagskommittén framhåller är det då lämpligt att föra samman utskott med angränsande beredningsområden. Kommittén redovisar också några alternativa sammanläggningar av utskott vars ansvarsområden ligger nära varandra eller rent av griper in i varandra. Det gäller dels försvars- och utrikesutskotten, dels finans- och skatteutskotten. Båda dessa alternativ förkastas dock av utredningen. Huvudsakligen sker detta med hänvisning till att förslagen har prövats tidigare och då avvisats.

Kommittén konstaterar också att en sammanläggning av justitie- och lagutskotten tidigare har diskuterats, och då ofta kombinerat med att en del av lagutskottets frågor förs till andra utskott. Skälet till att frågan diskuterats har varit att lagutskottet är det enda utskott som inte har sitt beredningsområde bestämt enligt fackutskottsprincipen. Tanken på en förändring har dock avvisats med hänvisning till att det finns ett värde i att den centrala civilrätten bereds i ett utskott, lagutskottet.

Sedan de nu redovisade alternativen förkastats av Riksdagskommittén föreslår kommittén i stället att bostadsutskottets och lagutskottets beredningsområden skall läggas samman. De huvudsakliga skälen är att jordabalken därigenom skulle komma att beredas i ett utskott och att samtliga utskott dessutom skulle få ansvar för minst ett utgiftsområde. Det nya utskottet föreslås få namnet civilutskottet.

Som utskottet anför ovan delar utskottet kommitténs uppfattning att en eventuell sammanslagning av utskott bör avse utskott med angränsande beredningsområden. Det förslag som nu lagts fram svarar dock inte mot detta krav. Den enda egentliga gemensamma nämnaren mellan bostads- och lagutskotten är jordabalken. Det innebär dock inte att anknytning mellan beredningsområdena är stark. Bostadsutskottets beredningsansvar omfattar i dag en klart avgränsad del av jordabalken, i huvudsak den s.k. hyreslagen (12 kap.). Att kopplingen mellan utskottens beredningsområden är svag påpekas också i remissyttrandet från Lunds universitet. Liknande synpunkter framförs också av Jusek, som i sitt remissyttrande menar att skälen för en sammanslagning inte är övertygande.

Vid tidigare överväganden om ändringar i utskottsindelningen har det som ett skäl för att bibehålla lagutskottet anförts att det ligger ett värde i att den centrala civilrätten bereds i ett sammanhang. Fackutskottsprincipen har därför inte tillämpats för detta utskotts beredningsområde. Även om strävan nu är att tillämpa fackutskottsprincipen kommer den föreslagna sammanläggningen inte att leda till detta. Civilrätten kommer som hittills att till den övervägande delen vara samlad också i det nya utskottet tillsammans med huvuddelen av de frågor som nu bereds av bostadsutskottet. Följden av en sammanslagning skulle därmed snarast bli den motsatta, att ett utskott med en klar inriktning på ett centralt politikområde försvinner. Det föreslagna civilutskottet skulle präglas av en osedvanlig diversifiering som riskerar att skapa problem för såväl ledamöter som kansli. Ett utskott med ett så brett beredningsområde skulle påtagligt öka arbetsbelastningen för de enskilda ledamöterna, och då särskilt för dem som ensamma representerar sitt parti. Sett mot den bakgrunden skulle förslaget snarast leda till att försvåra arbetet för de mindre partierna.

Förslaget om en sammanslagning av bostadsutskottet och lagutskottet innebär inte heller någon lösning på det som varit en central utgångspunkt för översynen av utskottsindelningen, nämligen att utjämna arbetsbelastningen mellan utskotten. De i dag mest belastade utskotten kommer att fortsätta vara detta. Samtidigt skulle en sammanläggning av bostads- och lagutskotten leda till att ytterligare ett förhållandevis arbetstyngt utskott inrättas. Även om det inte med exakthet går att förutse det nya utskottets arbetsbörda indikerar den genomförda undersökningen att det föreslagna utskottet skulle bli ett av de mest belastade utskotten. Det gäller även om man beaktar att vissa begränsade ärendegrupper föreslås bli överflyttade till andra utskott. För bostadsutskottets del utgör länsstyrelsefrågorna, som föreslås bli flyttade till konstitutionsutskottet, vanligen en mycket begränsad del av beredningsarbetet. Det finns således en uppenbar risk för att en sammanslagning skulle leda till att snedfördelningen i arbetsbelastningen mellan utskotten snarare ökar än minskar.

Det bör framhållas att bostadsutskottet inte ifrågasätter att det kan finnas goda skäl att utvidga utskottets beredningsområde eller genomföra en ändrad utskottsindelning i andra avseenden. Utgångspunkten bör då vara

att föra samman frågor som i olika avseenden tangerar eller griper in i varandra. Det finns med denna utgångspunkt flera områden som skulle kunna vara aktuella och som är betydligt mer relevanta än den föreslagna kopplingen till lagutskottets beredningsområden. Under ett normalt år finns det således för bostadsutskottets del en betydligt större koppling till frågor som avser äldreboende, hemlöshet, energihushållning, regionalpolitik och miljöanknutna marknadsfrågor, dvs. frågor som i dag bereds av andra utskott än lagutskottet. Bostadsutskottet avstår emellertid från att här närmare gå in på denna fråga.

Avslutningsvis vill bostadsutskottet framhålla vikten av att bostadsfrågorna även i fortsättningen ges en framträdande roll i riksdagens politiska beredningsarbete. Det kan mot den bakgrunden finnas skäl att erinra om den kritik som under en följd av år förts fram i bl.a. motioner mot att plan- och bostadsfrågorna i Regeringskansliet inte har hållits samman i ett departement. Bostadsutskottet har i dessa sammanhang erinrat om att regeringen själv väljer sina arbetsformer, men samtidigt betonat vikten av att bostadsfrågorna i det politiska arbetet ges en framträdande, sammanhållen och tydlig behandling. Genom att huvuddelen av dessa frågor nu förts till Miljö- och samhällsbyggnadsdepartementet har en bättre samordning kommit till stånd inom Regeringskansliet. Enligt utskottets mening vore det mot den bakgrunden särskilt olyckligt om bostadsfrågorna i riksdagen ges en mindre framträdande roll och kopplas samman med helt andra, artskilda frågor.

Sammanfattningsvis gör utskottet följande bedömning när det gäller förslagen om utskottsindelningen och ärendefördelningen mellan utskotten.

Ett huvudsyfte med Riksdagskommitténs arbete har varit att söka utjämna arbetsbelastningen mellan utskotten. Det är en enligt utskottets mening väl motiverad ambition. Den föreslagna sammanslagningen av bostadsutskottet och lagutskottet leder emellertid inte till den eftersträlvade utjämningen av arbetsbelastningen. Tvärtom är risken uppenbar att ytterligare ett mycket arbetsbelastat utskott tillskapas. Förslaget om en sammanslagning innebär att det uttryckta önskemålet om att minska antalet utskott tillgodoses. Detta skulle i så fall ske till priset av att ett utskott bildas som saknar ett sammanhållet beredningsområde. Förslaget avstyrks därför.

Bostadsutskottet förordar i stället att förnyade och mer grundliga överväganden kommer till stånd när det gäller utskottsindelningen och ärendefördelningen mellan utskotten. En viktig utgångspunkt i detta arbete måste vara en strävan att bibehålla eller skapa sammanhållna och politiskt relevanta beredningsområden samtidigt som en jämnare arbetsbelastning mellan utskotten uppnås.

Stockholm den 23 mars 2006

På bostadsutskottets vägnar

Owe Hellberg

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Owe Hellberg (v), Anders Yge-
man (s), Lilian Virgin (s), Marietta de Pourbaix-Lundin (m), Nina Lund-
ström (fp), Siw Wittgren-Ahl (s), Maria Öberg (s), Mariam Osman
Sherifay (s), Carl-Axel Roslund (m), Gunnar Sandberg (s), Lars Tysklind
(fp), Rigmor Stenmark (c), Ewa Thalén Finné (m), Sten Lundström (v)
och Dan Kihlström (kd).

Avvikande mening

Marietta de Pourbaix Lundin (m), Eva Thalén Finné (m) och Carl-Axel Roslund (m) anför:

Vi har från Moderata samlingspartiets sida verkat för en mera ändamålsenlig utskottsorganisation. Riksdagskommittén har också lagt fram ett förslag som innebär att bostadsutskottet och lagutskottet slås samman och får namnet civilutskottet. Vi moderater i bostadsutskottet tycker dock att Riksdagskommittén borde ha gjort en djupare genomgång och analys av de olika politikområdena för att finna helt nya skärningspunkter. Trots denna ståndpunkt tillstyrker vi kommitténs förslag i denna del.

BILAGA 13

EU-nämndens yttrande 2005/06:EUN1y

Riksdagen i en ny tid

Sammanfattning

I detta yttrande redovisar EU-nämnden sina synpunkter på riksdagsstyrelsens framställning 2005/06:RS3 Riksdagen i en ny tid, som i sin tur bygger på 2002 års riksdagskommittés betänkande i samma ämne. EU-nämnden koncentrerar huvudsakligen sitt yttrande till de delar av betänkandet som gäller riksdagens arbete med EU-frågor.

EU-nämnden, som välkomnar att förslag har lagts fram om hur riksdagens arbete med EU-frågor skall kunna förändras och förstärkas, konstaterar dock att förslagen i vissa delar väcker konstitutionella frågor och därför behöver beredas ytterligare. Det gäller t.ex. betydelsen av det föreslagna saksamrådet som utskotten enligt förslaget skall ansvara för. Den föreslagna uppdelningen av regeringens samrådsskyldighet mellan utskotten å ena och EU-nämnden å andra sidan behöver också utredas ytterligare.

I fråga om förslaget om behandlingen av grön- och vitböcker och andra strategiska EU-dokument delar EU-nämnden kommitténs bedömningar. EU-nämnden anser att behandlingen av dessa dokument inte kan innebära någon bundenhet vid en viss ståndpunkt för vare sig regeringen eller utskott och EU-nämnd i senare förhandlingsskeden.

EU-nämnden avstyrker förslaget om att begränsa regeringens informationsskyldighet gentemot EU-nämnden men tillstyrker förslaget att ta bort informationsskyldigheten för andra statliga myndigheter än regeringen. Enligt EU-nämnden bör också regeringens samrådsskyldighet liksom i dag koncentreras till betydelsefulla frågor och inte omfatta alla beslut som skall fattas av ministerrådet, varför kommitténs förslag i denna del avstyrks.

Förslaget om att partierna skall tillfälligt kunna sätta in ersättare från berörda utskott i EU-nämnden vållar problem av framför allt praktisk natur. EU-nämnden avstyrker därför förslaget.

EU-nämnden, som framhåller att öppenheten är grundläggande för en demokratisk förankring av EU-frågorna, välkomnar förslaget om att EU-nämnden och utskotten skall kunna besluta om offentliga sammanträden.

Till yttrandet har fogats en avvikande mening.

Till konstitutionsutskottet

Konstitutionsutskottet har berett övriga utskott och EU-nämnden tillfälle att avge yttrande över riksdagsstyrelsens framställning till riksdagen 2005/06:RS3 *Riksdagen i en ny tid* jämte motionerna 2005/06:K4–K10. Genom framställningen har riksdagsstyrelsen överlämnat 2002 års Riksdagskommittés huvudbetänkande *Riksdagen i en ny tid* för riksdagens bedömning och beslut.

EU-nämnden koncentrerar huvudsakligen sitt yttrande till de delar av Riksdagskommitténs huvudbetänkande som gäller riksdagens arbete med EU-frågor. EU-nämnden avstår från att i detta sammanhang lämna synpunkter på den del i betänkandet som avser konsekvenserna för riksdagens arbete om det s.k. konstitutionella fördraget skulle antas. Om ett ikraftträdande av det fördraget skulle bli aktuellt utgår EU-nämnden från möjligheten att då yttra sig i det ärendet.

EU-nämndens överväganden

Riksdagens arbete med EU-frågor (avsnitt 3)

Inledning (avsnitt 3.1)

Sverige har nu varit medlem i EU i drygt 11 år, och erfarenheter har vunnits av riksdagens hittillsvarande arbete med EU-frågor. EU-nämnden välkomnar att Riksdagskommittén har lagt fram förslag om hur riksdagens arbete med EU-frågorna skall kunna förändras och förstärkas.

I kommitténs uppdrag har bl.a. ingått att pröva formerna för riksdagens kontakter med regeringen. Kommitténs förslag i vissa delar reser enligt EU-nämndens mening frågor av konstitutionell karaktär som behöver övervägas ytterligare. I den sittande Grundlagsutredningens uppdrag ingår visserligen att i stort se över regeringens förhållande till riksdagen men inte frågor som rör regeringsformens bestämmelser om förhållandet till andra stater och mellanfolkliga organisationer. I direktiven hänvisas i denna senare del till Riksdagskommitténs arbete (dir. 2004:96). Frågorna behöver emellertid enligt vad som framgår nedan belysas ytterligare. Detta kan ske antingen genom att Grundlagsutredningen får tilläggsdirektiv eller genom fortsatt beredning av Riksdagskommittén.

EU-nämnden kan i stort sett instämma i kommitténs inledande beskrivning av riksdagens hantering av EU-frågorna och vad som bör utgöra utgångspunkterna för de framtida formerna för denna hantering. Samtidigt måste det konstateras att dessa utgångspunkter är desamma som rådde i riksdagen inför Sveriges inträde i EU år 1995. Som en markering av att inte bara nämnden utan också utskotten har en viktig roll att fylla i samspelet mellan regeringen och riksdagen fick utskotten rätt att inom sina beredningsområden begära information i EU-frågor från regeringen och andra statliga myndigheter. Senare har utskotten därutöver ålagts att följa EU-arbetet inom sina beredningsområden. Inga hinder finns för att utskotten med dagens regelverk skall aktivera sig i EU-frågorna.

Ett allmänt intryck av kommitténs betänkande är att det i olika hänseenden görs en större åtskillnad mellan utskotten å ena och EU-nämnden å andra sidan än vad som är motiverat. EU-nämnden vill redan inledningsvis framhålla att det i stor utsträckning råder personalunion mellan utskotten och EU-nämnden och att samtliga utskott är representerade i EU-nämnden.

Många utskott arbetar aktivt med EU-frågorna, vilket får stor betydelse för samrådsförfarandet i EU-nämnden som då kan koncentreras på vilken hållning Sverige bör inta inför förhandlingarna i ministerrådet.

EU-nämnden uttalar sig inte om kommitténs förslag i fråga om arbetet i riksdagens utskott (avsnitt 5). EU-nämnden hyser dock en förhoppning om att en reell förenkling av motionshanteringen och en förändring av utskottens

sammanträdesplanering skall underlätta för utskotten att fullgöra den stärkta roll i EU-arbetet som kommittén föreslår.

Enligt EU-nämndens mening måste det viktigaste målet nu som vid inträdet i EU vara att skapa de rättsliga och organisatoriska möjligheter som behövs för att riksdagen genom sina organ skall – innan besluten fattas i EU – kunna utöva ett reellt inflytande på och kontroll av regeringens arbete såsom företrädare för Sverige i EU.

Vikten av detta har kommit till uttryck i den år 2003 införda nya bestämmelsen i 10 kap. 6 § första stycket regeringsformen. I bestämmelsen föreskrivs att regeringen skall fortlöpande informera riksdagen och samråda med organ som utses av riksdagen om vad som sker inom ramen för samarbetet i Europeiska unionen, och att närmare bestämmelser om informations- och samråds skyldigheten meddelas i riksdagsordningen. Enligt förarbetena till grundlagsändringen avsågs denna inte åstadkomma någon ändring av den gällande ordningen för information och samråd utan i stället att markera frågans vikt (bet. 2001/02:KU18 s. 49).

I Riksdagskommitténs betänkande sägs (avsnitt 3.1 s. 39) att riksdagen skall spela en central roll i hanteringen av EU-frågorna, att EU-frågorna är en viktig del av den politiska verkligheten, vilket bör avspeglas i riksdagens arbete, att det är viktigt att riksdagen kommer in tidigt, att samtliga riksdagsledamöter involveras och att riksdagens normala arbetsformer i så stor utsträckning som möjligt bör tillämpas också för EU-frågorna samt att en aktiv behandling av EU-frågorna i riksdagen bidrar till att EU-frågorna kan förankras bättre i samhället.

Som kommittén framhåller är det enligt EU-nämnden givetvis en styrka för regeringen om de svenska ståndpunkterna har en så bred förankring i riksdagen som möjligt. I uppdraget till kommittén ingår emellertid också att tydliggöra riksdagens roll och stärka riksdagens inflytande i EU-samarbetet. *Något resonemang om och i vad mån riksdagens inflytande i detta samarbete stärks genom kommitténs samlade förslag återfinns emellertid inte i betänkandet.*

Riksdagens inflytande kan ske i de olika faser som föregår ett lagstiftningsbeslut eller annat beslut i EU. Med detta som utgångspunkt har kommittén lagt fram sina förslag. Kommitténs beskrivning av EU:s beslutsprocess (avsnitt 3.1 s. 40) är emellertid alltför kortfattad för att ge en förståelse av det komplicerade besluts- och förhandlingsmaskineri som äger rum i EU. Eftersom kommittén lämnar förslag beträffande en uppdelning av det nuvarande samrådsförfarandet, som föreslås äga rum såväl i utskotten som i EU-nämnden, hade en mera utförlig beskrivning av denna beslutsprocess varit önskvärd. En sådan beskrivning och noggranna överväganden om följderna för riksdagen av denna beslutsprocess bör ske i ett fortsatt utredningsarbete.

Grön- och vitböcker och andra strategiska EU-dokument (avsnitt 3.2)

EU-nämnden kan i huvudsak dela de bedömningar som kommittén gör och instämma i förslagen när det gäller grön- och vitböcker och meddelanden. Viss oklarhet råder dock om vilka typer av dokument som berörs av förslaget. En sådan fråga är t.ex. om kommissionens konsekvensanalyser (impact assessments) berörs. Det undantag för förslag från Europeiska kommissionen som nämns i den föreslagna lagtexten i riksdagsordningen (nya 10 kap. 4 §) avser kommissionens förslag till *lagstiftning*, vilket bör klargöras. Anledningen till att dessa lagförslag undantagits torde vara att dessa enligt kommittén skulle omfattas av den subsidiaritetsprövning som kommittén föreslår i anledning av det konstitutionella fördraget. I nuvarande situation med rådande osäkerhet om det konstitutionella fördraget kan det övervägas om även lagförslag borde omfattas av den föreslagna behandlingen av EU-dokument. För närvarande förefaller dock detta inte lämpligt. Riksdagsbehandlingen av de EU-dokument som nu är aktuella bör först – om förslaget genomförs – utvärderas. Beträffande frågan om subsidiaritetskontroll återkommer EU-nämnden i det följande.

I avsnittet talas enbart om utskotten. Det bör emellertid framhållas att hanteringen av nu aktuella dokument och det samrådsförfarande som enligt kommitténs förslag skall ske i EU-nämnden inför beslut i EU inte kan ses isolerade från varandra. Flera av de dokument som kommittén synes mena uteslutande skall behandlas av berörda utskott har ett sådant samband med besluten i ministerrådet att de naturligtvis inte kan förbigås av EU-nämnden. Som exempel kan nämnas de operativa rådsarbetsprogrammen. Vidare kan en grön- eller vitbok eller ett meddelande från kommissionen ha ett sådant samband med en beslutsfråga på ministerrådets dagordning att dokumentet naturligen blir föremål för en diskussion på EU-nämndens sammanträde. Ett sådant exempel från mars innevarande år är grönboken om energi som presenterades två dagar före EU-nämndens sammanträde och som hade starkt samband med slutsatser på samma område som skulle beslutas av ministerrådet på det aktuella rådsmötet.

Kommittén framhåller att behandlingen av de aktuella dokumenten inte skall leda till att riksdagen på ett tidigt stadium binder regeringen vid en viss ståndpunkt utan att syftet är att skapa utrymme för en debatt som visar på olika synsätt på de aktuella frågorna. Viktigt är emellertid också enligt EU-nämndens mening att det görs tydligt att någon bundenhet inte heller kan förekomma i förhållande till riksdagens egna organ, dvs. utskott och EU-nämnd. I det sammansatta konstitutions- och utrikesutskottets betänkande 2003/04:KUU1 Europeiska konventet om EU:s framtid tas frågan upp om det mandat som regeringen får genom riksdagens beslut på basis av betänkandet. Utskottet uttalar i detta sammanhang (s. 43) att riksdagens beslut med anledning av betänkandet skall vara styrande för regeringens förhandlingsarbete men att fortsatta förhandlingar kräver kompromisser som får förankras i de former för samråd som gäller. Motsvarande synsätt måste också gälla behand-

lingen av de samrådsdokument som det nu är fråga om. Det förhållandet att de skall behandlas av kammaren på sätt som föreslås av kommittén kan inte innebära att riksdagens organ i fortsatta förhandlingar är bundna av kammarbehandlingen.

Samråd mellan regering och riksdag (avsnitt 3.3)

Som en allmän bakgrund vill nämnden först redovisa sin principiella inställning när det gäller riksdagens ansvar för och behandling av EU-frågorna, såvitt gäller förhandlingarna i EU:s ministerråd.

Enligt regeringsformen ankommer det på regeringen att svara för frågor som rör Sveriges förhållande till andra länder och mellanfolkliga organisationer. Medlemskapet i EU har i och för sig inte medfört någon förändring av regeringens rättigheter och skyldigheter i detta avseende. Primärt tillkommer det således regeringen att avgöra hur förhandlingar inom ramen för EU-samarbetet skall föras och bestämma Sveriges positioner vid beslutsfattandet.

Verksamheten vid EU-nämnden och riksdagens behandling i övrigt av EU-frågor måste ses mot denna bakgrund. Ansvar för Sveriges agerande vid förhandlingar och beslut i EU måste ytterst vila på regeringen och detta oavsett vilket mandat regeringen har fått i EU-nämnden. Riksdagen måste emellertid ha insyn i EU-frågorna och möjlighet att utöva ett inflytande på och ge mandat till regeringens agerande i EU samt utöva kontroll av detta agerande.

Enligt EU-nämndens uppfattning har regeringens samråd med riksdagen rörande EU-frågorna i stort sett fungerat väl. Ett ökat engagemang har successivt skapats för EU-frågorna i riksdagen, och riksdagen har fått inblick i ett stort antal frågor som tidigare inte varit öppna för insyn och delaktighet från riksdagens sida. Ett antal utskott har, som nämnts, blivit alltmer aktiva i EU-frågor även om utskottens verksamhet i denna del skulle behöva aktiveras än mer.

Utvecklingen har främjats av att det inrättats ett särskilt organ i riksdagen för behandlingen av EU-frågor. Regeringen har fått entydiga besked också i horisontella frågor, och nämnden har kunnat fullgöra en koordinerande funktion. För riksdagen har det också varit en fördel att det i EU-nämnden finns samlade erfarenheter från EU-arbetet och att nämnden har en bred överblick över EU-frågorna med möjlighet att hantera och ge sin syn på utskottsövergripande frågor. Om det inte skapats ett särskilt riksdagsorgan för EU-frågorna är det troligt att möjligheterna till inflytande på regeringens agerande hade varit betydligt mindre än de är i dag. Belysande är att samtliga parlament i EU:s övriga medlemsländer funnit det befogat att inrätta särskilda organ för EU-frågorna. EU-nämnden har därmed också naturliga samarbetspartner i andra medlemsländers parlament. Belysande är också att samordningen av EU-frågor inom Regeringskansliet flyttats till Statsrådsberedningen. Anledningen härtill är insikten om att – även om EU-frågorna ses som inrikespolitiska frågor och normalt skall behandlas som sådana – EU-arbetet i minister-

rådet utgör en ständigt pågående förhandling där Sverige för att få gehör behöver tala med en röst.

Den nu angivna utvecklingen och nämnda förhållanden berörs inte i kommitténs betänkande. Det sägs visserligen inledningsvis (s. 39) att det finns många goda erfarenheter av riksdagens arbete med EU-frågorna, men de ansträngningar som gjorts under åren och den utveckling i bl.a. konstitutionell praxis som har skett sedan år 1995 tas inte upp annat än i en beskrivande bakgrund.

Stärkt roll för utskotten (avsnitt 3.3.2), EU-nämnden (avsnitt 3.3.3)

EU-nämnden delar kommitténs uppfattning att det nu – trots att ingenting i dagens regelverk lägger hinder i vägen – finns skäl att ytterligare stärka utskottens arbete med EU-frågor. EU-nämnden uttalade tidigt (bet.1996/97:KU2 bilaga 3 s. 59 f.) att det för att riksdagen skall kunna utöva ett inflytande på EU-frågorna *inte är tillräckligt* med ett samrådsförfarande i EU-nämnden. Nämnden uttalade i detta hänseende bl.a. följande:

Nämnden ser det som angeläget att också utskotten tar aktiv del. I utskotten finns den sakkunskap som behövs för en fördjupad bedömning av olika EU-frågor. När dessa frågor blir aktuella för samråd med regeringen inför rådets ställningstaganden är det en stor fördel om de tidigare varit föremål för utskottens bedömningar. Utskottens medverkan är särskilt viktig med hänsyn till att möjligheterna till inflytande är större under ett tidigt stadium av beslutsprocessen inom EU än i omedelbar anslutning till de slutliga förhandlingarna på själva ministerrådsmötena. Ett ytterligare skäl för utskottens engagemang har samband med behovet av styrning under förberedelserna för rådsbeslut. Innan de slutliga ställningstagandena sker i ministerrådet behandlas frågorna i rådets arbetsgrupper, i vissa kommittéer och i Coreper, allt under medverkan av tjänstemannarepresentanter från medlemsländerna. I praktiken avgörs en stor mängd frågor under detta beredningsarbete och endast frågor som inte kunnat lösas på tjänstemannaplanet blir föremål för reella diskussioner och överväganden i rådet. För regeringen är det självfallet en angelägen uppgift att övervaka och styra det beredningsarbete som föregår rådsbeslutet. Också riksdagen bör emellertid utöva ett inflytande härvidlag. Denna uppgift måste vila på utskotten. Samrådet mellan regeringen och EU-nämnden äger rum omedelbart före rådsmötena, och det ligger i sakens natur att samrådet främst tar sikte på de frågor som skall realbehandlas på mötena. De uppgörelser som träffats dessförinnan torde nämnden inte annat än undantagsvis ha några möjligheter att påverka.

När det gäller samspelet mellan utskotten och EU-nämnden har detta i vissa frågor medfört att utskotten avgett yttranden till EU-nämnden. Möjligheten till detta förutsattes redan vid tiden för inrättandet av samrådsförfarandet (bet.1994/95:KU22). Detta har varit till fördel för EU-nämnden i det fortsatta samrådsförfarandet där utskottens synpunkter tagits till vara. Även i övrigt har utskottens alltmer ökade engagemang i EU-frågorna varit värdefullt inför det formella samrådsförfarandet i EU-nämnden.

Beträffande *utskottens planering och internationella kontakter samt relationer till regeringen* kan EU-nämnden i huvudsak instämma med kommitténs överväganden och förslag. Att regeringen skall vara skyldig att överlägga

med utskotten i de frågor rörande arbetet i EU som utskottet bestämmer välkomnas av EU-nämnden. Däremot råder oklarhet om den konstitutionella betydelsen av detta s.k. saksamråd som sägs skilja sig från det förhandlings/beslutssamråd som skall ske i EU-nämnden.

Enligt EU-nämnden är det mycket viktigt att regeringen, som enligt vad som framhållits i det föregående är huvudansvarig för de förhandlingar som förs inom ramen för arbetet i EU:s ministerråd och kommittéer och arbetsgrupper under rådet, under beredningen av frågorna i riksdagen får entydiga och klara besked om vad som bör vara Sveriges förhandlingslinje. Detta kräver ytterligare noggranna överväganden om innebörden och verkan av det s.k. saksamrådet. Detta s.k. saksamråd kommer för övrigt inte till uttryck i den föreslagna lagtexten där det endast talas om att regeringen skall *överlägga* med utskotten.

Beträffande *tidpunkten för överläggningarna* med utskotten framhåller kommittén att dessa inte behöver ske just inför rådsmötena utan snarare *innan* frågorna kommer upp på ministerrådets dagordning. EU-nämnden vill emellertid framhålla att åtskilliga frågor som befinner sig i ett tidigt skede av beslutsprocessen kommer upp på ministerrådets dagordning i form av presentationer, informationer eller lägesrapporter etc. Det finns alltså skäl för utskotten att beakta dessa dagordningar.

Vidare måste det också – även om utskottens främsta uppgift är att behandla EU-frågorna i början av beslutsprocessen – finnas utrymme för utskotten att anlägga synpunkter *under slutfasen*. Erfarenheten har visat att det i vissa frågor kan vara motiverat att sakkunskapen i utskotten kommer till uttryck då frågor tas upp på ministerrådets dagordning vare sig de då befinner sig i beslutsstadiet eller på ett tidigare stadium. I detta sammanhang bör framhållas att i de fall utskotten skall ansvara för behandling av frågor som står på ministerrådets dagordning, dvs. icke-beslutsfrågor, bör detta ske när frågorna har behandlats av Coreper. Detta innebär att utskotten i många fall skulle behöva sammanträda på fredagar och under kammarens sommaruppehåll, vilket får följder för riksdagens planering i övrigt.

Att både utskotten och EU-nämnden är aktiva på samrådsstadiet behöver inte innebära en onödig dubblering och kan medverka till att oklarheter klaras ut inför ministerrådets frågor. Detta gäller inte minst när det under EU:s beslutsprocess – som ofta sker – i slutskedet läggs fram förslag till ändrade lösningar. När sådana fall inträffat i nämnden har nämnden uppmanat det ansvariga statsrådet att också höra berört utskott. Nämnden har sett det som angeläget att regeringen vid samrådet inför ministerrådsmötena har kontakter också med utskotten när frågorna är av den arten att de mera utskottsspecifika synpunkterna bör tas till vara.

En särskild fråga är hur uppföljningen av regeringens förhandlingar i ministerrådet skall ske i de fall då utskotten enligt förslaget skall ansvara för behandlingen av frågor på ministerrådets dagordning. För närvarande återrapporterar ansvarig minister från föregående ministerrådsmöte i samband med samrådet i EU-nämnden inför kommande ministerrådsmöte. Ledamöterna har

då möjlighet att ställa frågor i anledning av återrapporten och följa upp det tidigare samrådet, bl.a. mot bakgrund av stenografiska uppteckningar från de tidigare samråden. Utskottens överläggningar med regeringen, dvs. saksamrådet, är dock inte tänkt att dokumenteras med stenografiska uppteckningar utan enbart i form av redovisning i utskottets sammanträdesprotokoll.

Om kommitténs förslag i denna del skall kunna fungera utan att den öppenhet som hittills funnits när det gäller samrådsförfarandet i EU-nämnden förloras, krävs att utskottens överläggningar dokumenteras utförligt, helst i form av stenografiska uppteckningar. Eftersom detta inte är praktiskt möjligt för utskotten talar förslaget om redovisning i utskottsprotokoll emot att samrådsförfarandet inför ministerrådsmöten delas upp mellan utskotten och EU-nämnden.

Beträffande kommitténs bedömning av *konsekvenserna för EU-nämnden* av kommitténs förslag om en stärkt roll för utskotten har EU-nämnden invändningar. Förslaget får enligt EU-nämndens mening allvarliga konsekvenser för riksdagens inflytande enligt vad som skall framgå i det följande.

Kommittén anser att frågor som visserligen kommer upp på rådsmötena men som inte är avsedda att tas till beslut bör behandlas i kontakterna mellan utskott och regering och inte i EU-nämnden. Vidare sägs att samrådet i EU-nämnden kan fokusera på eventuella förhandlingsstrategiska överväganden medan sakspekterna har behandlats i utskotten. *EU-nämndens roll skall begränsas till det tillfälle när frågorna skall beslutas i ministerrådet.* Detta anges innebära en reell förändring för arbetet i utskotten och i EU-nämnden.

Enligt EU-nämnden kan, som ovan framhållits, ett tillfredsställande inflytande för riksdagen endast åstadkommas genom ett *samspel* mellan utskottsbehandling samt såväl information som samråd i EU-nämnden. EU-nämnden har i och för sig alltid sett som sin uppgift att fokusera på beslutsfrågorna på ministerrådet. Med kännedom om EU:s beslutsprocedur och hur frågorna bereds på ministerrådets möten måste emellertid framhållas att det inte låter sig göra att stycka upp ministerrådets dagordningar för att söka skapa skarpa gränser mellan utskottens och EU-nämndens befogenheter och därigenom inskränka EU-nämndens uppgifter.

Frågorna på ministerrådets dagordning beslutas oftast inte vid ett enda tillfälle. Som regel återkommer de vid skilda tidpunkter, och olika former av beslut fattas av ministerrådet under resans gång. Det kan gälla olika slutsatser och politiska överenskommelser som föregår det slutliga beslutet om en rättsakt. Ofta hanteras också omfattande lagstiftningsprojekt i olika delar vid olika ministerrådssammansättningar. Vidare kan, särskilt när det gäller större ärenden, informationsfrågor hänga ihop med beslutsfrågor. Det är helt enkelt många gånger fråga om paket där vissa frågor skall diskuteras och andra fattas beslut om. Ett sådant exempel är det ovan nämnda på energiområdet där rådet skulle *besluta* om slutsatser på energiområdet samt *diskutera* den av kommissionen nyligen presenterade grönboken. Det går alltså inte alltid att särskilja informations- och beslutsfrågor. Härtill kommer att det många gånger inte finns någon säker vetenskap huruvida rådet verkligen har förutsätt-

ningar att gå till beslut; huruvida det föreligger erforderlig enhällighet eller kvalificerad majoritet får inte sällan bedömas av ministerrådets ordförande under mötets gång.

Ovan har också – i samband med överväganden om utskottens arbete – frågan om *återrapportering* av regeringens handlande i ministerrådet tagits upp. EU-nämnden anser att det är viktigt från uppföljnings- och kontrollsynpunkt att den rutin med återrapportering som nu äger rum i EU-nämnden består. Här kan lika litet som inför rådsmötena någon uppstyckning av frågorna ske; den rådande kontinuiteten beträffande de frågor som behandlas skulle annars brytas och riksdagens överblick och inflytande förloras.

Det nu sagda visar att det är olämpligt att förorda att vissa frågor *inte bör behandlas i EU-nämnden*, i vart fall om riksdagen skall kunna behålla sitt inflytande beträffande de frågor som står på ministerrådets dagordning. EU-nämnden ansluter sig i och för sig till kommitténs bedömning att den exakta avgränsningen mellan utskotten och EU-nämnden – i likhet med dagens ordning – får utvecklas i praxis. EU-nämnden anser också att det är angeläget att det sker en reell förändring till utskottens fördel. Den skarpa gräns mellan utskottens och EU-nämndens uppgifter som kommittén beskriver och framhåller som önskvärd innebär emellertid att de olika frågorna på rådsdagordningarna splittras upp på olika organ. Eftersom de olika rådssammansättningarna alltmer har centraliserats för att man skall kunna hålla ihop och få överblick över olika närliggande frågor (t.ex. konkurrenskraftsrådet och sysselsättningsrådet) finns det stor risk att vissa frågor med den av kommittén förordade ordningen hamnar mellan olika stolar och att överblicken går förlorad. Det föreligger därmed också en stor risk att riksdagens inflytande i EU-frågor kommer att minska och att det som uppnåtts under mer än ett decennium går förlorat.

Kommittén föreslår att EU-nämndens uppgift skall inskränkas till att enbart gälla frågor som är föremål för beslut på det *stundande rådsmötet*. Alla frågor som ligger tidigare i beslutsprocessen skall behandlas av utskotten i det s.k. saksamrådet. För att inte riksdagens inflytande skall minska förutsätter detta att berörda utskott ser till att överläggningar med regeringen kommer till stånd i *alla rådsfrågor* på detta tidigare stadium. Vidare uppstår frågan vilket utskott som skall vara huvudansvarigt i fråga om *övergripande frågor* på detta tidigare stadium. Det kan gälla diskussioner om politiska strategier som berör flera ansvarsområden och som senare skall behandlas på möten med Europeiska rådet. Exempel på detta är Lissabonstrategin, strategin om en hållbar utveckling, en gemensam energipolitik och det s.k. Haagprogrammet (rättsliga och inrikes frågor). Exempelen kan mångfaldigas. Det torde bli svårt, för att inte säga omöjligt, för EU-nämnden att först vid möten inför Europeiska rådet ha en samlad och koordinerad uppfattning och göra olika prioriteringar till ledning för regeringen.

EU-nämnden kan dock konstatera att *förslaget till lag om ändring i riksdagsordningen* i denna del inte innebär någon reell förändring i förhållande

till vad som gäller i dag. Fortfarande skall regeringen rådgöra med nämnden om hur förhandlingarna i rådet skall föras *inför beslut* i rådet.

Beträffande regeringens *informationsskyldighet* gentemot EU-nämnden föreslår kommittén att regeringen inte längre skall vara skyldig att underrätta EU-nämnden om frågor som *avses bli behandlade* i ministerrådet utan endast om frågor som *skall beslutas* i detta råd. Det kan ifrågasättas vari denna skillnad egentligen består. Den föreslagna inskränkningen av regeringens informationsskyldighet gentemot EU-nämnden är emellertid ägnad att åstadkomma ottydlighet och riskerar att medföra att riksdagen förlorar överblick och inflytande. Det är ofta på ett tidigare stadium än inför själva antagandet av en rättsakt eller annan åtgärd som ett faktiskt samråd äger rum i EU-nämnden, och vid vilket regeringen presenterar ett upplägg inför de fortsatta förhandlingarna. EU-nämnden avstyrker således förslaget att begränsa regeringens informationsskyldighet gentemot EU-nämnden.

Kommittén föreslår också att bestämmelsen i 10 kap. 6 § riksdagsordningen om *statlig myndighets skyldighet att lämna upplysningar och avge yttrande* till EU-nämnden skall upphöra att gälla. EU-nämnden har ingen erinran mot detta; bestämmelsen har aldrig tillämpats, och något behov av den torde inte föreligga.

I ett avseende föreslås att EU-nämnden skall få en *utvidgad* roll. Samråds-skyldigheten föreslås bli heltäckande och inte längre omfatta bara ”beslut som regeringen bedömer som betydelsefulla och andra frågor som nämnden bestämmer”. Som en följd härav föreslås också att den nuvarande rätten för en minoritet att påkalla samråd skall tas bort.

Avgränsningen av regeringens samråds-skyldighet gentemot EU-nämnden var en viktig fråga inför inrättandet av samrådsförfarandet i EU-frågor. Olika alternativa lösningar diskuterades i frågan om samråds-skyldigheten borde omfatta alla frågor eller om den borde avgränsas på något sätt. Den uppfattning som ligger bakom riksdagsordningens nuvarande utformning i detta hänseende är att det ansetts viktigt att samrådsförfarandet koncentreras på de viktigare frågorna medan detaljer och teknikaliteter med fördel kunde behandlas av regeringen på egen hand (se prop. 1994/95:19 s. 536, bet.1994/95:KU22 s. 15). I samband med en utvärdering om EU-frågornas behandling i riksdagen uttalade EU-nämnden bl.a. följande (bet.1996/97:KU2 bilaga 3 s. 68):

I sammanhanget vill nämnden inte underlåta att peka på att samarbetet inom EU inte bara rör politiskt väsentliga frågor utan också detaljfrågor av mera teknisk natur. Som tidigare berörts har sålunda medlemskapet inneburit att åtskilliga frågor, i vilka regeringen eller annan myndighet tidigare hade beslutanderätten, skall avgöras av ministerrådet. Åtminstone i EU-nämndens verksamhet framstår det som angeläget att intresset koncentreras på de för Sverige mera betydelsefulla frågorna och att mindre viktiga detaljspörsmål kan lämnas åt sidan.

EU-nämnden anser att dessa synpunkter fortfarande gör sig gällande och att den nuvarande ordningen fungerat väl. Avgränsningen av samråds-skyldigheten bör därför enligt EU-nämndens mening bestå. Risker är annars att EU-

nämnden belastas alltför mycket med just tekniska detaljfrågor som det varken finns politiskt intresse av eller tid och resurser att behandla. Minoritets-skyddet har aldrig behövt tillämpas formellt men bör bestå som en konsekvens av avgränsningen av samrådsskyldigheten. EU-nämnden avstyrker således förslaget.

Kommittén uttalar sig om EU-nämndens *sammanträdestid* som enligt kommittén som en följd av förskjutningen mellan utskotten och EU-nämnden kommer att minska. Huruvida så kommer att ske går naturligtvis inte att uttala sig om och är för övrigt en administrativ fråga. Förslaget om att partierna skall få sätta in tillfälliga ersättare kommer dessutom sannolikt, om det skulle utnyttjas fullt ut, snarare att medföra en ökning av sammanträdestiden.

Ledamöter i EU-nämnden

Alla ledamöter och suppleanter i EU-nämnden är också ledamöter eller suppleanter i olika utskott. Samtliga utskott är på detta sätt representerade i EU-nämnden. Som kommittén framhåller är det viktigt att det också finns en kontinuitet i EU-nämndens arbete. Härtill kommer att ledamöterna utvecklat en stor kompetens att hålla ihop horisontella frågor som inte bör gå förlorad. Samtidigt är det, som kommittén också framhåller, viktigt att i samrådsförfarandet utnyttja den utskottserfarenhet som finns, vilket också sker i största utsträckning. Att bereda utökade möjligheter för detta genom att partierna tillfälligt skall få sätta in ersättare kan emellertid medföra stora praktiska svårigheter.

I lagförslaget sägs att partigrupperna skall ha rätt att ersätta en ledamot i nämnden med en ledamot av det utskott vars område berörs av de frågor som nämndens överläggningar med regeringen rör. Det är här fråga om att en sådan ledamot skall träda in tillfälligt vid ett samråd som berör det aktuella utskottets område. Detta kommer att kräva stora insatser för planläggningen av nämndens sammanträden av såväl partigrupper som EU-nämndens kansli och också i hög grad påverka statsråden. Denna planläggning kommer att innebära att EU-nämndens totala sammanträdestid vid vissa tillfällen ökar betydligt i motsats till vad kommittén antar. Mot slutet av ett ordförandeskap måste antagligen EU-nämndens sammanträden delas upp på flera dagar i veckan.

Vissa rådsdagordningar berör också flera utskotts sakområden varför ledamöter får närvara allteftersom dagordningspunkterna kommer upp. Vissa dagordningspunkter berör också flera utskott, vilket medför att inför varje fråga måste avgöras vilket utskott som är huvudansvarigt. Detta kan visa sig svårt att planera när rådsdagordningarna ofta ändras kort tid före EU-nämndens sammanträden och nämnden inte sällan vid själva sammanträdet får reda på att nya dagordningspunkter tillkommit och andra strukits. Rådsdagordningarna är föränderliga dokument intill dess att rådsmötet äger rum. En särskild svårighet utgör de s.k. A-punkterna som kan gälla vilket område som helst och tas upp på vilket rådsmöte som helst. Ett ytterligare problem med ett system med tillfälliga ersättare gäller delgivningen av handlingar som

innehåller uppgifter för vilka sekretess råder liksom förfarandet vid brådskande ärenden. Mot bakgrund av de nu angivna såväl principiella som praktiska svårigheterna avstyrker EU-nämnden således förslaget.

Öppenhet i utskotten och i EU-nämnden (avsnitt 3.3.4)

Under de drygt 11 år som EU-nämnden har verkat har betydande framsteg gjorts i fråga om ökad öppenhet. Handlingar läggs numera ut på Internet liksom stenografiska uppteckningar från EU-nämndens sammanträden. Pressmeddelanden på svenska publiceras före och – på både svenska och engelska – efter EU-nämndens sammanträden. Sedan ett par år tillbaka äger normalt regeringens samråd inför Europeiska rådets möten rum offentligt i EU-nämnden. EU-nämnden välkomnar förslaget att EU-nämnden skall kunna besluta att också sammanträden inför ministerrådets möten helt eller delvis skall vara offentliga. Att även regeringens överläggningar med utskotten i EU-frågor skall kunna ske offentligt är ett angeläget förslag. Allt fler frågor behandlas numera av ministerrådet offentligt, vilket enligt EU-nämndens mening är en viktig utveckling. Både på EU-nivå och på nationell nivå är det för den demokratiska förankringen av och förståelsen för EU-frågorna nödvändigt att medborgarna får insyn i och kan följa verksamheten som ju ofta resulterar i lagstiftning som rör enskilda.

Subsidiaritetskontroll (avsnitt 3.3.6)

Som kommittén framhåller finns det möjligheter att beakta subsidiaritetsprincipen inom ramen för gällande reglering som utskotten kan ta till vara. Kommittén nämner i emellertid i detta avsnitt inte någonting om den subsidiaritetskontroll som de facto sker vid regeringens samråd med EU-nämnden. Det förtjänar att påpekas att i sådana fall där EU-nämnden varit negativ till regeringens ståndpunkt har inställningen oftast berott på att majoriteten av ledamöterna har ansett att frågan inte borde avgöras på EU-nivå utan på nationell nivå. Detta har bl.a. kommit till uttryck i fråga om turism, program på utbildningsområdet, grönboken om psykisk hälsa och vissa kulturfrågor. Diskussionen i EU-nämnden rör ofta frågan om ett förslag lämpligen bör hanteras på EU-nivå eller inte.

I olika sammanhang har framhållits att de nationella parlamenten – mot bakgrund av gällande fördragsreglering – kan införa en subsidiaritetskontroll utan att det konstitutionella fördraget har trätt i kraft. Inom ramen för COSAC har, som kommittén beskriver, pågått ett sådant försök. Avsikten är att försöken skall fortsätta med de nationella parlament som är intresserade av att delta. Enligt EU-nämndens mening bör dock inte en *formell* subsidiaritetsprövning införas i riksdagsordningen utan fördragsreglering. Det vore enligt EU-nämndens mening olämpligt att nu föregripa utgången av den reflektionsperiod om EU:s framtid som nu äger rum och eventuell framtida fördragsreglering.

Regeringskonferenser och Europeiska rådet (avsnitt 3.4)

Som kommittén konstaterar har samråd rörande Europeiska rådet och regeringskonferenser skett i EU-nämnden. Det välkomnas att den praxis som utbildats beträffande information och samråd inför möten med Europeiska rådet nu föreslås bli reglerad i riksdagsordningen. Beträffande *regeringskonferenserna* däremot föreslår kommittén att samråd uteslutande skall äga rum i berört utskott. Även här har emellertid utbildats en fast praxis under åren, som har stadfäst i den tidigare Riksdagskommittén och i riksdagen.

Som kommittén nämner är erfarenheterna från det sammansatta konstitutions- och utrikesutskottet goda. Den formella riksdagsbehandlingen av regeringskonferensen om det konstitutionella fördraget ledde till ett brett engagemang. Som emellertid uttalades i det sammansatta utskottets betänkande (bet. 2003/04:KUU1 s. 43) var det angeläget att det fortsatta samrådet under regeringskonferensen fick äga rum i EU-nämnden. Det är just i slutskedet av en regeringskonferens som sådana förhandlingstaktiska frågor gör sig gällande som kommittén uppmärksammat när det gäller det samråd som skall äga rum inför beslut i ministerrådet. EU-nämnden förordar att en bestämmelse i riksdagsordningen införs om att *regeringen också skall rådgöra med EU-nämnden inför förhandlingarna inom ramen för EU:s regeringskonferenser*. Dessa regeringskonferenser äger för övrigt ofta rum i samband med Europeiska rådets möten. Det nu sagda hindrar inte att överläggningar på enskilda områden i en regeringskonferens kan och bör ske i berörda utskott.

Kontakter med andra parlament (avsnitt 3.6)

Kontakter med nationella parlament m..m..(avsnitt 3.6.1)

Här nämner kommittén det nya fördragets protokoll om de nationella parlamentens roll i EU samt resor och IPEX. Ingenting nämns dock i detta sammanhang om det parlamentariska samarbete som äger rum i COSAC. Detta regleras såväl i det konstitutionella fördragets protokoll som i det nu gällande protokollet (som är fogat till EU- och EG- fördragen och som har samma status som fördragen) om de nationella parlamentens roll. COSAC kan enligt protokollet bl.a. skicka bidrag till EU:s institutioner. Ledamöter från EU-nämnden och andra medlemsländers parlamentariska EU-organ liksom Europaparlamentet deltar regelbundet i COSAC-konferenserna.

Kontakter med Europaparlamentariker (avsnitt 3.6.2)

Kommittén erinrar om den tidigare Riksdagskommitténs överväganden i dessa delar (förs. 2000/01:RS1) och framhåller hur värdefullt det är med goda kontakter mellan svenska Europaparlamentariker och riksdagens ledamöter. Kommittén anser att utskotten kan behöva utveckla kontakterna med Europaparlamentarikerna. Även för EU-nämndens del är detta angeläget.

Även om EU-nämndens beredning av EU-frågor gäller i första hand beslutsfrågor på ministerrådets dagordning måste Europaparlamentets beredning av dessa frågor bevakas och analyseras. På allt fler områden är Europaparlamentet tillsammans med ministerrådet lagstiftare och medbeslutande.

Några formella kontakter mellan EU-nämnden och de svenska Europaparlamentarikerna har inte förekommit. I samband med studiebesök i Bryssel av delegationer från EU-nämnden och gemensamma seminarier har dock mera informella sammanträffanden med Europaparlamentarikerna ägt rum. Tilläggas kan att nämndens kansli efter en överenskommelse med partigruppskanslierna översänder nämndens sammanträdeshandlingar till dessa för vidarebefordran till Europaparlamentarikerna.

I den mån EU-nämndens sammanträden i framtiden kommer att vara offentliga kan naturligtvis Europaparlamentariker närvara vid sammanträdena. Även i övrigt har EU-nämnden möjlighet att bjuda in svenska Europaparlamentariker till sammanträden. Detta är ganska vanligt i andra medlemsländers parlament och bidrar till att knyta ihop frågorna när Europaparlamentet på allt fler områden blivit medbeslutande.

Riksdagens interparlamentariska samarbete (avsnitt 4)

Här redovisas inte bara deltagande i de s.k. parlamentariska församlingarna utan även annat interparlamentariskt EU-samarbete, t.ex. talmanskonferenser och IPEX. Inte heller i detta sammanhang nämns COSAC vilket, som framgått i det föregående, är ett fördragsreglerat samarbete mellan nationella parlaments EU-organ och Europaparlamentet.

Förslag till lag om ändring i riksdagsordningen (bilaga 1)

I det föregående har EU-nämnden kommenterat de föreslagna lagförslagen och påtalat vissa oklarheter och brister. När det gäller riksdagsordningen i övrigt vill EU-nämnden ta tillfället i akt och föreslå vissa angelägna ändringar som har bäring på såväl EU-nämndens som utskottens verksamhet. Det gäller dels frågan om ersättare för suppleant i EU-nämnden, dels frågan om möjligheten för riksdagens tjänstemän att närvara vid sammanträde med annat utskott.

Suppleantval regleras i 7 kap. 8 § riksdagsordningen. I tredje stycket föreskrivs att ersättare som har kallats till tjänstgöring får utses till suppleant i ett utskott som den lediga riksdagsledamoten tillhör, förutsatt att antalet suppleanter i utskottet inte utökas. Bestämmelsen gäller bara suppleanter i utskotten. Det är emellertid angeläget att bestämmelsen kan tillämpas också på suppleanter i EU-nämnden. Riksdagsordningen bör således ändras så att detta kan ske.

Utomstående närvaro vid sammanträde med utskott respektive EU-nämnden regleras i 4 kap. 13 § respektive 10 kap. 7 § riksdagsordningen. I fråga om utskott gäller att det skall finnas *särskilda skäl*, vilket inte gäller för närvaro i EU-nämnden. Enligt kommitténs förslag skall utskotten ta en aktiv del av arbetet i EU-frågor. Detta kräver en ökad grad av samspel mellan utskotten och EU-nämnden. Ofta förekommer underhandskontakter mellan EU-nämndens kansli och utskottskanslierna. Det finns därför ett särskilt behov för EU-nämndens tjänstemän att också få närvara vid utskottens sammanträden i de delar dessa behandlar EU-frågor. Kravet på särskilda skäl i 4 kap. 13 § riksdagsordningen bör därför tas bort.

Stockholm den 24 mars 2006

På EU-nämndens vägnar

Tommy Waidelich

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Tommy Waidelich (s), Carl B Hamilton (fp), Sonia Karlsson (s), Joe Frans (s), Hillevi Larsson (s), Mats Odell (kd), Lennart Hedquist (m), Karin Granbom (fp), Fredrik Olovsson (s), Ulf Holm (mp), Lars Lilja (s), Eva Arvidsson (s), Börje Vestlund (s), Henrik von Sydow (m), Björn Hamilton (m), Eskil Erlandsson (c) och Karin Thorborg (v).

Avvikande mening

Ulf Holm (mp) anför:

Miljöpartiet de grönas grundinställning är att EU-nämnden bör avvecklas och att regeringens informations- och samrådsförfarande i stället skall ske direkt med ansvarigt sakutskott.

Bakgrunden är att Sveriges EU-medlemskap inte i dess nuvarande ordning garanterar riksdagens insyn, inflytande och kontroll. Det svenska EU-medlemskapet har påverkat maktfördelningen mellan riksdag och regering till nackdel för riksdagen och därmed folkstyret och den fria åsiktsbildningen. EU:s beslutsprocesser berövar i dag riksdagen dess roll som folkets främsta företrädare.

Med anledning av EU-medlemskapet inrättades EU-nämnden. Riksdagen skall genom samrådsförfarandet få insyn, inflytande och kontroll över den politik som regeringen driver i ministerrådet. Nämnden skall ge regeringen mandat och regeringen ska förankra sin EU-politik i nämnden innan medlemsländernas regeringar fattar beslut. Nämnden behandlar dock inte förslag till riksdagsbeslut, och dess verksamhet spänner över alla EU:s arbetsområden. EU-nämndens ansvar att behandla samtliga frågor och områden inom EU leder inte bara till kvalitativa försämringar utan också till ett demokratiunderskott i arbetets process. Det är dessutom en brist att nämnden, till skillnad från sakutskotten, inte förbereder riksdagsbeslut. En lämpligare ordning vore att respektive utskott hanterade de frågor som hamnar inom respektive område. Den demokratiska processen i riksdagen och Sveriges EU-medlemskap förbättras avsevärt om utskott förbereder riksdagsbeslut för debatt och omröstning i kammaren inom respektive EU-område. Utskotten har den ämneskompetens och överblick som krävs på sitt område. Det är dessutom utskotten som i slutändan har att hantera följderna av EU:s rättsakter och beslut.

Förhandlingsmandat och förhandlingspositioner bör utarbetas i former av samarbete mellan regering och riksdag. Respektive minister bör samarbeta direkt med berört utskott.

EU-frågornas behandling i riksdagen har tidigare varit föremål för diskussioner och översyn. EU-nämndens vara eller icke vara har varit föremål för översyn. Krav på EU-nämndens avskaffande har bemötts med hänvisningar till tidigare behandlingar och utvärderingar. Miljöpartiet anser att dessa typer av hänvisningar inte är tillräckliga. EU är en organisation i ständig förändring. Vi måste ständigt kämpa för att hålla vår demokrati levande och se nuvarande regler i ljuset av samhällets kontinuerliga förändringsprocess. Skulle t.ex. förslaget till EU-konstitution gå igenom med förstärkt subsidiaritetsprincip skulle vi behöva en bättre organisation och arbetsordning för att klara av detta. Riksdagen bör utreda riksdagsordningen i syfte att stärka riksdagens inflytande.

Ovan redovisade inställning är mitt och Miljöpartiets huvudförslag. Jag vill dock instämma i EU-nämndens yttrande till Konstitutionsutskottet om mitt förstahandsyrkande om att EU-nämnden skall avskaffas inte vinner gehör.

BILAGA 14

Utskottets förslag

Indelningen av statsbudgeten i utgiftsområden

Utgiftsområde Beredande utskott

1. Rikets styrelse (KU)

Statschefen

Riksdagen

Regeringen

Sametinget

Åtgärder för nationella minoriteter

Justitiekanslern

Justitieombudsmännen

Datainspektionen

Stöd till dagspressen

Stöd till radio- och kassettidningar

Presstödsnämnden

Taltidningsnämnden

Granskningsnämnden för radio och TV

Radio- och TV-verket

Allmänna val

Valmyndigheten

Stöd till politiska partier

Länsstyrelserna

Kommunala samverkansorgan

2. Samhällsekonomi och finansförvaltning (FiU)

Riksgäldskontoret och statsskuldens förvaltning

Finansinspektionen

Insättningsgarantinämnden

Kammarkollegiet
Konjunkturinstitutet
Riksrevisionen
Ekonomistyrningsverket
Statistiska centralbyrån
Statskontoret
Fastighetsförvaltning och statlig lokalförsörjning
Offentlig upphandling
Statens arbetsgivarverk
Statens pensionsverk
Bidrag och avgifter till europeiska utvecklingsbanker

3. Skatt, tull och exekution (SkU)

Skatteverket och Kronofogdemyndigheten
Tullverket

4. Rättsväsendet (JuU)

Polisorganisationen
Säkerhetspolisen
Åklagarmyndigheten
Ekobrottsmyndigheten
Domstolsväsendet m.m.
Kriminalvården
Brottsförebyggande rådet
Rättsmedicinalverket
Gentekniknämnden
Brottsoffermyndigheten
Ersättning för skador på grund av brott
Rättshjälpkostnader m.m.
Kostnader för vissa skaderegleringar m.m.
Avgifter till vissa internationella sammanslutningar
Bidrag till lokalt brottsförebyggande arbete

5. Internationell samverkan (UU)

Bidrag till vissa internationella organisationer

Förenta nationerna

Nordiska ministerrådet

Europarådet

Organisationen för säkerhet och samarbete i Europa (OSSE)

OECD m.fl.

Nordiskt samarbete

Information om Sverige i utlandet

Svenska institutet

Inspektionen för strategiska produkter

Nedrustning och säkerhetspolitiska frågor

Fredsfrämjande verksamhet

Sipri

Utrikespolitiska Institutet

6. Försvar samt beredskap mot sårbarhet (FöU)

Försvarsmakten

Övriga försvarsmyndigheter

Fredsfrämjande truppinsatser

Försvarsunderrättelseverksamhet

Försvarets radioanstalt

Kustbevakningen

Statens räddningsverk

Krisberedskapsmyndigheten

Elsäkerhetsverket

Räddningstjänst och skydd mot olyckor

Fredstida krishantering

Civilt försvar

Strålskydd och kärnsäkerhet

Ersättning till SOS Alarm Sverige AB för alarmeringstjänst

Försvarsforskning

Gemensam radiokommunikation för skydd och säkerhet

7. Internationellt bistånd (UU)

Utvecklingsamarbete genom internationella organ, Sida m.fl.

U-landsforskning och u-landsutbildning

Samarbete med Central- och Östeuropa (inklusive miljöbistånd)

8. Migration (SfU)

Förläggningsverksamhet

Överföring av flyktingar

Migrationsverket

Internationell samverkan i flyktingfrågor

9. Hälsovård, sjukvård och social omsorg (SoU)

Hälso- och sjukvård (bidrag till andra huvudmän)

Bidrag till läkemedels- och sjukvårdsförmåner

Insatser mot aids

Folkhälsa, smittskydd och läkemedelskontroll

Statens folkhälsoinstitut

Smittskyddsinstitutet

Hälso- och sjukvårdens ansvarsnämnd

Läkemedelsverket

Äldreomsorg (stimulansbidrag till andra huvudmän)

Handikappomsorger

Bidrag till handikapporganisationer

Handikappombudsmannen

Missbrukarvård genom Statens institutionsstyrelse

Övriga bidrag till socialt behandlingsarbete

Alkohol- och narkotikapolitik

Barnombudsmannen

Internationella adoptioner

Socialvetenskaplig forskning

Psykosocial miljömedicin

Medicinsk metodik

Internationellt samarbete genom WHO

Socialstyrelsen

10. Ekonomisk trygghet vid sjukdom och handikapp (SfU)

Sjukpenning och rehabilitering

Sjuk- och aktivitetsersättning

Handikappersättning

Närståendepenning

Arbetskadeersättning

Försäkringskassan

11. Ekonomisk trygghet vid ålderdom (SfU)

Ålderspensioner

Bostadstillägg till ålderspensionärer

Efterlevandepension till vuxna

12. Ekonomisk trygghet för familjer och barn (SfU)

Allmänna barnbidrag

Föräldrapenningförmåner

Underhållsstöd

Barnpensioner

Adoptionsbidrag

Pensionsrätt för barnår

Vårdbidrag för funktionshindrade barn

13. Arbetsmarknad (AU)

Arbetsmarknadsverket

Arbetslöshetsersättning och aktivitetsstöd

Arbetsmarknadsutbildning och övriga kostnader

Lönebidrag och Samhall

Europeiska socialfonden

Institutet för arbetsmarknadspolitisk utvärdering

Lönegarantiersättning

Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen

Ersättning till kommunerna för flyktingmottagning

Lån till hemutrustning

Utvecklingsinsatser i storstadsregionerna

Insatser mot främlingsfientlighet och rasism samt integrationsfrågor

Integrationsverket m.m.

Ombudsmannen mot etnisk diskriminering

14. Arbetsliv (AU)

Arbetsmiljöverket

Arbetslivsinstitutet m.m.

Arbetsdomstolen m.m.

Internationella arbetsorganisationen (ILO)

Ombudsmannen mot diskriminering på grund av sexuell läggning

Medlingsinstitutet

Jämställdhetsombudsmannen m.m.

15. Studiestöd (UbU)

Studiehjälp

Studiemedel

Vuxenstudiestöd

16. Utbildning och universitetsforskning (UbU)

Förskoleverksamhet och skolbarnsomsorg

Skolväsende

Vuxenutbildning (utom folkbildning)

Myndigheter och resurscenter inom skolområdet

Kvalificerad yrkesutbildning

Universitet och högskolor

Vetenskapsrådet

Nationella och internationella forskningsresurser i övrigt

Europeisk utbildningssamverkan

Europeisk forskningssamverkan

Internationell samverkan genom Unesco

Centrala myndigheter inom högskoleområdet

Centrala myndigheter inom studiestödsområdet

17. Kultur, medier, trossamfund och fritid (KrU)

Allmän kulturverksamhet

Statens kulturråd

Ersättningar och bidrag till konstnärer

Konstnärsnämnden

Teater, dans och musik

Bibliotek, litteratur och kulturtidskrifter

Bildkonst och form samt konsthantverk

Statens konstråd

Arkiv

Riksarkivet och landsarkiven

Museer och utställningar

Kulturmiljövård

Riksantikvarieämbetet

Forskning, utveckling och dokumentation inom kultur- och medieområdena

Film och medier

Reglering och visst stöd till den avgiftsfinansierade radio- och tv-verksamheten

Folkrörelse- och ungdomsfrågor

Ungdomsstyrelsen

Lotteriinspektionen

Trossamfund

Idrottsfrågor

Folkbildning

18. Samhällsplanering, bostadsförsörjning, byggande samt konsumentpolitik (CU)

Stöd till bostadsbyggande och bostadsförsörjning

Stöd till åtgärder i inomhusmiljön

Bostadsbidrag

Statens bostadskreditnämnd

Boverket

Statens va-nämnd

Statens geotekniska institut

Lantmäteriverket

Marknadsdomstolen

Konsumentverket

Allmänna reklamationsnämnden

Fastighetsmäklarnämnden

Åtgärder på konsumentområdet

Bidrag till miljömärkning av produkter

Åtgärder på konsumentområdet

19. Regional utveckling (NU)

Regionalpolitiska åtgärder

Transportbidrag

Glesbygdsverket

Strukturfondsfrågor

20. Allmän miljö- och naturvård (MJU)

Statens naturvårdsverk

Bidrag till kalkning av sjöar och vattendrag

Landskapsvårdande åtgärder

Förvärv av värdefulla naturområden

Bidrag till miljöövervakning och miljöskyddsinsatser genom länsstyrelserna samt andra myndigheter och organisationer

Sanering och återställande av miljöskadade områden

Kemikaliekontroll

Kemikalieinspektionen

Miljöforskning

Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande: Förvaltningskostnader och forskning

Meteorologi och hydrologi

SMHI och Eumetsat

Internationellt miljöarbete

Stockholms internationella miljöinstitut

21. Energi (NU)

Energiforskning

Stöd till utveckling, teknikupphandling och införande av energieffektiv teknik

Statens energimyndighet

22. Kommunikationer (TU)

Vägverket

Väghållning och statsbidrag inom vägområdet

Banverket

Banhållning

Från EG-budgeten finansierade stöd till Transeuropeiska nätverk

Ersättning för fritidsbåtsändamål m.m.

Ersättning till viss kanaltrafik m.m.

Bidrag till sjöfarten

Driftbidrag till kommunala flygplatser

Rikstrafiken

Trafikupphandling

Statens väg- och transportforskningsinstitut

Statens institut för kommunikationsanalys
Järnvägsstyrelsen
Post- och telestyrelsen
Upphandling av samhällsåtaganden inom post- och teleområdet
Ersättning till Posten AB för grundläggande kassaservice
Informationsteknik: Telekommunikation m.m.

23. Jord- och skogsbruk, fiske med anslutande näringar (MJU)

Stöd och bidrag till jordbruk och trädgårdsnäring
Rådgivning och utbildning
Statens jordbruksverk
Utsädeskontroll, växtskydd och miljöförbättrande åtgärder i jordbruket
Djurskydd och djurhälsovård
Statens veterinärmedicinska anstalt
Distriktsveterinärorganisationen
Centrala försöksdjursnämnden
Viltskador
Bidrag till skogsvård m.m.
Skogsstyrelsen
Skogsvårdsstyrelserna
Internationellt skogssamarbete
Främjande och stöd av fiskerinäringen
Bidrag till fiskevård
Fiskeriverket
Främjande och stöd av rennäringen
Stöd till innehav av fjällägenheter
Livsmedelskontroll, livsmedelsexport
Statens livsmedelsverk
Livsmedelsekonomiska institutet
Sveriges lantbruksuniversitet
Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande: Forskning och kollektiv forskning

Internationell samverkan genom FAO

24. Näringsliv (NU)

Utrikeshandel och exportfrämjande

Exportkreditgivning

Exportkreditnämnden

Investeringsfrämjande

Turistfrämjande

Kommerskollegium

Styrelsen för ackreditering och teknisk kontroll

Verket för innovationssystem

Verket för näringslivsutveckling

Institutet för tillväxtpolitiska studier

Patent- och registreringsverket

Patentbesvärsrätten

Standardisering, provning och mätteknik

Styrelsen för ackreditering och teknisk kontroll

Sveriges geologiska undersökning

Rymdverksamhet

Rymdstyrelsen

Bidrag till Ingenjörsvetenskapsakademien

Konkurrensverket

25. Allmänna bidrag till kommuner (FiU)

Statliga utjämningsbidrag till kommuner

Skatteutjämningsbidrag till landsting

26. Statsskuldräntor m.m. (FiU)

Räntor på statsskulden

Oförutsedda utgifter

Minskning av anslagsbehållningar

Beräkning av tillkommande utgiftsbehov, netto

27. Avgiften till Europeiska gemenskaperna (FiU)

Avgiften till Europeiska gemenskaperna

BILAGA 15

Reservanternas förslag

Indelning av statsbudgeten i utgiftsområden

Utgiftsområde Beredande utskott

1. Rikets styrelse (KU)

Statschefen

Riksdagen

Regeringen

Sametinget

Åtgärder för nationella minoriteter

Justitiekanslern

Justitieombudsmännen

Datainspektionen

Stöd till dagspressen

Stöd till radio- och kassettidningar

Presstödsnämnden

Taltidningsnämnden

Granskningsnämnden för radio och TV

Radio- och TV-verket

Allmänna val

Valmyndigheten

Stöd till politiska partier

2. Samhällsekonomi och finansförvaltning (FiU)

Riksgäldskontoret och statsskuldens förvaltning

Finansinspektionen

Insättningsgarantinämnden

Kammarkollegiet

Konjunkturinstitutet

Riksrevisionen
Ekonomistyrningsverket
Statistiska centralbyrån
Statskontoret
Fastighetsförvaltning och statlig lokalförsörjning
Offentlig upphandling
Statens arbetsgivarverk
Statens pensionsverk
Bidrag och avgifter till europeiska utvecklingsbanker

3. Skatt, tull och exekution (SkU)

Skatteverket och Kronofogdemyndigheten
Tullverket

4. Rättsväsendet (JuU)

Polisorganisationen
Säkerhetspolisen
Åklagarmyndigheten
Ekobrottsmyndigheten
Domstolsväsendet m.m.
Kriminalvården
Brottsförebyggande rådet
Rättsmedicinalverket
Gentekniknämnden
Brottsoffermyndigheten
Ersättning för skador på grund av brott
Rättshjälpkostnader m.m.
Kostnader för vissa skaderegleringar m.m.
Avgifter till vissa internationella sammanslutningar
Bidrag till lokalt brottsförebyggande arbete

5. Internationell samverkan (UU)

Bidrag till vissa internationella organisationer

Förenta nationerna

Nordiska ministerrådet

Europarådet

Organisationen för säkerhet och samarbete i Europa (OSSE)

OECD m.fl.

Nordiskt samarbete

Information om Sverige i utlandet

Svenska institutet

Inspektionen för strategiska produkter

Nedrustning och säkerhetspolitiska frågor

Fredsfrämjande verksamhet

Sipri

Utrikespolitiska Institutet

6. Försvar samt beredskap mot sårbarhet (FöU)

Försvarsmakten

Övriga försvarsmyndigheter

Fredsfrämjande truppinsatser

Försvarsunderrättelseverksamhet

Försvarets radioanstalt

Kustbevakningen

Statens räddningsverk

Krisberedskapsmyndigheten

Elsäkerhetsverket

Räddningstjänst och skydd mot olyckor

Fredstida krishantering

Civilt försvar

Strålskydd och kärnsäkerhet

Ersättning till SOS Alarm Sverige AB för alarmeringstjänst

Försvarsforskning

Gemensam radiokommunikation för skydd och säkerhet

7. Internationellt bistånd (UU)

Utvecklingsamarbete genom internationella organ, Sida m.fl.

U-landsforskning och u-landsutbildning

Samarbete med Central- och Östeuropa (inkl. miljöbistånd)

8. Migration (SfU)

Förläggingsverksamhet

Överföring av flyktingar

Migrationsverket

Internationell samverkan i flyktingfrågor

9. Hälsovård, sjukvård och social omsorg (SoU)

Hälso- och sjukvård (bidrag till andra huvudmän)

Bidrag till läkemedels- och sjukvårdsförmåner

Insatser mot aids

Folkhälsa, smittskydd och läkemedelskontroll

Statens folkhälsoinstitut

Smittskyddsinstitutet

Hälso- och sjukvårdens ansvarsnämnd

Läkemedelsverket

Äldreomsorg (stimulansbidrag till andra huvudmän)

Handikappomsorger

Bidrag till handikapporganisationer

Handikappombudsmannen

Missbrukarvård genom Statens institutionsstyrelse

Övriga bidrag till socialt behandlingsarbete

Alkohol- och narkotikapolitik

Barnombudsmannen

Internationella adoptioner

Socialvetenskaplig forskning

Psykosocial miljömedicin

Medicinsk metodik

Internationellt samarbete genom WHO

Socialstyrelsen

10. Ekonomisk trygghet vid sjukdom och handikapp (SfU)

Sjukpenning och rehabilitering

Sjuk- och aktivitetsersättning

Handikappersättning

Närståendepenning

Arbetskkadeersättning

Försäkringskassan

11. Ekonomisk trygghet vid ålderdom (SfU)

Ålderspensioner

Bostadstillägg till ålderspensionärer

Efterlevandepension till vuxna

12. Ekonomisk trygghet för familjer och barn (SfU)

Allmänna barnbidrag

Föräldrapenningförmåner

Underhållsstöd

Barnpensioner

Adoptionsbidrag

Pensionsrätt för barnår

Vårdbidrag för funktionshindrade barn

13. Arbetsmarknad (AU)

Arbetsmarknadsverket

Arbetslöshetsersättning och aktivitetsstöd

Arbetsmarknadsutbildning och övriga kostnader

Lönebidrag och Samhall

Europeiska socialfonden

Institutet för arbetsmarknadspolitisk utvärdering

Lönegarantiersättning

Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen

Ersättning till kommunerna för flyktingmottagning

Lån till hemutrustning

Utvecklingsinsatser i storstadsregionerna

Insatser mot främlingsfientlighet och rasism samt integrationsfrågor

Integrationsverket m.m.

Ombudsmannen mot etnisk diskriminering

14. Arbetsliv (AU)

Arbetsmiljöverket

Arbetslivsinstitutet m.m.

Arbetsdomstolen m.m.

Internationella arbetsorganisationen (ILO)

Ombudsmannen mot diskriminering på grund av sexuell läggning

Medlingsinstitutet

Jämställdhetsombudsmannen m.m.

15. Studiestöd (UbU)

Studiehjälp

Studiemedel

Vuxenstudiestöd

16. Utbildning och universitetsforskning (UbU)

Förskoleverksamhet och skolbarnsomsorg

Skolväsende

Vuxenutbildning (utom folkbildning)

Myndigheter och resurscenter inom skolområdet

Kvalificerad yrkesutbildning

Universitet och högskolor

Vetenskapsrådet

Nationella och internationella forskningsresurser i övrigt

Europeisk utbildningssamverkan

Europeisk forskningssamverkan

Internationell samverkan genom Unesco

Centrala myndigheter inom högskoleområdet

Centrala myndigheter inom studiestödsområdet

17. Kultur, medier, trossamfund och fritid (KrU)

Allmän kulturverksamhet

Statens kulturråd

Ersättningar och bidrag till konstnärer

Konstnärsnämnden

Teater, dans och musik

Bibliotek, litteratur och kulturtidskrifter

Bildkonst och form samt konsthantverk

Statens konstråd

Arkiv

Riksarkivet och landsarkiven

Museer och utställningar

Kulturmiljövård

Riksantikvarieämbetet

Forskning, utveckling och dokumentation inom kultur- och medieområdena

Film och medier

Reglering och visst stöd till den avgiftsfinansierade radio- och tv-verksamheten

Folkrörelse- och ungdomsfrågor

Ungdomsstyrelsen

Lotteriinspektionen

Trossamfund

Idrottsfrågor

Folkbildning

18. Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande (BoU)

Länsstyrelserna

Kommunala samverkansorgan

Stöd till bostadsbyggande och bostadsförsörjning

Stöd till åtgärder i inomhusmiljön

Bostadsbidrag

Statens bostadskreditnämnd

Boverket

Statens va-nämnd

Statens geotekniska institut

Lantmäteriverket

19. Regional utveckling (NU)

Regionalpolitiska åtgärder

Transportbidrag

Glesbygdsverket

Strukturfondsfrågor

20. Allmän miljö- och naturvård (MJU)

Statens naturvårdsverk

Bidrag till kalkning av sjöar och vattendrag

Landskapsvårdande åtgärder

Förvärv av värdefulla naturområden

Bidrag till miljöövervakning och miljöskyddsinsatser genom länsstyrelserna samt andra myndigheter och organisationer

Sanering och återställande av miljöskadade områden

Kemikaliekontroll

Kemikalieinspektionen

Miljöforskning

Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande: Förvaltningskostnader och forskning

Meteorologi och hydrologi

SMHI och Eumetsat

Internationellt miljöarbete

Stockholms internationella miljöinstitut

21. Energi (NU)

Energiforskning

Stöd till utveckling, teknikupphandling och införande av energieffektiv teknik

Statens energimyndighet

22. Kommunikationer (TU)

Vägverket

Väghållning och statsbidrag inom vägområdet

Banverket

Banhållning

Från EG-budgeten finansierade stöd till Transeuropeiska nätverk

Ersättning för fritidsbåtsändamål m.m.

Ersättning till viss kanaltrafik m.m.

Bidrag till sjöfarten

Driftbidrag till kommunala flygplatser

Rikstrafiken

Trafikupphandling

Statens väg- och transportforskningsinstitut

Statens institut för kommunikationsanalys

Järnvägsstyrelsen

Post- och telestyrelsen

Upphandling av samhällsåtaganden inom post- och teleområdet

Ersättning till Posten AB för grundläggande kassaservice

Informationsteknik: Telekommunikation m.m.

23. Jord- och skogsbruk, fiske med anslutande näringar (MJU)

Stöd och bidrag till jordbruk och trädgårdsnäring

Rådgivning och utbildning

Statens jordbruksverk

Utsädeskontroll, växtskydd och miljöförbättrande åtgärder i jordbruket

Djurskydd och djurhälsovård

Statens veterinärmedicinska anstalt

Distriktsveterinärorganisationen

Centrala försöksdjursnämnden

Viltskador

Bidrag till skogsvård m.m.

Skogsstyrelsen

Skogsvårdsstyrelserna

Internationellt skogssamarbete

Främjande och stöd av fiskerinäringen

Bidrag till fiskevård

Fiskeriverket

Främjande och stöd av rennäringen

Stöd till innehav av fjällägenheter

Livsmedelskontroll, livsmedelsexport

Statens livsmedelsverk

Livsmedelsekonomiska institutet

Sveriges lantbruksuniversitet

Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande: Forskning och kollektiv forskning

Internationell samverkan genom FAO

24. Näringsliv (NU)

Utrikeshandel och exportfrämjande

Exportkreditgivning
Exportkreditnämnden
Investeringsfrämjande
Turistfrämjande
Kommerskollegium
Styrelsen för ackreditering och särskild kontroll
Verket för innovationssystem
Verket för näringslivsutveckling
Institutet för tillväxtpolitiska studier
Patent- och registreringsverket
Patentbesvärsträtten
Standardisering, provning och mätteknik
Styrelsen för ackreditering och teknisk kontroll
Sveriges geologiska undersökning
Rymdverksamhet
Rymdstyrelsen
Bidrag till Ingenjörsvetenskapsakademien
Marknadsdomstolen
Konkurrensverket
Konsumentverket
Allmänna reklamationsnämnden
Fastighetsmäklarnämnden
Åtgärder på konsumentområdet
Bidrag till miljömärkning av produkter

25. Allmänna bidrag till kommuner (FiU)

Statliga utjämningsbidrag till kommuner
Skatteutjämningsbidrag till landsting

26. Statsskuldräntor m.m. (FiU)

Räntor på statsskulden
Oförutsedda utgifter

Minskning av anslagsbehållningar

Beräkning av tillkommande utgiftsbehov, netto

27. Avgiften till Europeiska gemenskaperna (FiU)

Avgiften till Europeiska gemenskaperna